

АГУУЛГА

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	2
1.1. Төслийн ерөнхий мэдээлэл.....	2
1.2. Төслийн зорилго	2
1.3. Баяжуулах үйлдвэрийн талбайн байршил, физик газарзүйн нөхцөл	2
1.4. Төслийн техник технологи, хүчин чадал	3
1.5. Дэд бүтэц.....	4
1.5.1. Харилцаа холбоо.....	4
1.5.2. Зам тээвэр	4
1.5.3. Усан хангамж	4
1.5.4. Цахилгаан хангамж	4
1.5.5. Дулаан хангамж	4
2. Төслийн талбай, түүний орчны байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч тодорхойлолт	5
2.1. Байгаль орчин	5
2.1.1. Уур амьсгал	5
2.1.2. Газрын гадрага	6
2.1.3. Геологийн тогтоц.....	6
2.1.4. Хөрсөн бүрхэвч.....	6
2.1.5. Гадаргын ус	6
2.1.6. Газрын доорх ус	7
3. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт.....	8
4. Байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөний гол зорилт.....	9
5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	10
6. Хог хаягдлын төлөвлөгөө	30
7. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	36
8. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.....	45
9. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага, зохион байгуулалтын төлөвлөгөө.....	65
10. БОМТ, түүний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх хуваарь	67
11. Биологийн янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө ...	68
12. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	70
13. 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний төсөв	72

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1. Төслийн ерөнхий мэдээлэл

Төслийн нэр: “Хайлуур жоншны хүдэр баяжуулах үйлдвэр” төсөл

Төсөл хэрэгжүүлэгч: “Болоржонш” ХХК

Аж ахуй нэгжийн РД: 2830701

1.2. Төслийн зорилго

“Монгол Улсын Засгийн газрын 2008-2012 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 2.2.1 дүгээр хэсгийн заалтуудыг тус тус үндэслэн 2009 онд “Монгол Улсыг үйлдвэржүүлэх хөтөлбөр”-ийг баталсан.

“Зүүн-Аргатай” ордыг түшиглэн байгуулах жонш баяжуулах үйлдвэр нь Баянжаргалан сумын 2-р багийн Энгэр-Ус нэртэй газарт байгуулагдах бөгөөд жилд 100.0 мян.т хүдэр боловсруулах хүчин чадалтай, хагас автоматчилагдсан тоног төхөөрөмжтэй, технологийн процессийн хяналтын систем, шинжилгээний лабораторитой үйлдвэр байх болно.

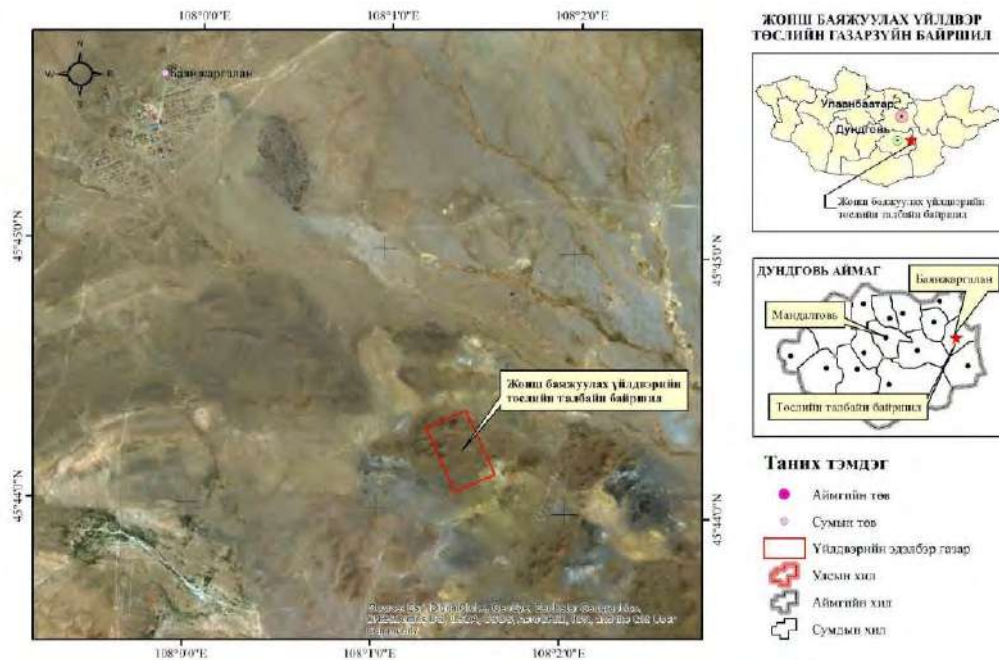
1.3. Баяжуулах үйлдвэрийн талбайн байршил, физик газарзүйн нөхцөл

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сум нь хөгжлийн бүсчлэлээр төвийн бүс нутагт, физик газарзүйн бүсчлэлээр Говийн их мужийн зүүн хэсэгт Дорнод говийн муж буюу умарт говийн гүвээт тал нутгийн талархаг гадаргуугийн баруун өмнөд хэсэгт, засаг захиргааны хувиараар баруун хойд талаараа Говь-Угтаал, зүүн хойт талаараа Говьсүмбэр аймийн Шивээговь сум, зүүн урд талаараа Өндөршил, баруун урд талаараа Гурвансайхан сум, хойд талаараа Цагаандэлгэр, зүүн талаараа Дорноговь аймгийн Даланжаргалан сумдтай хиллэн Улаанбаатар хотоос урагшаа 300км, Мандалговь хотоос зүүн хойшоо 80 км зайд байршина.

Төслийн талбай нь Баянжаргалан сумын төвөөс зүүн урагшаа 2.8 км-г 2-р багийн нутаг Энгэр-ус гэдэг газар байршина.

Хүснэгт 1. Талбайн цэгүүд

Талбайн булангийн цэгүүд	X	Y
1	108°01'25.59"E	45°44'04.44"N
2	108°01'15.69"E	45°44'19.08"N
3	108°01'28.23"E	45°44'23.24"N
4	108°01'38.13"E	45°44'08.61"N

Зураг 1. Баяжуулах үйлдвэрийн байршил

1.4. Төслийн техник технологи, хүчин чадал

ЖБҮ нь жил бүрийн хаврын 1/IV- ээс өвөл 1/XI хүртэл хуанлийн өдрийн тоо 213 хоног, нийт 176 хоног өдөрт 3 ээлж 8 цагаар 100 т/цагийн хүчин чадалтайгаар ажиллана. Үүнд:

- урсгал засвар, баяр ёслол 9 хоног,
- долоо хоногт 6 хоног ажиллана гэж тооцвол амралтын 28 хоног

Жилд ажиллах хоног 176-180

Баяжуулах үйлдвэрийн нөөц: жилд 100,000.0 т/жил
хоногт 370 - 400 т
цагт 15.4-16.6 т болно.

Үйлдвэрийн ашиглалтын коэффициент, 94.7%.

Хүдрийг баяжуулалтанд бэлтгэх:

- 2 шатны бутлалт
- 1 шатны нунтаглалт
- 1 шатны ангилалт.

Хөвүүлэн баяжуулах процесс (Флотаци):

- 1 шатны үндсэн флотаци
- 1 шатны хяналтын флотаци
- 7 шатны цэвэрлэгээний флотациас бүрдэнэ.

ЖБҮ нь: ▪ Урвалж бэлдэх хэсэг

- Баяжмал шүүн хатаах хэсэг
- Хаягдал хадгалах байгууламжтай байна.

1.5. Дэд бүтэц

1.5.1. Харилцаа холбоо

Баяжуулах үйлдвэрийн ойролцоох төв суурин газрууд нь харилцаа холбоо өндөр хөгжсөн бүсэд хамаарагдана. Үйлдвэр дээр үүрэн телефоны үндэсний байгууллага болох Мобиком, Жимобайл, Юнител зэрэг сүлжээ ажилладаг.

1.5.2. Зам тээвэр

Баяжуулах үйлдвэр нь Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумаас 2 км зайд байрлах ба Хөөтийн нүүрсний уурхайн сайжруулсан шороон автозамаас 1.5 км зайд байрлана. Баяжуулах үйлдвэрээс 65 км зайд төмөр замын ачиж буулгах талбай байрлаж байгаа ба баяжуулах үйлдвэрээс гарах жоншны баяжмалыг төмөр замын ачиж буулгах талбай хүртэл авто тээврээр тээвэрлэх ба ачиж буулгах талбайгаас төмөр замын тээврээр тээвэрлэнэ.

1.5.3. Усан хангамж

Технологийн болон ахуйн хэрэгцээний усыг үйлдвэрийн ойролцоо Энгэр усны хөндий байх 2-н өрөмдмөл гүний худаг, баяжуулах үйлдвэрийн хашаанд байх нэмэгдэл нөөц бүхий гүний 1ш 30 кВ-ын насос бүхий өрөмдмөл гүний худгаас хангаж байна. Баяжуулах үйлдвэрийн үйлдвэрлэлийн зориулалтаар хэрэглэх усны 70%-ийг эргэлтээр авч ашиглаж байна. Энэ нь хоногт 1361.1 м³ ус байнгын эргэлтэнд байна гэсэн үг юм. Энгэр усны хөндийд гаргасан гүний худгийн ундарга 12.0 л/с байна.

1.5.4. Цахилгаан хангамж

Гадаад цахилгаан хангамж

Энгэр-Усны жонш баяжуулах үйлдвэрийн цахилгаан хэрэглэгчдийг Баянжаргалан сумаас татсан 3 км цахилгаан дамжуулах агаарын шугамаар цахилгаан эрчим хүчээр хангахаар тусгав.

“Болоржонш” ХХК -ийн баяжуулах үйлдвэрийн цогцолборыг Баянжаргалан сум хүртэл татагдсан 35кВ -ийн ЦДАШ -аас 3 км 35кВ-ийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугам татаж, цахилгаан эрчим хүчээр хангаж байна. Баяжуулах үйлдвэрийн цахилгаан хэрэглэгчдийн нийт суурилагдсан хүчин чадал 1389.5 кВт, бүрэн чадал 1422.9 кВт байна.

1.5.5. Дулаан хангамж

Баяжуулах үйлдвэр нь 4 сарын 1-ээс 11 сарын 1-ийг хүртэлжилийн 7 сарын хугацаанд ажиллана. Хүйтний 4 сарын хугацаанд уурхайн олборлолт, ЖБҮ-ийн хүдэр боловсруулалтын ажлыг түр зогсоож ажиллагсадыг амраана.

Тус дүүрэгт хавар, намрын улиралд агаарын дундаж температур +10°C ~ -20°C, өвөл нь хуурай, хүйтэн нь -15°C -ээс -25°C хүрдэг бөгөөд хавар намрын улиралд ил уурхай болон баяжуулах үйлдвэрийн барилга багууламжуудыг нам даралтын зуухаар халаахаар төсөлд тусгав.

2. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

2.1. Байгаль орчин

2.1.1. Уур амьсгал

Тухайн нутаг орны уур амьсгалын нөхцөлийг бүрдүүлэх хүчин зүйлийн дотор газрын гадаргын байдал чухал байр эзэлдэг. Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын хувьд хотгор, гүдгэрийн ялгаа төдийлөн их биш учраас уур амьсгалын нөхцөл онцгой ялгардаггүй. Гэвч хөрс, ургамалан бүрхэвчийн байдлаас шалтгаалж, зарим нэг онцлог байдал ажиглагддаг. Их говийн нөлөөтэй бөгөөд мөн бичил уур амьсгалын өвөрмөц нөхцөл зарим газарт илэрдэг онцлогтой.

Жилийн дундаж агаарын температурын 3.50С дулаан байна. Сарын дундаж температур нь XI-III сард хүйтэн, IV-X сард дулаан утгатай буюу жилийн таван сард нь хүйтэн, долоон сард нь дулаан температуртай байна. Энэ чанараараа дулаан, хүйтний горимын хувьд аятай нөхцөлд тооцогдож байна.

Жилийн хамгийн хүйтэн нэгдүгээр сард дундаж температур нь -16.90С, хамгийн дулаан нь V сард 21.80С байх боловч, зарим өвөл -33...-350С хүртэл хүйтрэх, зун +37...+400С хүртэл халах явдал ажиглагдана .

Харин хөрсний гадарга дээр халах, хөрөх хэмжээ агаарынхаас хавьгүй их байх бөгөөд хөрсний гадаргын температурын жилийн дундаж хэм нь 6.80С байна. Өвлийн улиралд -7.30С...-16.70С, дулааны улиралд 27.10С...28.90С хооронд байна. Хөрсний гадаргад явагдах хэт халалт, хүйтний хэлбэлзэл их ажиглагддаг. Дулааны улиралд хөрсөндөө нэлээд халалт өгөх бөгөөд олон жилийн дунджаар 58.00С хүрнэ. Харин хүйтний улиралд мөн хэт хүйтэн температурын утга хөрсний гадаргад ажиглагдах бөгөөд -380С...-400С хүрнэ. Ийнхүү температурын агууригийн зөрүү их байгаа нь энэ бүс нутаг тал хээрийн бүсийн хуурай уур амьсгалтайг илэрхийлж байна.

Далай тэнгисээс алслагдсан, эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай манай орны хувьд, түүний дотор хуурай хээр, говь бүсэд багтдаг энэ нутгийн хувьд чийг хангалтыг чухлаар авч үзэх ёстой. Дулаан, хүйтний горимын талаар дурдсан өмнөх хэсгээс үзвэл тус сумын дулаан хангалт сайн байдаг нь харагдаж байгаа боловч, бэлчээрийн ургамал ургах, улмаар хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн өгөөж өндөр байх нөхцөлийг тодорхойлох уур амьсгалын үндсэн хүчин зүйл нь хур тунадас, чийгийн нөхцөл болдог. Жилд нутгийн баруун хойт хэсгээр 124-172 мм, дунд хэсгээр 60-99 мм, зүүн хэсгээр 33-60 мм хур тунадас орох бөгөөд түүний дийлэх хэсэг нь буюу 80-90% нь дулааны улиралд, бусад нь хүйтний улиралд ордог байна.

Дундговь аймгийн нутаг бүхэлдээ салхи ихтэй нутагт хамрагдах бөгөөд жилийн салхины дундаж хурд нь 3.9-5.6м/с-ийн хооронд хэлбэлзэнэ. Салхины хурд нь тухайн орон нутгийн хотгор, гүдгэрийн байдлаас ихээхэн шалтгаалдаг.

2.1.2. Газрын гадрага

Тухайн газар нь газрын мужлалаар 2-р бүсэд хамаарна. Газрын гадаргын хувьд бэсрэг уулс, хотгор хотос, тойром, цав толгод бүхий ухаа гүвээ ээлжлэн солиглох бөгөөд төслийн талбайн баруун болон зүүн талд нам уул, цав толгод хосолсон гадарга зонхилно. Төслийн талбайд геоморфологийн үндсэн 2 хэв шинжийг ангилах боломжтой. Нам уулс, жижиг толгод, тэдгээрийн ухаа гүвээ давах хэсгийг элэгдлийн гадаргуу, уудам тал хөндий, татмын дээрх дэнж рельефийн огцом өөрчлөлтгүй тэгү тал хэсгийг зөөгдөл хуримтлалын гадаргуу гэж үзнэ.

2.1.3. Геологийн тогтоц

Тухайн районы 60%-ийг ангилагддаг хурдас эзэлдэг бөгөөд түүнээс “Болоржонш” ХХК-ийн тусгай зөвшөөрлийн талбайн орчинд хожуу протерозойн үлдэгдэл, перм, цэрдийн настай хурдсууд, дөрөвдөгч-орчин үеийн сэвсгэр хурдас гүний чулуулагтай харьцан тогтдог байна. Хожуу протерозойн хурдас нь тус районы хэмжээнд нэлэнхүйдээ тэмдэглэгддэг боловч, интузив чулуулаг дотор янз бүрийн хэмжээтэй үлдэгдэл (ксенолит) хэлбэрээр хагарал суулт даган байрладаг ажээ. Ксенолитын хэмжээ нь 1000 м x 500 м-ээс томгүй ба зарим үед 1-5 м орчим цуварсан үлдэгдлүүдээр гадаргууд цайвар зурвас үүсгэн хагарал даган байрлах нь ажиглагдана. Чухам ийм зэргэлдээ 2 зурвас тусгай зөвшөөрлийн талбайн зүүн талаас өргөргийн дагуу 3-4 км орчим үргэлжилж байдаг.

2.1.4. Хөрсөн бүрхэвч

Судалгааны талбайн Монгол орны физик газарзүйн мужлалаар хээрийн бүсийн гандуу хээрийн дэд бүсэд хамаарах бөгөөд хөрс-газарзүйн мужлалтаар цайвар хүрэн хөрстэй Мандалговийн тойрогт багтана. Эндэхийн ургамалшил тачир сийрэг зарим газраа ургамалгүй цулгуй учраас салхины үйлчлэлд хялбар өртөж, хөрсний өнгөн хэсэг салхинд хийсч эвдрэх үйл явц элсэн хөрстэй газраар байнга ажиглагдана. Нам уулын орой, хяраар хадархаг, хөрсний гадарга дээр нимгэн элс, хөдөлгөөнтэй сайргархаг сайр чулуу ихтэй, чулуу нь том хэмжээтэй, хөрс их хуурайшилттай, хөрсний үе давхарга ямар нэгэн хэмжээгээр сайр чулуу агуулсан байна.

2.1.5. Гадаргын ус

Баяжуулах үйлдвэрийн газар нь Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутагт байрлах бөгөөд энэ хэсэгт гадаргын усны Төв азийн гадагш урсацгүй мужид багтана. Тус сум нь бүхэлдээ усан сүлжээний хувьд гадаргын урсац саринах бүсэд оршдог. Энэ утгаараа тус ай савд багтах гол горхи хэмжээгээрээ бага, усны горимын хуьд тогтворгүй ихэнхдээ хатаж ширгэдэг байна. Төсөл хэрэгжиж буй талбайн ойр ойрчимд гадаргын ус байхгүй. Хамгийн ойр орших гадаргын ус нь төслийн талбайн зүүн зүгт 20 км зайд түр зуурын хур борооны үед бий болдог нуур байна

2.1.6. Газрын доорх ус

Тус районы гидрогеологийн онцлог нь тогтмол урсгалтай гол мөрөн байхгүй. Харин жижиг булгаас эх авсан Талх, Элгэн, Гашуун хар, Баруун аргатай, Алганшанд, Хужирт зэрэг нарийхан горхиудтай боловч, тэдгээр нь судалгааны талбай, түүний ойролцоо байхгүй. Горхины усны урсац бага, урт нь 100-300 метрээс хэтрэхгүй. Зуны сүүлч, намрын улиралд хааяа тохиолдох үргэлжилсэн бороо хурын дараа ихэнх хөндийнүүдэд үер буун их хэмжээний хэмхдэс материал зөөгдөн ирж хуримтлагддаг. Ус нь булингартай, хужирлаг ундны усанд тохирдоггүй. Тэдгээрээс зөвхөн Алагшанд болон Баруун Аргатайн шандын усыг нутгийн иргэд унд-ахуйн зориулалтаар ашиглаж ирсэн байна.

3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Гол сөрөг нөлөөллүүд		Болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	
Нөлөөлөл	Нөлөөллийн зэрэг	Нөлөөлөл	Нөлөөллийн зэрэг
<i>Агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөлөл</i>			
1-Тоосжилт 2-Хийн бохирдол 3-Дуу шуугиан	Дунд Дунд Дунд	1-Үнэр 2-Үйл ажиллагаа зогссон үед усны эргэлтгүй үед үүсэх үнэр 3-Техникийн эвдрэлээс үүсэх дуу чимээ /муудах/	Бага Их Дунд
<i>Газрын хэвлий, газрын гадрага, газар ашиглалтад үзүүлэх нөлөөлөл</i>			
4-Газрын хэвлий, гадаргын эвдрэл үүсэх 5-Газрын гадаргын төрх байдал өөрчлөлт орох 6-Малын бэлчээр малчдын нүүдлийн зам хуваагдах	Их Дунд Дунд	-	
<i>Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөлөл</i>			
7-Үржил шимт хөрс хуулагдах 8-Хөрсний элэгдэл, талхагдал	Их Дунд	4-Хөрсөн бүрхэвч бохирдож үржил шимт чанараа алдах	Дунд
<i>Гадаргын болон газрын доорх усанд үзүүлэх нөлөөлөл</i>			
9-Усан хангамжийн нөлөөлөл	Бага	5-Гадаргын усанд тунадас, булингар үүсч, чанар нь доройтох 6-Шатахуун түлш, барилгын материалын асгаралтаас гадаргын ус бохирдох 7-Үер усны эрсдэл 8-Газрын доорх усны бохирдол/багсалт/	Бага Дунд Бага Дунд
<i>Ургамлан бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөлөл</i>			
10-Ургамлан нөмрөг хуулагдах 11- Ургамлан бүрхэвч талхлагдаж, ургах орчин доройтох	Их Дунд	9-Тоосжилт, талхагдал, дарагдлаас ургамлан бүрхэвч гэмтэж, амьдрах чадвар нь доройтох 10- Хөрсөн бүрхэвч бохирдсоноос ургамлын амьдрах чадвар алдагдах	Дунд Дунд
<i>Амьтны аймагт үзүүлэх нөлөөлөл</i>			
12-Шавьж жижиг мэрэгч, мөлхөгч амьтдын үүр оромж хөнлөгдөх 13-Амьтан үргэж дайжиж, хорогдох	Дунд Дунд	11-Шувуудын үржлийн нутаг өртөх 12- Ховор амьтны амьдрах орчин өртөх	Дунд Бага

4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Тус баяжуулах үйлдвэрийн төслийн БОННУ-д тусгасан Монгол улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй төслийн үйл ажиллагаатай холбогдох байгаль орчныг хамгаалах хууль, эрхзүйн орчин, төслийг хэрэгжүүлэх явцад зайлшгүй мөрдөж ажиллах хуулийн хориглосон, хязгаарласан зүйл, заалтууд, төрийн эрх бүхий байгууллагаас гаргасан дүрэм, журам, стандарт, Монгол Улсын нэгдэн орсон конвенциудын холбогдох шаардлагуудыг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлж, тэдгээр эрх зүйн баримт бичгүүдийг мөрдлөг болгон ажиллана.

Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй гэнэтийн осол эрсдэлээс урьдчилан сэргийлж, хүрээлэн буй орчин болоод нийгэмд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулж болох бүх талын арга хэмжээг авч эрүүл аюулгүй, байгальд ээлтэй технологийг нэвтрүүлж ажиллана.

Тус төлөвлөгөө нь тухайн төслийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны орон зай, цаг хугацааг бүрэн хамарсан байхаас гадна байгаль орчныг хамгаалах талаар авах удирдлага зохион байгуулалтын болон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ, дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ, нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ зэрэг төлөвлөгөөнд тусгагдсан ажлуудыг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгө зардал, хариуцан гүйцэтгэх эзэн, хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамжийг бодитойгоор тооцож тусгасан.

Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний хүрээнд байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөг боловсруулахдаа сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах чиглэлээр тайланд тусгасан зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээг бүрэн хамарсан.

Энэхүү төслийн байгаль хамгаалах төлөвлөгөөг боловсруулахдаа “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хууль, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ний өдрийн А-618 тоот тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам” -ын дагуу боловсруулсан болно.

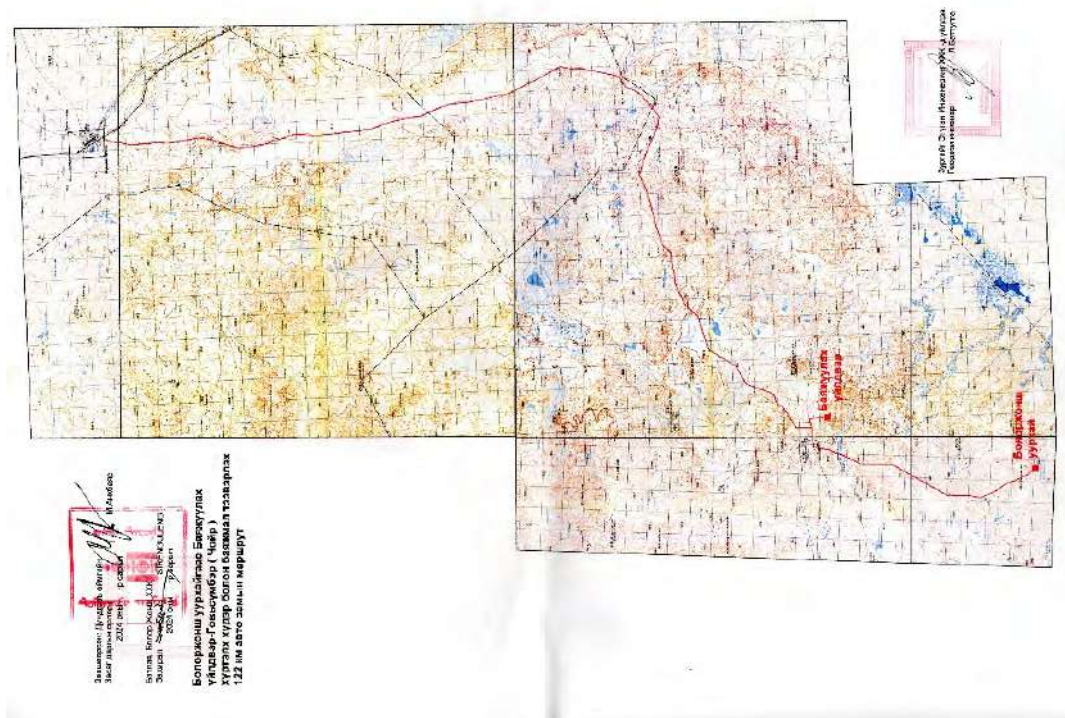
5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

5.1. Газрын гадаргад үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, чиглэлээр

5.1.1. Төв замаас тухайн эдэлбэр газар хүртэл тээвэрлэлтийн болон барилгын талбай доторх замын чиглэл маршрутыг албан ёсоор гаргаж, тэмдэгжүүлэн тогтсон маршрутаар явах.

Болоржонш уурхайгаас Говьсүмбэр аймгийн Чойр хотод байрлах баяжуулах үйлдвэр хүртэл хүдэр болон баяжмалыг авто тээврээр тээвэрлэх 122 км урт бүхий авто замын маршрутыг холбогдох байгууллагуудаар хянуулж, батлуулсан.

Уг маршрут нь уурхайн олборлолтоос гарч буй хүдэр, баяжмалыг аюулгүй, тасралтгүй тээвэрлэх нөхцөлийг бүрдүүлсэн бөгөөд байгаль орчин, хүн амын суурьшил, одоо ашиглагдаж буй авто замын сүлжээнд сөрөг нөлөө багатайгаар төлөвлөгдсөн. Маршрутыг батлуулах явцад авто замын аюулгүй байдал, тээврийн хэрэгслийн даац, хөдөлгөөний зохион байгуулалт, байгаль орчны хамгааллын шаардлагуудыг харгалзан үзсэн.

5.1.2. Олон шинэ зам үүсгэхгүй байх, тээврийн хэрэгслийн хурдыг хязгаарлаж түүнд хяналт тавьж байх.

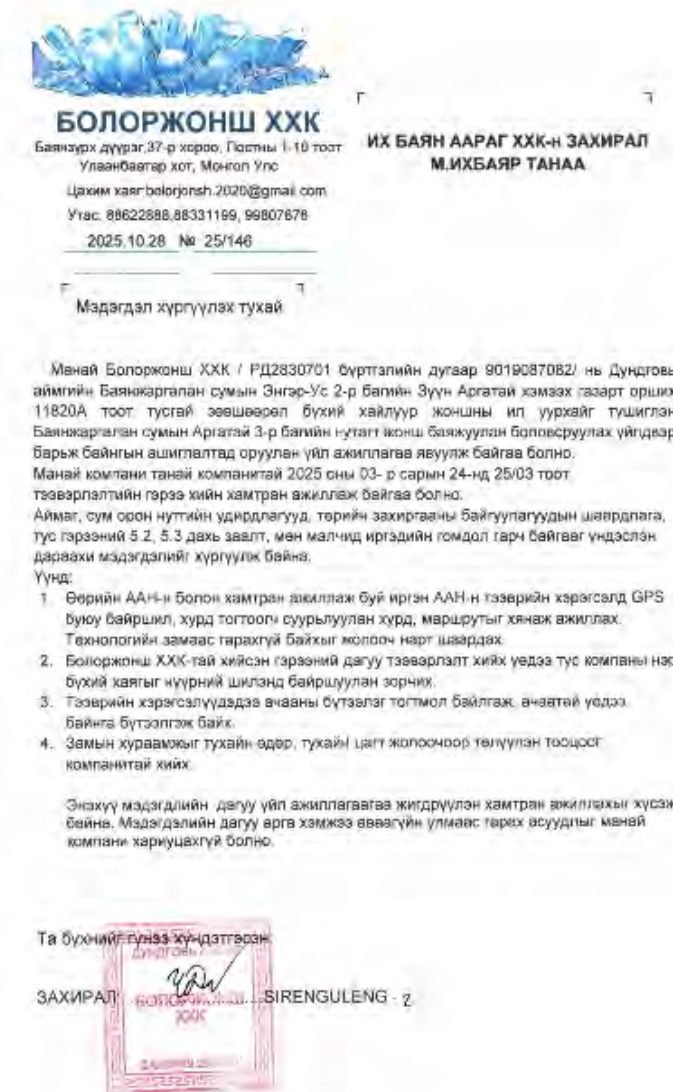
Төв замаас баяжуулах үйлдвэр хүртэлх авто замын дагуу замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор нийт 5 ширхэг анхааруулах тэмдэг, 2 ширхэг чиглэл заасан тэмдэг, мөн үйлдвэрийн нэр, хаяг бүхий 1 ширхэг мэдээллийн тэмдэглэгээг стандартын дагуу байршуулсан.

Эдгээр тэмдэг, тэмдэглэгээ нь тээврийн хэрэгслийн жолооч нарт чиг баримжаа өгөх, осол аваараас урьдчилан сэргийлэх, үйлдвэрийн байршлыг тодорхой мэдээлэхэд чиглэсэн болно

Зураг 3. Замын тэмдэг тэмдэглэгээ

Гэрээт тээврийн компани болох Их баян айраг ХХК-д албан тоотоор тээвэр хийж байгаа компанийн маршрут хянах GPS төхөөрөмж байрлуулах, ачааны бүтээлэгтэй тээвэр хийх, компанийн нэр бүхий хаягтай тээвэр хийх, замын төлбөрийг цаг тухайд нь төлөх гэх мэт анхааруулга мэдэгдэл өгч ажилласан. /Хавсралт 1 мэдэгдэх хуудас/

Зураг 4. Тээврийн компанид хүргүүлсэн мэдэгдэл хуудас

5.2. Агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

5.2.1. Хүдэр ачиж, тээвэрлэх шороо тоос босгохгүйн тулд замын гадаргуу, хүдэр овоолох талбайг графикийн дагуу усалгаа хийх

2025 оны 04-09 саруудад зам талбайн усалгааны график гаргаж үйлдвэрийн замын усалгааны хуваарийг цаг агаарын мэдээний үндэс дээр боловсруулан тоосжилтыг дарахад 150 өдөр усалгаа хийж, зам талбайг услахад 3166.8 м³ ус ашигласан болно.

Хүснэгт 2. Замын усалгааны график

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	Нийт өдөр	Тоосжилт /м3/		
1-р сар																																	0	-	
2-р сар																																		0	-
3-р сар																																		0	-
4-р сар		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	30	546.00		
5-р сар		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	30	546.00		
6-р сар		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	30	546.00		
7-р сар		1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	24	436.80		
8-р сар		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	30	546.00		
9-р сар		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	30	546.00		
10-р сар																																	0	-	
11-р сар																																	0	-	
12-р сар																																	0	-	
Нийт ажиллах хоног, тоосжилт дарах усалгааны хэмжээ /м3/																															174	3,166.80			
Тоосжилт дарахад: 1м2 талбайд 2 литр ус байхаар тооцно. Тоосжилт дарах талбай 9100 м2 талбай ба нийт 3166.8 м3 ус ашигласан																																			

Зураг 5. Замын усалгаа хийж буй зураг

Үйлдвэрийн замд тогтмол усалгаа хийснээр тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөс үүсэх тоосжилт ойролцоогоор **60–80%**-иар бууруулж, агаарын чанар сайжирна.

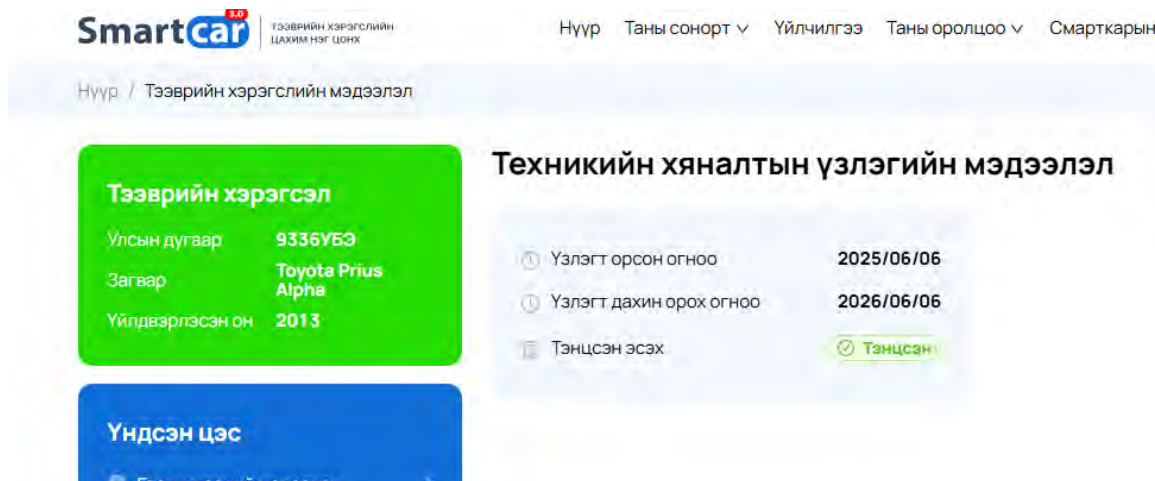
Үүний үр дүнд ажилчдын эрүүл мэнд хамгаалагдаж, замын харагдах орчин сайжран хөдөлмөрийн аюулгүй байдал хангагдана.

5.2.2. Тээврийн хэрэгслийн засвар үйлчилгээг хугацаанд нь хийж, оношилгоонд хамруулах

Тоног төхөөрөмж, тээврийг хэрэгслүүдэд учирсан гэмтлийг цаг тухай бүрт нь янзалж, техникийн үзлэгийг тухай бүрт нь хянадаг. Нийт 9 машин, машинмеханизм

Ингэснээр эвдрэл, доголдол гарах нь багасч, шатахуун зарцуулалт буурна. Үүний үр дүнд хорт хий, утаа ялгаралт багасч, машин механизмын ашиглалтын хугацаа уртасан,

уурхайн үйл ажиллагаа тасралтгүй, аюулгүй, байгаль орчинд сөрөг нөлөө багатай явагдах нөхцөл бүрдэнэ. Хавсралт 2 /Техникийн үзлэгийн мэдээлэл болон, татварын баримт/

Зураг 6 Оношлогоонд оруулсан мэдээлэл

№	Автотээвэр, өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	Автын агаарын бохирдлын төлбөр	Зам ашигласны төлбөр
	686,880.00	122,400.00	1,061,000.00
	Нийт татвар		1,870,280.00

Хүснэгт 3 Автотээврийн татвар

5.2.3. Эвдрэл гэмтэлтэй тээврийн хэрэгслийг үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд оролцуулахгүй байх

Тээврийн хэрэгслийн эвдрэл, гэмтлийг тогтмол хянан, илэрсэн зөрчлийг цаг тухайд нь засварлан хэвийн ажиллагааг хангаж ажилласан.

Зураг 7 Автомашин засварлаж буй байдал

5.3. Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний биелэлт

5.3.1. ШТМ бохирдсон хөрс хадгалах талбайг бэлдэх, тэмдэгжүүлэх

Шатах тослох материалаар (ШТМ) бохирдсон хөрсний сөрөг нөлөөлөл цааш тархахаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор шуурхай хариу арга хэмжээг авч хэрэгжүүлсэн. Үүнд: ШТМ асгарах, алдагдах эрсдэл бүхий хэсгүүдэд байнгын хяналт тавьж, бохирдсон хөрсийг бусад орчноос тусгаарлан цуглуулж, түр хадгалах зохион байгуулалт хийсэн. Бохирдсон хөрсийг зориулалтын түр хадгалах цэгт байршуулж, тухайн цэгийг “Бохирдсон хөрс түр хадгалах цэг” гэсэн анхааруулах, мэдээллийн тэмдэглэгээгээр тодорхой тэмдэглэсэн.

Мөн бохирдол тархах эрсдэлийг бууруулах зорилгоор хамгаалалтын хашлага, шингээгч материал ашиглах, хөрсийг салхи, хур тунадасны нөлөөнд өртөхөөс сэргийлэх арга хэмжээг авч, улмаар бохирдсон хөрсийг холбогдох журам, стандартын дагуу цэвэрлэгээ, зайлуулалтад бэлтгэсэн.

Зураг 8. Бохирдсон хөрс түр хадгалах талбай

5.3.2. ШТМ бохирдсон хөрсийг цэвэрлэх, бохирдсон хөрс хадгалах цэгт хадгалах, саармагжуулах арга хэмжээ авах

Газрын тосны болон түүний дагалдах бүтээгдэхүүнээр бага хэмжээгээр бохирдсон хөрсийг цэвэрлэх аргуудыг дотор нь механик арга, физик химийн арга, биологийн арга, агротехникийн арга гэж ялгаж үзэх болно.

- Биологийн арга нь хөрсөнд нэвчсэн газрын тос болон түүний бүтээгдэхүүнийг гумины хүчлүүд, бичил биетүүдээр үйлчлэх биотехнологийн арга юм.
- Агротехникийн арга нь бохирдсон хөрсийг хадгалан сийрэгжүүлэх, эрдэс бордоогоор бордох, ургамалжуулах арга юм.

- Механик аргыг газрын тос болон түүний бүтээгдэхүүн аваар ослын үед асгарсан үед эхэнд нь хэрэглэх ба газрын гадаргуу дээрхи тунамал тогтсон түлш болон бүтээгдэхүүнийг тусгай зориулалтын насосоор соруулж авах, тос нэвчсэн хөрсийг устгалд оруулах хуулж авах.
- Физик химийн арга гэдэг нь газрын тос болон түүний бүтээгдэхүүнээр бохирдсон хөрсийг тусгай бодисуудын уусмалаар шүүрдээд дараа нь усаар шүршиж цэвэршүүлэн бохирдлыг хамж авах арга байдаг. Энд элс, хөвд, модны үртэс зэрэг шингээх чадвар сайн материалууд болрон тусгай сорбентуудад шингээж авах сорбоцын аргын хамааруулж болно. Шингээгч бодисуудыг байгууламжийн галын техник хэрэгсэлтэй хамт байрлуулах нь зүйтэй. Шингээгч энгийн бодис болох үртэс, элс зэрэг гарын доорх материалыг зохих хэмжээгээр хадгална. Шингээгч материалууд нь маш олон нэр төрлөөр дотоодын зах зээлд нийлүүлэгддэг тэндээс сонголт хийх боломжтой.

Эдгээр аргуудаас Агротехникийн аргыг сонгон авч ШТМ-аар бохирдсон хөрсийг тусгай талбай буюу 1.5 мм-ийн зузаан HDPE геомембран дэвссэн талбай бэлдэж малын бууцтай хольж түр хадгалах цэгт хадгалсан.

Зураг 9. Агротехникийн арга хэрэглэж буй байдал

5.3.3. Авто зогсоолын талбайн хайрган хучилтыг нэмэгүүлэх

Авто зогсоолын талбайн ашиглалтын явцад үүсэх тоосжилт, шаваржилт, хөрсний эвдрэлээс урьдчилан сэргийлэх, тээврийн хэрэгслийн зогсолт, хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор тус талбайн хайрган хучилтын зузаан, талбайг нэмэгдүүлж, тэгшилгээ, нягтруулалтын ажлыг гүйцэтгэсэн.

Уг арга хэмжээний үр дүнд авто зогсоолын талбайн ашиглалтын нөхцөл сайжирч, ус тогтох, хөрс эвдрэх эрсдэл буурч, орчны цэвэр, аюулгүй байдлыг хангах боломж бүрдсэн.

Зураг 10. Авто зогсоолын талбайн хайрган хучилтыг нэмэгдүүлсэн байдал
5.3.4. Ахуйн бохирын шугам хоолойд үзлэг, шалгалт хийх Эвдрэл гэмтэл гарсан тохиолдолд засаж, сэлбэх

Ахуйн бохир усны шугам хоолой эвдрэл гэмтэлгүй.

Энэхүү арга хэмжээний хүрээнд Үйлдвэрийн эргэлтийн усны шугам хоолойг засаж үзлэг хийж найдвартай ажиллагааг шалгаж, байгаль орчинд сөрөг нөлөө үзүүлэх эрсдэлгүй ажилласан.

Зураг 11. Үйлдвэрийн эргэлтийн усан сангийн шугам хоолойн шалгалт

5.3.5. Баяжуулах үйлдвэрийн ойр орчмын салхиар тархсан хог хаягдлыг түүж цэвэрлэх ажлыг зохион байгуулах

2025 оны 5 сарын 12-ны өдөр хаврын их цэвэрлэгээтэй уялдуулан үйлдвэрийн хашаанаас гадна талд буюу технологийн зам дагуу, мөн цахилгааны шугам дагуу нийт 75 га талбайг хамруулан 4 цаг цэвэрлэгээ хийж 6 м3 хогыг үйлдвэрийн хог түр хадгалах цэгт хуримтлуулав. /Цэвэрлэгээнд 1 ковш, 1 Land 76 машин, 9 хүн оролцсон болно/

2025 оны 08-р сарын 20 ны өдөр 3 хүний бүрэлдэхүүнтэй үйлдвэрийн хашаа тойрон гадна дотор талаар хог, хаягдал түүн хог хадгалах түр цэгт бөөгнүүлэв.

Хавсралт 3 /Үйлдвэрийн ойр орчмын цэвэрлэгээ/

	Байгаль хамгаалах чиглэлээр хийсэн ажлууд				Ажиллах хүч	Гарсан зардал	
	Ажилласан өдөр	Ажилласан техник	Зарцуулсан шатахуун	Ажилласан хүний тоо	Цалин хөлс		
зам засвар	8	2 хово	1600	3,280,000	2	4,580,000	7,860,000
	1	5хово 1ковш	700	1,785,000	6	1,475,000	3,260,000
	0.5	5хово	250	575,000	5	687,500	1,262,500

Хүснэгт 4 Хог цэвэрлэгээний зардал

Зураг 12 2025 оны 5 сарын 12-ны өдрийн хаврын их цэвэрлэгээ

Зураг 13. 2025 оны 08-р сарын 20 ны өдрийн намрын их цэвэрлэгээ

5.3.6. Хог хаягдлын цэгийг ангилан ялгах боломжтой болгон тохижуулах

Үйлдвэр, кемпийн бүсэд үүсэж буй хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгах, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, дахин ашиглалт, зохистой

менежментийг дэмжих зорилгоор хог хаягдлын цэгүүдийг ангилан ялгах боломжтой болгон тохижуулсан.

Үүний хүрээнд дараах ангиллын хог хаягдлын цэгүүдийг тусад нь байгуулж, тэмдэглэгээ, мэдээллийн самбараар тодорхойлсон. Үүнд:

- Кемп буюу ажилчдын амьдрах орчинд ахуйн хог хаягдлыг ангилан ялгах зориулалтын хогийн цэг
- Төмрийн хаягдлыг нэг цэгт төвлөрүүлэн цуглуулж, дахин ашиглах боломжтой материалыг ялган хадгалах цэг
- Үнс болон бусад дахин ашиглах боломжгүй хаягдлыг цуглуулах тусгайлсан цэг
- Химийн бодисын сав, баглаа боодлыг бусад хаягдлаас тусгаарлан хадгалах зориулалтын цуглуулах цэг

Эдгээр арга хэмжээний үр дүнд хог хаягдлын зохистой менежмент сайжирч, орчны бохирдол буурч, холбогдох хууль, журам, стандартын шаардлагыг ханган ажилласан.

Зураг 14. Ангилан ялгах цэгүүд

5.4. Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ

5.4.1. 1м2 Раменскийн торыг тээврийн зам дагуу болон үйлдвэрийн хашаан дотор тавьж ургамлын мониторинг хийх

Тээврийн замын дагуу болон үйлдвэрийн хашаан доторх ургамлын бүрхэвчийн төлөв байдал, зүйлийн бүрдэл, ургамлын ургалтын өөрчлөлтийг тогтмол ажиглах, хүний

үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй нөлөөллийг үнэлэх зорилгоор 1 м2 хэмжээтэй Раменскийн торыг сонгогдсон цэгүүдэд байршуулан ургамлын мониторингийн судалгаа хийсэн.

Мониторингийн хүрээнд ургамлын зүйлийн бүрдэл, бүрхэц, ургалтын байдал, эвдрэл доройтлын түвшинг тодорхойлж, цаашид байгаль орчны нөлөөллийг бууруулах, нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээг төлөвлөхөд ашиглах суурь мэдээллийг бүрдүүлсэн.

Хавсралт 4 Ургамлын бичиглэл /Ургамал судлаач Зүмбэрэлмаа/

Зураг 15. Ургамлын мониторингийн цэг

Зураг 16. Урагмлын бичиглэл хийж буй зураг

5.5. Амьтны аймагт үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ

5.5.1. Үйлдвэрийн эргэлтийн усан санд шувуу үргээгч байрлуулах

Үйлдвэрийн эргэлтийн усан сан орчимд шувууд бөөгнөрөх, усанд унах, үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас шалтгаалсан эрсдэлд өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх, мөн биологийн олон янз байдалд сөрөг нөлөө үзүүлэх эрсдэлийг бууруулах зорилгоор шувуу үргээгч 3 ширхэг төхөөрөмжийг байршуулан ашиглалтад оруулсан.

Уг арга хэмжээний үр дүнд усан сангийн аюулгүй байдал сайжирч, зэрлэг амьтдад учрах эрсдэл буурсан бөгөөд үйлдвэрийн байгаль орчны менежментийн шаардлагыг ханган ажилласан.

Зураг 17. Шувуу үргээгч байршуулсан зураг

5.6. Гадаргын болон газрын доорхи усанд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ

5.6.1. Тоолуурын баталгаажуулатын цаг тухай бүрт нь хийлгэх, тоолуур өвдрэл гэмтэл гарсан тухай бүр солих

2025 оны 03 сарын 16-ны өдөр үйлдвэрийн үйл ажиллагаа эхлэх үеэр тоолуурын холболтыг хийж, холболтын ажиллагааг актлан бүртгэж, тоолуурыг лацдан баталгаажуулсан.

Энэ арга хэмжээ нь үйлдвэрийн үйл ажиллагааны эхний шатанд ус, цахилгаан болон бусад хэрэглээний хэмжилт, хяналтыг албан ёсоор бүртгэх, хяналтын нэгдсэн системд оруулах зорилготойгоор хийгдсэн. **Хавсралт 5 /Тоолуур сольсон акт, сар бүрийн тоолуурын заалт, Усны тайлан, усны төлбөр төлсөн баримт/**

Усны тоолуур холбосон гухай акт

2025.03.16 Болор Жонш ХХК

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутагт байрлах Болор Жонш ХХК-ны жонш баяжуулах үйлдвэрийн 2025оны үйл ажиллагаа эхлэж байна. Ийн үүрэн улмас үйлдвэрийн усны тоолуурын холболт хийж байна.

Тоолуурын заалт - D65666.

Ломбоны дугаар № 8

Тоолуур холбох үйл явцыг зураг болон бичлэгээр баталгаажуулав.

Байлцсан- Үйлдвэрийн дарга Нан Уял
Сумын БО-ын мэргэжилтэн Сарангэрэл
Менежер: Соймбо
Менежер: Г.Нармандах
Менежер: Б.Баарбаатар

Зураг 18. Эвдрэл гэмтэл засварлаж хүлээлцсэн акт

5.6.2. Усны тоолуурын заалтыг сар бүр сумын байгаль орчны байцаагчаар баталгаажуулах

Сар бүр усны тоолуурын заалтыг зургаар баталгаажуулан, Байгаль орчны мэргэжилтэн Х. Сарангэрэлд хүргүүлж байгаа.

Энэхүү үйл ажиллагаа нь усны хэрэглээг тогтмол хянах, бүртгэлжүүлэх, байгаль орчны хяналт, тайлангийн шаардлагыг хангах зорилготой бөгөөд тоолуурын мэдээллийг баталгаажуулсан зургаар нотолж байгаа.

Болоржонш ХХК-н үйлдвэрийн усны тоолуурын заалт 2025 оны 08 сар

Огноо	Усны тоолуур 23100099955	Төлбөр/Төг	Нийт дүн
08.31	Эхний заалт 2072.98 Эцсийн заалт 197.516 Зөрүү н3 877.8	2025	17.15246

Хянасан: Болоржонш сумын Байгаль орчны менежментийн Г.Нармандах / Г.Х.Сарангэрэл /

Тангилсан: Үйлдвэрийн дарга Нан Уял
Боловсруулсан: Соймбо / Ч.Далан /
Ерөнхий менежер: Г.Нармандах / Г.Нармандах /
Заалт өссөн: ХАБЗАН-аантай: Б.Баарбаатар / Г.Нармандах /

Болоржонш ХХК-н үйлдвэрийн усны тоолуурын заалт 2025 оны 08 сар

Огноо	Усны тоолуур 23100099951	Төлбөр/Төг	Нийт дүн
08.31	Эхний заалт 2072.98 Эцсийн заалт 197.516 Зөрүү н3 877.8	2025	17.15246

Хянасан: Болоржонш сумын Байгаль орчны менежментийн Г.Нармандах / Г.Х.Сарангэрэл /

Тангилсан: Үйлдвэрийн дарга Нан Уял
Боловсруулсан: Соймбо / Ч.Далан /
Ерөнхий менежер: Г.Нармандах / Г.Нармандах /
Заалт өссөн: ХАБЗАН-аантай: Б.Баарбаатар / Г.Нармандах /

Зураг 19. Тоолын заалт

Хүснэгт 5. 2025 оны усны зарцуулалт

2025 усны зарцуулалт						
№	Ус ашиглах хэсэг	Нийт усны хэрэглээ/ м3/	Усны эдийн засгийн суурь үнэлгээ /гүн/	Ашиглалтын зориулалтыг тооцох итгэлцүүр		Усны төлбөр
1	Технологийн усны хэрэглээнд /худгаас/	44,755.5935750	3700	0.35	1.6	92,733,589.89
2	Технологийн усны хэрэглээнд Усан санруу	33,122.0000	3700	0.35	1.6	68,628,784.00
3	Ногоон байгууламжийн усалгаанд	1,327.20	3700	0.1	0.2	98,212.80
4	Үнд ахуйн хэрэглээний ус ашиглалтанд	2,088.00	3700	0.15	1.6	1,854,144.00
5	Тоосжилт дарах	3,166.80	3700	0.2	0.25	585,858.00
6	Уурын зуух	2,040.00	3700	0.1	0.15	113,220.00
нийт усны хэмжээ		86,500				164,013,808.69

Зураг 20 Усны төлбөр төлсөн баримт

5.6.3. Гүний ус, байгаль орчинг бохирдуулахгүй байх анхааруулга, санамж бүхий самбар хийх

Үйлдвэрийн гүний 2 худагт “Усаа хайрлан хамгаалъя” уриатай хоёр самбар байршуулсан

Энэхүү арга хэмжээ нь худгийн усны чанар, хэмжээг хамгаалах, усны нөөцийг үр ашигтай ашиглах, ажилчдад усны хэмнэлтийн талаар мэдлэг, ухамсарыг нэмэгдүүлэх зорилготойгоор хийгдсэн. Самбаруудыг худгийн орчимд харагдахуйц байрлуулж, усны хамгааллын мэдлэгийг түгээхэд чиглүүлсэн.

Зураг 21. Усны эх үүсвэрт тавьсан урай самбар

5.6.4. Булаг шандны эхийг цэвэрлэх

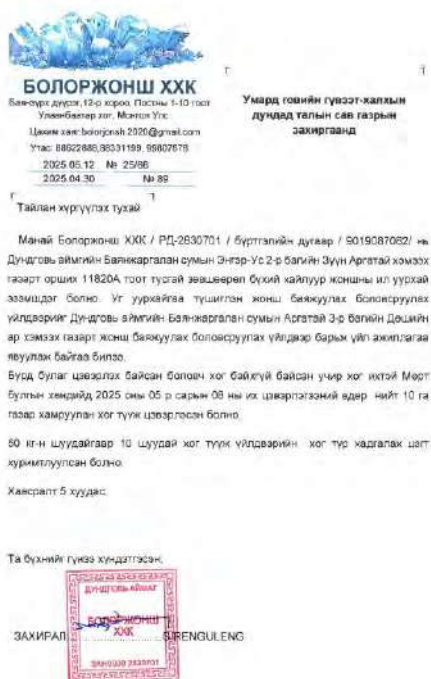
2025 оны 05 сарын 08-ны өдөр Мөрт булгийн ойр орчимд цэвэрлэгээний ажил гүйцэтгэсэн

Мөрт булгийн ойр орчимд 5 га талбайд үүссэн хог хаягдлыг цэвэрлэх зорилгоор зохион байгуулалттай цэвэрлэгээний ажлыг явуулж, нийтдээ ойролцоогоор 5,000 кг хог хаягдлыг цуглуулан зайлуулсан. Цэвэрлэгээний явцад хог хаягдлыг төрөлжүүлж, дахин ашиглах боломжтой хогийг тусад нь ангилан цуглуулсан бөгөөд үлдсэн хаягдлыг байгаль орчны шаардлагын дагуу зайлуулсан.

Цэвэрлэгээний үр дүнгийн талаарх мэдээллийг 2025 оны 05 сарын 12-ны өдөр Умард говийн Гүвээт-Халхын дундад талын сав газрын захиргаанд 25/66 тоот албан тоотоор тайлангаар хүргүүлж, тухайн бүс нутгийн байгаль орчны менежмент, хяналтын шаардлагыг хангаж ажилласан.

Энэхүү арга хэмжээ нь тухайн орчны бохирдлыг бууруулах, байгаль орчны тогтвортой байдлыг дэмжих, иргэд, оршин суугчдын эрүүл мэндэд эерэг нөлөө үзүүлэхэд чиглэгдсэн болно.

Хавсралт 6 Умард говийн гүвээт халхын дундад талын сав газарлуу явуулсан тайлан

Зураг 22. Булаг шанд цэвэрлэсэн тайлан

5.7. Ногоон байгууламж

5.7.1. Усалгаа тогтмол хийх

Үйлдвэр, кемп болон авто замын дагуу байрлах ногоон байгууламжийн ургамал, мод, өвс, хашаан доторх тарьсан ургамлыг 22 өдөр усалгаа хийж 888 м³ ус ашиглан усалгааг зохион байгуулсан. Усалгаа нь усны хэмнэлтийг баримтлан, ургамлын төрөл, улирлын онцлогт тохируулан явуулсан.

Усалгаа явуулахдаа дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн:

- Ургамлын үндэсний системд хангалттай ус хүргэх, хөрсний чийгийн түвшинг тогтмол барих;
- Усалгааны шугам, сав, насос, шүршигч төхөөрөмжийг хэвийн ажиллагаанд байлгах;
- Усалгааны ажлыг бичиг баримтаар бүртгэж, хяналт шалгалтыг хийж, шаардлагатай тохиолдолд тохируулга хийх;
- Ургамлын өвчлөл, үхжилтээс урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх арга хэмжээг холбогдох мэргэжилтнүүдтэй хамтран төлөвлөх.

Энэхүү арга хэмжээний үр дүнд ногоон байгууламжийн тогтвортой байдал сайжирч, орчны агаарын чанар, байгаль орчны амьдрах орчинд эерэг нөлөө үзүүлсэн.

Усалгаа: Ургамлын төрөл, улирлын онцлогт тохируулан тогтмол усалгааг зохион байгуулсан

Хяналт ба хамгаалалт: Ургамлын өвчлөл, үхжилтээс урьдчилан сэргийлэх, шаардлагатай арга хэмжээг цаг тухайд нь авч ажилласан

Бүртгэл, тайлан: Тарилга, усалгааны үйл ажиллагааг бичиг баримтаар баталгаажуулж, ургамлын ургалт, хамгаалалтын хяналтыг холбогдох мэргэжилтнүүд хийсэн

Энэхүү арга хэмжээний үр дүнд:

Ажилчдын суурин бүсийн ногоон байгууламжийн үзэмж сайжирч, амьдрах орчны чанар дээшилсэн

Ургамлын төрөл зүйлийн олон янз байдал нэмэгдэж, хөрсний тогтвортой байдал сайжирсан

Байгаль орчны менежментийн шаардлага, нөхөн сэргээлтийн зорилтыг хангаж ажилласан

Хавсралт 7 /Мод тарьж буй байдал, төлбөрийн баримт/

Зураг 24. Үйлдвэрт тарьсан 500ш мод

Зураг 25 Модны зарлагын баримт

6. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

6.1. Засварын газар

6.1.1. Хаягдал торх

Хавар намрын хуурайшилтын үед орон нутгийн иргэд ил задгай цогтой үнс хаяснаас үүдэн гал гарах нөхцөл бүрддэг үүнээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор үйлдвэрээс гарсан хаягдал торх айл өрхүүдэд тарааж өгсөн. 163 иргэн бүртгүүлж 133 иргэн хүлээн авсан.

Хавсралт 8 /хаягдал торх хүлээн авсан иргэдийн гарын үсэг/

Зураг 26. Хаягдал торх хүлээн авсан иргэдийн гарын үсэг

6.1.2. Шингэн: ашигласан тос, тостой холилдсон ус

Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд гарсан ашигласан тос, масло, бусад тослог хог хаягдлыг үйлдвэрийн тээрэм, технологийн процессд дахин ашиглах замаар хаягдалгүй ажилласан. 2025 онд нийт ашигласан тос масло 120 литр гарч бүгдийг дахин ашигласан.

Зураг 27 Тээрэмрүү тос хийж буй байдал

Энэхүү арга хэмжээ нь:

- Хаягдлын хэмжээг багасгах, хог хаягдлын менежментийг сайжруулах;
- Байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах;
- Нөхөн сэргээх, дахин боловсруулах боломжийг нэмэгдүүлэх;
- Үйлдвэрийн үйлдвэрлэлийн үр ашгийг дээшлүүлэх зорилготойгоор хэрэгжүүлсэн.

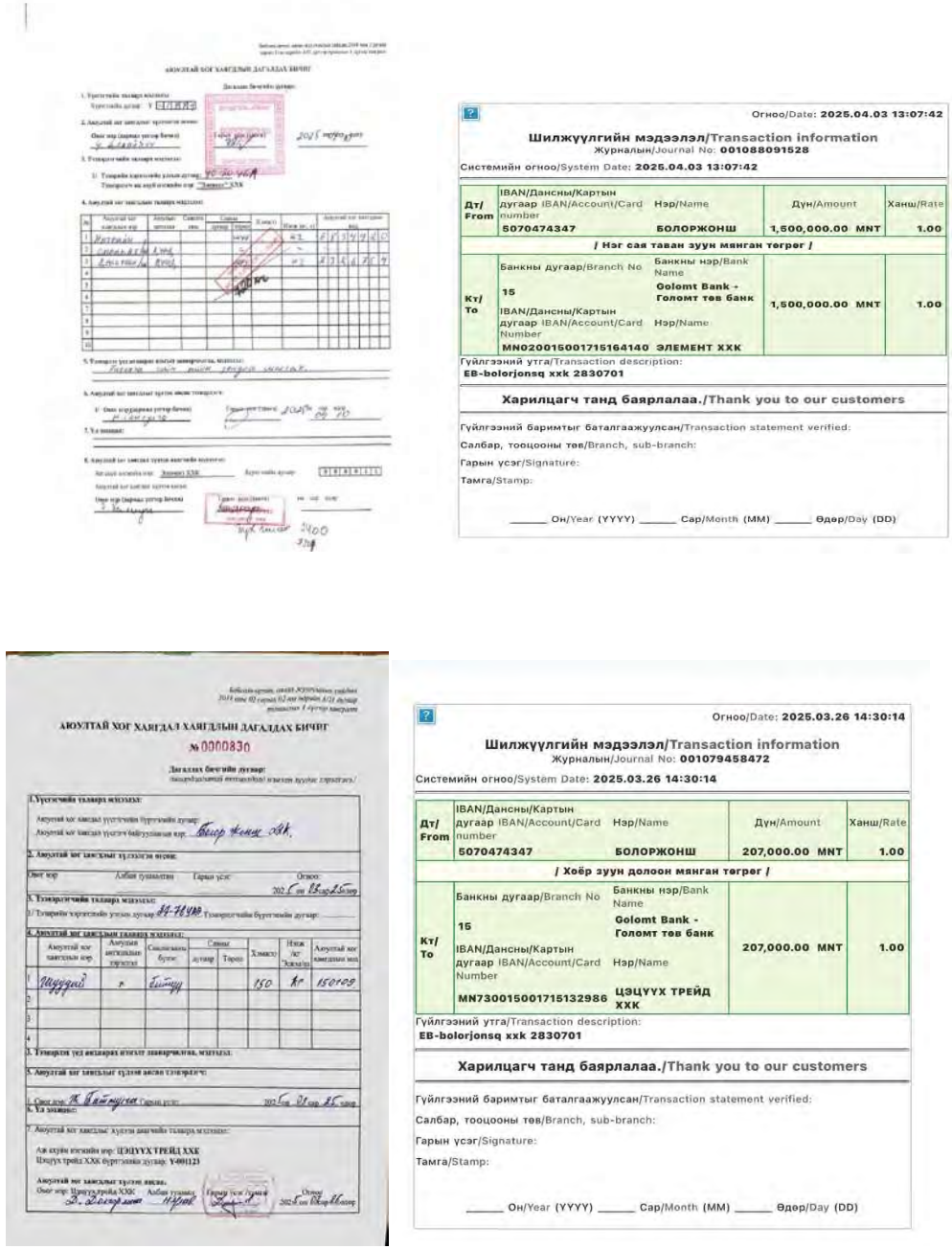
Энэ үйл ажиллагааг цаашид холбогдох бүртгэл, баримтаар баталгаажуулж, байгаль орчны менежментийн стандарт, шаардлагыг хангаж ажиллах шаардлагатай.

6.2. Химийн бодисын сав, баглаа, боодол

Байгаль орчныг хамгаалах бодлогын хүрээнд тусгай зөвшөөрөлтэй мэргэжлийн байгууллагад хүлээлгэн өгч, зайлуулах гэрээ байгуулсан.

Ашигласан материалыг тээвэрлэсэн байдал: нийт 870 кг шуудай, сав, шингэн хаягдлыг зохих журмын дагуу савлан, ачиж тээвэрлэсэн. Химийн бодисын үлдэгдэл, сав баглаа, хаягдал шуудай зэргийг “Элемент ХХК”-д нийлүүлдэг.

Хавсралт 9 Элемент ХХК, Цэцүүх трейд ХХК аюултай хог хаягдал шилжүүлсэн акт, төлбөр төлсөн баримт, ахуйн хог хаягдлын төлбөр төлсөн баримт

Зураг 28. Химийн бодисын сав баглаа боодол тушаасан акт, төлбөрийн баримт

6.3. Ахуйн хатуу хог хаягдал

Ахуйн хог хаягдал түр хадгалах цэгийг цэвэрлэж, суурийг тэгшилж янзалсан цаашид хөрс бохирдуулахаар сэргийлж доод суурийг цементлэх шаардлагатай.

Хавсралт 10 Хог хаягдлын гэрээ, төлбөр төлсөн баримт

Зураг 29. Үйлдвэрийн хог хаягдал түр хадгалах цэг

Гүйлгээ амжилттай.

960,000.00 MNT

2025.12.11 10:41

Хүлээн авагч
Ду.Ба Хог хаягдлын хураамж
100080500947

Гүйлгээний утга
2251201103121

Дуусгах

Зураг 30 Ахуйн хог хаягдлын төлбөрийн баримт

6.4. Органик хаягдал ашиглан компост бордоо хийж, ашиглах

2025 онд үйлдвэрт үүссэн органик хог хаягдлыг ашиглан компост бордоо хийхээр төлөвлөж байсан боловч тухайн жилд үйлдвэрт гахай тэжээж байсантай холбогдуулан органик хаягдлыг гахайн тэжээл болгон ашигласан тул компост бордоо үйлдвэрлэх ажил хийгдээгүй болно.

6.5. Ангилан ялгасан хог хаягдлыг хүлээн авах цэгт тушаах

Үйлдвэр, кемпийн бүсэд үүссэн хог хаягдлыг төрөлжүүлж, холбогдох байгууллага, цэгт тушаан зохицуулан ажилласан. Үүнд:

1. Ахуйн хог хаягдал

- Сумын төвийн нэгдсэн хогийн цэгт тушаасан.
- Тушаалтаар ахуйн хог хаягдлын зохистой менежмент, газар дээрх ариутгал, устгалын шаардлагыг хангаж ажилласан.
- Цаашид авах арга хэмжээ цаас, хуванцар сав, хоол хүнсний үлдэгдэлийг зориулалтын газарт хаяж хэвших, ажилчдад сургалт явуулах.

2. Аюултай хог хаягдал

- Аюултай хог хаягдлыг (жишээ: элементүүд, химийн бодисын үлдэгдэл) Элемент ХХК-д тушаасан.
- Тушаалтаар аюултай хог хаягдлын аюулгүй хадгалалт, тээвэрлэлтийн стандарт, дүрмийн дагуу зохицуулсан.
- Ашигласан тос масло хадгалах цэг нэмж байршуулах, асгаралтын журам боловсруулан мөрдөж ажиллах

3. Төмрийн хог хаягдал

- Үйлдвэрийн хашаанд түр цуглуулан хадгалж, ангилан ялган хурааж байгаа.
- Дахин ашиглах боломжтой төмрийн хог хаягдлыг “Пийс стийл групп” ХХК-д өгч, үйлдвэрлэлд дахин ашиглуулсан.
- Хаягдал төмөр авдаг байгууллага нэмж судлах, тээврийн зардал хамгийн бага байх үйлдвэрт ойр компани судлан хаягдал төмөр тушаах

№	Хог хаягдлын бүртгэл			
	Хог хаягдал	Хог хаягдал	Төрөл	Хэмжээ
1	Ахуйн хог хаягдал	Сумын төвийн хог	тонн	7.7
2	Аюултай хог хаягдал	Химийн бодисын сав баглаа	кг	870
		Ажилсан тос масло	литр	120
3	Төмрийн хог хаягдал	Хаягдал торх	ш	133

		Бусад	тн	0.8
--	--	-------	----	-----

Эдгээр арга хэмжээний үр дүнд хог хаягдлын зохистой менежмент сайжирч, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулж, дахин ашиглах, устгах үйл явцыг баталгаажуулсан.

Зураг 31. Хог хаягдлын цэгүүд

7. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

7.1. Байгалийн гамшигаас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр

7.1.1. Хүчтэй салхи, шуурга үед аян замд гарахгүй

1. Гамшгийн мэдээллийг хянах

Радио, телевиз, гар утасны мэдээллээс шуурхай мэдээлэл авч, цаг агаарын урьдчилсан мэдээг хянах.

2. Гадна агаарын нөхцөлөөс зайлсхийх

Хүчтэй салхи, цасан шуурга, бороо, манан ихтэй үед замд гарахгүй байх.

3. Гэрт болон ойр орчинд бэлэн байх

Хэрэв гэрээсээ гарах шаардлага гарвал хүн, тээврийн хэрэгслийг аюулгүй газарт байрлуулах.

4. Аюулгүй байдлыг нэн тэргүүнд тавих

Зам, гүүр, модтой ойр орчинд гарахгүй байх; аюултай нөхцөлд хүн болон тээврийн хэрэгсэлд эрсдэл учрахыг урьдчилан сэргийлэх.

5. Онцгой шаардлагатай бол зөвлөмжийг дагах

Онцгой байдлын алба, цагдаагийн зөвлөмж, анхааруулгыг чанд дагах зэрэг зөвлөмжийг гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлж байна.

2025 онд Дундговь аймгийн хэмжээнд 03-р сарын 24, 9 сарын 13, 11 сарын 23-ны өдрүүдэд цаг агаарын сэрэмжлүүлэг мэдээлэл гарч байсан.

Үүнээс 2025 оны 03-р сарын 24-ний 08 цагаас 20 цаг хүртэлх цаг агаарын байдал ямар байсан тухай тойм Баянжаргалан, Дэрэн, Өндөршил сумдаар 12-14 м/с, бусад сумдаар 15-20 м/с, зарим үед 24-26 м/с хүрч цасан болон шороон шуурга шуурсан.

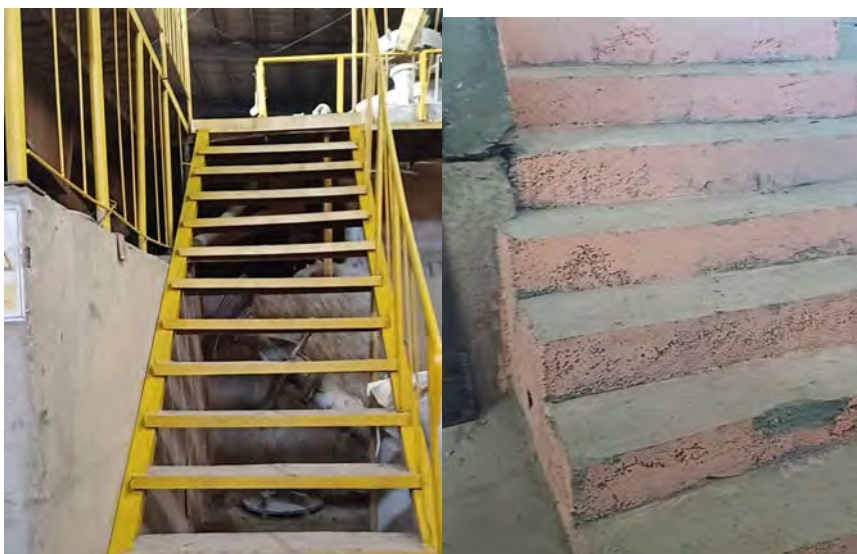

Зураг 32 Цаг агаарын сэрэмжлүүлэг мэдээлэл

7.1.2. Ажилчдын хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйг хангах

Зураг 33. Эргэлдэгч эд ангиудын хаалт хашлагыг шинэчлэн засварласан

Зураг 34. Гүүр, суваг, шатны хаалт хашлагыг шинэчлэн засварласан

Зураг 35. Үйлчилгээний аяга, таваг, халбага сэрээ зэрэг хэрэгслийг ариутгагч төхөөрөмжөөр хэрэгжүүлдэг

Зураг 36. Хөргөгч хөлдөөгч нь агаар сэлгэлттэй, зохих температураар ажилуулдаг

Зураг 37. Ажилчдын дархалаа дэмжих бүтээгдэхүүн

7.1.3. Ил задгай гал гаргахгүй байх, хэрэгцээт газруудад галын самбар, багаж хэрэгслийг байршуулах

Үйлдвэр, ажилчдын кемпийн бүсэд галын аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор нийт 5 ширхэг галын буланг байршуулсан. Үүнд:

- Ажилчдын кемп дотор
- Ажилчдын кемпийн гадна
- Үйлдвэрийн зүүн талд
- Үйлдвэрийн баруун хойно
- Химийн бодисын агуулах болон гадаад ажилчдын кемпийн орчим

Эдгээр галын булан нь галын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, гал гарсан тохиолдолд түргэн шуурхай арга хэмжээ авах боломжийг бүрдүүлж, ажилчдын аюулгүй байдлыг хангах зорилготойгоор байрлуулсан. Галын булан бүрийг холбогдох тэмдэг, анхааруулах самбар, шаардлагатай галын багаж, тоног төхөөрөмжөөр бүрэн хангаж ажилласан.

Зураг 38. Галын булан

7.1.4. Үзэгдэх орчин хязгаарлагдсан үед гадаа ажиллах ажилчдын гүйцэтгэж буй ажлыг түр зогсоох

Үйлдвэр, ажилчдын кемпийн бүсэд жил бүрийн гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөөг боловсруулж, хэрэгжүүлэн ажилладаг.

Энэхүү төлөвлөгөөний хүрээнд:

- Гал, шаталт, химийн бодисын осол зэрэг эрсдэлд урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг зохион байгуулж, шалгалт, сургалт хийдэг;
- Ажилчдын гамшгаас хамгаалах мэдлэг, ур чадварыг тогтмол дээшлүүлж, дадлага сургалтуудыг явуулдаг;
- Хамгаалах хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийг бүрэн бэлдэж, ажиллах нөхцлийг хангаж ажилласан;
- Гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг бичиг баримтаар баталгаажуулан хянадаг.

Энэхүү арга хэмжээний үр дүнд ажилчдын аюулгүй байдал дээшилж, үйлдвэрийн үйл ажиллагаа гамшгийн эрсдэлд өртөхөөс урьдчилан сэргийлсэн.

Зураг 39. Гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөө

7.2. Үйлдвэрийн ослоос урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр

7.2.1. Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны дүрэм журмыг сахиулж, хэрэгжилтэд хяналт тавих

Үйлдвэрийн бүхий л үйл ажиллагаанд хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны дүрэм, журмыг мөрдөж, хэрэгжилтэд байнга хяналт тавих ажлыг зохион байгуулсан.

Энэхүү арга хэмжээний хүрээнд:

- Ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны дүрэм, журам, зааврыг танилцуулж, сургалт, дадлагаар мэдлэгийг дээшлүүлсэн;
- Үйлдвэрийн бүхий л хэсэгт аюулгүй ажиллагааны стандарт, дүрэм, тэмдэглэгээ, хамгаалалтын хэрэгсэл, хувцсыг мөрдүүлж, шаардлагатай арга хэмжээг авч ажилласан;
- Хяналтын бүртгэл, шалгалтыг тогтмол хийж, илэрсэн зөрчил, дутагдлыг арилгах арга хэмжээг цаг тухайд нь авч ажилласан;
- Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны дүрмийг сахиулах, эрсдэлийг бууруулах зорилгоор дотоод хяналт, аудитын системийг хэрэгжүүлсэн.

Энэхүү арга хэмжээний үр дүнд ажилчдын аюулгүй байдал дээшилж, осол, гэмтэл гарахаас урьдчилан сэргийлж, үйлдвэрийн үйлдвэрлэлийн тасралтгүй ажиллагааг хангаж ажилласан.

№	Ажилчны нэвтрэл	Ажилч гурав	Гурвалжны нэг үүрэг, хариуцаж байна	Заварчилгааны хуудас
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				

Зураг 40. Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгсөн тэмдэглэл

Зураг 41. Мэдээллийн самбар

Зураг 42. Аюулгүй ажиллагааны самбар

7.2.2. Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны сургалтыг тогтмол хугацаанд гүйцэтгэх

Үйлдвэр, ажилчдын кемпийн бүсэд ХАБЭА-н тухай ерөнхий ойлголт сэдвээр сургалт зохион байгуулж, нийт 21 хүн хамрагдсан.

Сургалтын хүрээнд:

- Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны үндсэн ойлголт, дүрэм, журмын тухай мэдлэгийг олгосон;
- Ажилчдын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, аюулгүй байдлыг хангах аргачлалыг танилцуулсан;
- Сургалтад хамрагдсан ажилчдын мэдлэг, ур чадварыг үнэлэх, санал бодлыг авч, практик зөвлөгөө өгсөн;
- Сургалтын материалыг бичиг баримтаар баталгаажуулж, бүртгэл хөтөлсөн.

Энэхүү сургалтын үр дүнд ажилчдын ХАБЭА-н мэдлэг дээшилж, үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд аюулгүй байдлыг хангах чадвар нэмэгдсэн.

Зураг 43. Сургалт явуулж буй байдал

7.2.3. Ажиллагсдын хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр хангах, хөдөлмөр хамгаалах хэрэгслийн чанар стандарт хангаж байгаа эсэхэд судалгаа хийх.

2025 онд үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд ашиглагдаж буй бүх хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн нэг бүрийг ашиглах үеийн журам батлуулан мөрдүүлж ажилласан.

Ажилчдаас аман судалгаа авахад ажлын хувцсанд ямар нэгэн санал гомдол гараагүй боловч ажлын хувцасны өнгө жигд биш загвар өөр өөр байгаа тул стандарт батлуулж цаашид мөрдөж ажиллахаар шийдвэрлсэн. Мөн “ЭВ ИХ ГЛЮК” ХХК-иар хөдөлмөрийн нөхцлийн үнэлгээ мэргэжлийн байгууллагаар дүгнэлт гаргуулсан.

Хөдөлмөрийн нөхцлийн үнэлгээгээр:

1.Ижил төстэй хөдөлмөрлөх орчны нөхцөлд ажилладаг ажил мэргэжлийн хүмүүсийн 1-р бүлэгт багтсан Бутлагч нарын ажлын байр нь “Хэвийн нөхцөл” ангиллын “Эрүүл мэндийн Дунд зэргийн эрсдэлтэй” хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилалд хамрагдаж байна.

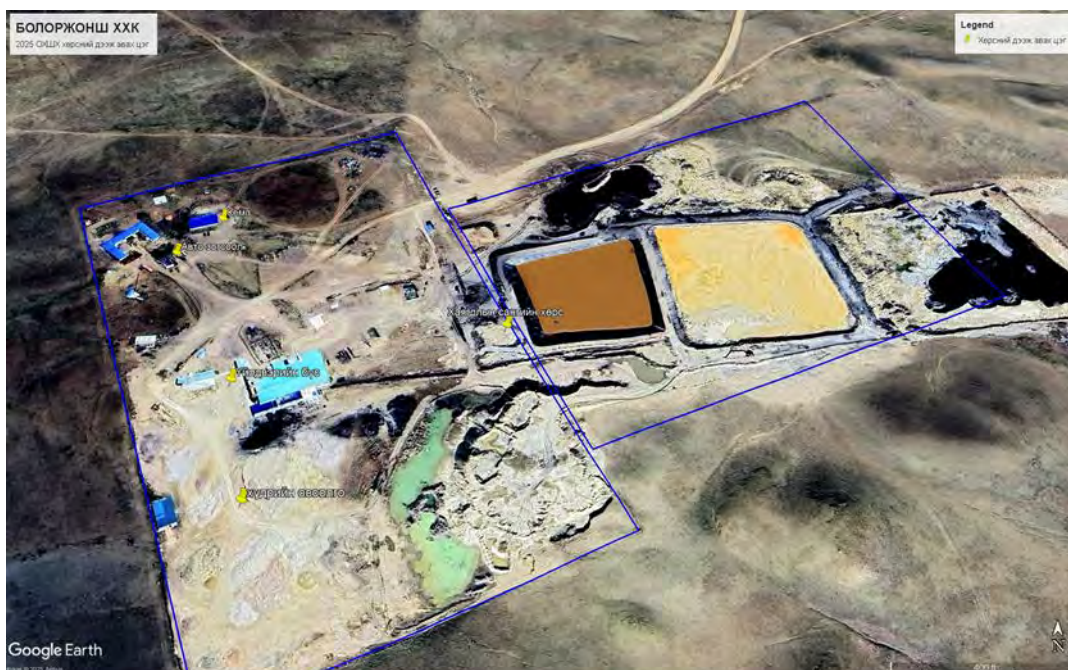

8. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Орчны хяналт шинжилгээг Дундговь аймгийн цаг уур орчны шинжилгээний төв, Ханлаб, Байгаль орчны хэмжилзүйн төв лаборатори, Инженер геодези, Нарт шуун консалтинг, Газарзүй геоэкологийн хүрээлэн,

Хавсралт 12 Шинжилгээний хариунууд

Зураг 47 ОХШ-ний мониторингийн цэг

8.1. Агаарын чанар

Нийт тоосны дүн шинжилгээ (2023–2025)

- 2023–2025 онд хэмжсэн нийт тоосны агууламж бүх цэгт 0.5 мг/м^3 -ийн стандартаас доогуур байна.
- 2024 онд ихэнх цэгүүдэд тоосжилт өссөн ч 2025 онд буурах хандлага ажиглагдсан. Уурын зуух орчимд хамгийн өндөр (0.142 мг/м^3), хогийн цэг орчимд хамгийн бага (0.015 мг/м^3) утга бүртгэгдсэн.
- Тоосжилтын хэмжээ стандартын хязгаараас хэтрээгүй тул орчны агаарын чанар хэвийн түвшинд байна. Гэсэн хэдий ч баяжуулах үйлдвэр, карьер, бутлуур орчимд улирлын болон үйлдвэрлэлийн үед хяналт, тоос дарах арга хэмжээг тогтмол хэрэгжүүлэх шаардлагатай.

Хүснэгт 7. Нийт тоосны шинжилгээ

Нийт тоос						
№	2023/06	2024/10	2025/1	2025/5	2025/9	MNS4585:2016
Хэмжих нэгж	мг/м^3	мг/м^3	мг/м^3	мг/м^3	мг/м^3	мг/м^3
Кемп	0.024	0.028	0.07	0.086	0.049	0.5
Баяжуулах үйлдвэр орчим			0.015	0.12	0.057	

Карьер орчим	0.026	0.019	0.097		
Уурын зуух орчим			0.142		
Хогын цэг орчим	0.015	0.054		0.066	0.051
Бутлуур	0.023	0.043		0.129	
Технологийн зам	0.021	0.087		0.03	0.058
Нөлөөллийн бүс	0.041	0.025		0.069	0.027

Азотын агууламжийн дүн шинжилгээ (2025 он)

- 2025 онд хэмжсэн азотын агууламжийн бүх цэгийн үзүүлэлтүүд **0.2 мг/м³-ийн стандартаас доогуур**, хэвийн түвшинд байна.
- **Кемп орчимд** азотын хэмжээ 0.022–0.03 мг/м³ хооронд өссөн бөгөөд бага зэргийн нэмэгдэл ажиглагдсан ч стандартын хязгаарт багтаж байна. **Баяжуулах үйлдвэрийн орчимд** 0.02–0.044 мг/м³ хүртэл өссөн нь үйлдвэрлэлийн идэвхжил нэмэгдсэнтэй холбоотой байж болох юм. **Карьер болон уурын зуух орчимд** 0.024–0.025 мг/м³ орчим байсан нь тогтвортой, бага түвшний агууламжтай байна.
- **Хогийн цэг, бутлуур, технологийн зам, нөлөөллийн бүсийн** азотын агууламж 0.022–0.04 мг/м³-ийн хооронд хэлбэлзэж байгаа нь мөн стандартын доор байгаа үзүүлэлт юм.
- Ерөнхий дүнгээр, 2025 онд судлагдсан бүх байршилд азотын агууламж **хүний эрүүл мэнд болон орчны агаарын чанарт сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй түвшинд байна**. Гэсэн хэдий ч баяжуулах үйлдвэр болон бутлуур орчимд **хяналт, хэмжилтийг тогтмол үргэлжлүүлэх** шаардлагатай байна.

Хүснэгт 8. Азотын шинжилгээ

№	Азот			MNS4585:2016
	2025/1	2025/5	025/9	
Хэмжих нэгж	мг/м ³	мг/м ³	мг/м ³	мг/м ³
Кемп	0.022	0.026	0.03	0.2
Баяжуулах үйлдвэр орчим	0.02	0.044	0.041	
Карьер орчим	0.025			
Уурын зуух орчим	0.024			
Хогын цэг орчим		0.035	0.037	
Бутлуур		0.04		
Технологийн зам		0.022	0.027	
Нөлөөллийн бүс		0.031	0.025	

Хүхэрийн агууламжийн дүн шинжилгээ (2025 он)

- 2025 онд хэмжсэн хүхрийн агууламж бүх цэгт **0.45 мг/м³-ийн стандартаас доогуур**, хэвийн түвшинд байна.
- **Кемп орчимд** хүхрийн хэмжээ 0.011–0.014 мг/м³-ийн хооронд байсан нь тогтвортой, бага түвшний үзүүлэлттэй байна. **Баяжуулах үйлдвэрийн орчимд** 0.015–0.023 мг/м³ хүртэл өссөн нь үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны нөлөөг

илтгэнэ. Карьер болон уурын зуух орчимд 0.01–0.012 мг/м³ орчим байсан нь маш бага хэмжээтэй байна.

- Хогийн цэг, бутлуур, технологийн зам, нөлөөллийн бүсийн хүхрийн агууламж 0.01–0.02 мг/м³-ийн хооронд хэлбэлзэж байгаа нь мөн стандартаас хавьгүй доогуур үзүүлэлт юм.
- Ерөнхийд нь дүгнэхэд, 2025 онд үйлдвэрийн бүсийн бүх цэгүүдэд хүхрийн агууламж агаарын чанарт сөрөг нөлөө үзүүлэх түвшинд хүрээгүй, орчны нөхцөл хэвийн байна. Гэсэн хэдий ч баяжуулах үйлдвэр болон бутлуур орчимд хяналт, хэмжилтийг тогтмол хийх шаардлагатай

Хүснэгт 9. Хүхрийн шинжилгээ

Хүхэр				
№	2025/1	2025/5	2025/9	MNS4585:2016
Хэмжих нэгж	мг/м ³	мг/м ³	мг/м ³	мг/м ³
Кемп	0.011	0.014	0.014	0.45
Баяжуулах үйлдвэр орчим	0.015	0.023	0.015	
Карьер орчим	0.01			
Уурын зуух орчим	0.012			
Хогын цэг орчим		0.016	0.014	
Бутлуур		0.018		
Технологийн зам		0.013	0.013	
Нөлөөллийн бүс		0.02	0.01	

8.2. Хаягдал ус

Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	2024/10	ЗДХ
pH		8.2	6,0-9,0
NH4	МгN/л	5.6	-
Cl	Мг/л	421.8	-
SO24	Мг/л	177.7	-
TDS	Мг/л	69	30
XXX	Мг/л	119	50
БХХ	Мг/л	45.76	20
NO2	МгN/л	0.1	-
NO3	МгN/л	0.49	-
Эмгэг төрөгч	1 мл-т	Илэрсэн	-

Хүснэгт 10 Хаягдал усны шинжилгээ

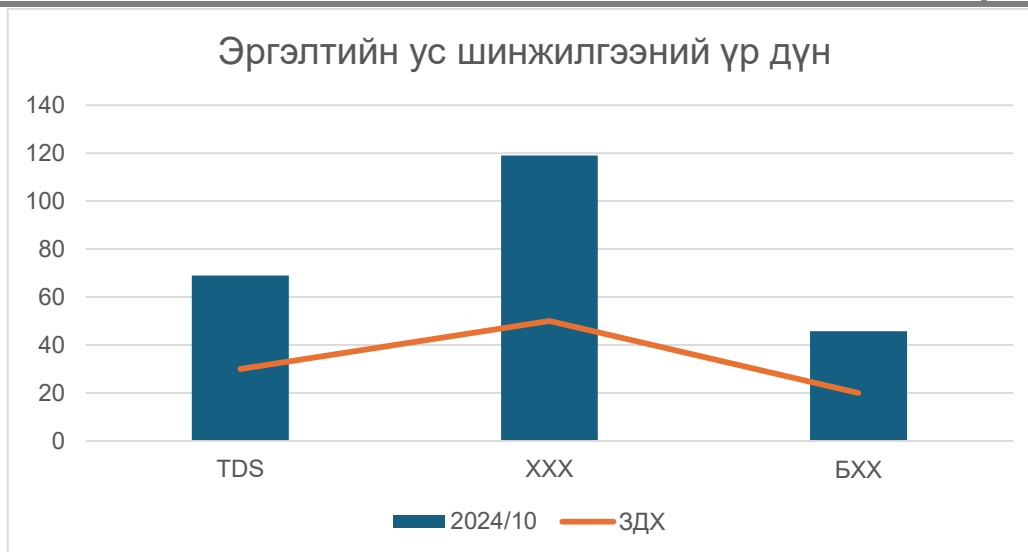
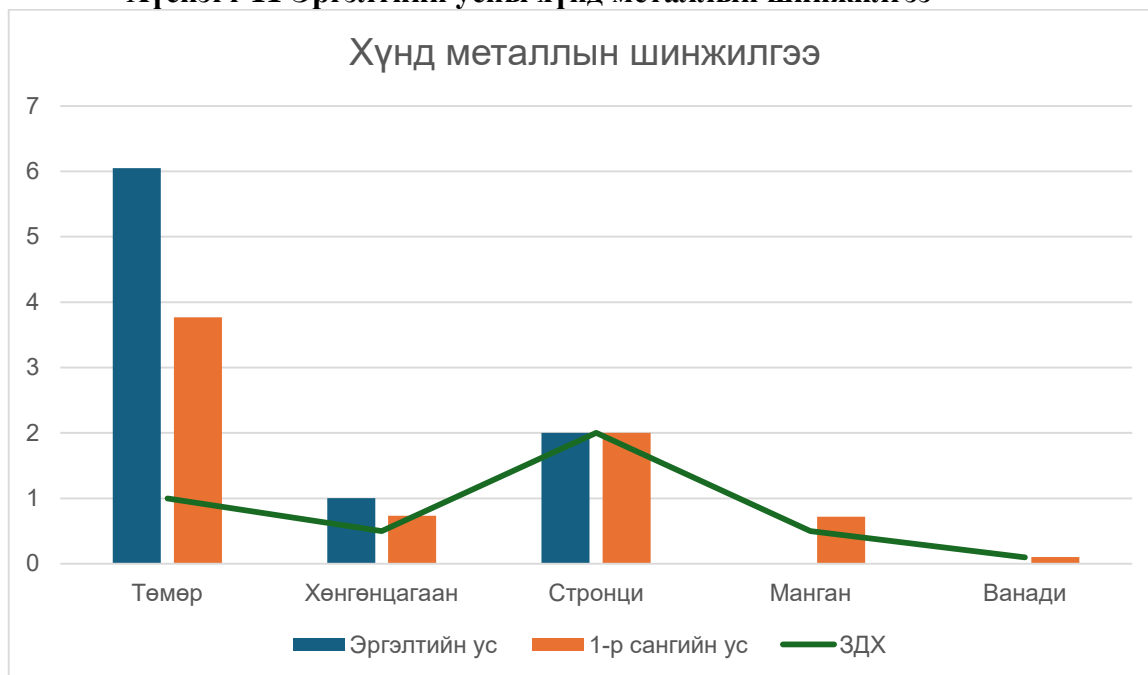

График 1 Эргэлтийн усны шинжилгээ ЗДХ харьцуулсан график

№	Үзүүлэлт	Элемент	Эргэлтийн ус	1-р сангийн ус	ЗДХ
1	Никель	Ni	<0.005	<0.005	<0.2
2	Кадмий	Cd	0.0194	0.014	<0.03
3	Хар тугалга	Pb	<0.005	<0.005	<0.1
4	Цайр	Zn	<0.005	<0.005	<3.0
5	Хром	Cr	<0.005	<0.005	<0.3
6	Зэс	Cu	<0.005	<0.005	<1.0
7	Хүнцэл	As	<0.005	<0.005	<0.01
8	Төмөр	Fe	6.051	3.771	<1.0
9	Бари	Ba	0.0986	0.0774	<1.5
10	Бор	B	0.352	0.387	<0.5
11	Селен	Se	<0.005	<0.005	<0.02
12	Хөнгөнцагаан	Al	1.0056	0.7346	<0.5
13	Кобальт	Co	<0.005	<0.005	<0.02
14	Висмут	Bi	<0.005	<0.005	-
15	Стронци	Sr	>2.000	>2.000	<2.0
16	Манган	Mn	0,3508	0.7188	<0.5
17	Молибден	Mo	0.086	0.076	<0.5
18	Теллур	Te	<0.005	<0.005	-
19	Галли	Ga	<0.005	<0.005	-
20	Ванади	V	0.087	0.106	<0.1
21	Уран	U	<0.005	<0.005	<0.05
22	Биндэр	Be	0.000	0.000	<0.001
23	Рубиди	Rb	<0.005	<0.005	-
24	Лити	Li	0.151	0.154	-
25	Мөнгө	Ag	<0.005	<0.005	-

Хүснэгт 11 Эргэлтийн усны хүнд металлын шинжилгээ

Хүснэгт 12 Эргэлтийн усны хүнд металл ЗДХ харьцуулсан график

Бохир ус Эргэлтийн ус, 1-р сангийн ус хүнд металлын дүн шинжилгээ (2024)

- Хэмжилтийн дүнгээс харахад ихэнх хүнд металл элементүүд (Ni, Cd, Pb, Zn, Cr, Cu, As, Se, Co, U, Ag гэх мэт) нь бүгд MNS 4943:2015 стандартын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс (ЗДХ) доогуур буюу хэвийн түвшинд байна.
- Төмөр (Fe) нь эргэлтийн усанд 6.051 мг/л, 1-р сангийн усанд 3.771 мг/л байсан нь ЗДХ <1.0 мг/л-ээс нэлээд өндөр, усанд ууссан төмрийн агууламж их байгааг харуулж байна.
- Хөнгөн цагаан (Al) мөн эргэлтийн усанд 1.0056 мг/л, 1-р санд 0.7346 мг/л гарсан нь стандартын (0.5 мг/л)-аас өндөр, уусмал дахь хөнгөн цагааны нэгдэл нэмэгдсэнийг илтгэнэ.
- Манган (Mn) нь 1-р сангийн усанд 0.7188 мг/л гарч, стандартаас (0.5 мг/л) давсан байна.
- Стронци (Sr) элемент хоёр усанд хоёуланд нь >2.0 мг/л гарсан нь зөвшөөрөгдөх хязгаараас дээш, байгаль дахь эрдэсжилт эсвэл хүдрээс үүдэлтэй байж болзошгүй.
- Ванади (V) нь 1-р санд 0.106 мг/л, эргэлтийн усанд 0.087 мг/л байсан нь ЗДХ (0.1 мг/л)-тай ойролцоо буюу хязгаарт дөхсөн үзүүлэлттэй.
- Эргэлтийн болон 1-р сангийн усанд ихэнх хүнд металлын агууламж хэвийн байгаа ч Fe, Al, Mn, Sr, мөн хэсэгчлэн V элементүүдийн агууламж стандартаас давсан буюу хязгаарт дөхсөн байна.

8.3. Газрын доорх ус

Үйлдвэрийн гүний ус				
№	2023/6	2024/10	2025/1	ЗДХ
Жинлэгдэх бодис	9.9			
Перманганатын исэлдэх чадвар	1.3			
Ca ²⁺	46.9	76.15	65.1	
Mg ²⁺	94.8	121.6	97.6	
NH ₄ ⁺	0.41	0.04	0	3
Fe	0.15	0.02	0	
Cl	237.5	460.9	67.1	350
S ₂ O ₄	177.4	223.8	95	500
No ₂	0.014	0.01	0	1
No ₃	1.17	3.88	6	50
P ₃ O ₄	1.139			305
F	1.87		0	
Хатуулаг	10.14	13.6	11.28	
Na+K	181.3	275	123.9	
EC	1923	2.06	1380	
HCO ₃	427.1	478.85	774.7	
Эрдэсжилт	1165			
pH	7.72	6.98	7.14	6.5-8.5

Хүснэгт 13 Гүний усны чанарын шинжилгээ

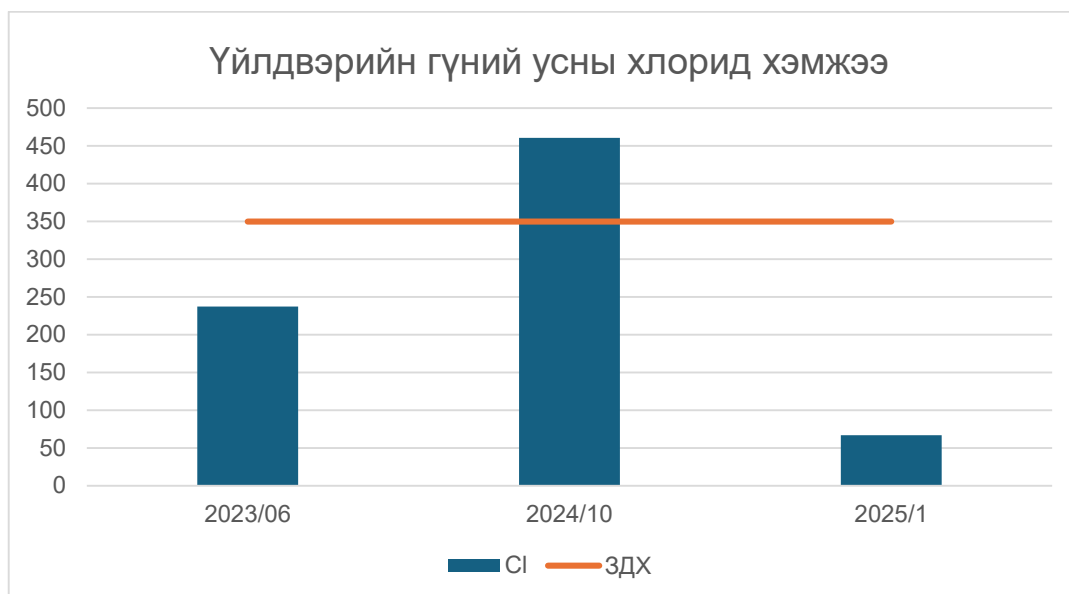

График 2 Гүний усны чанар ЗДХ харьцуулсан график

Үйлдвэрийн гүний усны чанарын дүн шинжилгээ (2023–2025)

- 2023–2025 оны хооронд үйлдвэрийн гүний усны чанарт хийсэн шинжилгээгээр ихэнх үзүүлэлтүүд ЗДХ-ийн шаардлагыг хангаж, усны чанар хэвийн түвшинд байна.
- 2023–2025 оны хооронд Ca^{2+} , Mg^{2+} , $\text{Na}+\text{K}$, HCO_3 зэрэг үзүүлэлтүүд бага зэрэг хэлбэлзэлтэй байсан ч усны чанарт сөрөг өөрчлөлт ажиглагдаагүй.
- Fe , NH_4^+ , NO_2 , NO_3 , SO_4 зэрэг үзүүлэлтүүд стандарт хэмжээнээс хэтрээгүй бөгөөд рН 6.98–7.72-ийн хооронд байсан нь саармаг орчинтойг харуулж байна.
- Хлор (Cl^-) 2024 онд 460.9 мг/л хүрч, ЗДХ (350 мг/л)-аас хэтэрсэн, харин 2025 онд 67.1 мг/л болж бууран хэвийн түвшинд орсон байна.
- Ерөнхийд нь дүгнэхэд, үйлдвэрийн гүний усны чанар 2023–2025 онд тогтвортой, ЗДХ-ийн шаардлагыг хангаж байгаа, харин 2024 онд хлорын агууламж түр хугацаанд өссөн нь анхаарал хандуулах шаардлагатай үзүүлэлт юм.

Үйлдвэрийн ундны усны худаг			
№	2024/10	2025/9	ЗДХ
Жинлэгдэх бодис	0	3.2	
Перманганатын исэлдэх чадвар	7.8	0.8	
Ca^{2+}	54.7	76.2	
Mg^{2+}	125.1	110.9	
NH_4^+	0.02	0.07	3
Fe	0.1	0.13	
Cl^-	354.5	354.5	350
SO_4	182.2	421.5	500
NO_2	0.002	0.008	1
NO_3	1.69	3.12	50
PO_4	0.099	0.004	305
F	2.11	2.16	
Хатуулаг	13.02	12.92	
$\text{Na}+\text{K}$	184.3	286.4	
EC	1577	1975	
HCO_3	402.7	341.7	
Эрдэсжилт	1303.		
	5	1591.2	
рН	7.063	7.73	6.5-8.5

Хүснэгт 14 Ундны усны чанарын шинжилгээ

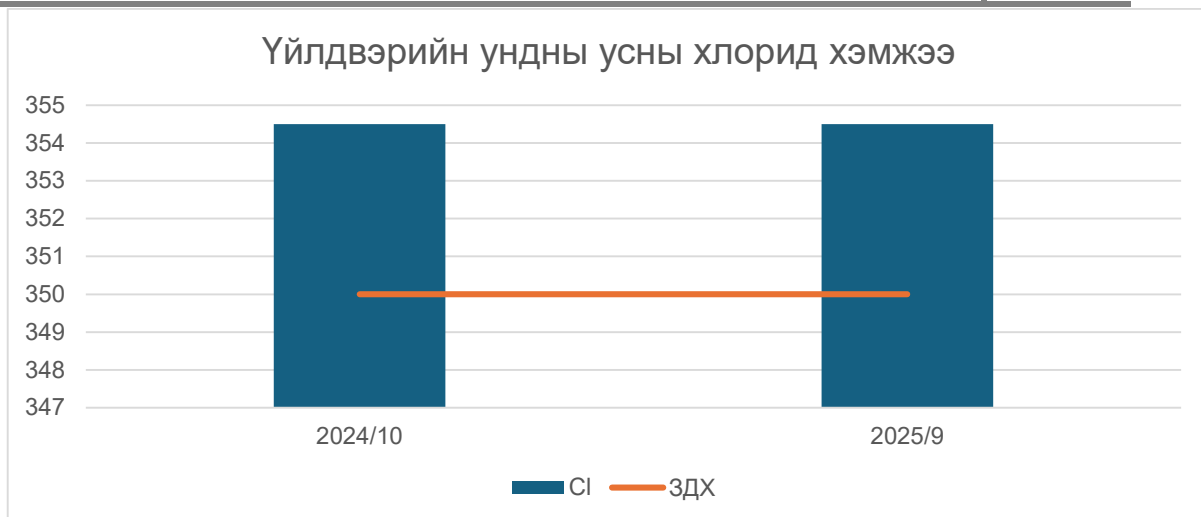

График 3 Ундны усны чанарын шинжилгээ ЗДХ харьцуулсан график

Үйлдвэрийн ундны усны худаг чанарын дүн шинжилгээ (2024–2025)

- Үйлдвэрийн ундны усны шинжилгээний дүнгээс харахад ихэнх үзүүлэлтүүд зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнд хэвийн түвшинд байна.
- Cl-ийн агууламж 354.5 мг/л байсан нь стандарт (350 мг/л)-аас өндөр үзүүлэлттэй ч унданд сөрөг нөлөө үзүүлэх хэмжээнд хүрээгүй.
- Бусад үзүүлэлтүүд болох NO₂, NO₃, NH₄⁺, Fe, pH зэрэг нь стандарт шаардлагад бүрэн нийцэж байна. 2024–2025 онд усны хатуулаг 13 орчим байсан нь дунд зэрэг хатуулагтайг илтгэж байна.

Зөвлөмж

- Цаашид уст цэгүүдэд шинжилгээний дүнгээр өссөн үзүүлэлтүүдийг тогтмол хянаж, стандартаас давсан үзүүлэлтүүд болон бохирдол үүсгэж байгаа эх үүсвэрийг нарийвчлан тогтоох, нэгэнт үүсэн бохирдлыг бууруулах арга хэмжээг авах
- Хлорид хүлцэх хэмжээнээс хэтэрсэн тохиолдолд ус цэвэршүүлэхдээ ион солилцоо, эргүүлэн осмос (RO) эсвэл элс, идэвхжүүлсэн нүүрс шүүлтүүр ашиглана. Хлоридын эх үүсвэрийг (үйлдвэр, хаягдал, давс цацалт) тогтоож, усны хамгаалалтын бүсийг сайжруулах шаардлагатай

Үйлдвэрийн цэвэршүүлсэн ус						
№	2023/6	2024/10	2025/1	2025/9	2025/5	ЗДХ
Жинлэгдэх бодис	илр			0.8	1.2	
Перманганатын исэлдэх чадвар	илр			0.5	0.2	
Ca ²⁺	илр	1.2	8.4	1.5	2.3	
Mg ²⁺	0.5	0.73	8.5	6	3.3	
NH ₄ ⁺	0.04	0	0	0.02	0	3
Fe	0.05	0	0	0.06	0.03	

Cl	16.3	19.85	17.8	19.8	10.1	350
S2O4	3.3	1.35	20	11.7	10	500
No2	0.005	0	0	0	0.001	1
No3	0.31	0.68	6	0.8	0.303	50
P3O4	0.069			0	0.014	305
F	0.14			0.1	0.17	
Хатуулаг	0.04	0.12	1.12	0.57	0.39	
Na+K	17.8	14.5	59.6	14.9	7.1	
EC	78	0.07	340	104	68.2	
HCO3	13.4	9.15	164.7	22	11	
Эрдэсжилт	51.3			75.9	43.9	
pH	6.62	5.09	6.76	6.72	6.16	6.5-8.5

Хүснэгт 15 Цэвэршүүлсэн усны чанар

Үйлдвэрийн цэвэршүүлсэн усны чанарын дүн шинжилгээ (2023-2025)

- 2023–2025 оны хооронд үйлдвэрийн цэвэршүүлсэн усны чанарт хийсэн шинжилгээгээр ихэнх үзүүлэлтүүд **ЗДХ-ийн шаардлагыг хангаж**, усны чанар **хэвийн түвшинд** байна.
- Cl, S2O4, NO2, NO3, NH4⁺ зэрэг үзүүлэлтүүд бага хэмжээтэй илэрсэн бөгөөд бохирдолгүй байна. Усны pH 5.09–6.76 хооронд хэлбэлзсэн нь сул хүчиллэг орчинтойг харуулна.

Нийт эрдэсжилт болон цахилгаан дамжуулалт бага, ус зөөлөн, цэвэр ангилалд хамаарна. Иймээс усны чанар хэвийн, бохирдол илрээгүй байна

8.4. Хөрсөн бүрхэвч

№	2023/06	2025/05	2025/09
pH	8.14	7.9	8
Ялзмаг %	1.29	0.27	0.33
No3	76.2	5.7	6.76
NH4	20.2	22.8	17.6
SO4	330.3	114	112.6
P2O3	илр	20.2	26.2

Хүснэгт 16 Хөрсний шинж чанарын шинжилгээ

Кемп хөрсний шинжилгээний үр дүн (2023-2025)

- 2023–2025 оны хооронд Кемп орчмын хөрсний рН 8.14–8 орчимд хэлбэлзэж, сул шүлтлэг шинжтэй байна. Ялзмагийн агууламж 1,29–0.33% байгаагаар органик бодисын хэмжээ бага байна.
- NO₃ болон NH₄-ийн агууламж 2023 оноос хойш мэдэгдэхүйц буурч, хөрсний азотын хэлбэлзэл багассан нь нөхөн сэргээлт эсвэл агааржуулалтын сайжралттай холбоотой байж болно.
- SO₄ 2023 онд 330.3 мг/кг байсан бол 2025 онд 112.6 мг/кг болж буурсан нь бохирдлын түвшин багассаныг илтгэнэ. P₂O₃ бага хэмжээгээр илэрсэн бөгөөд хэвийн хэмжээнд байна.
- Кемп орчмын хөрсний чанар 2023–2025 онд аажмаар сайжирч, бохирдуулагч элементүүдийн агууламж буурсан, харин хөрсний үржил шим харьцангуй сул байна.

Хогын цэг

№	2023/06	2025/05	2025/09
рН	7.84	7.7	7.7
Ялзмаг %	0.03	0.33	0.18
No ₃	8.8	43.9	19.4
NH ₄	62.4	31.6	33.1
SO ₄	67.1	1979	777.3
P ₂ O ₃	илр	26.5	26.33

Хүснэгт 17 Хог хаягдлын цэгийн хөрсний чанар

Хогын цэг хөрсний шинжилгээний үр дүн (2023-2025)

- 2023-2025 оны хооронд үйлдвэрийн хогын цэг орчмын хөрсний рН 7.84-7.7 орчимд хэлбэлзэж, саармаг шинжтэй байна. Ялзмагийн агууламж 0,03-0,18% байгаагаар органик бодисын хэмжээ нэмэгдэж, хөрсний үржил шим сайжирсныг илтгэнэ.
- NO₃ 2023 онд 8.8 мг/кг байсан бол 2025 оны 5 сард 43.9 мг/кг болж өссөн ч 9 сард 19.4 болж буурсан байна. NH₄ мөн 2023 онд өндөр (62.4 мг/кг) байсан ч 2025 онд 30 орчим болж буурсан нь азотын эргэлт тогтворжиж буйг харуулна.
- SO₄ 2025 онд огцом нэмэгдсэн (1979 мг/кг), дараа нь 777.3 болж буурсан нь түр зуурын бохирдлын нөлөө байж болох юм. P₂O₃ илэрч, 26 мг/кг орчим хэмжээнд байна.
- Хөрсний химийн найрлага ерөнхийдөө тогтвортой, органик бодис нэмэгдэж, азотын үзүүлэлтүүд хэвийн түвшинд орсон ч 2025 оны эхэнд сульфатын агууламж өндөр гарсан нь анхаарах шаардлагатай

Технологийн зам

№	2023/06	2025/05	2025/09
рН	8.5	7.7	7.7
Ялзмаг %	0.84	0.3	0.38
No ₃	10.5	43.8	24.8

NH4	14.9	16.9	39.7
SO4	60.7	1175	592.8
P2O3	2.07	20.5	20.99

Хүснэгт 18 Технологийн замын хөрсний чанарын шинжилгээ

Технологийн зам хөрсний шинжилгээний үр дүн (2023-2025)

- 2023-2025 оны хооронд үйлдвэрийн хогын цэг орчмын хөрсний рН 8,5-7,7 орчимд хэлбэлзэж, саармаг шинжтэй байна. Ялзмагийн агууламж 0,84-0,38% байгаагаар органик бодисын агууламж буурсаныг илтгэнэ.
- NO3 2023 онд 10.5 мг/кг байсан бол 2025 оны 5 сард 43.8 мг/кг болж өссөн ч 9 сард 24.8 болж буурсан байна. NH4 мөн 2023 онд 14.9 мг/кг байсан ч 2025/09-д аммонийн агууламж өссөн нь азотын формын шилжилт эсвэл шинэ эх үүсвэртэй холбоотой байж болно.
- SO4 нь 60.7 → 1175 → 592.8 (мг/кг)-ээр огцом өсч, 2025/05-д их хэмжээтэй бохирдол илэрсэн ч 2025/9 сард бохирдолын хэмжээ буурсан ч өндөр хэвээр байна. P2O3 2.07-20,99 (мг/кг) хүртэл нэмэгдсэн нь фосфорын нэмэлт хаягдлын нөлөө байж магадгүй.
- Ерөнхийдөө 2025/05-д технологийн зам орчмын хөрсөнд сульфат ба фосфорын бодис ихээр нэмэгдсэн тул үйлдвэрлэлийн хаягдал, замын шавар/тоосны хуримтлал зэрэг эх үүсвэрийг шалгах шаардлагатай.

Үйлдвэр

№	2023/06	2025/05	2025/09
рН	8.07	7.7	7.8
Ялзмаг %	1.01	0.44	0.58
No3	15.2	4.6	6.5
NH4	19.3	19.8	24.3
SO4	356.9	208.9	141.1
P2O3	илр	28.7	28.78

Хүснэгт 19 Үйлдвэр орчмын хөрсний чанарын шинжилгээ

Үйлдвэрийн хөрсний шинжилгээний үр дүн (2023-2025)

- 2023–2025 оны хооронд шинжилсэн хөрсний рН 8.07–7.7 орчим хэлбэлзэж, саармаг шинжтэй байна. Ялзмагийн агууламж 1.01-0.58% байгаагаар органик бодисын хэмжээ бага зэрэг буурсан, хөрсний үржил шим алдагдаж байгааг илтгэнэ.
- NO3 2023 онд 15.2 мг/кг байсан бол 2025 оны 5 сард 4.6 мг/кг болж буурсан, 9 сард 6.5 мг/кг болж бага зэрэг нэмэгдсэн байна. NH4 2023 онд 19.3 мг/кг байсан бол 2025 онд 19.8–24.3 мг/кг болж бага зэрэг өссөн нь азотын эргэлт тогтворжиж буйг харуулна.
- SO4 2023 онд 356.9 мг/кг байсан бол 2025 онд 208.9–141.1 мг/кг болж буурсан нь хөрсний бохирдол багассан эсвэл урсгалд алдагдсан байж болохыг харуулж байна. P2O3 илэрч, ойролцоогоор 28.7–28.78 мг/кг орчим байна.

- Хөрсний химийн найрлага ерөнхийдөө тогтвортой, органик бодис нэмэгдэж, азотын үзүүлэлтүүд хэвийн түвшинд орсон байна. Гэсэн хэдий ч 2025 оны эхэнд **Хөрсний хүнд металл**

2025/05 сарын хөрсний хүнд металлын шинжилгээ

№	As	Mo	Sr
Хаягдлын сангийн хөрс	12,08	5,0	287,5
Авто зогсоол	10,54	5,0	354,8
Үйлдвэрийн бүс	24,28	5,0	427,1
Кемп	13,14	5,0	344,3
Хүдрийн овоолго	58,21	13,48	728,0
ЗДХ	20	5	800
Хортой агууламж	50	20	3000
Аюултай агууламж	100	50	6000

Хүснэгт 20 Хөрсний хүнд металлын шинжилгээ

- Хөрсний хүнд металлын шинжилгээг (Хаягдлын сангийн хөрс, Авто зогсоол, Үйлдвэрийн бүс, Кемп, Хүдрийн овоолго) 5 цэгт шинжилгээг хийв.
- Шинжилгээний үр дүнд (Хүнцэл As, Стронций Sr, Молибден Mo) бохирдуулагч бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс илүү гарсан бөгөөд үйлдвэрийн бүс орчмын хөрсний шинжилгээнд As бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтэрсэн мөн As бодис нь хүдрийн овоолго дээр хортой агууламжаас давсан байна.
- Мо бодис нь хүдрийн овоолго дээрх зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтэрсэн байна. Хүдрийн овоолго дээрх хөрсний шинжилгээнд Sr бохирдуулагч бодис нь зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнд ойрхон байна.
- Ерөнхийд нь хөрсний хүнд металлын шинжилгээг хийхэд үйлдвэрийн бүс болон хүдрийн овоолго өндөр гарсан нь тухайн орчимд **хяналт, хэмжилтийг тогтмол хийх** шаардлагатай

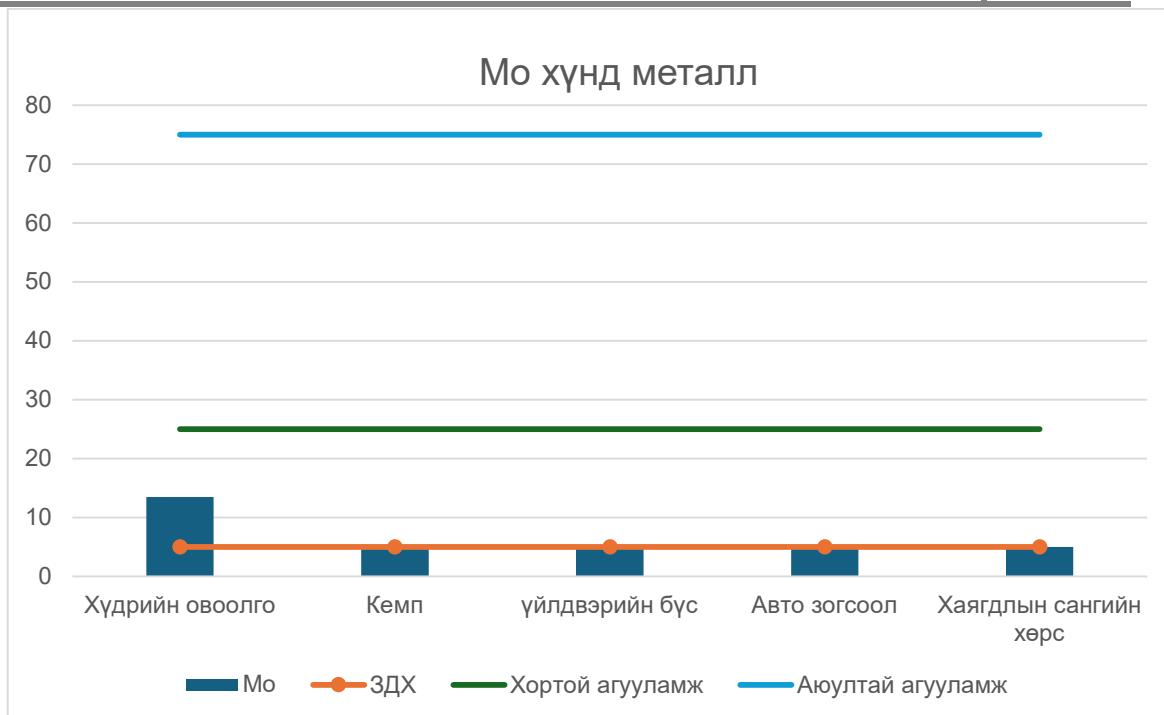

График 4 Үйлдвэрийн газрын дахь хүнд металл Молбидин ЗДХ харьцуулсан график

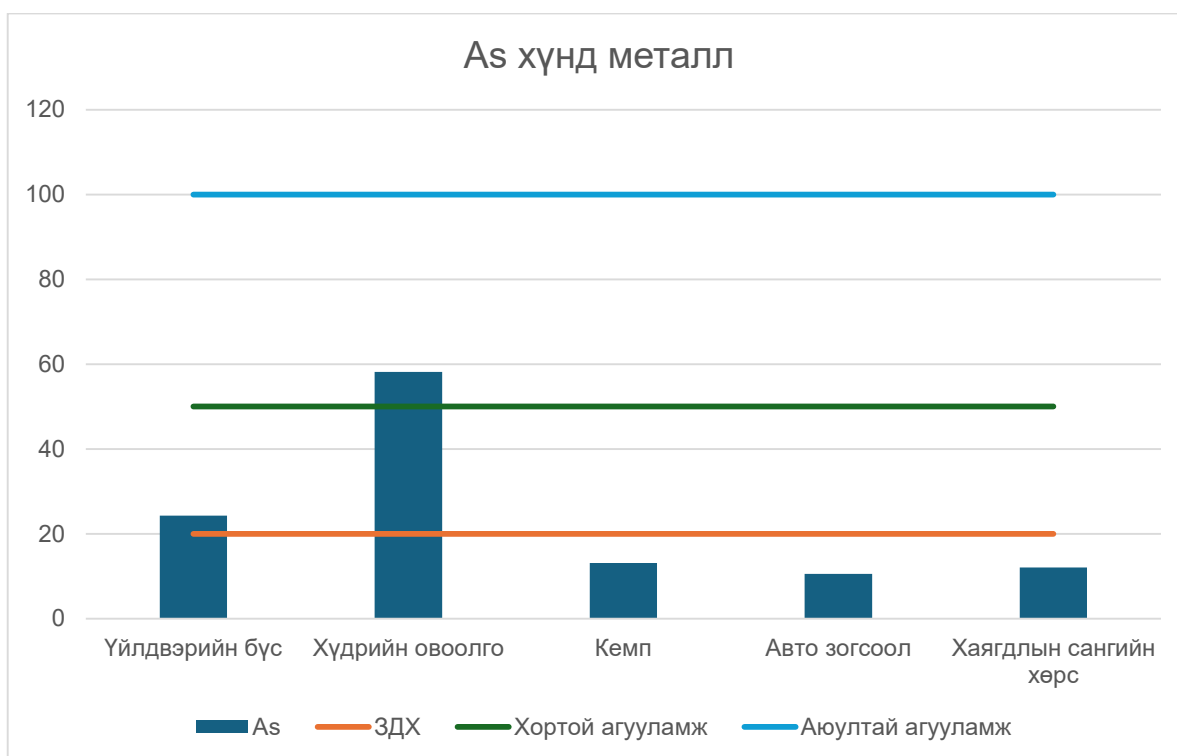

График 5 Үйлдвэрийн газрын дахь хүнд металл Хүнцэл ЗДХ харьцуулсан график

Дүгнэлт, зөвлөмж

1. Хөрсний хүнд металлын бохирдолын хувьд хүнцэл (As), молибден (Mo) зэрэг элементүүдийн бохирдолтой байна. Судалгааны талбарын хүдрийн овоолго орчимд хөрсний молибден (Mo) агууламж хүлцэх агууламжаас давсан боловч Монгол орны хөрсний стандарт хортой агууламжийг даваагүй.
2. Хөрсөнд агуулагдах хүнцэл (As)-ын агууламж үйлдвэрийн бүс болон хүдрийн овоолго орчимд хүлцэх хэмжээнээс давсан. Ялангуяа хүдрийн овоолго орчимд Монгол улсын стандарт хүлцэх агууламж болон хортой агууламжийг хоёуланг нь давсан үзүүлэлтэй байна.

Зөвлөмж

Хөрсний хүнд металлын бохирдлыг багасгах олон янзын аргууд байдаг. Тэдгээрээс химийн, биологийн, нанотехнологийн аргууд нь өртөг багатай, эдийн засгийн хувьд хэмнэлттэй гэж тооцогддог. Бохирдсон газрын хамрах талбай, бохирдлын зэргээс хамаарч дан болон хосолмол аргаар бохирдлын хэмжээг бууруулж саармагжуулдаг.

- ✓ Хүнд металлыг уусмалаар задлах
- ✓ Хөрсийг хатаах болон зөөж шилжүүлэх
- ✓ Талсжуулах
- ✓ Тогтворжуулах
- ✓ Микроорганизмын технологээр бохирдлын хэмжээг багасгах
- ✓ Бохирдсон талбайг ургамалжуулах гэх зэрэг маш олон аргууд байдаг.

Судалгааны үр дүнд хөрсний хүнд элементийг бохирдлын хэмжээ хүдрийн овоолго, үйлдвэрийн бүс зэрэг талбайнуудад хөрсний стандарт хүлцэх хэмжээ болон хортой агууламжаас хэтэрсэн байгаа тул цаашид хүнд хортой элементийн агууламжийг багасгах, нэмэгдүүлэхгүй байхад анхаарах, биологийн аргаар буюу хүнд металлыг өөртөө шингээж саармагжуулдаг олон нас ургамал бут сөөг тариалах нь тохиромжтой.

8.5. Ургамал

Төрлийн нэр		Зүйлийн нэр		Монгол нэр	Амьдралын хэлбэр
1. Poaceae Barnhart - Биелэгтэн					
1	<i>Cleistogenes</i> Keng	1	<i>C. squarrosa</i> (Trin.) Keng.	Дэрвээн Хазааргана	Сийрэг дэгнүүлт олон наст өвс
2	<i>Stipa</i> L.	2	<i>S. glauca</i> P.Smirn.	Байгалийн Хялгана	Нягт дэгнүүлт олон наст
		3	<i>S. krylovii</i> Roshev.	Крыловын Хялгана	Нягт дэгнүүлт олон наст
3	<i>Setaria</i> P.B.	4	<i>S. viridis</i> (L.) P.B.	Ногоон Хоногбудаа	Сахлаг үндэстэй нэг наст өвс
4	<i>Aristida</i> L.	5	<i>A. heymanii</i> Regel.	Гейманны Бөөдий	Нэг наст өвс
5	<i>Enneapogon</i> Desv.ex P.B.	6	<i>E. borealis</i> (Griseb.) Honda	Умардын Оготнынсүүл	Сахлаг үндэстэй нэг наст өвс
6	<i>Eragrostis</i> Host.	7	<i>E. minor</i> Host	Бага хургалж	Сахлаг үндэстэй нэг наст өвс

7	<i>Chloris Sw.</i>	8	<i>Ch. virgita Sw.</i>	Саваан Булгансуул	Сахлаг үндэстэй нэг наст өвс
2. Cyperaceae Juss. – Өлөнтөн					
8	<i>Carex L.</i>	9	<i>C.duruiscula</i> C.A.Mey.	Ширэг Улалж	Урт үндэслэг ишт олон наст өвс
		10	<i>C.korshinskyi</i> Kom.	Коржинскийн У.	Урт үндэслэг ишт олон наст өвс
3. Liliaceae Juss. – Сараантан					
9	<i>Allium L.</i>	11	<i>A.polyrrhizum</i> Turcz.ex Regel.	Олон-Үндэст Сонгино, таана	Сонгинолог ишт олон наст өвс
		12	<i>A.anisopodium</i> Ledeb.	Сарвуун С.	Сонгинолог ишт олон наст өвс
		13	<i>A.mongolicum</i> Regel.	Монгол С.,хөмүүл	Сонгинолог ишт олон наст өвс
10	<i>Asparagus L.</i>	14	<i>A.gobicus</i> Ivanova ex Grubov	Говийн Хэрээнүд	Богино-үндэслэг ишт олон наст өвс
4. Polygonaceae Juss.-Тарнатан					
11	<i>Rheum L.</i>	15	<i>Rh.nanum</i> Sievers.	Намхан Гишүүнэ	Голлосон үндэст, хагас тэвгэн найлуурт олон наст өвс
5. Chenopodiaceae Vent. – Луультан					
12	<i>Salsola L.</i>	16	<i>S.pestifera Nels.</i>	Өргөст Б.	Голлосон үндэст нэг наст өвс
		17	<i>S.monoptera</i> Bunge	Ганцдэвүүрт Б.	Голлосон үндэст нэг наст өвс
13	<i>Eurotia</i> Adans.	18	<i>E.ceratoides (L.)</i> C.A.Mey.	Орог Тэсэг	Урт үндэслэг ишт сөөгөнцөр
14	<i>Kochia Roth</i>	19	<i>K.prostrata (L.)</i> Schrad.	Дэлхээ Тогторгоно	Голлосон үндэст заримдаг сөөгөнцөр
15	<i>Corispermium L.</i>	20	<i>C.mongolicum</i> Pjin	Монгол Хамхуул	Голлосон үндэст нэг наст өвс
16	<i>Bassia All.</i>	21	<i>B.dasyphylla</i> (Fisch.et Mey.) Kuntze	Үслиг Мананхамхаг	Голлосон үндэст нэг наст өвс
6. Brassicaceae Burnett. - Байцаатан					
17	<i>Ptilotrichum</i> C.A.Mey.	22	<i>P.canescens</i> C.A.Mey.	Бууралдуу Янгиц	Голлосон үндэст заримдаг сөөгөнцөр
7.					
18	<i>Astragalus L.</i>	23	<i>A.galactites</i> Pall.	Хунчир	Үндэсний салмайт олон наст өвс
19	<i>Oxytropis</i> DC.	24	<i>O.squamulosa</i> DC.	Хайрст Ортууз	Голлосон үндэст олон наст өвс
20	<i>Caragana</i> Fabr.	25	<i>C.leucophloea</i> Pojark.	Улаан Харгана	Урт үндэслэг-ишт Сөөг

		26	<i>C. stenophylla</i> Pojark.	Нарийннавчит Х.	Урт үндэслэг-ишт Сөөг
		27	<i>C. pygmaea</i> (L.) DC.	Алтан Х	Урт үндэслэг-ишт Сөөг
8. Zygophyllaceae R.Br. - Хотиртон					
21	<i>Peganum</i> L.	8	<i>P. nigellastrum</i> Bunge	Харлаг Өмхий-өвс	Урт үндэслэг-ишт олон наст өвс
22	<i>Tribulus</i> L.	9	<i>T. terrestris</i> L.	Зэлэн Зангуу	Голлосон үндэст нэг наст өвс
9. Convolvulaceae Juss. - Сэдэргэнэтэн					
23	<i>Convolvulus</i> L.	0	<i>C. Ammannii</i> Desr.	Амманны Сэдэргэнэ, бор элгэнэ	Үндэсний салмайт олон наст өвс
10. Asteraceae Dumort. - Голгэсэртэн					
24	<i>Heteropappus</i> L.	1	<i>H. hispidus</i> (Thunb.) Less.	Арзгар Согсоолж	Голлосон үндэст хоёр наст өвс
25	<i>Artemisia</i> L.	2	<i>A. Adamsii</i> Bess.	Адамсын Шарилж	Урт үндэслэг ишт заримдаг сөөгөнцөр
		3	<i>A. caespitosa</i> Ledeb.	Дэгнүүлт Ш.	Голлосон үндэст заримдаг сөөгөнцөр
		4	<i>A. pectinata</i> Pall.	Монгол Ш.	Нэг наст өвслөг ургамал
		5	<i>A. scoparia</i> Waldst. et Kit.	Торгон Ш.	Хагас тэвгэн найлзуурт хоёр наст өвс
		6	<i>A. frigida</i> Willd.	Агь	Үндэсний салмайт заримдаг сөөгөнцөр

Хүснэгт 21 Ургамлын нөмрөгийн шинжилгээ

8.6. Амьтан

Төслийн нутагт 3 зүйл мөлхөгч, 20 зүйл шувуу, 14 зүйл хөхтөн амьтан тохиолдоно. Азийн улаан номонд орсон 1 зүйл, Ховор болон ховордсон амьтан, ургамлыг олон улсын хэмжээнд худалдаалах конвенц – CITES-ийн II хавсралтад орсон 6 зүйл шувуу байна. Хамгаалагдсан шувуудаас 5 зүйл нь суурин амьдарна.

Зэрлэг амьтан, ургамлын аймгийн ховордсон зүйлийг олон улсын хэмжээнд худалдаалах тухай конвенц (CITES)-ийн хавсралтад саарал чоно, шар үнэг, хярс, мануул орсон ба мөн мануул Монгол улсын хөхтөн амьтны улаан данс ба IUCN Red List-д ховордож болзошгүй, цагаан зээр Монгол улсын хөхтөн амьтны улаан дансанд устаж болзошгүй гэсэн статустай бүртгэгдсэн.

Мануул, саарал чоно, шар үнэг, хярс гэсэн 4 зүйл, монгол улсын амьтны аймгийн тухай хуулинд зөвхөн ангийн зөвшөөрөлтэй агнахаар заасан байдаг.

2025 оны төлөвлөгөөнд эргэлтийн усан санд шувууд хавар намрын нүүдлийн улиралд ирж буудаллаж байгаа эсэхэд ажилглалт хийхэд ажилгалт үзэгдээгүй боловч урьдчилан сэргийлэн хаягдлын санд шувуу үргээгч байршуулсан.

Хүснэгт 22. Амьтан хамгаалалын олон улсын бичиг баримтанд орж хамгаалагдсан шувууны статус

Зүйлийн зураг	Зүйлийн нэр	Хамгаалсан баримт бичиг				
		CITES	CMS	Азийн улаан	Монгол улсын	Монголын улсын амьтны аймгийн гухай
	<i>Milvus migrans</i> Сохор элээ Black Kite	+	+			
	<i>Buteo hemilasius</i> Шилийн сар Upland Buzzard	+				
	<i>Aquila nipalensis</i> Тарважи бүргэд Steppe Eagle	+				
	<i>Aegyphius monachus</i> Нөмрөг тас Cinereous Vulture	+		+		
	<i>Falco cherrug</i> Идлэг шонхор Saker Falcon	+				
	<i>Athene noctua</i> Хотны бүгээхэй Little Owl	+				
ДҮН		7	1	1	-	-

Тайлбар: CMS - Нүүдлийн шувуудыг хамгаалах конвенц. + - тухайн баримт бичигт орсон.

Хүснэгт 23 Орон нутгийн шувуудын хамгаалагдсан байдал

8.7. Хяналт шинжилгээгээр стандартаас давсан үзүүлэлтийн хариу арга хэмжээ

8.7.1. Үйлдвэрийн ундны усны худаг

2024 болон 2025 оны усны шинжилгээгээр худгийн усны Хлорын хэмжээ 350 мг/л-ээс хэтэрсэн үзүүлэлттэй ба нэмэгдсэн эсвэл хасагдсан үзүүлэлт байхгүй байна.

Тухайн худгийн усыг унд ахуйнд ашиглахдаа цэвэршүүлэн ашигладаг ба цэвэршүүлэх төхөөрөмжөөс гарсан ус унд ахуйн стандартыг хангаж байна. Цаашид цэвэршүүлсэн усыг шинжилгээнд өгч ус цэвэршүүлэх эсрэг осмосын төхөөрөмжийг хянаж байх шаардлагатай.

Үйлдвэрийн ундны усны худаг			
№	2024/10	2025/9	ЗДХ
Жинлэгдэх бодис	0	3.2	
Перманганатын исэлдэх чадвар	7.8	0.8	
Ca ²⁺	54.7	76.2	
Mg ²⁺	125.1	110.9	
NH ₄ ⁺	0.02	0.07	3
Fe	0.1	0.13	
Cl	354.5	354.5	350
S ₂ O ₄	182.2	421.5	500
No ₂	0.002	0.008	1
No ₃	1.69	3.12	50
P ₃ O ₄	0.099	0.004	305
F	2.11	2.16	
Хатуулаг	13.02	12.92	
Na+K	184.3	286.4	
ЕС	1577	1975	
HCO ₃	402.7	341.7	
Эрдэсжилт	1303.		
рН	5	1591.2	
	7.063	7.73	6.5-8.5

Хүснэгт 24 Ундны усны чанар

Үйлдвэрийн цэвэршүүлсэн ус						
№	2023/6	2024/10	2025/1	2025/9	2025/5	ЗДХ
Жинлэгдэх бодис	илр			0.8	1.2	
Перманганатын исэлдэх чадвар	илр			0.5	0.2	
Ca ²⁺	илр	1.2	8.4	1.5	2.3	
Mg ²⁺	0.5	0.73	8.5	6	3.3	
NH ₄ ⁺	0.04	0	0	0.02	0	3
Fe	0.05	0	0	0.06	0.03	
Cl	16.3	19.85	17.8	19.8	10.1	350
S ₂ O ₄	3.3	1.35	20	11.7	10	500
No ₂	0.005	0	0	0	0.001	1
No ₃	0.31	0.68	6	0.8	0.303	50
P ₃ O ₄	0.069			0	0.014	305
F	0.14			0.1	0.17	
Хатуулаг	0.04	0.12	1.12	0.57	0.39	
Na+K	17.8	14.5	59.6	14.9	7.1	
ЕС	78	0.07	340	104	68.2	
HCO ₃	13.4	9.15	164.7	22	11	
Эрдэсжилт	51.3			75.9	43.9	
pH	6.62	5.09	6.76	6.72	6.16	6.5-8.5

Хүснэгт 25 Цэвэршүүлсэний дараах ундны усны чанар

Зураг 48 Эсрэг осмосын аргаар унд ахуйн ус цэвэрлүүлэх төхөөрөмж 8.7.2. Хөрсөн бүрхэвч

Үйлдвэрийн бүсэд 2025 онд мониторингийн 6 цэгт тогтоож хүнд металлын шинжилгээ хийлгэхэд Хүдрийн овоолго, үйлдвэрийн бүсэг Хүнцэл молибдин хүлцэх агууламжаас их гарсан.

Тухайн шинжилгээнд анализ хийж үзэхэд хүдэрт хүнд металл агуулагдаж байгаа нь хүдрийн овоолго буюу бутлуурийн хэсэгт хүлцэх агууламж хэтэрсэн харагдаж байна.

Иймд цаашид үйлдвэр орчмын ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх Хөрсний бохирдлыг бууруулах зардал бага, байгальд ээлтэй “phytoremediation” буюу хүнд металлыг өөртөө хуримтлуулагч ургамал тарих арга бий. Тодруулбал, хөрсөн дэх хүнд метал буюу органик бус бохирдлыг ургамлаар саармагжуулах, бохирдлыг бууруулах арга технологи байдаг.

Энэ арга зүйг албан ёсоор 1988 онд АНУ-ын Хүрээлэн буй орчныг хамгаалах албанаас фито-нөхөн сэргээлт (Phytoremediation) ургамлаар сайжруулах арга хэмээн тодотгон баталсан байдаг. Энэ нь харьцангуй бага зардалтай, сөрөг нөлөөлөл бага, төрөл бүрийн цаг агаартай бүс нутагт хэрэгжүүлэх боломжтой, олон нийт хүлээн зөвшөөрсөн зэрэг давуу талуудтай. “Phytoremediation” буюу ургамлаар хөрсний бохирдлыг бууруулах, нөхөн сэргээх арга нь таван дэд бүлгээс бүрддэг болохыг тогтоосон байдаг. Үүнд хөрснөөс хүнд металлыг ургамал өөрийн эд эрхтнүүдэд шингээж арилгах, ургамлууд болон бусад холбогдох микробууд органик бохирдлыг задалж бууруулах, ургамлын үндэс нь хаягдал уснаас металлыг шингээдэг арга. Бохирдуулагчийн био идэвхийг бууруулах, хүрээлэн буй орчинд тархахыг зогсоох эсвэл тархалт шилжилтээс урьдчилан сэргийлэх буюу тогтворжуулах, ургамлаар дамжуулан бохирдуулагчийг агаарт ууршуулах аргууд багтана. Хүнд металаар бохирдсон газарт тарьсан ургамлын үндэс хөрсний уснаас мөн бохирдуулагч элементүүдийг шүүж авдаг юм байна.

Энэ арга технологийг ашиглан хөрс судлаач, доктор П.Оюунбат наранцэцэг болон эрдэнэшиш ургамлуудад туршилт, судалгааны ажил хийж гүйцэтгэжээ. Ингэхэд хромын агууламжыг наранцэцэг 61 хувиар, эрдэнэ шиш 59 хувиар бууруулсан байна. Иймээс үүнийг хүнд металын хуримтлалыг бууруулах хамгийн оновчтой бөгөөд байгаль орчинд ээлтэй арга гэж үзэж 2026 оны БОМТөлөвлөгөөнд үйлдвэрийн бүсэд эрдэнэшиш, наранцэцэг тариалахаар төлөвлөж байна.

9. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

9.1. Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны сургалт явуулах

Үйлдвэрийн ажилчдын хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх зорилгоор ХАБЭА-н сургалтыг тогтмол зохион байгуулж ажиллаж байна.

Сургалтын хүрээнд:

- Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны дүрэм, журам, зааврыг танилцуулж, практик зөвлөгөө, дадлагын сургалт явуулсан;
- Галын аюулгүй байдал, химийн бодисын аюул, осол гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний мэдлэгийг олгосон;
- Ажилчдын мэдлэг, чадварыг үнэлэх, хяналт тавих бүртгэлийг хийж, сургалтын материалыг бичиг баримтаар баталгаажуулсан;
- Сургалтын үр дүнд ажилчдын ХАБЭА-н мэдлэг дээшилж, аюулгүй ажиллагааны дадал зуршлыг хэвшүүлэхэд чиглүүлсэн.

Зураг 49. Үйлдвэрийн ажилчдын сургалт

9.2. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгагдсан бохирдлын үзүүлэлт тодорхойлох үедээ нөлөөллийн бүсийн иргэд, орон нутгийн төлөөллийг байлцуулан хэмжилтийг хийх

Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрт тусгагдсан бохирдлын үзүүлэлтийг тодорхойлох үеэр нөлөөллийн бүсийн иргэд, орон нутгийн төлөөллийг оролцуулан хэмжилт явуулсан.

Энэхүү арга хэмжээний хүрээнд:

Бохирдлын үзүүлэлтийг тодорхойлох хэмжилт, шинжилгээг ил тод, нээлттэй байдлаар зохион байгуулсан;

Иргэд, орон нутгийн төлөөллийг хэмжилтийн явцад байлцуулж, санал бодлыг нь авч, үр дүнг танилцуулсан;

Хэмжилт, шинжилгээний үр дүнг бичиг баримтаар баталгаажуулан, орон нутгийн хяналт, тайлангийн шаардлагыг хангаж ажилласан;

Энэхүү арга хэмжээ нь иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, бохирдлын үнэлгээний ил тод байдлыг хангах, байгаль орчны менежментийг сайжруулахад чиглэгдсэн.

Энэ арга хэмжээний үр дүнд орчны бохирдлыг үнэлэх процесс ил тод болж, иргэдийн итгэл, оролцоо нэмэгдсэн бөгөөд орчны менежментийн үнэлгээний стандартын шаардлагыг хангаж ажилласан.

Зураг 50. Хими технологийн хүрээлэнд өгсөн дээж авах үед /Иргэн Н.Эрхэмбаяр/

10. БОМТ, ТҮҮНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ОРОЛЦОГЧ, СОНИРХОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ, ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ ХУВААРЬ

10.1. Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нөлөөллийн бүсийн иргэд, олон нийтэд сумын Засаг даргын тамгын газарт танилцуулах

Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны нөлөөллийн талаархи мэдээллийг Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нөлөөллийн бүсийн иргэд, олон нийтэд танилцуулсан.

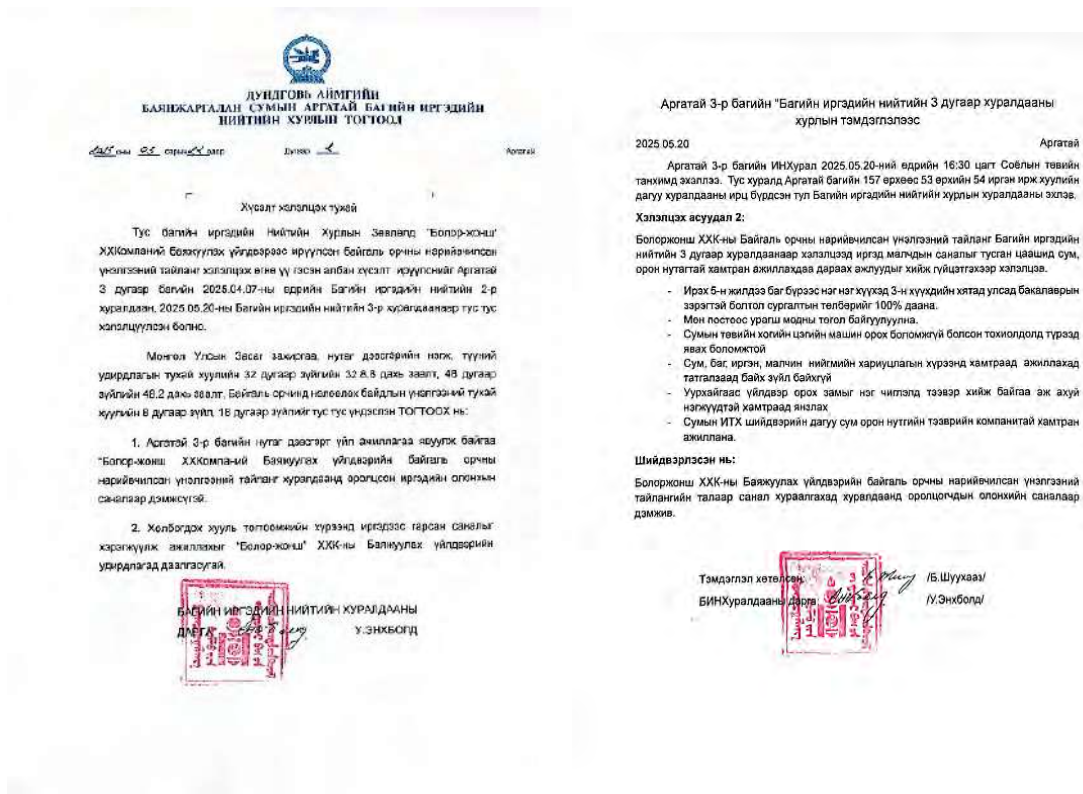

Зураг 51 танилцуулга

10.2. Нөлөөллийн бүсийн иргэдэд үйл ажиллагаа танилцуулж, санал солилцох

2025 оны 05 сарын 20-ны өдөр Аргатай 3-р багийн Иргэдийн Нийтийн Хурал (ИНХ)-д үйлдвэрийн үйл ажиллагааны нөлөөлөл, байгаль орчны менежмент, Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх үндэсний үзүүлэлт (БОННУ)-ийн хүрээнд гарч буй үйл ажиллагааны талаар танилцуулах, санал авах арга хэмжээ зохион байгуулсан.

Хавсралт 13 ИНХ тогтоол

Зураг 52. Багийн ИНХ-ын тогтоол

11. БИОЛОГИЙН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

11.1. Дүйцүүлэн нөхөн сэргээх

“Болоржонш” ХХК нь тус ажлын хүрээнд 2025 он Баянжаргалан сумын төвлөрсөн хогийн цэгт ажиллан хогийн цэгийг түрж, булшилж сумын Засаг даргын тамгын газарт хүлээлгэн өгч ажиллаа. 2025 оны 1-р сарын 08 нд, 05 р сарын 07 нд, 6 сарын 17-нд, 07-р сарын 07 нд, 09 р сарын 14 нд 10 сарын 23-нд тус тус хогийн цэг түр янзалсан

Сумын түүхт 100 жилийн ойн хүрээнд гудамж, талбайд хуралдсан элс, шороог түрж ачих, хуучин наадмын талбайг ачих ажилд нийгмийн хариуцлагын хүрээнд 05-р сарын 27-28 нд 1 ковшоор 15 цаг ажилласан болно. МАК, Жуён компануудтай хамтарсан.

Хавсралт 14 Дүйцүүлэн нөхөн сэргээх ажлын акт

Байгаль хамгаалах чиглэлээр хийсэн ажлууд	Ажиллах хүч					Нийт зардал /төгрөг/	
	Ажилласан хоног	Ажилласан техник	Зарцуулсан шатахууны үнэ	Ажилласан хүний тоо	Цалин хөлс		
Хогийн цэгийг дарж булшлах	2*7	1ковш, хово	1	472.000	2*7	200.000	4.704.000
Элс шороо түрэх ажил	2	2ковш, 1 өөрөө буулгагч		994.000	2	300.000	1.294.000
Нийт							5.998.000

Хүснэгт 26 Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын нийт зардал

Дүйцүүлэн хамгаалах төсөн сэргээлтийн ажлын тийвэл

2025.12.05

“Болоржонш” ХХК-ны баяжуулах үйлдвэр нь тус ажлын хүрээнд 2025 он Баянжаргалан сумын төлөөрсөн хэлтэйн дотг. ажиллагаа хийгээд хийж түрж сумын Засаг дарга-ын тамгын газарт хүргүүлж очиж ажлав. 2025 оны 1-р сарын 08-нд, 03-р сарын 18-нд, 05-р сарын 07-нд, 6-сарын 17-нд, 07-р сарын 07-нд, 09-р сарын 14-нд, 10-сарын 23-нд тус тус хогийн цэг гурвалжин Сумын түүхт 100 жилийн өдөр хүрэн гудамж, талбайд хүргүүлж элс, шороог түрж авч, хуучин виадлын талбайг очих ажилд нийгмийн хариуцлагын хүрээнд 05-р сарын 27-28-нд 1 ковшкер 13 цаг ажиллав болно. МАК, ЖУБН шалгууруудтай хамтарсан.

Байршил:

48°48'23.20"N	105°42'20.15"E
48°48'23.63"N	105°42'21.77"E
48°48'21.80"N	105°42'23.31"E
48°48'20.60"N	105°42'20.11"E

Нийт талбай: 0,51 га

Төсөн сэргээлэх ажлын ажлууд	Ажиллах хүч					Нийт зардал /төгрөг/	
	Ажилласан хоног	Ажилласан техник	Зарцуулсан шатахууны үнэ	Ажилласан хүний тоо	Цалин хөлс		
Хогийн цэгийг дарж булшлах	2*7	1ковш, хово	1	472.000	2*7	200.000	4.704.000
Элс шороо түрэх ажил	2	2ковш, 1 өөрөө буулгагч		994.000	2	300.000	1.294.000
Нийт							5.998.000

Хүснэгт №1 Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын тийвэл

Зураг №1 Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын газрын зураг

Дүйцүүлэн хамгаалах төсөн сэргээлтийн ажлын хэвсэг №1

Зураг №2 2025 оны 01 сарын 08-нд очиж төсөн сэргээлтийн өмнө

Зураг 53 Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын акт

12. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

12.1. Мод тарих

2025 онд үйлдвэрийн кемпийн бүсэд байгаль орчны нөхөн сэргээлт, ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор 3 төрлийн мод буюу Хайлаас, Буйлс, Шар хуайс тарьж ургуулсан. Ногоон байгууламж арчилгаанд 500 ширхэг, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний хүрээнд 100 ширхэг нийт 600 ширхэг.

Зураг 54. Мод тарьж буй

12.2. Хаягдлын даланг өндөрлөх, хүчитгэх

2025 оны 4-р сард үйлдвэрийн эргэлтийн усан сангийн даланг өндөрлөн, хүчитгэх ажлыг амжилттай гүйцэтгэж, усан сангийн хамгаалалт, бүтцийн тогтвортой байдлыг сайжруулсан.

Ажиллын хүрээнд:

Даланг өндөрлөн, эвдрэл, нүх, цоорхойг засаж, усны түвшинг тогтмол барих нөхцөлийг бүрдүүлсэн;

Даланг хүчитгэх материал, аргыг стандартын дагуу ашиглан бүтцийн бат бөх, аюулгүй байдлыг хангаж ажилласан;

Ажлын явц, хэрэглэсэн материал, гүйцэтгэсэн арга хэмжээг бичиг баримтаар баталгаажуулсан;

Энэхүү арга хэмжээний үр дүнд эргэлтийн усан сангийн хэвийн ажиллагаа, үйлдвэрлэлийн усны эргэлт тогтвортой, аюулгүй болсон.

Зураг 55. Хаягдлын далангийн засвар үйлчилгээ

13. 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
ЗАРДАЛ

№	Зардлын хэлбэр	Төсөв
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний зардал	2,040,000
2	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний зардал	3,000,000
3	Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	2,000,000
4	Орчны хяналт шинжилгээний зардал	2,096,000
5	Удирдлага зохион байгуулалт	1,000,000
6	БОМТ хэлэлцүүлэх, тайлагнах зардал	200,000
7	Дүйцүүлэн хамгаалах	5,000,000
8	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	4,500,000
	ДҮН	19,836,000

БОЛОРЖОНШ ХХК

Баянзүрх дүүрэг, 37-р хороо, Постны 1-10 тоот
Улаанбаатар хот, Монгол Улс

Цахим хаяг: bolorjonsh.2020@gmail.com

Утас: 88622888, 88331199, 99807676

2025.10.28 № 25/146

ИХ БАЯН ААРАГ ХХК-н ЗАХИРАЛ М.ИХБАЯР ТАНАА

Мэдэгдэл хүргүүлэх тухай

Манай Болоржонш ХХК / РД2830701 бүртгэлийн дугаар 9019087082/ нь Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын Энгэр-Ус 2-р багийн Зүүн Аргатай хэмээх газарт орших 11820А тоот тусгай зөвшөөрөл бүхий хайлуур жоншны ил уурхайг түшиглэн Баянжаргалан сумын Аргатай 3-р багийн нутагт жонш баяжуулан боловсруулах үйлдвэр барьж байнгын ашиглалтад оруулан үйл ажиллагаа явуулж байгаа болно.

Манай компани танай компанитай 2025 оны 03-р сарын 24-нд 25/03 тоот тээвэрлэлтийн гэрээ хийн хамтран ажиллаж байгаа болно.

Аймаг, сум орон нутгийн удирдлагууд, төрийн захиргааны байгуулагуудын шаардлага, тус гэрээний 5.2, 5.3 дахь заалт, мөн малчид иргэдийн гомдол гарч байгааг үндэслэн дараахи мэдэгдэлийг хүргүүлж байна.

Үүнд:

1. Өөрийн ААН-н болон хамтран ажиллаж буй иргэн ААН-н тээврийн хэрэгсэлд GPS буюу байршил, хурд тогтоогч суурьлуулан хурд, маршрутыг хянаж ажиллах. Технологийн замаас гарахгүй байхыг жолооч нарт шаардах.
2. Болоржонш ХХК-тай хийсэн гэрээний дагуу тээвэрлэлт хийх үедээ тус компани нэр бүхий хаягыг нүүрний шилэнд байршуулан зорчих.
3. Тээврийн хэрэгсэлүүдэдээ ачааны бүтээлэг тогтмол байлгаж, ачаатай үедээ байнга бүтээлгэж байх.
4. Замын хураамжыг тухайн өдөр, тухайн цагт жолоочоор төлүүлэн тооцоог компанитай хийх.

Энэхүү мэдэгдлийн дагуу үйл ажиллагаагаа жигдрүүлэн хамтран ажиллахыг хүсэж байна. Мэдэгдэлийн дагуу арга хэмжээ аваагүйн улмаас гарах асуудлыг манай компани хариуцахгүй болно.

Та бүхнийг гүнээ хүндэтгэсэн:

ЗАХИРАЛ: ...БОЛОРЖОНШ ХХК... SIRENGULENG -2

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250214168312

Хавсралт№2

ТТД / Регистр: 25000874757 / 2830701

Татвар төлөгчийн нэр: Болоржонш

Татварын төрөл: 04010201 - Автотээвэр, өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар

Харьяалах татварын алба: Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн

Төлсөн дүн: 13,440.00 ₮

Гүйлгээний огноо: 2025-08-29 18:50:55.0

Гүйлгээний утга: 1250214168312 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888

Татварын данс: Ду.АТБӨЯХАТ - 100080000931

Төлөлтийн хэлбэр: MOST

Хавсралт№2

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250217293497

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	04010201 - Автотээвэр, өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар
Харьяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	144,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:50:09.0
Гүйлгээний утга:	1250217293497 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	Ду.АТБӨЯХАТ - 100080000931
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250217300805

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	04010201 - Автотээвэр, өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар
Харьяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	144,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:49:23.0
Гүйлгээний утга:	1250217300805 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	Ду.АТБӨЯХАТ - 100080000931
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250218953123

Хавсралт №2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030717 - Автын агаарын бохирдлын төлбөр
Харьяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	4,200.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:48:40.0
Гүйлгээний утга:	1250218953123 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	ТЕГ.Автын АБТ - 100900000414
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250224482422

Хавсралт №2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030717 - Автын агаарын бохирдлын төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	19,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:47:12.0
Гүйлгээний утга:	1250224482422 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	ТЕГ.Автын АБТ - 100900000414
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250226488435

Хавсралт №2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030717 - Автын агаарын бохирдлын төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	19,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:46:37.0
Гүйлгээний утга:	1250226488435 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	ТЕГ.Автын АБТ - 100900000414
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250226877702

Хавсралт №2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	5,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:45:56.0
Гүйлгээний утга:	1250226877702 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	Ду.Зам ашигласны төлбөр - 100080000914
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250231524604

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	25,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:45:00.0
Гүйлгээний утга:	1250231524604 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	Ду.Зам ашигласны төлбөр - 100080000914
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250233569086

Хавсралт №2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	25,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:44:16.0
Гүйлгээний утга:	1250233569086 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	Ду.Зам ашигласны төлбөр - 100080000914
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250233635077

Хавсралт №2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	10,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:43:32.0
Гүйлгээний утга:	1250233635077 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	Ду.Зам ашигласны төлбөр - 100080000914
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250233920149

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харьяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	10,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:42:48.0
Гүйлгээний утга:	1250233920149 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	Ду.Зам ашигласны төлбөр - 100080000914
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250801510520

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харьяалах татварын алба:	Баянзүрх / Улаан-Уул
Төлсөн дүн:	150,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:41:13.0
Гүйлгээний утга:	1250801510520 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	НТГ. Зам ашигласны төлбөр - 100200000914
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250801510538

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	04010201 - Автотээвэр, өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар
Харьяалах татварын алба:	Баянзүрх / Улаан-Уул
Төлсөн дүн:	42,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:40:24.0
Гүйлгээний утга:	1250801510538 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	НТГ.АТБӨЯХАТ - 100200000932
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250231486689

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харьяалах татварын алба:	Баянзүрх / Улаан-Уул
Төлсөн дүн:	150,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-06-20 17:03:59.0
Гүйлгээний утга:	[1250231486689; 25000874757; ей72040827; 1076ур; м.ганцэцэг; 99923105; 404232475; Gerege Systems];Gerege platform;99923105
Татварын данс:	НТГ. Зам ашигласны төлбөр - 100200000914
Төлөлтийн хэлбэр:	CPAY

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250231486689

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харьяалах татварын алба:	Баянзүрх / Улаан-Уул
Төлсөн дүн:	150,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-06-20 17:03:59.0
Гүйлгээний утга:	[1250231486689; 25000874757; ей72040827; 1076ур; м.ганцэцэг; 99923105; 404232475; Gerege Systems];Gerege platform;99923105
Татварын данс:	НТГ. Зам ашигласны төлбөр - 100200000914
Төлөлтийн хэлбэр:	CPAY

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250232012096

Хавсралт №2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	10,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-06-09 17:00:30.0
Гүйлгээний утга:	[1250232012096; 25000874757; ей72040827; 0408мч; м.ганцэцэг; 99923105; 404232475; Gerege Systems];Gerege platform;99923105
Татварын данс:	Ду.Зам ашигласны төлбөр - 100080000914
Төлөлтийн хэлбэр:	ГРAУ

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250224968792

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030717 - Автын агаарын бохирдлын төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	19,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-06-09 17:00:29.0
Гүйлгээний утга:	[1250224968792; 25000874757; ей72040827; 0408мч; м.ганцэцэг; 99923105; 404232475; Gerege Systems];Gerege platform;99923105
Татварын данс:	ТЕГ.Автын АБТ - 100900000414
Төлөлтийн хэлбэр:	ГРAУ

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250214168312

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	04010201 - Автотээвэр, өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар
Харьяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	13,440.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:50:55.0
Гүйлгээний утга:	1250214168312 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	Ду.АТБӨЯХАТ - 100080000931
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250217293497

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	04010201 - Автотээвэр, өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар
Харьяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	144,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:50:09.0
Гүйлгээний утга:	1250217293497 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	Ду.АТБӨЯХАТ - 100080000931
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250217300805

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	04010201 - Автотээвэр, өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар
Харьяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	144,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:49:23.0
Гүйлгээний утга:	1250217300805 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	Ду.АТБӨЯХАТ - 100080000931
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250218953123

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030717 - Автын агаарын бохирдлын төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	4,200.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:48:40.0
Гүйлгээний утга:	1250218953123 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	ТЕГ.Автын АБТ - 100900000414
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

Хавсралт№2

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250224482422

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030717 - Автын агаарын бохирдлын төлбөр
Харьяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	19,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:47:12.0
Гүйлгээний утга:	1250224482422 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	ТЕГ.Автын АБТ - 100900000414
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250226488435

Хавсралт №2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030717 - Автын агаарын бохирдлын төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	19,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:46:37.0
Гүйлгээний утга:	1250226488435 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	ТЕГ.Автын АБТ - 100900000414
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250226877702

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	5,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:45:56.0
Гүйлгээний утга:	1250226877702 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	Ду.Зам ашигласны төлбөр - 100080000914
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250231524604

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	25,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:45:00.0
Гүйлгээний утга:	1250231524604 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	Ду.Зам ашигласны төлбөр - 100080000914
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250233569086

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	25,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:44:16.0
Гүйлгээний утга:	1250233569086 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	Ду.Зам ашигласны төлбөр - 100080000914
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250233635077

Хавсралт №2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	10,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:43:32.0
Гүйлгээний утга:	1250233635077 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	Ду.Зам ашигласны төлбөр - 100080000914
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250233920149

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	10,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:42:48.0
Гүйлгээний утга:	1250233920149 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	Ду.Зам ашигласны төлбөр - 100080000914
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250801510520

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харьяалах татварын алба:	Баянзүрх / Улаан-Уул
Төлсөн дүн:	150,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:41:13.0
Гүйлгээний утга:	1250801510520 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	НТГ. Зам ашигласны төлбөр - 100200000914
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250801510538

Хавсралт №2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	04010201 - Автотээвэр, өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар
Харьяалах татварын алба:	Баянзүрх / Улаан-Уул
Төлсөн дүн:	42,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-08-29 18:40:24.0
Гүйлгээний утга:	1250801510538 25000874757 Болоржонш;ТӨРИЙН САН БАНК;88622888
Татварын данс:	НТГ.АТБӨЯХАТ - 100200000932
Төлөлтийн хэлбэр:	MOST

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250231486689

Хавсралт №2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харьяалах татварын алба:	Баянзүрх / Улаан-Уул
Төлсөн дүн:	150,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-06-20 17:03:59.0
Гүйлгээний утга:	[1250231486689; 25000874757; ей72040827; 1076ур; м.ганцэцэг; 99923105; 404232475; Gerege Systems];Gerege platform;99923105
Татварын данс:	НТГ. Зам ашигласны төлбөр - 100200000914
Төлөлтийн хэлбэр:	CPAY

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250231486689

Хавсралт №2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харьяалах татварын алба:	Баянзүрх / Улаан-Уул
Төлсөн дүн:	150,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-06-20 17:03:59.0
Гүйлгээний утга:	[1250231486689; 25000874757; ей72040827; 1076ур; м.ганцэцэг; 99923105; 404232475; Gerege Systems];Gerege platform;99923105
Татварын данс:	НТГ. Зам ашигласны төлбөр - 100200000914
Төлөлтийн хэлбэр:	CPAY

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250232012096

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030725 - Зам ашигласны төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	10,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-06-09 17:00:30.0
Гүйлгээний утга:	[1250232012096; 25000874757; ей72040827; 0408мч; м.ганцэцэг; 99923105; 404232475; Gerege Systems];Gerege platform;99923105
Татварын данс:	Ду.Зам ашигласны төлбөр - 100080000914
Төлөлтийн хэлбэр:	ГРAУ

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1250224968792

Хавсралт№2

ТТД / Регистр:	25000874757 / 2830701
Татвар төлөгчийн нэр:	Болоржонш
Татварын төрөл:	01030717 - Автын агаарын бохирдлын төлбөр
Харъяалах татварын алба:	Дундговь / Аймгийн төвлөрсөн
Төлсөн дүн:	19,000.00 ₮
Гүйлгээний огноо:	2025-06-09 17:00:29.0
Гүйлгээний утга:	[1250224968792; 25000874757; ей72040827; 0408мч; м.ганцэцэг; 99923105; 404232475; Gerege Systems];Gerege platform;99923105
Татварын данс:	ТЕГ.Автын АБТ - 100900000414
Төлөлтийн хэлбэр:	CPAY

Тээврийн хэрэгсэл

Улсын дугаар **9336УБЭ**
 Загвар **Toyota Prius Alpha**
 Үйлдвэрлэсэн он **2013**

Үндсэн цэс

[Гэрчилгээний мэдээлэл](#)

Техникийн хяналтын үзлэгийн мэдээлэл

🕒 Үзлэгт орсон огноо	2025/06/06
🕒 Үзлэгт дахин орох огноо	2026/06/06
📄 Тэнцсэн эсэх	✅ Тэнцсэн

Тээврийн хэрэгсэл

Улсын дугаар **5671ДҮЭ**
 Загвар **Hyundai Mighty**
 Үйлдвэрлэсэн он **2000**

Үндсэн цэс

- [Гэрчилгээний мэдээлэл](#)
- [Оношилгооны мэдээлэл](#)
- [Даатгалын мэдээлэл](#)

Техникийн хяналтын үзлэгийн мэдээлэл

🕒 Үзлэгт орсон огноо	2025/06/06
🕒 Үзлэгт дахин орох огноо	2026/06/06
📄 Тэнцсэн эсэх	✅ Тэнцсэн

Тээврийн хэрэгсэл

Улсын дугаар 1039УН
Загвар Lingong LG6210
Үйлдвэрлэсэн он 2012

Үндсэн цэс

Гэрчилгээний мэдээлэл

Оношилгооны мэдээлэл

Техникийн хяналтын үзлэгийн мэдээлэл

Үзлэгт орсон огноо	2019/04/09
Үзлэгт дахин орох огноо	2020/04/09
Төлөв	Хугацаа дууссан

Тээврийн хэрэгсэл

Улсын дугаар 8788ММА
Загвар Hitachi ZX450H
Үйлдвэрлэсэн он 2011

Үндсэн цэс

Гэрчилгээний мэдээлэл

Оношилгооны мэдээлэл

Даатгалын мэдээлэл

Техникийн хяналтын үзлэгийн мэдээлэл

Үзлэгт орсон огноо	2024/07/08
Үзлэгт дахин орох огноо	2025/07/08
Төлөв	Хугацаа дууссан

Тээврийн хэрэгсэл

Улсын дугаар **0507УБ**
 Загвар **Lonking LG850**
 Үйлдвэрлэсэн он **2011**

Үндсэн цэс

- Гэрчилгээний мэдээлэл
- Оношилгооны мэдээлэл
- Даатгалын мэдээлэл
- Татвар, хураамж

Техникийн хяналтын үзлэгийн мэдээлэл

- Үзлэгт орсон огноо **2022/06/07**
- Үзлэгт дахин орох огноо **2023/06/07**
- Төлөв **Хугацаа дүүссэн**

Тээврийн хэрэгсэл

Улсын дугаар **0651УН**
 Загвар **Liugong ZL50D**
 Үйлдвэрлэсэн он **2011**

Үндсэн цэс

- Гэрчилгээний мэдээлэл
- Оношилгооны мэдээлэл
- Даатгалын мэдээлэл
- Татвар, хураамж

Техникийн хяналтын үзлэгийн мэдээлэл

- Үзлэгт орсон огноо **2025/06/06**
- Үзлэгт дахин орох огноо **2026/06/06**
- Тэнцсэн эсэх **Тэнцсэн**

Нүүр / Тээврийн хэрэгслийн мэдээлэл

Тээврийн хэрэгсэл

Улсын дугаар 0652УН
Загвар Wheel Loader
ZL50F
Үйлдвэрлэсэн он 2008

Үндсэн цэс

- Гэрчилгээний мэдээлэл >
- Оношилгооны мэдээлэл >

Техникийн хяналтын үзлэгийн мэдээлэл

- Үзлэгт орсон огноо 2024/07/08
- Үзлэгт дахин орох огноо 2025/07/08
- Төлөв Хугацаа дууссан

Нүүр / Тээврийн хэрэгслийн мэдээлэл

Тээврийн хэрэгсэл

Улсын дугаар 0895ДҮА
Загвар Ssangyong
Musso
Үйлдвэрлэсэн он 2006

Үндсэн цэс

- Гэрчилгээний мэдээлэл >
- Оношилгооны мэдээлэл >

Техникийн хяналтын үзлэгийн мэдээлэл

- Үзлэгт орсон огноо 2022/06/30
- Үзлэгт дахин орох огноо 2023/06/30
- Төлөв Хугацаа дууссан

ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН
ЦАХИМ НЭГ ЦОНХ[Нүүр](#) [Таны сонорт](#) [Үйлчилгээ](#) [Таны оролцоо](#) [Смарткарын тухай](#)[Нүүр](#) / [Тээврийн хэрэгслийн мэдээлэл](#)

Тээврийн хэрэгсэл

Улсын дугаар **8898ММА**
Загвар **Liugong CLG855H**
Үйлдвэрлэсэн он **2020**

Үндсэн цэс

- [Гэрчилгээний мэдээлэл](#)
- [Оношилгооны мэдээлэл](#)
- [Даатгалын мэдээлэл](#)

Техникийн хяналтын үзлэгийн мэдээлэл

- ① Үзлэгт орсон огноо **2024/07/08**
- ① Үзлэгт дахин орох огноо **2025/07/08**
- ① Төлөв [Хугацаа дууссан](#)

2025 оны 05 р сарын 12 нд үйлдвэрийн хашаанаас гадна цэвэрлэгээ хийв Хавсралт№3

2025 оны хаврын их цэвэрлэгээтэй уялдуулан үйлдвэрийн хашаанаас гадна талд буюу технологийн зам дагуу, мөн цахилгааны шугам дагуу нийт 75 га талбайг хамруулан 4 цаг цэвэрлэгээ хийж 6 м3 хогыг үйлдвэрийн хог түр хадгалах цэгт хуримтлуулав.

Цэвэрлэгээнд 1 ковш, 1 Land 76 машин, 9 хүн оролцсон болно.

Зардалыг үйл ажиллагааны зардлаар тооцоно.

2025 оны 05 р сарын 12 нд үйлдвэрийн хашаанаас гадна цэвэрлэгээ хийв

2025 оны 05 р сарын 12 нд үйлдвэрийн хашаанаас гадна цэвэрлэгээ хийв

2025 оны 05 р сарын 12 нд үйлдвэрийн хашаанаас гадна цэвэрлэгээ хийв

2025 оны 05 р сарын 12 нд үйлдвэрийн хашаанаас гадна цэвэрлэгээ хийв

2025 оны 05 р сарын 12 нд үйлдвэрийн хашаанаас гадна цэвэрлэгээ хийв

2025 оны 05 р сарын 12 нд үйлдвэрийн хашаанаас гадна цэвэрлэгээ хийв

2025 оны 05 р сарын 12 нд үйлдвэрийн хашаанаас гадна цэвэрлэгээ хийв

2025 оны 05 р сарын 12 нд үйлдвэрийн хашаанаас гадна цэвэрлэгээ хийв

2025 оны 08-р сарын 20 ны өдөр 3 хүний бүрэлдэхүүнтэй үйлдвэрийн хашаа тойрон гадна дотор талаар хог, хаягдал түүн хог хадгалах түр цэгт бөөгнүүлэв.

2025 оны 08-р сарын 20 ны өдөр 3 хүний бүрэлдэхүүнтэй үйлдвэрийн хашаа тойрон гадна дотор талаар хог, хаягдал түүн хог хадгалах түр цэгт бөөгнүүлэв.

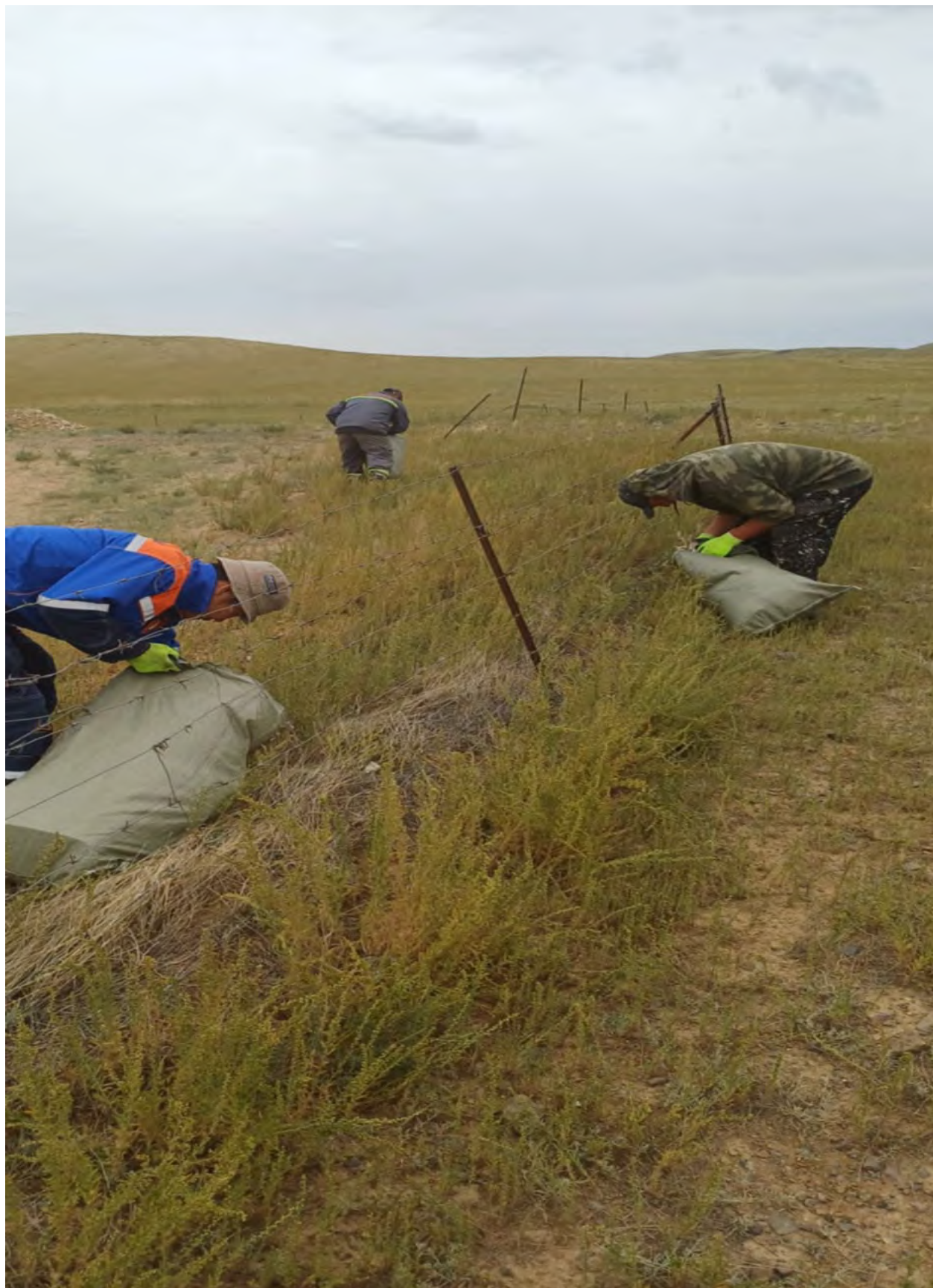
2025 оны 08-р сарын 20 ны өдөр 3 хүний бүрэлдэхүүнтэй үйлдвэрийн хашаа тойрон гадна дотор талаар хог, хаягдал түүн хог хадгалах түр цэгт бөөгнүүлэв.

2025 оны 08-р сарын 20 ны өдөр 3 хүний бүрэлдэхүүнтэй үйлдвэрийн хашаа тойрон гадна дотор талаар хог, хаягдал түүн хог хадгалах түр цэгт бөөгнүүлэв.

2025 оны 08-р сарын 20 ны өдөр 3 хүний бүрэлдэхүүнтэй үйлдвэрийн хашаа тойрон гадна дотор талаар хог, хаягдал түүн хог хадгалах түр цэгт бөөгнүүлэв.

2025 оны 08-р сарын 20 ны өдөр 3 хүний бүрэлдэхүүнтэй үйлдвэрийн хашаа тойрон гадна дотор талаар хог, хаягдал түүн хог хадгалах түр цэгт бөөгнүүлэв.

2025 оны 08-р сарын 20 ны өдөр 3 хүний бүрэлдэхүүнтэй үйлдвэрийн хашаа тойрон гадна дотор талаар хог, хаягдал түүн хог хадгалах түр цэгт бөөгнүүлэв.

2025 оны 08-р сарын 20 ны өдөр 3 хүний бүрэлдэхүүнтэй үйлдвэрийн хашаа тойрон гадна дотор талаар хог, хаягдал түүн хог хадгалах түр цэгт бөөгнүүлэв.

2025 оны 08-р сарын 20 ны өдөр 3 хүний бүрэлдэхүүнтэй үйлдвэрийн хашаа тойрон гадна дотор талаар хог, хаягдал түүн хог хадгалах түр цэгт бөөгнүүлэв.

2025 оны 08-р сарын 20 ны өдөр 3 хүний бүрэлдэхүүнтэй үйлдвэрийн хашаа тойрон гадна дотор талаар хог, хаягдал түүн хог хадгалах түр цэгт бөөгнүүлэв.

2025 оны 08-р сарын 20 ны өдөр 3 хүний бүрэлдэхүүнтэй үйлдвэрийн хашаа тойрон гадна дотор талаар хог, хаягдал түүн хог хадгалах түр цэгт бөөгнүүлэв.

2025 оны 08-р сарын 20 ны өдөр 3 хүний бүрэлдэхүүнтэй үйлдвэрийн хашаа тойрон гадна дотор талаар хог, хаягдал түүн хог хадгалах түр цэгт бөөгнүүлэв.

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын 2-р багийн нутаг “Аргатай”- т байрлах Болор Жонш ХХК-ны Зүүн Аргатай хайлуур жоншны Баяжуулах Үйлдвэр, нөлөөллийн бүс орчмын ургамлын аймаг, ургамалжлын ТӨЛӨВ БАЙДАЛ

Захиалагч: Болоржонш ХХК. 2025.01.20 Ургамалсудлаач: Д.Зүмбэрэлмаа, зөвлөх судлаач

Газарзүйн байрлал:

Төсөл хэрэгжих талбай засаг захиргааны харъяаллаар Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутагт хамаарах бөгөөд нам ухаа толгодорхог газарт байрлана.

Төслийн талбайн хад чулуутай өндөрлөгдүү газраар хялгана (*Stipa krylovii*, *Allium polyrrhizum*)- т бүлэг эвшил тархах ба энэхүү цөлжүү хээрийн ургамалжилд Крыловын Хялгана – таана (*Stipa krylovii*, *Allium polyrrhizum*)-т хээрийн хувилбар өргөн тархацтай байна. Энгэр ээвэр газраар шивээт хялгана-хазаарганат (*Stipa krylovii*, *Cleistogenes squarrosa*), шивээт хялгана-агьт (*Artemisia frigida*, *A.Adamsii*) доройтсон, чийгэрхэг хужир мараалаг хотгор дагаж шивээт хялгана-ширэг өлөнт (*Carex duriuscula*, *Stipa krylovii*), шивээт хялгана-нангиад түнгэт (*Leymus chinensis*, *Stipa krylovii*), шивээт хялгана-таанат (*Allium polyrrizium*, *A.anisopodium*, *Stipa krylovii*) хуурай хээрийн хувилбарууд өргөн тархана.

Харин элсэнцэр хөрстэй газраар харгана (*Caragana microphylla*)-тай, харгана-агь-үетэн (*Artemisia frigida*, *Caragana leucophloea*, *Stipa krylovii*, *Cleistogenes squarrosa*, *Koeleria macrantha*)-т хээр тархах бөгөөд саман ерхөг (*Agropyron cristatum*), томцэцэгт дурваа (*Koeleria macrantha*), агь (*Artemisia frigida*), Алтан харгана (*Caragana leucophloea*), одой харгана (*Caragana pugnata*) гэх зэрэг хуурайсаг зүйлүүд зонхилогчоор тааралдана.

СУДЛАГААНЫ ЗОРИЛГО

1. Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутагт орших Болор Жонш ХХК-ны Зүүн Аргатай хайлуур жоншны Баяжуулах Үйлдвэрийн талбайн ургамалжлын төлөв байдлын судлагааг явуулах.
2. Хайлуур жоншны Баяжуулах үйлдвэр орчмын ургамалжлын онцлогийг тогтоож, төлөв байдлыг үнэлэх.

3. Энэ бүс нутагт тохиолдох цоргот дээд ургамлын төрөл зүйлийг тоймлон, зүйлийн жагсаалт гаргаж тэдгээрийн статусыг тогтоох.

Төсөл хэрэгжих талбайд захиалагчаас өгсөн маршрутын дагуу 2 цэгт 2025 оны 01-р сарын -нд явуулын аргаар судлагааг гүйцэтгэв. Судлагаа явуулсан цаг үе ургамал тайван байдалд шилжсэн өвлийн улиралд тохиосон тул ургамлын ид хөгжил цэцэглэлтийн үе шатанд дахин тодотгол судлагаа шаардлагтай. Энэ удаад тухайн бүс нутагт явуулсан судлагааны дүн материалыг ашигласан болно.

СУДЛАГААНЫ МАТЕРИАЛ АРГАЗҮЙ

- Судлагааны талбай сонгох. Бичиглэл үйлдэх талбайг тухайн нутгийн ургамалжлын онцлог шинжийг бүрэн илэрхийлж чадахуйц, газрын гадарга нэгэн жигд байхаар газарт сонгоно.
- Геоботаникийн бичиглэл үйлдэх. Судлагааны цэгүүдийг сонгон геоботаникийн дэлгэрэнгүй бичиглэлийг тусгай зориулалтын бланк дээр Друдегийн аргаар үйлдэнэ. Үүнд эхлээд нүдэн баримжаагаар ургамлын зүйл тус бүрийн арви, бүрхэц, үржлийн ба ургал найлзуурын өндрийг тэмдэглэхээс гадна үзэгдэл зүйн ямар үе шатанд байгааг тодорхой бичнэ. Бичиглэл хийх судалгааны талбай 10x10 м хэмжээтэй байх ба газрын нэр бүлгэмдлийн хэв шинж, тусгагын бүрхэц, хөрсний төрөл хайрга чулуу, элсэн бүрхэвчийн эзлэх хувь зэргийг бичнэ (Хүснэгт 1).

Ургамлын судлагаа шинжилгээний арга зүй

Хүснэгт 1.

д/д	Судлагааны үзүүлэлтүүд	Судлагаа шинжилгээний арга
1	Ургамлын арви, тусгагийн бүрхэц	Друде (1913)-гийн нүдэн баримжааны арга (soc-100%, cop ₃ 50-100%, cop ₂ 25-50%, cop ₁ 10-25, sparsae1-10, sol 0.1-1)
2	Ургамлын зүйлийн бүрдэл	Ургамлын зүйлийг Грубов (1982)-ын тодорхойлох бичигийг ашиглана
3	Ургамлын зүйлийн статус	Эндемизмыг Өлзийхутаг, 1989; хөл газрын илтгүүр зүйлийг Цэрэнбалжид, 2002, ховор, нэн ховор статусыг Байгалийн ургамлын тухай хууль, 1995, МУ-ын Улаан ном, 1987, 1997, 2013; Бүс нутгийн Улаан Данс, 2012;

4	Ургамлан нөмрөгийн талхагдлын зэрэг, илтгүүр зүйл	Талхагдлын зэргийг илтгүүр зүйлийн эзлэх хувиар тогтоох Гунин, Востокова нарын аргачилсан зөвлөмж, 1989
---	---	---

Судлагааны дүн.

1. Ургамлын аймаг, онцлог.

Энэ бүс нутаг говийн бүсийн цөлжүү хээрийн дэд бүсэд, Монголын экологи – газарзүйн Төв Азийн заримдаг цөлийн их мужийн Дорнод Говийн мужийн Мандалговь – Өлзийтийн дэд мужид (Даш, 2002), Ургамал – газарзүйн Дорноговийн цөлөрхөг хээрийн тойрогт (Өлзийхутаг, 1989) тус тус хамаарна.

Төслийн талбайн хад чулуутай өндөрлөгдүү ухаа толгодоор харгана (*Caragana leucophylla*, *C. pygmaea*) бүхий чулуусаг хялгана - таанат (*Stipa krylovii*,) цөлжүү хээрийн хувилбар тохиолдоно. Энгэр ээвэр газраар шивээт хялгана-хазаарганат (*Stipa krylovii*, *Cleistogenes squarrosa*), шивээт хялгана-агьт (*Artemisia frigida*, *A. Adamsii*), чийгэрхэг мараалаг хотгор дагаж шивээт хялгана-ширэг улалж-дэрст (*Achnatherum splendens*, *Carex duriuscula*, *Stipa krylovii*), шивээт хялгана-нангиад түнгэт (*Leymus chinensis*, *Stipa krylovii*), шивээт хялгана-таанат (*Allium polyrrizium*, *A. anisopodium*, *Stipa krylovii*) цөлжүү хээрийн хувилбарууд тархаж байна.

Зүүн Аргатайн хайлуур жоншны Баяжуулах үйлдвэрийн талбай, түүний орчимд тархах ургамлын зүйлийн бүрдэл

Хүснэгт 2

Төрлийн нэр		Зүйлийн нэр		Монгол нэр	Амьдралын хэлбэр
1. Poaceae Barnhart - Биелэгтэн					
1	<i>Cleistogenes</i> Keng	1	<i>C. squarrosa</i> (Trin.) Keng.	Дэрвээн Хазааргана	Сийрэг дэгнүүлт олон наст өвс
2	<i>Stipa</i> L.	2	<i>S. glaerosa</i> P.Smirn.	Байгалийн Хялгана	Нягт дэгнүүлт олон наст
		3	<i>S. krylovii</i> Roshev.	Крыловын Хялгана	Нягт дэгнүүлт олон наст
3	<i>Setaria</i> P.B.	4	<i>S. viridis</i> (L.) P.B.	Ногоон Хоногбудаа	Сахлаг үндэстэй нэг наст өвс
4	<i>Aristida</i> L.	5	<i>A. heymannii</i> Regel.	Гейманны Бөөдий	Нэг наст өвс
5	<i>Enneapogon</i> Desv.ex P.B.	6	<i>E. borealis</i> (Griseb.) Honda	Умардын Оготнынсүүл	Сахлаг үндэстэй нэг наст өвс
6	<i>Eragrostis</i> Host.	7	<i>E. minor</i> Host	Бага хургалж	Сахлаг үндэстэй нэг наст өвс

7	<i>Chloris</i> Sw.	8	<i>Ch. virgita</i> Sw.	Саваан Булгансүүл	Сахлаг үндэстэй нэг наст өвс
2. Cyperaceae Juss. – Өлөнтөн					
8	<i>Carex</i> L.	9	<i>C. duruiscula</i> C.A.Mey.	Ширэг Улалж	Урт үндэслэг ишт олон наст өвс
		10	<i>C. korshinskyi</i> Kom.	Коржинскийн У.	Урт үндэслэг ишт олон наст өвс
3. Liliaceae Juss. – Сараантан					
9	<i>Allium</i> L.	11	<i>A. polyrrhizum</i> Turcz.ex Regel.	Олон-Үндэст Сонгино, таана	Сонгинолог ишт олон наст өвс
		12	<i>A. anisopodium</i> Ledeb.	Сарвуун С.	Сонгинолог ишт олон наст өвс
		13	<i>A. mongolicum</i> Regel.	Монгол С., хөмүүл	Сонгинолог ишт олон наст өвс
10	<i>Asparagus</i> L.	14	<i>A. gobicus</i> Ivanova ex Grubov	Говийн Хэрээнүд	Богино-үндэслэг ишт олон наст өвс
4. Polygonaceae Juss.-Тарнатан					
11	<i>Rheum</i> L.	15	<i>Rh. nanum</i> Sievers.	Намхан Гишүүнэ	Голлосон үндэст, хагас тэвгэн найлзуурт олон наст өвс
5. Chenopodiaceae Vent. – Луультаг					
12	<i>Salsola</i> L.	16	<i>S. pestifera</i> Nels.	Өргөст Б.	Голлосон үндэст нэг наст өвс
		17	<i>S. monoptera</i> Bunge	Ганцдэвүүрт Б.	Голлосон үндэст нэг наст өвс
13	<i>Eurotia</i> Adans.	18	<i>E. ceratoides</i> (L.) C.A.Mey.	Орог Тэсэг	Урт үндэслэг ишт сөөгөнцөр
14	<i>Kochia</i> Roth	19	<i>K. prostrata</i> (L.) Schrad.	Дэлхээ Тогторгоно	Голлосон үндэст заримдаг сөөгөнцөр
15	<i>Corispermium</i> L.	20	<i>C. mongolicum</i> Pjin	Монгол Хамхуул	Голлосон үндэст нэг наст өвс
16	<i>Bassia</i> All.	21	<i>B. dasyphylla</i> (Fisch.et Mey.) Kuntze	Үслиг Мананхамхаг	Голлосон үндэст нэг наст өвс
6. Brassicaceae Burnett. - Байцаатан					
17	<i>Ptilotrichum</i> C.A.Mey.	22	<i>P. canescens</i> C.A.Mey.	Бууралдуу Янгиц	Голлосон үндэст заримдаг сөөгөнцөр
7.					
18	<i>Astragalus</i> L.	23	<i>A. galactites</i> Pall.	Хунчир	Үндэсний салмайт олон наст өвс
19	<i>Oxytropis</i> DC.	24	<i>O. squamulosa</i> DC.	Хайрст Ортууз	Голлосон үндэст олон наст өвс
20	<i>Caragana</i> Fabr.	25	<i>C. leucophloea</i> Pojark.	Улаан Харгана	Урт үндэслэг-ишт Сөөг
		26	<i>C. stenophylla</i> Pojark.	Нарийннавчит Х.	Урт үндэслэг-ишт Сөөг
		27	<i>C. pygmaea</i> (L.) DC.	Алтан Х.	Урт үндэслэг-ишт Сөөг
8. Zygophyllaceae R.Br. - Хотиртон					

21	<i>Peganum L.</i>	28	<i>P. nigellastrum Bunge</i>	Харлаг Өмхий- өвс	Урт үндэслэг-ишт олон наст өвс
22	<i>Tribulus L.</i>	29	<i>T. terrestris L.</i>	Зэлэн Зангуу	Голлосон үндэст нэг наст өвс
9. Convolvulaceae Juss. - Сэдэргэнэтэн					
23	<i>Convolvulus L.</i>	30	<i>C. Ammannii Desr.</i>	Амманны Сэдэргэнэ, бор элгэнэ	Үндэсний салмайт олон наст өвс
10. Asteraceae Dumort. - Голгэсэртэн					
24	<i>Heteropappus L.</i>	31	<i>H. hispidus (Thunb.) Less.</i>	Арзгар Согсоолж	Голлосон үндэст хоёр наст өвс
25	<i>Artemisia L.</i>	32	<i>A. Adamsii Bess.</i>	Адамсын Шарилж	Урт үндэслэг ишт заримдаг сөөгөнцөр
		33	<i>A. caespitosa Ledeb.</i>	Дэгнүүлт Ш.	Голлосон үндэст заримдаг сөөгөнцөр
		34	<i>A. pectinata Pall.</i>	Монгол Ш.	Нэг наст өвслөг ургамал
		35	<i>A. scoparia Waldst. et Kit.</i>	Торгон Ш.	Хагас тэвгэн найлзуурт хоёр наст өвс
		36	<i>A. frigida Willd.</i>	Агь	Үндэсний салмайт заримдаг сөөгөнцөр

Луультан (*Chenopodiaceae*), Биелэгтэн (*Poaceae*), Голгэсэртэн (*Asteraceae*), Сараанатан (*Liliaceae*), Буурцагтан (*Fabaceae*) зүйлийн тоогоороо тэргүүлж байна. Зонхилох төрөлд Шарилж (*Artemisia*), Бударгана (*Salsola*), Сонгино (*Allium*), Харгана (*Caragana*), Тогторгоно (*Kochia*), Улалж (*Carex*), Хялгана (*Stipa*) гэх зэрэг төрлүүд орж байна.

Ургамалжил, төлөв байдал.

Төсөл хэрэгжих гэж буй нутаг нь ургамалжлын хэв шинжээрээ Төв Азийн цөлийн дэд мужийн Монголын цөлийн хошууны Умард Говийн цөлөрхөг хээрийн дэд хошууны Дорноговийн цөлөрхөг хээрийн тойрогт хамаарна (Өлзийхутаг, 1989).

Дорноговийн цөлөрхөг хээрийн ургамалжил ухаа гүвээрхэг, тэгш гадаргатай уужим талархаг газраар д.т.д. 850-1400 м-т тархдаг онцлогтой. Ургамалжил, хөрсний хэвшинжийн хувьд цөлийн хэвшинжид хамаарах бөгөөд тачирхан сийрэг ургамалтай, өдлөг хялгана – хазаарганат, өдлөг хялгана – таанат, өдлөг хялгана – боролзойт цөлөрхөг хээрийн ургамалжил зонхилдог. Хээрийн ургамалжлын үндсэн төрхийг илэрхийлэгч **сөөг**: Улаан Харгана (*Caragana leucophloea*) болон **жигжиг дэгнүүлт үетнүүд**: Крыловын Хялгана (*Stipa Krylovii*), Дэрвээн Хазааргана (*Cleistogenes squarrosa*), **цөлийн сөөгөнцөр**: Бор Бударгана (*Salsola passerina*), Орог Тэсэг (*Eurotia ceratoides*), **цөлийн заримдаг сөөгөнцөр**: Ахарнавчит Баглуур (*Anabasis brevifolia*) бүлгэмдэлд зонхилогч, дэд зонхилогчийн, харин Улаан Харгана (*Caragana leucophloea*) үүрэг оролцоотой байна. Хээрийн Улаан Харгана (*Caragana leucophloea*)-г цөлжүү хээр Ургамал-газарзүйн Дорнод говийн цөлөрхөг хээрийн тойргийн хойд хэсгээр голлон тархдаг (Санчир, 2011) тухай онцлон дурьдсан байдаг. Энэ зүй тогтол төслийн талбайн ургамалжилд ажиглагдах онцлогтой.

Үетэн – таана – харганат(*Caragana leucophloea*, *Allium polyrrhizum*, *Stipa Krylovii*) – т цөлжүү хээрийн ургамалжил голлон тархана.

Байршил: Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутаг төслийн хашааны баруун урд буланд бичиглэл үйлдэв.

Бичиглэл хийсэн цэгийн солбицол: ХӨ– 45°44.15.80 ЗУ–108° 01.20.30 д.т.д. – 1173м

Ургамлан бүлгэмдлийн нэр: Үетэн – таана – харганат(*Caragana leucophloea*, *Allium polyrrhizum*, *Stipa Krylovii*) – т цөлжүү хээрийн ургамалжил (Зураг 1).

Өвслөг ургамлын өндөр: Хамгийн өндөр – 40 см, хамгийн намхан – 1-3 см, дундаж өндөр – 12см

Ургамлын бичиглэл хийсэн талбай хэмжээ: 10 х 10м /100м²/

Зураг 1. Үетэн – таана – харганат цөлжүү хээрийн ургамалжил

Сөөг: Улаан Харгана (*Caragana leucophloea*), Крыловын Хялгана (*Stipa Krylovii*)
зонхилогчоор, сөөгөнцөр: Орог Тэсэг (*Eurotia ceratoides*), **олон наст алаг өвс:** Таана(*Allium polyrrhizum*), Амманы Сэдэргэнэ (*Convolvulus Ammannii*), **олон наст үетэн:** Дэрвээн Хазааргана (*Cleistogenes squarrosa*) **цөөн наст өвс:** Булган Саваансүүл (*Chloris virigata*), Гейманны Бөөдий (*Aristida Hyemannii*), Өргөст Бударгана (*Salsola pestifera*), Ямаан Шарилж (*Artemisia scoparia*) гэх мэт ургамлууд дэд зонхилогчоор тохиолдоно.100м²талбайд 18-21 зүйл тохиолдох бөгөөд зүйлийн бүрэлдхүүний хувьд 9

овогт хамаарах 17 төрлийн 21 зүйл бүртгэгдсэн бөгөөд зүйлийн тоогоороо Луулытан (*Chenopodiaceae*), Биелэгтэн (*Poaceae*) тэргүүлж байна. Экологийн бүлгийн **хуурайсаг** бүлгийн төлөөлөгчид зонхилж, амьдралын хэлбэрийн **сөөгөнцөр, заримдаг сөөгөнцөр, олон наст ба цөөн наст өвслөг** гэсэн хэлбэрүүдэд хуваарьлагдах бөгөөд **цөөн наст өвслөг** 10 зүйл 40%-иар давамгайлж байна (Хүснэгт 3).

Талхагдлын зэрэг: Зүүн Аргатайн жоншны лиценцийн талбай нь үндсэндээ бэлчээрийн эдэлбэр газар бөгөөд бэлчээрийн талхагдлын таниур: Саваан Булгансүүл (*Chloris virigata*), Гейманны Бөөдий (*Aristida Hyemannii*), Өргөст Бударгана (*Salsola pestifera*), Ямаан Шарилж (*Artemisia scoparia*) Үслиг Мананхамхаг (*Bassia dasyphylla*), Амманы Сэдэргэнэ (*Convolvulus Ammannii*), Монгол Хамхуул (*Corispermium mongolicum*), Умардын Оготнынсүүл (*Enneapogon borealis*), Бага Хургалж (*Eragrostis minor*), Харлаг Өмхий – өвс *Peganum nigellastrum*), Ногоон Хоногбудуа (*Setaria viridis*), Зэлэн Зангуу (*Tribulus terrestris*) гэх зэрэг зүйлүүд ерөнхий бүрхэцийн 10-15%-ийг эзэлж буй нь уг бүлгэмдэл дундаас их доройтолд орсон болохыг харуулж байна мөн түүнчлэн уг талбайд төслийн дэд бүтцийн үйл ажиллагаа явагдаж байгаа учир ургамлан нөмрөгт хүн ба техникийн сөрөг нөлөөлөл багаас-дунд хэмжээгээр үзүүлж байна.

Ургамлын бүрхэц	35-40%
Хагдан бүрхэц	10-15%
Хайрга чулуу	20-25%
Халцгай газар	10-20%

Ургамлын бичиглэл 1.

Хүснэгт 3.

д/д	Шинжлэх ухааны нэр	Монгол нэр	Арви/Бүрхэц	Талхагдлын таниур ургамал	Зонхилогч
1	<i>Caragana leucophloea</i>	Алтан Харгана	Sp		Зонхилогч
2	<i>Stipa Krylovii</i>	Крыловын Хялгана	Sp		Зонхилогч
3	<i>Eurotia ceratoides</i>	Орог Тэсэг	Sp		Зонхилогч
4	<i>Allium polyrrhizum</i>	Таана	Sp		Д/зонхилогч
5	<i>Allium mongolicum</i>	Хөмүүл	Sp		
6	<i>Kochia prostrata</i>	Дэлхээ Тогторгоно	Sol		
7	<i>Eragrostis minor</i>	Бага хургалж	Sol	+	цөөн наст
8	<i>Convolvulus Ammannii</i>	Амманы Сэдэргэнэ	Sp	+	
9	<i>Cleistogenes squarrosa</i>	Дэрэвгэр Хазааргана	Sp		
10	<i>Salsola pestifera</i>	Өргөст Бударгана		+	цөөн наст
11	<i>Chloris virigata</i>	Саваан Булгансүүл		+	цөөн наст
12	<i>Aristida Hyemannii</i>	Гейманны Бөөдий		+	цөөн наст
13	<i>Erodium tibetanum</i>	Түвд Заантаваг			цөөн наст
14	<i>Artemisia Adamsii</i>	Адамсын Шарилж		+	цөөн наст
15	<i>A.scoparia</i>	Ямаан Ш.		+	цөөн наст

16	<i>Corispermium mongolicum</i>	Монгол Хамхуул		+	цөөннаст
17	<i>Artemisia frigida</i>	Хүйтсэг Шарилж	Sp	+	
18	<i>Carex duriuscula</i>	Ширэг Улалж	Sol	+	
19	<i>Caragana pygmaea</i>	Ямаан Харгана	Sp		
20	<i>Tribulus terrestris</i>	Зэлэн Зангуу		+	цөөннаст
21	<i>Bassia dasyphylla</i>	Үслиг Мананхамхаг		+	цөөннаст
	БҮГД				

Болор Жонш ХХК-ны Зүүн Аргатайн жоншны эзэмшлийн талбайд тархах ховор, унаган ургамлын зүйлүүд

Хүснэгт 4.

Зүйлийн нэр, фото зураг	Амьдралын хэлбэр	Статус	Аж ахуйн ач холбогдол	Тархац
-------------------------	------------------	--------	-----------------------	--------

			Эмийн	Бэлчээ рийн	
	Сонгинолог ишт олон наст өвс	Ховор, 1995	+	+	Төслийн талбайд
	Сонгинолог ишт олон наст өвс	Завсрын унаган (субэндем ик)	+	+	Төслийн талбайд , зонхилогч
	Сонгинолог ишт олон наст өвс	Завсрын унаган (субэндем ик)	+	+	Төслийн талбайд

Зүйлийн статусын хувьд МУ-ын Байгалийн Ургамлын тухай Хууль (1995) **ховор**: Шувуун хөл (*Allium anisopodium* Ledeb.) 1 зүйл, **завсрын унаган** (Өлзийхутаг, 1989): Таана (*Allium polyrrhizum*), Хөмүүл (*Allium mongolicum*), Монгол Хамхуул (*Corispermium mongolicum*) гэх зэрэг 3 зүйл *sp* арвитай тааралдана (Хүснэгт 4).

Төсөл хэрэгжих талбайд зонхилон тохиолдох ургамлын төлөөлөгчид
Хүснэгт 5.

Төслийн талбайд тааралдах ургамлын зүйл, фото зураг	Арви	Газарзүйн солбицол
 <p>Талхлагдлын заагуур - Өргөст Бударгана (<i>Salsola pestifera</i> Nels)</p>	Sp-sol	
 <p>Талхлагдлын заагуур – Гейманны Бөөдий (<i>Aristida heymannia</i> Regel)</p>	Sp-sol	
 <p>Талхлагдлын заагуур - Будан Мананхамхаг (<i>Bassia dasyphylla</i> (Fisch.et Mey.) Kuntze)</p>	Sp-sol	

	Sp-sol	
<p>Талхлагдлын заагуур– Саваан Булгансүүл (<i>Chloris virgata</i> Sw.)</p>	Sp-sol	
	Sp-sol	
<p>Талхлагдлын заагуур - Цөөннатууд</p>	Sp-sol	
	Sp-sol	
<p>Талхлагдлын заагуур – Үслиг Мананхамхаг (<i>Bassia dasyphylla</i> (Fisch.et Mey.) Kuntze)</p>		

 <p>Бэлчээрийн ургамал – Дэлхээ Тогторгоно (<i>Kochia prostrata</i> (L.) Schrad.)</p>	Sp-sol	
 <p>Бэлчээрийн ургамал – Дэрвээн Хазаар- өвс (<i>Cleistogenes squarrosa</i> L.) -</p>	Sp-sol	

ДҮГНЭЛТ

1. Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутаг дахь Зүүн Аргатайн хайлуур жоншны уурхайн Баяжуулах Үйлдвэрийн талбай болон нөлөөллийн бүсээр үетэн – таана –т цөлжүү хээрийн ургамалжил тархах бөгөөд бэлчээрийн эдэлбэр газар бөгөөд бэлчээр дундаас хүчтэй доройтолд орсоноор зонхилогчид цөөннастаар солигдож цөөннаст ургамал бүхий таанат бүлгэмдэлээр солигдож буй хандлага ажиглагдаж байна. Ерөнхий бүрхэц 35-40 % байх бөгөөд доройтлын заагуур ургамлын эзлэх хувь 10-15% байгаа нь үүнийг харуулж байна. Ургац 200-350 кг/га, бэлчээрийн даац 12-21 хонин толгой/100 га.
2. Ургамлын аймгийн зүйлийн бүрэлдхүүний хувьд ядмагдуу талбайд зонхилон тархах заримдаг сөөгөнцөрт цөлжүү хээрийн бүлгэмдэлд 10 овогт хамаарах 27

төрлийн 38 зүйл бүртгэгдсэн бөгөөд хуурайсаг бүлгийн ургамал зонхилон тохиолдож байна. Луультан (*Chenopodiaceae*), Биелэгтэн (*Poaceae*), Голгэсэртэн (*Asteraceae*), Сараанатан (*Liliaceae*), Буурцагтан (*Fabaceae*) зүйлийн тоогоороо тэргүүлж байна. Зонхилох төрөлд Шарилж (*Artemisia*), Бударгана (*Salsola*), Сонгино (*Allium*), Харгана (*Caragana*), Тогторгоно (*Kochia*), Улалж (*Carex*), Хялгана (*Stipa*) гэх зэрэг төрлүүд орж байна.

3. Зүйлийн статусын хувьд МУБУТХ (1995)-ийн хавсралтын **ховор** ургамлын жагсаалтанд орсон: Шувуун хөл (*Allium anisopodium*), **завсрын унаган**: Таана (*Allium polyrrhizum*), Хөмүүл (*Allium mongolicum*), Монгол Хамхуул (*Corispermium mongolicum*) гэх зэрэг зүйлүүд *sp* арвитай тааралдана.

4. Баяжуулах үйлдвэрийн болон нөлөөллийн бүсэд хөрсөөр дамжиж ургамалжилд үзүүлсэн сөрөг нөлөөлөл, эвдрэл ажиглагдаагүй болно.

Усны тоолуур холбосон тухай акт

2025.03.16

Болор Жонш ХХК

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутагт байрлах Болор Жонш ХХК-ны жонш баяжуулах үйлдвэрийн 2025оны үйл ажиллагаа эхлэж байна. Ийм учрын улмаас үйлдвэрийн усны тоолуурын холболт хийж байна.

Тоолуурын заалт . 065666.

Ломбоны дугаар № 8

Тоолуур холбох үйл явцыг зураг болон бичлэгээр баталгаажуулав.

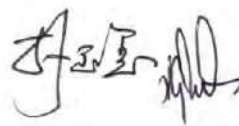
Байлцсан- Үйлдвэрийн дарга

Сумын БО-ын мэргэжилтэн

Менежер

Менежер

Менежер

Сарангэрэл

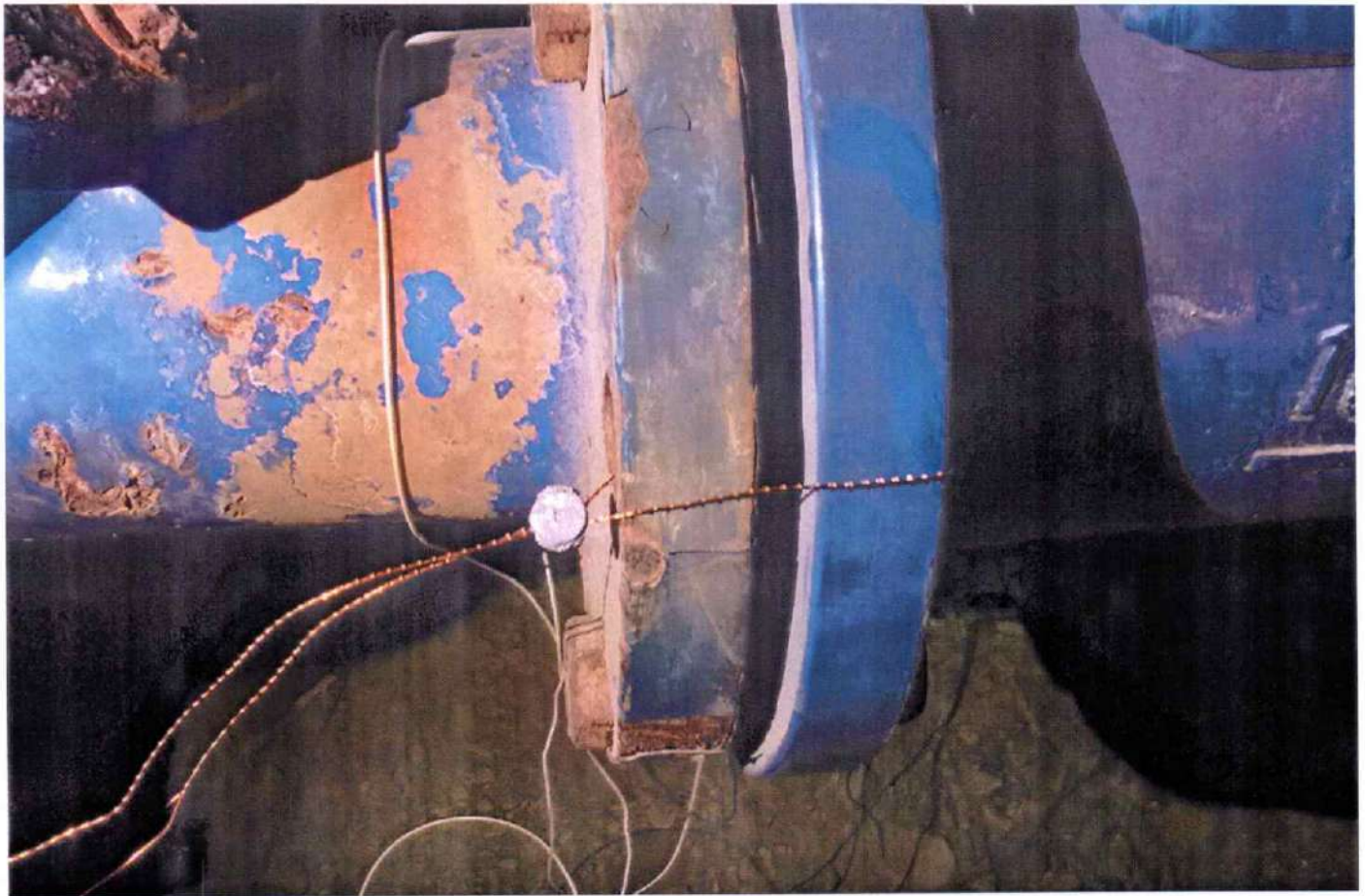
Соёмбо

Г.Нармандах

Б.Баярбаатар

Han Yuxi

Болоржонш ХХК-н үйлдвэрийн усны тоолуурын заалт 2025 оны ...08..... сар

Огноо	Усны тоолуур 2310099995			Төлбөр/Төг	Нийт дүн
	Эхний заалт	Эцсын заалт	Зөрүү м3		
1 08.25 08.31	109298	117576	8278	2072	17.152016

Хянасан:
Баянжаргалан сумын Байгаль орчны мэргэжилтэн ..... /Х.Сарангэрэл/

Танилцсан:
Үйлдвэрийн дарга ..... /Нап Уиш/

Боловсруулсан:
Ерөнхий менежер ..... /Ч.Далайгүү/

Заалт авсан:
ХАБЭА-н ажилтан ..... /Г.Нармандах/

Болоржонш ХХК-н үйлдвэрийн усны тоолуурын заалт 2025 оны ...08..... сар

Огноо	Усны тоолуур 2310099995			Төлбөр/Төг	Нийт дүн
	Эхний заалт	Эцсын заалт	Зөрүү м3		
1 08.25 08.31	109298	117576	8278	2072	17.152016

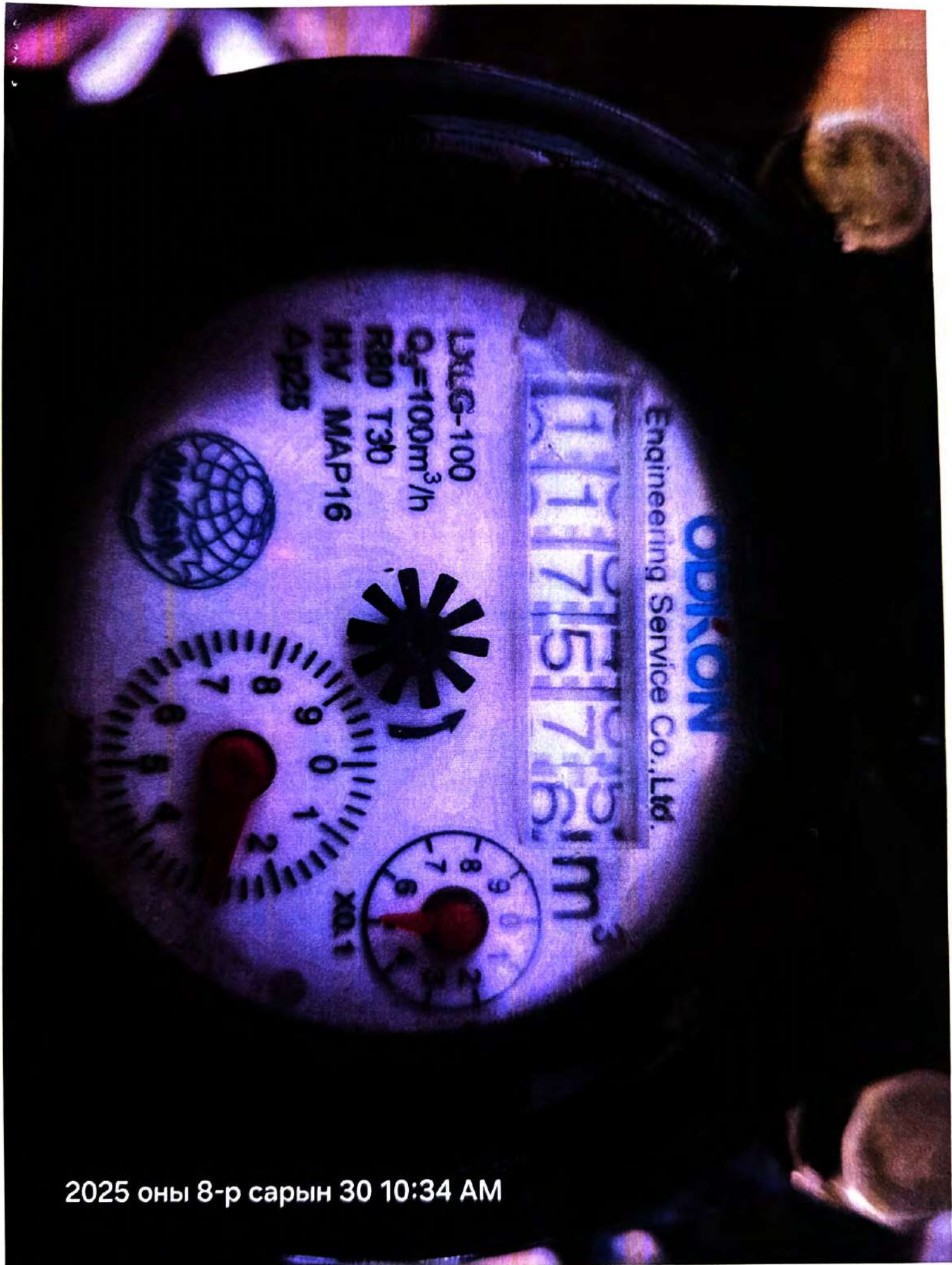
Хянасан:
Баянжаргалан сумын Байгаль орчны мэргэжилтэн ..... /Х.Сарангэрэл/

Танилцсан:
Үйлдвэрийн дарга ..... /Нап Уиш/

Боловсруулсан:
Ерөнхий менежер ..... /Ч.Далайгүү/

Заалт авсан:
ХАБЭА-н ажилтан ..... /Г.Нармандах/

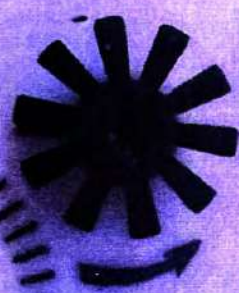

Engineering Service Co., Ltd.

ОДЖОН

LXC-100
Q_d=100m³/h
R80 T30
H/V MAP16
ΔP25

2025 оны 8-р сарын 30 10:34 AM

Болоржонш ХХК-н үйлдвэрийн усны тоолуурын заалт 2025 оны 07 сар

1	Огноо 2025 07.29	Усны тоолуур 2310099995			Төлбөр/Төг 2072	Нийт дүн 21.847168
		Эхний заалт 98753	Эцсын заалт 109297	Зөрүү м3 10544		

Хянасан:
Баянжаргалан сумын Байгаль орчны мэргэжилтэн ..... /Х.Сарангэрэл/

Танилцсан:
Үйлдвэрийн дарга ..... /Нап Уиш/

Боловсруулсан:
Ерөнхий менежер ..... /Ч.Далайгүү/

Заалт авсан:
ХАБЭА-н ажилтан ..... /Г.Нармагдах/

Болоржонш ХХК-н үйлдвэрийн усны тоолуурын заалт 2025 оны 07 сар

1	Огноо 2025 07.29	Усны тоолуур 2310099995			Төлбөр/Төг 2072	Нийт дүн 21.847168
		Эхний заалт 98753	Эцсын заалт 109297	Зөрүү м3 10544		

Хянасан:
Баянжаргалан сумын Байгаль орчны мэргэжилтэн ..... /Х.Сарангэрэл/

Танилцсан:
Үйлдвэрийн дарга ..... /Нап Уиш/

Боловсруулсан:
Ерөнхий менежер ..... /Ч.Далайгүү/

Заалт авсан:
ХАБЭА-н ажилтан ..... /Г.Нармагдах/

LXLG-100
Q_g=100m³/h
R80 T30
HV MAP16
ΔP25

1 0 9 2 9 2 m³

Engineering Service Co. Ltd

SUKON

Болоржонш ХХК-н үйлдвэрийн усны тоолуурын заалт 2025 оны .....6..... сар

1	Огноо 2025 06.30	Усны тоолуур 2310099995			Төлбөр/Төг	Нийт дүн
		Эхний заалт	Эцсын заалт	Зөрүү м3		
		88386	98752	10366	2072	21.478.352

Хянасан:
Баянжаргалан сумын Байгаль орчны мэргэжилтэн ..... /Х.Сарангэрэл/

Танилцсан:
Үйлдвэрийн дарга ..... /Нап Уиш/

Боловсруулсан:
Ерөнхий менежер ..... /Ч.Далайтуу/

Заалт авсан:
ХАБЭА-н ажилтан ..... /Г.Нармандах/

Болоржонш ХХК-н үйлдвэрийн усны тоолуурын заалт 2025 оны .....6..... сар

1	Огноо 2025 06.30	Усны тоолуур 2310099995			Төлбөр/Төг	Нийт дүн
		Эхний заалт	Эцсын заалт	Зөрүү м3		
		88386	98752	10366	2072	21.478.352

Хянасан:
Баянжаргалан сумын Байгаль орчны мэргэжилтэн ..... /Х.Сарангэрэл/

Танилцсан:
Үйлдвэрийн дарга ..... /Нап Уиш/

Боловсруулсан:
Ерөнхий менежер ..... /Ч.Далайтуу/

Заалт авсан:
ХАБЭА-н ажилтан ..... /Г.Нармандах/

Болоржонш ХХК-н үйлдвэрийн усны тоолуурын заалт 2025 оны .....5..... сар

1	Огноо 2025. 05.29	Усны тоолуур 2310099995			Төлбөр/Төг	Нийт дүн
		Эхний заалт	Эцсын заалт	Зөрүү м3		
		78204	88385	10181	2072	21.095.032

Хянасан:

Баянжаргалан сумын Байгаль орчны мэргэжилтэн ..... /Х.Сарангэрэл/

Танилцсан:

Үйлдвэрийн дарга ..... /Нап Уиш/

Боловсруулсан:

Ерөнхий менежер ..... /Ч.Далайхүү/

Заалт авсан:

ХАБЭА-н ажилтан ..... /Г.Нармандах/

Болоржонш ХХК-н үйлдвэрийн усны тоолуурын заалт 2025 оны .....5..... сар

1	Огноо 2025. 05.29	Усны тоолуур 2310099995			Төлбөр/Төг	Нийт дүн
		Эхний заалт	Эцсын заалт	Зөрүү м3		
		78204	88385	10181	2072	21.095.032

Хянасан:

Баянжаргалан сумын Байгаль орчны мэргэжилтэн ..... /Х.Сарангэрэл/

Танилцсан:

Үйлдвэрийн дарга ..... /Нап Уиш/

Боловсруулсан:

Ерөнхий менежер ..... /Ч.Далайхүү/

Заалт авсан:

ХАБЭА-н ажилтан ..... /Г.Нармандах/

Болоржонш ХХК-н үйлдвэрийн усны тоолуурын заалт 2025 оны .....4.....сар

1	Огноо 2025-04-30	Усны тоолуур 2310099995			Төлбөр/Төг	Нийт дүн
		Эхний заалт	Эцсын заалт	Зөрүү м3		
		-65.666	78203	12.537	2072	25.976 664

Хянасан:
Баянжаргалан сумын Байгаль орчны мэргэжилтэн ..... /Х.Сарангэрэл/

Танилцсан:
Үйлдвэрийн дарга ..... /Нап Уихт/

Боловсруулсан:
Ерөнхий менежер ..... /Ч.Далайгүү/

Заалт авсан:
ХАБЭА-н ажилтан ..... /Г.Нармандах/

Болоржонш ХХК-н үйлдвэрийн усны тоолуурын заалт 2025 оны .....4.....сар

1	Огноо 2025-04-30	Усны тоолуур 2310099995			Төлбөр/Төг	Нийт дүн
		Эхний заалт	Эцсын заалт	Зөрүү м3		
		-65.666	78203	12.537	2072	25.976 664

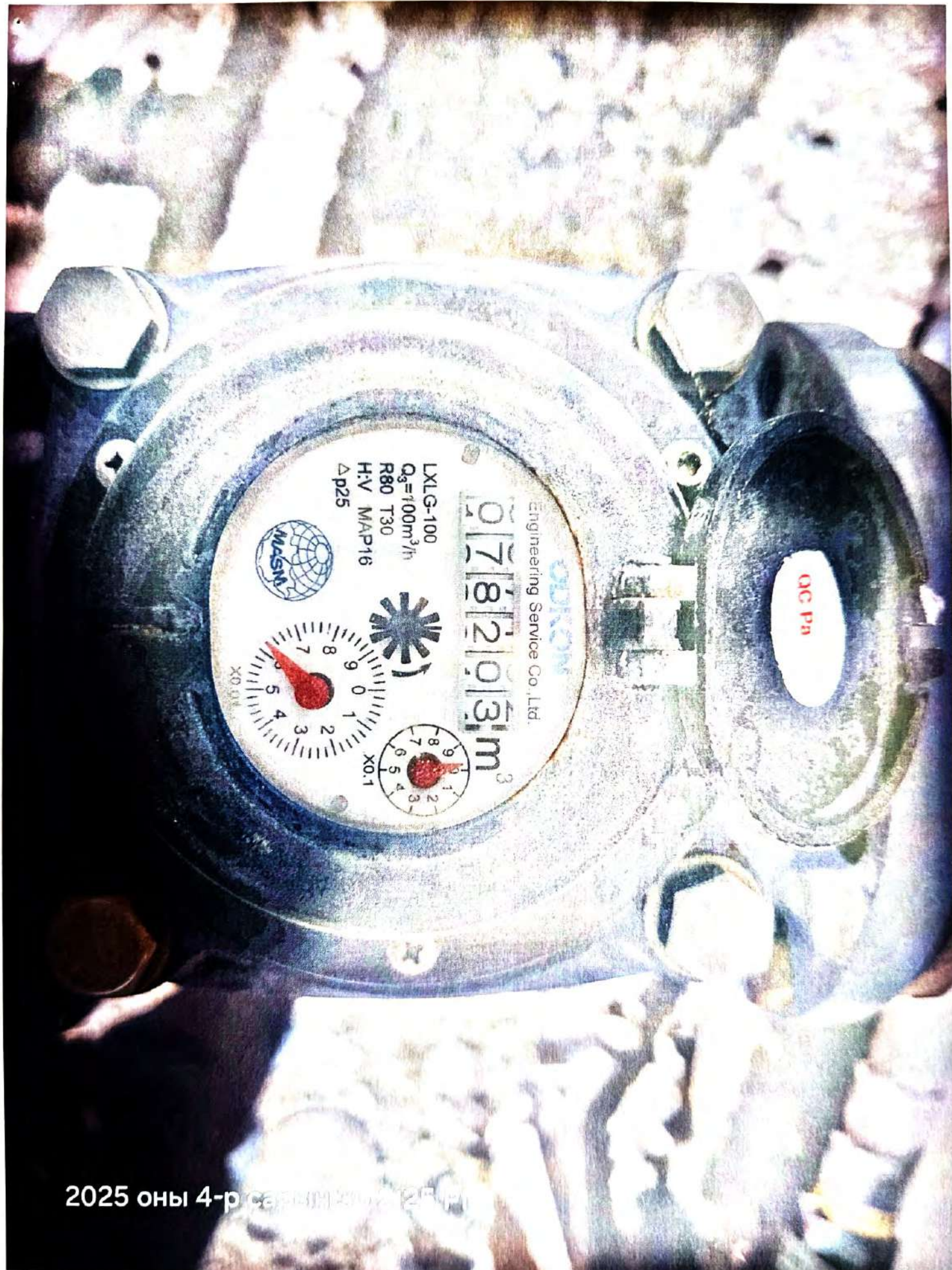
Хянасан:
Баянжаргалан сумын Байгаль орчны мэргэжилтэн ..... /Х.Сарангэрэл/

Танилцсан:
Үйлдвэрийн дарга ..... /Нап Уихт/

Боловсруулсан:
Ерөнхий менежер ..... /Ч.Далайгүү/

Заалт авсан:
ХАБЭА-н ажилтан ..... /Г.Нармандах/

LXLG-100
 $Q_3 = 100 \text{ m}^3/\text{h}$
R80 T30
H.V. MAP16
 $\Delta p25$

Engineering Service Co. Ltd.
078203m³

00 Pa

2025 оны 4-р сарын 20-н 25-р

МӨНГӨН ШИЛЖҮҮЛЭГ / TRANSFER SLIP

2026 01 30
 ОН/ҮҮҮҮ САР/ММ ӨДӨР/ДД

100886000944 Recipient's Information

Лу.Ус ашигласны төлбөр

5039

Банкны нэр, байрлал / Bank name & location:	Дансны № / Account №:	Нэр (байгууллага эсвэл иргэн) / Name of organization or individual:
MNT *171,583,408.53*	*Нэг зуун далан нэгэн сая таван зуун наян гурван мянга дөрвөн зуун найман	
Дүн тоогоор / Amount:	Дүн үсвэр / Amount in words: *Төгрөг тавин гурван мянга*	
Болорхонь УХХ 2830701	1260103140522	
Валютын код / Currency code:	Гүйцэтгэлийн утга, бусад тэмдэглэл / Transaction description & other notes:	Гүйцэтгэлийн кодыг / Transaction code:

5179053724

. SIRENGULENG

Шилжүүлэгчийн / Sender's Information

Банкны код / Currency code:	Дансны № / Account №:	Нэр (байгууллага эсвэл иргэн) / Name of organization or individual:
MNT *171,583,408.53*	*Нэг зуун далан нэгэн сая таван зуун наян гурван мянга дөрвөн зуун найман	
Дүн тоогоор / Amount:	Дүн үсвэр / Amount in words: *Төгрөг тавин гурван мянга*	

ХАРИЛЦАГЧИЙН БӨГЛӨХ ХЭСЭГ / For Customer use only:

Шилжүүлэгчийн дансны № / Sender's account №:	Дансны үсэг / Sender's signature, stamp:
5179053724	1. 斯仁古楞
Хуучин авачи Банкны код, дансны №, дансны нэр / Receiver's Bank, Account №, account name:	2. 8862 2888
Мөнгөн дүн тоогоор, гүйцэтгэлийн утга / Amount and transaction description:	
171 583 408	

Энэ баримтад бичигдсэн мэдээллийг үнэн зөв гэдгээ, ямар ч үндэстэй гажуудалгүйгээр баталж байна. By signing in this form, you confirm the accuracy of the information provided here and agree to accept any legal responsibility.

Банкны тэмдэглэл / For Bank use only

☐ Өмчлөгч / Issued ☐ Дансанд / From account	Банкны өмчлөл / Bank ref №:	Дансны № / Account №:	Огноо / Date:		Шилжүүлэгчийн үндсэн үзүүлэлт / Customer ID:
	22518127		06296	2026/01/30	90101

**"БОЛОРЖОНШ" ХХК-ИЙН ЖОНШ
БАЯЖУУЛАХ ҮЙЛДВЭРИЙН 2025 ОНЫ УС
АШИГЛАЛТЫН ТАЙЛАН**

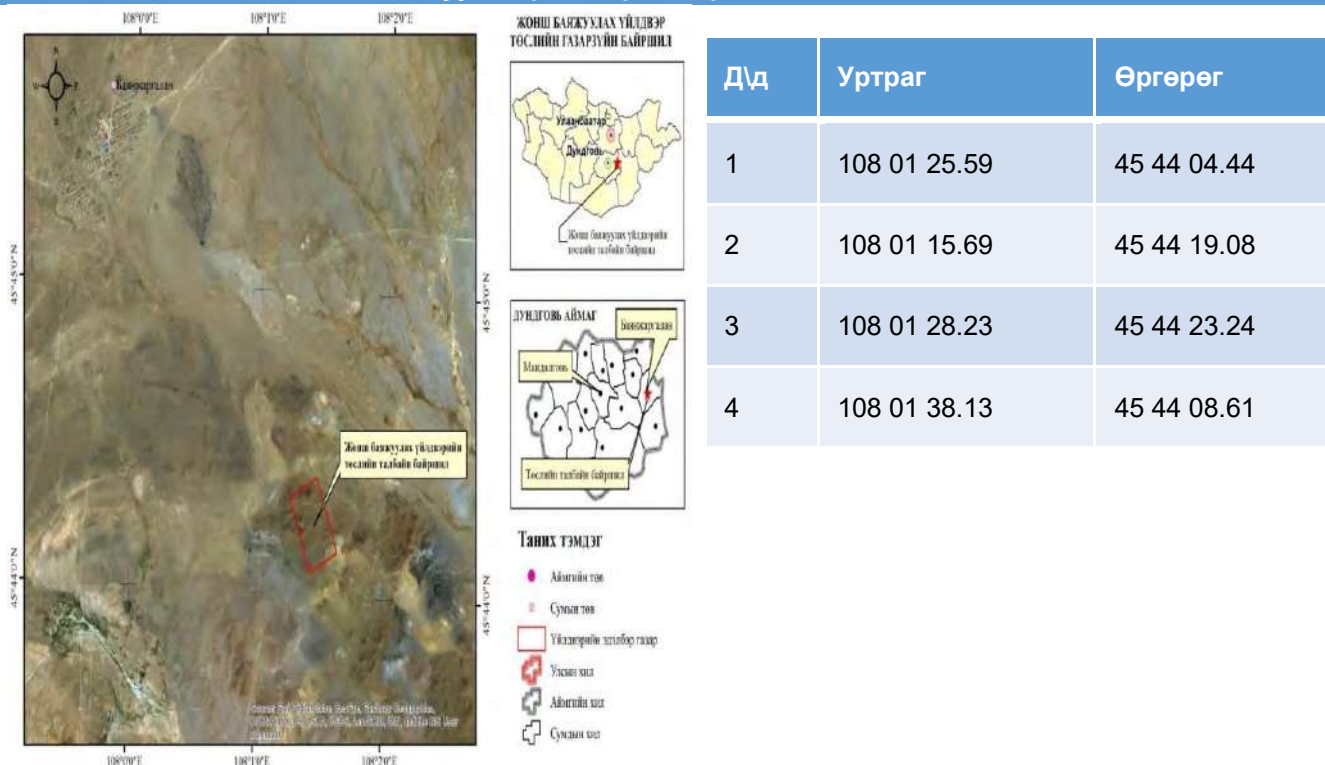
Тайлан боловсруулсан : " Болоржонш " ХХК

Гүйцэтгэх захирал : ..... **Sirenguleng**

Менежер : ..... **Ч.Далайхүү**

Баяжуулах үйлдвэрийн ерөнхий мэдээлэл

Төслийн нэр: Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын Аргатай 3-р багт орших Жонш баяжуулах үйлдвэрийн төсөл.

Төслийн зорилго: “Болоржонш” ХХК нь Монгол Улсын Засгийн газраас хэрэгжүүлж буй ашигт малтмалын ордыг ашиглах, эдийн засгийн эргэлтэнд оруулах бодлогыг хэрэгжүүлэх зорилгоор өөрийн жоншны ил уурхайгаас болон жоншны хүдэр олборлож байгаа тусгай зөвшөөрөл бүхий хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжүүдээс экспортлох боломжгүй агуулга бага жоншны хүдрийн нунтагыг худалдан авч флотацийн аргаар баяжуулан олон улсын стандартын шаардлага хангасан 95%- 97% агуулгатай жоншны баяжмал буюу эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлох зорилго тавин ажиллаж байна.

Төсөл хэрэгжүүлэгч:

“Болоржонш” ХХК. Улсын бүртгэлийн дугаар: 9019087082. Регистрийн дугаар: 2830701

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг: Дундговь аймаг, Баянжаргалан сум, 3-р баг, Аргатай, сумын төв 00,

Төслийн байршил: Дундговь аймаг, Баянжаргалан сумын Аргатай багийн нутагт, Баянжаргалан сумын төвөөс 3 км зайтай, талбайн хэмжээ 30 га.

Үйл ажиллагааны үндсэн чиглэл: Өөрийн эзэмшлийн уурхайн хүдрийг баяжуулан 95%-с доошгүй агуулгатай жоншны баяжмал үйлдвэрлэн БНХАУ-ын Эрээн хот хүртэл авто зам, төмөр замаар тээвэрлэн эдийн засгын эргэлтэнд оруулах.

- Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргын “Техник-эдийн засгийн үндэслэлийн тодотгол хүлээн авах тухай” 2024 оны 05 сарын 02 өдрийн Т/68 дугаартай тушаал бүхий үйлдвэрийн ТЭЗҮ-н тодотгол
- Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын Энгэр ус 2-р багийн нутагт орших Болоржонш ХХК-ийн Зүүн-Аргатай хайлуур жоншны уурхайн Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргын 2024 оны 05 сарын 20 өдрийн Т/75 дугаартай тушаал бүхий ТЭЗҮ-н нэмэлт тодотгол.
- 2024 оны 04 сарын 17 өдрийн Т/24-11-03 дугаартай Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн дүгнэлт
- 2024 оны 03 сарын 29 өдрийн Т/24-09-04 дугаартай Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн дүгнэлт

Газар ашиглалтын зөвшөөрөл

- Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын Засаг даргын 2018 оны 9 дүгээр сарын 21-ний өдрийн а/53 захирамжыг үндэслэн Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын 3-р баг Аргатай хаягт байрлах 4802000428 нэгж талбарын дугаар бүхий 150,000 м.кв буюу 15.0 га газар ашиглах 0000316362 тоот гэрчилгээ, мөн 2019 оны 10 сарын 31 өдрийн А\109 тоот захирамжтай 15.0 га газрын 4802000666 нэгж талбарын дугаартай Газар ашиглах 0000339386 дугаар бүхий эрхийн гэрчилгээ.

Ашигт малтмал ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл:

Ашигт малтмал, газрын тосны хэрэг эрхлэх газрын дарга Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын Зүүн Аргатай нэртэй газарт орших 33.49 га талбайд ашигт малтмал ашиглах MV011820 дугаар бүхий тусгай зөвшөөрлийг 2007 оны 01 дүгээр сарын 29-ны өдөр “Болоржонш” ХХК-д 30 жилийн хугацаатай олгосон.

ТӨРИЙН ЭРХ БҮХИЙ БАЙГУУЛЛАГЫН ДҮГНЭЛТ, ЗӨВШӨӨРӨЛ, ГЭРЭЭ, ШИНЖИЛГЭЭ

- Монгол улсын байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны 2020 оны 5 дугаар сарын 19-ны өдрийн 13/3519 тоот ерөнхий үнэлгээний дүгнэлтийн дагуу Байгаль орчинд нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ хийх шаардлагын хүрээнд “ Дөрвөн талст экологи” ХХК-д гүйцэтгэв. 2025 оны 10-р сарын 14-нд БОННУ тайланг БОУАӨЯ-ны Мэргэжлийн зөвлөлөөр хэлэлцүүлж батлуулсан.
- Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Усны газрын 2025 оны 06 дугаар сарын 23-ны өдрийн Е-2506-000024 дугаартай Ус ашиглах боломжит нөөцийн дүгнэлт.
- Усны газрын 2025 оны Е-2504-000041 дугаартай Ус ашиглуулах дүгнэлт.

- 2025 оны 03 сарын 16- ны усны тоолуур суурилуулсан акт, зураг
- 2025 оны агаар, хөрс, усны шинжилгээний сорилтын дүнгийн хуудас. Дундговь аймгийн УЦУОШГазар, Хан лаб лаборатори.
- Умард говийн гүвээт-халхын дундад талын сав газрын захиргааны даргын 2025 оны 05 сарын 19-ны А/10 дугаартай Ус ашиглуулах зөвшөөрөл.
- Умард говийн гүвээт-халхын дундад талын сав газрын захиргаатай хийсэн 2025 оны 05 сарын 19 ны 06 дугаартай Ус ашиглах гэрээ.
- 2025 оны 09-р сарын 24-ны Дундговь аймгийн ИТХурлын 56 дугаар тогтоол. Замын маршрут.
- 2025 оны 04-р сарын 29-ны ДГ-20250429 дугаар бүхий Жоншны нунтаг шороо нийлүүлэх гэрээ, Билгэх сайхан уул ХХК.
- Худгын паспорт 1,2,3,4
- Усны тоолуурын акт, зураг
- Тоолуур салгасан акт
- Авто зогсоол хучилт зураг
- Замын тэмдэг, тэмдэглэгээ зураг
- 2025 оны уурхай, үйлдвэрийн нэгдсэн усны тайлан

Үйлдвэрийн хүчин чадал, технологийн горим

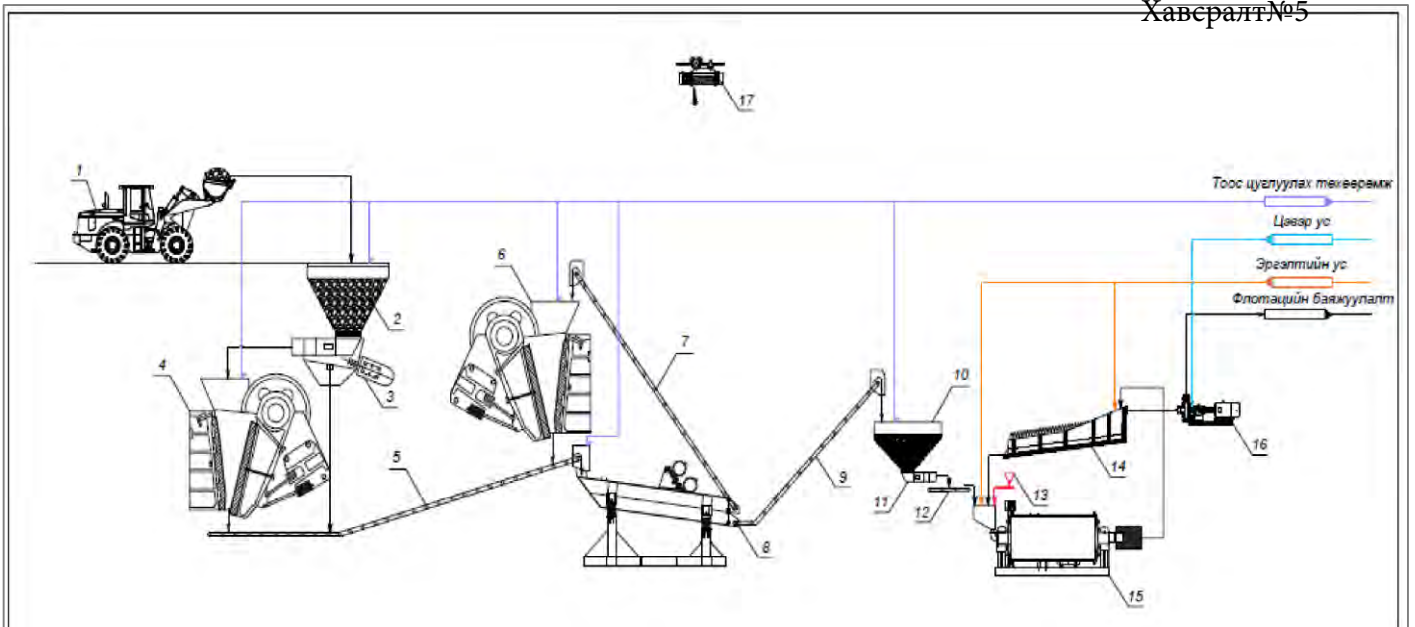
Зүүн-Аргатай хайлуур жоншны ордыг түшиглэн байгуулсан ЖБҮ нь кварц-флюоритыг баяжуулахад зориулагдсан үйлдвэр бөгөөд эрдэс түүхий эдийн баяжуулалтын үндсэн чиглэл нь флотацийн арга дээр үндэслэгдэнэ. Хагас автоматчилагдсан тоног төхөөрөмжтэй, технологийн процессийн хяналтын систем, шинжилгээний лабораторитой үйлдвэр болно.

Жилд 100.0 мян.т хүдэр боловсруулах хүчин чадалтай. 2025 оны технологийн хяналт сорцлолтын тайлангаар:

Сорьцлолтын үед баяжуулах үйлдвэрийн бөөрөнцөгт тээрэмд тэжээгдэж буй анхдагч хүдрийн агуулга 26.5%, баяжмалын шүүлтүүрээс гарч буй баяжмалын агуулга 95.5%, гарц 23.8%, минерал авалт 85.9% харин хаягдлын агуулга 10.0%, хаягдлын гарц 76.2%, минерал алдалт 28.8% тус тус байна.

2024 онд 2-р хаягдлын сангын даланг ашиглалтад оруулсан нь эргэлтын усны хэмжээнд эерэг нөлөө үзүүлж байна.

2025- оны 3- сарын 16-с 2025 оны 12- сарын 31- ны хугацаанд хоногт 24 цагийн үргэлжлэлтэй 2 ээлжээр нийт 240 хоног ажилласан. Үйлдвэрийн хэмжээнд нийт 58 хүн ажиллав.

Хүдэр нийлүүлэлт, тээвэрлэлт

“Болоржонш” ХХК-ийн жонш баяжуулах үйлдвэрийн түүхий эдийг “Зүүн-Аргатай” орд болон зөвхөн Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын хайлуур жоншны ордуудаас хангах боломжтой. Тухайлбал Баянжаргалан сумын нутагт орших Хөх дэлийн уурхай нь тус үйлдвэрээс 30 км зайд оршдог.

2025 онд өөрийн уурхайгаас 81,000 тн хүдэр олборлосон бөгөөд **81,000** тн хүдэр тээвэрлэн авчирсан болно. Жоншны нунтаг худалдах худалдан авах гэрээний дагуу Билгэх сайхан уул ХХК-с **9332,09** тн жоншны нунтаг худалдан авсан болно. Нийт **90332,09** тн түүхий эд татан авсан.

Үүнээс **68848 тн** түүхий эдийг хэрэглэн ФФ-95%-97% агуулгатай баяжмал **21 515** тн-г / 10%-н чийглэг 2151,5 тн / буюу цэврээр **19363,5** тн-г боловсруулсан. **19 215** тн /10%-н чийглэг 1921,5 тн/ буюу цэврээр **17293,5** тн баяжмал экспортолсон, мөн 2024 оны үлдэгдэл **1985,88** тн баяжмал экспортолсон бөгөөд 2025 онд нийт **21 200,88** тн /Чийглэг 10%- 2120,088 тн/ буюу цэврээр **19080,792** тн баяжмал БНХАУ-ын эрэн хотруу экспортолсон болно.

2025 оны үлдэгдэл. Чойр дахь гаалийн хашаанд 1080 тн, үйлдвэрийн хашаанд 1220 тн нийт 2300 тн баяжмал, үйлдвэрийн хашаанд **21 484,09** тн хүдэр тус тус үлдсэн.

Билгэх сайхан уул ХХК-тай хийсэн 2025,09,12-ны 25/16 тоот гэрээний хүрээнд 1992,46 тн жоншны нунтгыг баяжуулан боловсруулж 512,20 тн баяжмал, Ариун флюр ХХК-тай хийсэн 2025,04,01-ны АБ/2025/01 тоот гэрээний хүрээнд 11 658, 33 тн жоншны нунтгыг баяжуулан боловсруулж 2997 тн баяжмал үйлдвэрлэж өгсөн болно.

Нийт 82 498,79 тн хүдэр болвсруулж 25024,2 тн баяжмал боловсруулсан байна.

Баяжуулах үйлдвэрт хүдэр нийлүүлсэн аж ахуйн нэгжүүдийн жагсаалт

Дд	Байгууллагын нэр	Ордын байршил	Регистрийн дугаар	Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн дугаар
1	“БОЛОР ЖОНШ” ХХК	Дундговь аймаг Баянжаргалан сум	2830701	MV-011820
2	“Билгэх сайхан уул” ХХК	Дундговь аймаг Гурван сайхан сум	8374007	МУ-022839

Уурхайн олборлосон хүдрийг Баянжаргалан сумаас 3 км зайд байрлах хүдэр баяжуулах үйлдвэр хүртэл 24 км технологийн замаар тээвэрлэнэ. Үйлдвэрлэсэн баяжмалыг Чойр төмөр замын өртөө хүртэл 83 км зайд авто замаар Замын-Үүд, БНХАУ-ын Эрээн хот хүртэл төмөр замаар тус тус тээвэрлэн борлуулахаар тооцсон.

Дэд бүтэц

Цахилгаан хангамж: Баяжуулах үйлдвэрийн хэрэглэгчид нь үйлдвэрийн ажлын горим, технологи, механикжуулалт болон цахилгаанжуулалтын бүхий л онцлогуудыг тусгасан гадаад, дотоод цахилгаан хангамжтай. Баяжуулах үйлдвэрийн цахилгаан хэрэглэгчдийн нийт суурилагдсан хүчин чадал 1389.5 кВт, бүрэн чадал 1422.9 кВт.

Гадаад цахилгаан хангамж: Тус баяжуулах үйлдвэрийн цахилгааны хэрэглээг Баянжаргалан сумаас татсан 35кВ ийн ЦДАШ-аас 3 км 35кВ-ийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугамаар хангадаг. Баяжуулах үйлдвэр нь жилд 4624.4 мян.кВт·цаг цахилгаан эрчим хүч хэрэглэх тооцоололтой.

Дотоод цахилгаан хангамж: Тус үйлдвэрийн үндсэн хэрэглэгчид: Бутлан ангилах хэсэг, Нунтаглан баяжуулах хэсэг, Шүүн хатаах хэсэг, Захиргаа, ажилчдын байр, цайны газар болон бусад туслах байгууламжууд зэрэг болно. Эдгээр цахилгаан хэрэглэгчдийг үйлдвэрийн талбайд байрлах 35/0.4 кВ-ийн 2500 кВт чадалтай дэд станциас эрчим хүчээр хангах ба цахилгаан эрчим хүч тасалдах үед DC09 072A маркийн 250 кВт чадалтай 0.4 кВ-ын 1 ширхэг нөөц дизель цахилгаан станциар хангахаар төлөвлөгдсөн.

Дулаан хангамж: Баяжуулах үйлдвэр нь 4 сарын 1-ээс 12 сарын 1-ийг хүртэл жилийн 8 сарын хугацаанд ажилах төлөвлөгөөтэй боловч тухайн жилийн агаарын температураас шалтгаалан өөрчлөгдөж болдог. Хүйтний 4 сарын хугацаанд уурхайн олборлолт, ЖБҮ-ийн хүдэр боловсруулалтын ажлыг түр зогсоож ажиллагсадыг амраана. Өвлийн улиралд ажиллагсдын тосгон, үйлдвэрийн захиргаа, гэр зэрэг 1560м.кв талбайтай барилга байгууламжуудын 2000 м² талбайг халаана, дулаан хангамжинд 200 кВт хүчин чадалтай KSR PRO 200 маркийн нам даралтын зуух ашиглах ба зуухыг ажиллуулахад жилд 100 т

нүүрс хэрэглэнэ. Нүүрсийг үйлдвэрт хамгийн ойр 10 км зайд орших Хөөтийн хонхорын уурхайгаас өөрийн тээврийн хэрэгслэлээр татна.

Авто зам: Баяжуулах үйлдвэр нь Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумаас 3 км зайд байрлах ба Хөөтийн нүүрсний уурхайн сайжруулсан шороон авто замаас 2 км зайд байрлана. Баяжуулах үйлдвэрээс 80 км зайд төмөр замын ачиж буулгах талбай байрлаж байгаа ба баяжуулах үйлдвэрээс гарах жоншны баяжмалыг төмөр замын ачиж буулгах талбай хүртэл авто тээврээр тээвэрлэх ба ачиж буулгах талбайгаас төмөр замын тээврээр тээвэрлэнэ. Үйлдвэрлэлийн талбайд нийт 1 км орчим урттай сайжруулсан шороон автозам байна.

2025 онд уурхайгаас үйлдвэр хүрэх технологийн замыг маршрут давхцал бүхий компаниудтай хатран аймаг, сумын захиргаанаас хувиарлан өгсөн хэсгүүдэд тус тус засвар, арчилгаа хийсэн болно. Цаашид өөрсдийн хувиарлагдсан хэсгүүдийн арчилгаа, усалгааг хийхээр болсон.

Газрын доорх ус

Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба зардал/төгрөг/	Биелэлт
Усны нөөцийг хомсдох, бохирдохоос хамгаалах, үер, усны гамшгаас сэргийлэх зорилгоор усны сан бүхий газар, усны эх үүсвэрт онцгой болон энгийн хамгаалалтын, эрүүл ахуйн бүс тогтооно. Үйлдвэрийн ажлын талбай, ажлын байранд янз бүрийн материал эдлэхүүн, тоног төхөөрөмжийг холбогдох норм дүрэм, стандартад заасны дагуу хадгалж, байрлуулах;	Үйлдвэрийн нийт талбайд	Үйл ажиллагааны зардал	2025 оны 4-р сард хаягдлын даланг хүчитгэн сайжруулан индүүдсэн. Үйлдвэрийн бүсэд үерийн усны хамгаалалтын бүс тогтоосон ялангуяа хаягдлын сан орчим. 2 р хаягдлын даланг барьж дуусгасан.
Гүний ус, байгаль орчинг бохирдуулахгүй байх анхааруулга, санамж бүхий самбар хийх	Усны эх үүсвэр, зам талбай, үйлдвэрийн хашаан дотор болон гадна.	350,000 Үйл ажилгааны зардал	Ундны усны эх үүсвэрийг барилгажуулан, тэмдэг тэмдэглэгээг шинэчилсэн. Авто зогсоолд хайрган хучилт хийн тэмдэг, тэмдэглэгээг шинэчлэн хийсэн.
Үйлдвэрийн ажилд шаардлагатай цэвэр усыг зөвшөөрөлтэй худаг, уст цэгүүдээс авч ашиглах, зөвшөөрөлгүй худаг гаргаж ус худаг гаргах, суваг шуудуу татахыг хориглоно.	Төслийн гүний худаг дээр		Шаардлагатай зөвшөөрөл бүгдийг авсан. Гаргасан худаг болгон дээр Паспорт авч бүртгүүлсэн. Баталгаат тоолуур тавьж сар бүр бичилт хийн баталгаажуулан авсан.

Усны зарцуулалтын мэдээ тайлан гаргаж, зохистой зарцуулалтыг хянах.		Төслийн өдөр тутмын үйл ажиллагааны зардал	Гэрээ дүгнүүлэх, Төлбөр тушаасан. Ус ашиглуулах дүгнэлт гаргуулсан. Зөвшөөрөл авсан.
Ус ашигласны төлбөрийг цаг тухай бүр төсвийн дансанд оруулах,		Усны тоолуурын заалтаар тооцож төлөх	
Ус ашиглуулах дүгнэлтийг авах		Дотоод зардал	
		Дотоод зардал	
Ус ашиглах зөвшөөрөл авах			
Төслийн талбайд үерийн далан шуудууг стандартын дагуу зөв байгуулах, эвдэрсэн тохиолдолд засварлах	Төслийн талбай, түүний эргэн тойрны үерийн далан	Эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөнд	Даланг байнгын хянадаг. Газарын хянан баталгаа хийлгэсэн.
Үерийн далан шуудуунд бөөгнөрсөн хогийг тогтмол цэвэрлэж байх		Ажилчдаар хийлгэх тул цалингийн сангаар	

Баяжуулах үйлдвэрийн нийт усны хэрэглээ

Баяжуулах үйлдвэрийн усны хэрэглээ: Байгаль орчны сайдын 2015 оны А-301 дүгээр тушаалаар баталсан “Ашигт малтмал олборлох баяжуулах, боловсруулахад хэрэглэгдэх усны норм”-ын дагуу үйлдвэрлэлийн хэрэгцээнд тооцоход:

2025 усны зарцуулалт

№	Ус ашиглах хэсэг	Нийт усны хэрэглээ/ м3/	Усны эдийн засгийн суурь үнэлгээ /гүн/	Ашиглалтын зориулалтыг тооцох итгэлцүүр	Усны төлбөр	
1	Технологийн усны хэрэглээнд /худгаас/	44,755.59	3700	0.35	1.6	92,733,582,48
2	Технологийн усны хэрэглээнд Усан санруу	33,122.00	3700	0.35	1.6	68,628,784.00
3	Ногоон байгууламжийн усалгаанд	1,327.20	3700	0.1	0.2	98,212.80
4	Унд ахуйн хэрэглээний ус ашиглалтанд	2,088.00	3700	0.15	1.6	1,854,144.00
5	Тоосжилт дарах, зам	3,166.80	3700	0.2	0.25	585,858.00
6	Уурын зуух	2,040.00	3700	0.1	0.15	113,220.00
нийт усны хэмжээ		86,500				164,013,801,28

Тайлбар: Татварын албанд өгсөн усны тайлан нь үйлдвэр, уурхайн нэгдсэн тайлан болно. Энэ тайлангын дүн-171 583 409,28 /Нэг зуун далан нэгэн сая таван зуун наян гурван мянга дөрвөн зуун есөн төгрөг хорин найман мөнгө/ төгрөг болно.

Унд, ахуйн усны хэрэглээ, бусад:

2025 онд хоногт 58 хүн 2 ээлжээр 240 хоног ажиллаж ногоон байгууламж, мод, бут усалгаанд 1327,2 м³, зам талбай усалгаанд 3166,8 м³, унд ахуйд 2088 м³, уурын зууханд 2040 м³, хоёрдугаар санд нэмэлт хийсэн 33,122 м³, нийт ашигласан усны хэмжээ **86 500 м³** ус ашиглаж **164,013,801,28** төгрөгийг төрийн сан банкны **100080000944** тоот дансанд тушаасан байна.

Нийт усны хэрэглээ, төлбөр

№	Хэрэглэгч	Хэрэглээ		Төлбөр
		Жил /м ³ /	Үнэ /төг/	
1	Унд ахуйн хэрэглээ	2088	88.8	185414,4
2	Зам талбайн усалгаа	3166,8	185	585 858
3	Мод усалгаа	1327,2	74	98 212,8
4	Үйлдвэр	44,755.59	2072	92 733 582,48
5	2-р санд нийлүүлсэн	33,122.00	2072	68 628 784
6	Уурын зуух	2,040.00	55,5	113 22
7				
8	Нийт	86 500		164,013,801,28

Тайлбар: 2025 оны дүйцүүлэн хамгаалах техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн. Сүүл-Өндөр нэртэй газар эзэн холбогдоггүй нүх булсан.

1659,890 м3 шороо хийсэн бөгөөд 4136 000 төгрөгийн зардал гарсан. Сумын комиссд хүлээлгэн өгс акт үйлдсэн болно.

Баяжуулах үйлдвэрийн технологийн процессод ашигладаг химийн бодисууд, жилийн хэрэглээ

Үйлдвэрийн флотацийн технологийн процессод 3 нэрийн химийн бодис ашиглагдаж байна. Эдгээр бодисууд нь Монгол улсад ашиглахыг хориглосон болон хязгаарласан хорт болон аюултай бодисын жагсаалтад ороогүй, хүний эрүүл мэндэд хортой эсвэл онцгой хортой ангилалд хамаарагдах бодис байхгүй.

Технологийн үйл ажиллагаа хэвийн явагдах нөхцөлд үнэлгээнд хамрагдсан бодис бүтээгдэхүүний ашиглалтаас хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үүсэх эрсдэл бага 3, эрсдэлгүй 2 бүтээгдэхүүн байна. Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэх замаар тохиолдож болзошгүй осол аюулын эрсдлийг бууруулах бүрэн боломжтой.

Химийн бодисын 2025 оны хэрэглээг дараахи хүснэгтээр үзүүлэв.

1	Натрийн силикат/Шингэн шил (Na_2SiO_3)	6834-92-0	Дарагч урвалж	83 тн
2	Тосны хүчил ($\text{C}_{18}\text{H}_{34}\text{O}_2$)	112-80-01	Цуглуулагч урвалж	236,1 тн
3	Цардуул - [$\text{C}_6\text{H}_{10}\text{O}_5$] $_n$	9004-53-9	Идэвхжүүлэгч урвалж	90,2 тн
4	Натрийн карбонат/Техникийн сод (Na_2CO_3)	497-19-8	Тохируулагч урвалж	0
5	Полиакриламид- [$\text{C}_3\text{H}_5\text{NO}$] $_n$	9003-05-8	Тунадасжуулагч урвалж	0

УСНЫ АШИГЛАХ БОЛОМЖИТ НӨӨЦИЙН ДҮГНЭЛТ

2025 оны 06 -р
сарын 23 -ны өдөр

Дугаар Е-2506-000024

1. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллага:

Байгууллагын нэр: Болоржонш ГХО-тай ХХК
Улсын бүртгэлийн дугаар:
Регистрийн дугаар: 2830701
Захирал: Zhao Hui
Холбоо барих утасны дугаар: 99041322

2. Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ боловсруулсан аж ахуйн нэгж, байгууллага:

Байгууллагын нэр: Дөрвөн талст экологи ХХК
Холбоо барих утасны дугаар: 88113167

3. Төслийн нэр, байршил:

Төслийн нэр: Хайлуур жоншны хүдэр баяжуулах үйлдвэрийн төсөл
Байршил: Дундговь, Баянжаргалан, 3-р баг, Аргатай
Харьяалагдах сав газар: Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын сав газар
Хамаарах салбар: Уул уурхай

4. Тусгай зөвшөөрлийн дугаар, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний нэр, төрөл, зориулалт:

Дугаар	Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний нэр, төрөл, зориулалт
0000316362	Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын Засаг даргын 2024.09.12-ны өдрийн А/75 дугаар Захирамжийг үндэслэн Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын 3-р багийн Дөш толгойн 1 хаягт 150,000 м2 газрыг "Уул, уурхайн үйлдвэрлэлийн барилга, байгууламж"-ын зориулалтаар "Болоржонш" ХХК-д 2024.09.19-ний өдөр 5 жилийн хугацаатай эзэмшүүлэхээр олгосон.

5. Төслийн хүчин чадал, ажиллах горим:

Төслийн хүчин чадал: Үйлдвэрт жилд 100.0 мян.тн, хоногт 370.37 тн жоншны хүдрийг
нунтаглан, флотацын аргаар баяжуулж, экспортолно.
Төслийг хэрэгжүүлэх нийт хугацаа (жил): 5
Ажлын горим: 3 ээлжээр
Жилд ажиллах хоногийн тоо: 270
Жилд ажиллах хүний тоо: 58

6. Усны нөөц, усны эх үүсвэр:

Эх үүсвэр	Нэр	Зориулалт	Усны нөөц (л/сек)	Усны нөөц (м3/хон)	Байршил (Х, Ү)	Тайлбар
Гүний худаг	Болор жонш ХХК, өрөмдмөл худаг	Унд ахуй	3.00	259.20	Дундговь, Баянжаргалан, 3-р баг, Аргатай	Төслийн усны хэрэглээг Баянжаргалан сумын нутаг дэвсгэрт унд, ахуйн зориулалтаар гаргуулсан өөрийн эзэмшлийн өрөмдмөл худаг (108°01'40.75", 45°44'17.73")-аас хангана.
Гүний худаг	Болор жонш ХХК, өрөмдмөл худаг	Технологийн хэрэгцээнд	2.00	172.80	Дундговь, Баянжаргалан, 3-р баг, Аргатай	Төслийн усны хэрэгцээг Баянжаргалан сумын "Энгэр ус" гэдэг газарт үйлдвэрлэлийн зориулалтаар гаргуулсан өөрийн эзэмшлийн өрөмдмөл худаг (108°01'41.88", 45°44'20.12")-аас хангана.
Гүний худаг	Болор жонш ХХК, өрөмдмөл худаг	Технологийн хэрэгцээнд	2.50	216.00	Дундговь, Баянжаргалан, 3-р баг, Аргатай	Төслийн усны хэрэгцээг Баянжаргалан сумын "Энгэр ус" гэдэг газарт үйлдвэрлэлийн зориулалтаар гаргуулсан өөрийн эзэмшлийн өрөмдмөл худаг (108°01'32.05", 45°44'15.23")-аас хангана.
Гүний худаг	Болор жонш ХХК, өрөмдмөл худаг	Технологийн хэрэгцээнд	7.50	648.00	Дундговь, Баянжаргалан, 3-р баг, Аргатай	Төслийн усны хэрэгцээг Баянжаргалан сумын нутаг дэвсгэрт унд, ахуйн зориулалтаар гаргуулсан өөрийн эзэмшлийн өрөмдмөл худаг (108°01'26.96", 45°44'15.43")-аас хангана.

7. Төсөлд хэрэглэх, ашиглах усны хэмжээ

Төслийн усны хэрэгцээг БОНХАЖ-ын сайдын 2015 оны А/301 дүгээр тушаалаар баталсан "Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны норм" болон Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний тайлангийн төсөлд үндэслэн тооцоход:

Бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний нэр	Нормын хэмжээ	Хэмжих нэгж	Хоногийн хүчин чадал	Тайлбар	Усны хэрэглээ, м3/хон	Жилд ажиллах хоног/тоо	Усны хэрэглээ, м3/жил
Хүйтэн ус хангамж, ариутгах татуургын системд холбогдсон байр, ус халаагууртай, усанд орох онгоцтой орон сууц	150.0	л	58	Ажилчдын ус хэрэглээ (л/хон)	8.70	270	2,349.00
Хайлуур жонш, жонш (Флотацийн баяжуулалт)	3.5	м3	370	Технологийн ус ашиглалт {84.5 %-ийг эргэлтээр ашиглана, ТЭЗҮ 52х}, (м3/м3)	1296.30	270	350,000.00
Цэцэрлэг, зүлэг ногоо услах	4.0	л	30000	Ногоон байгууламжийн усалгаанд ашиглах ус (л/м2)	120.00	37	4,440.00
Суулгац	40.0	л	600	Мод усалгаанд ашиглах ус (л/ш)	24.00	37	888.00
Гудамж, зам талбай	2.0	л	9100	Тоосжилт дарахад ашиглах ус (л/м2)	18.20	150	2,730.00
Бага оврын зуух (Дулаан)	2.0	л	200	Бага оврын зуух ажиллуулахад ашиглах ус (л/Гкал), [эргэлтээр 94 %-ийг ашиглана]	0.40	210	84.00

8. Дүгнэлт:

Төсөл хэрэгжүүлэхэд шаардагдах усны хэрэглээ, м3/хон:	371.85
Усны боломжит нөөц, м3/хон:	1,296.00
Дүгнэлтийн хариу:	хүрэлцээтэй
Дүгнэлт:	“Болоржонш” ХХК-ийн хэрэгжүүлэх “Хайлуур жоншны хүдэр баяжуулах үйлдвэрийн төсөл”-д шаардагдах 371.83 м3/хон усны

хэрэгцээг 15 л/сек (1,296 м3/хон) нийлбэр ундаргатай 4 ш
өрөмдмөл худгаас хангахад усны ашиглах боломжит нөөцийн
хэмжээ хүрэлцээтэй байна.

9. Тавих шаардлага, цаашид авах арга хэмжээ, зөвлөмж:

- Усны тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2-т заасан: "Хаягдал ус хаях, зайлуулах зөвшөөрлийг хоногт 50 шоомтрээс их, эсхүл энэ хуулийн 10.1.12-д заасан аюултай бохирдуулах бодис агуулсан хаягдал ус гаргадаг ус бохирдуулагчид усны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын дүгнэлтийг үндэслэн сав газрын захиргаа, хоногт 50 шоомтрээс бага хаягдал ус гаргадаг ус бохирдуулагчид сав газрын захиргааны дүгнэлтийг үндэслэн сум, дүүргийн Засаг дарга олгоно"; 24.4-т заасан: "Ус ашиглагч иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь ахуйн бохир ус зайлуулах цэгээ эрүүл мэндийн болон байгаль орчны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний тогтоосон журмын дагуу ус тусгаарлагчаар тусгаарлаж тохижуулсан байна";

- Мөн хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.4-т заасан: "Хоногт 100 шоомтрээс их ус ашиглах, эрчим хүч, усан тээврийн зориулалтаар ашиглуулах дүгнэлтийг усны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага, 50-100 шоомтр ус болон усан орчин ашиглуулах дүгнэлтийг сав газрын захиргаа, 50 шоомтр хүртэлх ус ашиглуулах, хурын ус хуримтлуулж, хөв, цөөрөм байгуулах, суваг, шуудуу татах дүгнэлтийг аймаг, нийслэлийн байгаль орчны алба тус тус гаргана";

- Мөн хуулийн 30 дугаар зүйлийн "Ус ашиглагчийн үүрэг, ус ашиглагчид тавигдах шаардлага"-ын 30.1.1-т заасан: "Ус ашиглах зөвшөөрөл, гэрээнд заасан хэмжээнээс хэтрүүлэн ашиглахгүй байх"; 30.1.3-т заасан: "Хаягдал ус хаях, зайлуулах зөвшөөрөл авах, ашиглалтын явцад гарах бохир усыг хаягдал усны стандартын шаардлагад нийцүүлэн цэвэрлэж, төвлөрсөн ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх, эсхүл шүүд зайлуулах"; 30.1.4-т заасан: "Ус авах цэг, газар доорх усны цооног, шугам хоолой бүрийг тоолууржуулах"; 30.1.5-д заасан: "Ус, рашааны нөөц ашигласны болон ус бохирдуулсны төлбөр төлөх"; 30.2.2-т заасан: "Үйл ажиллагаанаас гарах хаягдал ус, рашааныг цэвэрлэх байгууламж барьж ашиглах, эсхүл зайлуулах цэг тогтоолгох";

- Газрын тухай хуулийн 56 дугаар зүйлийн 56.6-д заасан: "Хот, тосгоны өнгө үзэмж, эрүүл ахуйн нөхөцлийг сайжруулах, газрыг хамгаалах, нөхөн сэргээх шаардлагын дагуу газар эзэмшигч нь эзэмшилд авсан газрын 10-аас доошгүй хувийг ногоон байгууламжтай байлгана" гэсэн заалтуудыг тус тус хэрэгжүүлж ажиллах;

- Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн санаачилсан "Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөнийг дэмжин ажиллахыг төсөл хэрэгжүүлэгч "Болоржонш" ХХК-д зөвлөж байна.

Ирээдүй хойч үедээ усны нөөцөө үлдээхийн төлөө усаа хамгаалъя, хуримтлуулъя, хамтран ажиллая!

Боловсруулсан:

УСНЫ НӨӨЦИЙН ХЭЛТЭС

Боловсруулсан огноо:

Б.Мөнгөнтуул

2025.06.19

Байгууллагын нэр:
Газар хамгаалалт,
Амьтан үржүүлэлт,
Хүнс, усан
Хуримтлал

Усны газар
Хүрээлэн

Дарлалын ажил хариуцагч гэрээний гүйцэтгэл
Боловсрол, гэрээний
2025.06.19 16:09:49

УС АШИГЛУУЛАХ ДҮГНЭЛТ

оны -р сарын -ны
өдөр

Дугаар Е-2504-000041

Улаанбаатар хот Утас:

265528, 265578

1. Аж ахуйн нэгж байгууллага, захирлын нэр, утас, факс, улсын бүртгэлийн болон регистрийн дугаар

Оноосон нэр: Болоржонш ГХО-тай ХХК

Улсын бүртгэлийн дугаар:

Регистрийн дугаар: 2830701

Захирал: Нui

Холбоо барих дугаар: 99041322

Факс :

И-мэйл хаяг :

2. Төслийн нэр байршил

Төслийн нэр: Баяжуулах үйлдвэр

Байршил: Дундговь, Баянжаргалан, 2-р баг, Энгэр-Ус

Харьяалагдах сав газар: Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын сав газар

Хамаарах салбар: Хүнд үйлдвэр

Төслийн дэлгэрэнгүй: Өөрийн эзэмшлийн уурхайн хүдрийг баяжуулан экспортлоно.

3. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн нэр

Болоржонш

4. Ажиллах горим, хүчин чадал

Үргэлжлэх хугацаа	Ажиллах горим	Жилд ажиллах хоног	Хоногт ажиллах ажилчидын тоо	Хоногт ажиллах цаг
1	2 ээлжээр	280	35	24

5. Үйлдвэрлэх, боловсруулах бүтээгдэхүүн, ажил, үйлчилгээний хэмжээ

Ажлын нэр	Тоо хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тайлбар
Хүдэр боловсруулахад ашиглах усны хэмжээ	80000.0	тонн	Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын Дундговь ордын 2025 оны баяжуулах үйлдвэрийн үйл ажиллагааны жилийн төлөвлөгөө, маягт 3-т 80.0 мян.тн хүдэр боловсруулахаар төлөвлөсөн байна. Хүдэр боловсруулахад ашиглах технологийн усны 70%-ийг эргэлтээр, 30%-ийг нөхөн сэлбэлтээр авч ашиглана.

Ажлын нэр	Тоо хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тайлбар
Зам, талбайн тоосжилт дарахад ашиглах усны хэмжээ	9100.0	м2	"Энгэр усны жонш баяжуулах үйлдвэр" төслийн БОННУТ-ын ус хангамжийн хэсэгт 9,100.0 м2 талбайг услахаар төлөвлөсөн байна.
"Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарьсан болон, тарихаар төлөвлөсөн модны арчилгаа усалгаанд ашиглах усны хэмжээ	500.0	ш	Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын Дундговь ордын 2025 оны баяжуулах үйлдвэрийн үйл ажиллагааны жилийн төлөвлөгөө, маягт 10-т 500 ш мод тарихаар төлөвлөсөн байна.
Ашиг олох зориулалтаар ахуйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд ашиглах усны хэмжээ	58.0	хоногт 1 хүн	Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын Дундговь ордын 2025 оны баяжуулах үйлдвэрийн үйл ажиллагааны жилийн төлөвлөгөө, маягт 3, 12-т 58 хүн, 240 хоног, 2 ээлжээр ажиллахаар төлөвлөсөн байна.

6. Усны эх үүсвэр, нөөц, хоногт ашиглах хэмжээ

Эх үүсвэр	Зориулалт	Усны нөөц (л)	Усны нөөц (м3)	Тайлбар
Гүний худаг	Технологийн хэрэгцээнд	12.0	1036.8	"Монгол-Ус" ТӨҮГ-ын 2020.07.28-ны өдрийн 72 дугаар усны ашиглах боломжит нөөцийн дүгнэлтээр төсөл хэрэгжүүлэхэд шаардагдах 630.9 м3/хон усыг өөрийн эзэмшлийн 12.0 л/сек (1,036.8 м3/хон) нийлбэр үндэргатай 3 худгаас хангахад хүрэлцээтэй гэсэн байна.

7. Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ, нөхцөл

Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ боловсруулсан ААНБ :	Од динамик ХХК
Холбоо барих :	99415161
Нэмэлт мэдээлэл:	88331199

8. Усны барилга байгууламжууд

Барилга байгууламж	Хүчин чадал (м3)	Хэмжээ хийц
Усан сан	3780.0	Үйлдвэрээс зүүн ургаш 300 м-т байрладаг.
Усан сан	384700.0	Эргэлтийн усыг тунгаана.

9. Дамжуулах байгууламж

Хаанаас (эхлэх цэг)	Хаана хүртэл (төгсгөлийн цэг)	Шугамын голч, мм	Дамжуулах шугамын урт, м
	Үйлдвэр	200	300

10. Онцгой нөхцөл

- Усны тухай хуулийн 30.1.2-т заасны дагуу усны хэрэглээ хариуцсан ус ашиглалтын менежер ажиллуулах үүрэгтэй тул хуульд заасан үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд ус ашиглуулах дүгнэлт гаргахгүй байхыг анхаарах;
- Усны тухай хуулийн 30.1.4-д заасны дагуу усны шугам, хоолой бүрд баталгаажсан онлайн тоолуур суурилуулах;
- Усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүсэд үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно;
- Голын хамгаалалтын бүсэд хөрс хуулалт, олборлолт явуулахыг хориглоно;
- Тусгай зөвшөөрлийн талбайд байгаа голыг хамгаалах арга хэмжээ авах, хөв цөөрөм байгуулах, татмын ойжуулалт хийх г.м;
- Хаягдлын сангийн зургийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж, Усны газраар дүгнэлт гаргуулах;

11. Усны зарцуулалт

Ажлын нэр	Тоо Хэмжээ	Хэмжих нэгж	Усны хэрэглээ, м3 (Норм)	Гүйцэтгэх давтамж	Хэмжих нэгж	Нийт ашиглах усны хэмжээ, м3	Хөнгөлөх усны хэмжээ м3	Төлбөр тооцох усны хэмжээ м3
Хүдэр боловсруулахад ашиглах усны хэмжээ	80000	тонн	3.5	1.0	Удаа	280,000.00	196,000.00	84,000.00
Зам, талбайн тоосжилт дарахад ашиглах усны хэмжээ	9100	м2	0.002	150.0	Хоног	2,730.00	0.00	2,730.00
"Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарьсан болон, тарихаар төлөвлөсөн модны арчилгаа усалгаанд ашиглах усны хэмжээ	500	ш	0.05	18.0	Удаа	450.00	0.00	450.00
Ашиг олох зориулалтаар ахуйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд ашиглах усны хэмжээ	58	хоногт 1 хүн	0.15	240.0	Хоног	2,088.00	0.00	2,088.00
Нийт						285,268.00	196,000.00	89,268.00

12. Урьдчилсан байдлаар тооцсон усны нөөц ашигласны төлбөрийн хэмжээ

Ажлын нэр	Төлбөр тооцох усны хэмжээ, м3	Усны ангилал	Хөнгөлөх хувь хэмжээ, %	1 м3 усны үнэ	Усны нөөц ашигласны төлбөр, ₮	Төлбөрөөс хөнгөлсөн дүн, ₮	Төлбөл зохих дүн, ₮
Хүдэр боловсруулахад ашиглах усны хэмжээ	84000.00	Газрын доорх ус	0.0	2072.00	174,048,000.00	0.0	174,048,000.00
Зам, талбайн тоосжилт дарахад ашиглах усны хэмжээ	2730.00	Газрын доорх ус	0.0	185.00	505,050.00	0.0	505,050.00
"Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарьсан болон, тарихаар төлөвлөсөн модны арчилгаа усалгаанд ашиглах усны хэмжээ	450.00	Газрын доорх ус	0.0	74.00	33,300.00	0.0	33,300.00
Ашиг олох зориулалтаар ахуйн	2088.00	Газрын	0.0	88.80	185,414.40	0.0	185,414.40

Ажлын нэр	Төлбөр тооцох усны хэмжээ, м3	Усны ангилал	Хөнгөлөх хувь хэмжээ, %	1 м3 усны үнэ	Усны нөөц ашигласны төлбөр, ₮	Төлбөрөөс хөнгөлсөн дүн, ₮	Төлбөл зохих дүн, ₮
үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд ашиглах усны хэмжээ		доорх ус					
Нийт	89,268.00				174,771,764.40		174,771,764.40

13. Үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд усны нөөцийг хэмнэх эргүүлж ашиглах даалгавар

- Ахуйн хэрэгцээнээс гарч буй бохир усыг стандартын шаардлагад нийцтэл цэвэршүүлэн эргүүлэн ашиглах.
- Нөхөн сэлбэлтээр авч ашиглах усны хэмжээг 30%-иас хэтрүүлэхгүй байх;

14. Тавигдах шаардлага, цаашид авах арга хэмжээ, зөвлөгөө

- Усны тухай хуулийн 28.6-д заасны дагуу Умард говийн гүвээт-Халхын дундад голын сав газрын захиргаанаас ус ашиглах зөвшөөрөл авч, зохих журмын дагуу гэрээ байгуулах;
- Хаягдал усны дүгнэлтийг дараа оны эхний улиралд багтаан гаргуулах;
- Усны тухай хуулийн 28.18-д зааснаар ус ашиглуулах дүгнэлт, холбогдох зөвшөөрөлгүйгээр ус ашиглахгүй байх;
- Усны тухай хуулийн 30.1.4-д заасны дагуу ус татах шугам хоолой бүрд баталгаажуулсан онлайн тоолуур суурилуулж, тоолуурын заалтаар усны нөөц ашигласны төлбөрийг тооцож, Төсвийн тухай хуулийн 23.6.5-д заасны дагуу төсөвт төвлөрүүлэх;
- Засгийн газрын 2018 оны 391 дүгээр тогтоолоор баталсан журмын дагуу зөвшөөрсөн хэмжээнээс илүү ашигласан усны төлбөрийг шатлан өсгөж тооцохыг анхаарах;
- Жил бүрийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн төлөвлөгөөг үндэслэлтэй, үнэн зөв гаргаж байх;
- Үйл ажиллагаа зогсох, тасалдах нөхцөл байдал үүссэн үед холбогдох төрийн захиргааны байгууллагуудад даруй мэдэгдэж ажиллах;
- Усны тухай хуулийн 7.5-д заасны дагуу улсын усны мэдээллийн сан бүрдүүлэхэд шаардлагатай ус ашиглалтын тайлан (газрын доорх усны хяналт-шинжилгээний мэдээ, ус ашиглах зөвшөөрөл, гэрээ, гэрээ дүгнэсэн акт, усны нөөц ашигласны төлбөрийн баримт, ус ашиглалтын тоо, хэмжээ)-г 2025 оны 12 дугаар сарын 20-ны өдрийн дотор Усны газарт office@water.gov.mn цахим хаягаар болон холбогдох газруудад хүргүүлж ажиллах.

Боловсруулсан:

УС АШИГЛАЛТЫН ХЭЛТЭС

Б.Энхсүрэн

Боловсруулсан огноо:

2025.04.22

Байгууллагын нэр:
Газрын хэлтэс
Ажлын үндэсний
Төв газар
Хүрэн олонд

Усны газар
Хүрэн олонд
Дарлалын хөдөлгөөнийг гэрээний гүйцэтгэлд
Хүрэн олонд
2025.04.22 17:00:00

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, УУР АМЬСТАЛЫН
ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ЯАМ
УМАРД ГОВИЙН
ГҮВЭЭТ-ХАЛХЫН ДУНДАД
ТАЛЫН САВ ГАЗРЫН ЗАХИРГАА

Найрамдал баг, Сүмбэр сум, Говьсүмбэр аймаг, 42015

Утас/Факс: (976) 7054 3599,

Цахим шуудан: umardgobi14@gmail.com,

Цахим хуудас: www.umardgobi.mel.gov.mn

2025.05.19 № 110
танай _____ -ны № _____ -т

“БОЛОР ЖОНШ” ХХК-Д

Монгол улсын “Усны тухай хууль”-ийн 28 дугаар зүйлийн 28.6, 28.7, 29 дүгээр зүйлийн 29.1 дэхь заалт, Монгол Улсын Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг “Усны газар”-ын 2025 оны 04 дүгээр сарын 25-ний өдрийн Е-2504-000041 тоот ус ашиглуулах дүгнэлтийг үндэслэн “Болор жонш” ХХК-д 2025 оны ус ашиглах зөвшөөрөл олгож, гэрээг байгуулан хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хувийг: Дундговь аймгийн Татварын хэлтэс,
Байгаль орчны газарт
Хавсралт 5. хуудастай.

ДАРГА Б.ОТГОНСҮРЭН

УМАРД ГОВИЙН ГҮВЭЭТ-ХАЛХЫН
ДУНДАД ТАЛЫН САВ ГАЗРЫН
ЗАХИРГААНЫ ДАРГЫН
ТУШААЛ

2025 оны 05 сарын 19 өдөр

Дугаар 710

Сүмбэр сум

Зөвшөөрөл олгох тухай

Монгол Улсын Усны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.6, 28.7, 29 дүгээр зүйлийн 29.1, 17 дугаар зүйлийн 17.1.10 дахь заалт, Монгол Улсын Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг “Усны газар”-ын 2025 оны 04 дүгээр сарын 25-ны өдрийн Е-2504-000041 дугаартай ус ашиглуулах дүгнэлтийг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Баяжуулах үйлдвэрт 84'000 шоометр, ашиг олох зориулалтаар ахуйн, үйлдвэрлэл үйлчилгээнд ашиглах усны хэмжээ 2'088 шоометр, “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарих модны усалгаа 450 шоометр, зам, талбайн тоосжилт дарахад 2'730 шоометр нийт 89'268 шоометр усыг 1 жилийн хугацаагаар “Болор жонш” ХХК-д ашиглахыг зөвшөөрсүгэй.

2. “Болор жонш” ХХК-ийн ус ашиглалтын байдалд байнгын хяналт тавин ажиллахыг Газрын доорх усны нөөц ашиглалтын асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтэн /Б.Сарантуяа/-д үүрэг болгосугай.

3. Монгол Улсын “Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай” хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1.20-д заасны дагуу ус ашиглах зөвшөөрлийн хураамжийг Баянжаргалан сумын Төрийн сан банкны дансанд тушаах, Төсвийн тухай хуулийн 23 дүгээр зүйлийн 23.6.5-д заасны дагуу үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар ашигласан усны төлбөрийг Дундговь аймгийн төсөвт гэрээнд заасан хугацаанд төвлөрүүлэхийг “Болор жонш” ХХК-ны захирал /SIRENGULENG/ - д үүрэг болгосугай.

4. Усны тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 30.1 дэх заалтын дагуу ус ашиглагчийн үүрэг, тавигдах шаардлагыг ханган ажиллах, усны ашиглах боломжит нөөцийн хэмжээнээс хэтрүүлэн хэрэглэхгүй байх болон Усны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.5 дахь заалтын дагуу усны мэдээллийн сан бүрдүүлэхтэй холбогдсон мэдээ, тайланг 2025 оны 12-р сарын 30-ны өдрийн дотор ирүүлэхийг “Болор жонш” ХХК-д захирал /SIRENGULENG/ - д даалгасугай.

ДАРГА

Б.ОТГОНСҮРЭН

БАТЛАВ:

УМАРД ГОВИЙН ГҮВЭЭТ-ХАЛХЫН
ДУНДАД ТАЛЫН САВ ГАЗРЫН
ЗАХИРГААНЫ ДАРГА

/Б.ОТГОНСҮРЭН/

БАТЛАВ:

“БОЛОЖ ЖОНШ” ХХК-НЫ ЗАХИРАЛ

/SIRENGULENG/

УС АШИГЛАХ ГӨРЭЭ

2025 оны 05 сарын 19-ны өдөр

Дугаар-06

Чойр хот

Нэг. Ерөнхий зүйл

Монгол Улсын “Усны тухай хууль”-ийн 28 дугаар зүйлийн 28.4, 28.6, 28.7, 29 дүгээр зүйлийн 29.1-д заасны дагуу Монгол Улсын Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг “Усны Газар”-ын гаргасан 2025 оны 04 дүгээр сарын 25-ны өдрийн Е-2504-000041 дугаартай ус ашиглуулах дүгнэлт, Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын сав газрын захиргааны даргын олгосон 2025 оны 05 дугаар сарын 19-ны өдрийн А/10 дугаартай ус ашиглах зөвшөөрлийг үндэслэн:

Ус ашиглуулагчийг төлөөлж: Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын сав газрын захиргааны Газрын доорх усны нөөц ашиглалтын асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтэн Б.Сарантуяа, Ус ашиглагчийг төлөөлж: Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг, 12-р хороо, Постын 1-10 тоот, 9019087082 улсын бүртгэлийн дугаартай, 2830701 регистрийн дугаартай “Болож жонш” ХХК-ийн Ерөнхий менежер Ч.Далайхүү нар ус ашиглах талаар тохиролцон энэхүү гэрээг 1 жилийн хугацаатайгаар байгуулав.

Хоёр. Гэрээний гол нөхцөл

2.1. Ус ашиглах зориулалт: Жоншны ил уурхайгаас хүдэр олборлон, флотацын аргаар баяжуулна.

2025 онд уулын ажлын төлөвлөгөөнд 80.0 мян тн хүдэр боловсруулахаар төлөвлөсөн байна. “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд 500ш мод тарина. 9100м² талбайг услахаар төлөвлөсөн. Хүдэр боловсруулахад ашиглах усны 70%-ийг эргэлтээр 30%-ийг нөхөн сэлбэлтээр авахаар төлөвлөсөн.

2.2. Нийт ашиглах усны хэмжээ: 89'268 м³/жил

2.2.1. Хүдэр боловсруулахад ашиглах усны хэмжээ: 84'000 м³/жил

2.2.2. Ашиг олох зориулалтаар ахуйн, үйлдвэрлэл үйлчилгээнд ашиглах усны хэмжээ: 2'088 м³/жил

2.2.3. “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарих модны усалгаа: 450 м³/жил

2.2.6. Зам, талбайн тоосжилт дарахад: 2'730м³/жил

2.3. Усыг үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд усны нөөцийг хэмнэх эргүүлэн ашиглах даалгавар:

2.3.1. Усны тухай хуулийн 30.1.2 - т заасны дагуу усны хэрэглээ хариуцсан ус ашиглалтын менежер ажиллуулах үүрэгтэй тул хуульд заасан үүргээ биелүүлэх, биелүүлээгүй тохиолдолд ус ашиглуулах дүгнэлт гаргахгүй болохыг анхаарах.

2.3.2. Усны тухай хуулийн 30.1.4-д заасны дагуу усны шугам, хоолой бүрд баталгаажсан онлайн тоолуур суурилуулах.

2.3.3. Усан сан бүхий газрын хамгаалалтын бүсэд үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.

2.3.4. Голын хамгаалалтын бүсэд үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.

2.3.5. Тусгай зөвшөөрлийн талбайд байгаа голыг хамгаалах арга хэмжээ авах, хөв цөөрөм байгуулах, татмын ойжуулалт хийх.

2.3.6. Хаягдлын сангийн зураг төслийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж, Усны газраар дүгнэлт гаргуулах.

2.3.7. Усны эх үүсвэр өөрчлөгдсөн тохиолдолд ус ашиглуулах боломжит нөөцийн дүгнэлтийг шинэчлэн гаргуулахыг анхаарах

2.4. Усны чанар, найрлага: Мэдээлэл байхгүй.

2.4.1. Усны эх үүсвэр: Монгол Ус ТӨҮГ-ын 2020.07.28-ны өдрийн 72 дугаар усны ашиглах боломжит нөөцийн дүгнэлтээр төсөл хэрэгжүүлэхэд шаардагдах 630.9м³/хон усыг өөрийн эзэмшлийн 12.0 л/сек (1036.8м³/хон) нийлбэр ундаргатай 3 худгаас хангахад хүрэлцээтэй гэсэн байна.

2.4.2. Байршил: “Зүүн Аргатай” хайлуур жоншны орд Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын Энгэр-Ус багийн нутагт орших ба Баянжаргалан сумын төвөөс урагш 2.8км зайд байрлана.3

2.4.3. Солбицол:

№	Уртраг	Өргөрөг	Ундарга л/сек	Насосны марк
1	108 01 41.88	45 44 20.12	2.0	QJ-100
2	108 01 32.05	45 44 15.20	2.5	QJ-100

2.4.4. Барилга байгууламж:

1-р худгаас 50м диаметртэй 2-р худгаас 40 м диаметртэй рvc хоолойгоор дамжуулан 440 м³ багтаамжтай ус нөөцлөх саванд хуримтлуулаад үйлдвэрийн технологийн хэрэгцээнд ашиглана.

Баяжуулах үйлдвэр нь хүдрийг флотацын аргаар баяжуулан үйлдвэрээс гарах хаягдлыг TNZ-9 маркийн өтгөрүүлэгч болон даралтат шүүлтүүрээр дамжуулан усгүйжүүлж 18-20%-ийн чийгшилтэй хуурай хаягдал гарнах. Хаягдлын сан 384'700 м³ эзэлхүүнтэй.

2.4.5. Тоног төхөөрөмжийн нэр, марк: LXLС маркийн тоолууртай.

2.5. Хаягдал ус: -

Хаях цэгийн байршил: Ариутгах татуурга

2.6. Хаягдал усан дахь бохирдуулах бодисын хэмжээ: Усны биохимийн шинжилгээний дүнг хавсаргана.

Жинлэгдэх бодис, кг:.....

Органик бодис, кг:.....

Эрдэс бодис, кг:.....

Хүнд металл, кг:.....

Аюултай бохирдуулах бодис, гр:.....

2.7. Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн байршил, хүчин чадал, технологи, цэвэрлэх арга, цэвэрлэгээний түвшин:

2.8. Усны эх үүсвэрийг хамгаалах, усны нөөц хомсдох, бохирдохоос сэргийлэх арга хэмжээ, түүнд зарцуулах хөрөнгийн хэмжээ: Мэдээлэл байхгүй.

2.9. Усны тоолуур:

2.10. Ус ашигласны нэгж төлбөрийн хэмжээ:

Баяжуулах үйлдвэрт 84'000 м³/жил, Ашиг олох зориулалтаар ахуйн, үйлдвэрлэл үйлчилгээнд ашиглах усны хэмжээ 2'088 м³/жил, “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарих модны усалгаа 450 м³/жил, зам, талбайн тоосжилт дарахад 2'730м³/жил газрын доорх усны төлбөрийн хэмжээг Засгийн газрын 2011 оны 302 дугаар тогтоолд заасан суурь үнэлгээ, 2013 оны 326, 327 дугаар

тогтоолд заасан усны нөөц ашигласны төлбөрийн хувь хэмжээ, ашиглалтын зориулалтыг тооцох итгэлцүүрийг тус тус үндэслэн урьдчилсан байдлаар тооцвол:

Хайлуур жонш баяжуулах зориулалтаар ашиглах газрын доорх усны төлбөр:

$$1\text{м}^3 \text{ газрын доорх усны үнэ } 3\text{'700төг/м}^3 \times 0.35 \times 1.6 = 2\text{'072төг/м}^3$$

- 3'700төг/м^3 - Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын сав газарт тогтоосон газрын доорх усны экологи, эдийн засгийн суурь үнэлгээ:
- (35%)- Засгийн газрын 2013 оны 326-р тогтоолын 7(а) газрын доорх ус ашигласны төлбөрийн хувь, хэмжээ. Монгол Улсын Засгийн газрын тогтоол 2022 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 416 дугаар тогтоолоор өөрчлөлт орсон/
- 1.6- Ашигт малтмал олборлох, баяжуулах зориулалтаар газрын доорх ус ашигласныг тооцох итгэлцүүр

$$84\text{'000 м}^3/\text{жил} \times 2\text{'072 төг/м}^3 = 178\text{'048\text{'000 төгрөг}$$

Ашиг олох зориулалтаар үйлдвэрлэл үйлчилгээнд ашиглах тул төлбөрийн хэмжээ:

$$1\text{м}^3 \text{ усны нөөц ашигласны төлбөр: } 3\text{'700төг/м}^3 \times 0.15 \times 0.16 = 88.8\text{төг/м}^3$$

- 3'700 төг/м^3 – Умард говийн гүвээт халхын дундад талын сав газарт газрын доорх ус ашигласан нөхцөлд тооцох экологи, эдийн засгийн суурь үнэлгээ.
- (15%)- Засгийн газрын 2013 оны 326 дугаар тогтоолын дагуу батлагдсан усны нөөц ашигласны төлбөрийн 10-д заасан хувь, хэмжээ.
- 0.16- Бусад, ашиг олох зориулалтаар үйлдвэрлэл үйлчилгээнд тооцох ашиглалтын зориулалтын итгэлцүүр

$$2\text{'088 м}^3/\text{жил} \times 88.8\text{төг} = 185\text{'414.7төгрөг}$$

“Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарих модны усалгаанд ашиглах газрын доорх усны төлбөр:

$$1\text{м}^3 \text{ газрын доорх усны үнэ } 3\text{'700төг/м}^3 \times 0.1 \times 0.2 = 74.0\text{төг/м}^3$$

- 3'700төг/м^3 - Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын сав газарт тогтоосон газрын доорх усны экологи, эдийн засгийн суурь үнэлгээ:
- (10%)- Засгийн газрын 326-р тогтоолын 9 заасан нөхөн сэргээлт, ногоон байгууламжийн усалгаанд тооцох газрын доорх усны хувь хэмжээ.
- 0.2- Ногоон байгууламжийн усалгаанд газрын доорх ус ашигласныг тооцох итгэлцүүр

$$450 \text{ м}^3/\text{жил} \times 74.0 \text{ төг/м}^3 = 33\text{'300 төгрөг}$$

Зам талбайн тоосжилт дарахад ашиглах газрын доорх усны төлбөр:

$$1\text{м}^3 \text{ газрын доорх усны үнэ } 3\text{'700төг/м}^3 \times 0.2 \times 0.25 = 185.0\text{төг/м}^3$$

- 3'700төг/м^3 Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын сав газарт тогтоосон газрын доорх усны экологи, эдийн засгийн суурь үнэлгээ:
- (20%)- Засгийн газрын 326-р тогтоолын 4-т заасан авто замын зориулалтаар тооцох газрын доорх усны хувь хэмжээ.
- 0.25- Авто замын зориулалтаар газрын доорх ус ашигласныг тооцох итгэлцүүр

$$2\text{'730м}^3/\text{жил} \times 185.0\text{төг/м}^3 = 505\text{'050 төгрөг}$$

252
186007
XX0006
525

Нийт төлбөр = 178'048'000 төгрөг + 185'414.7төгрөг + 33'300 төгрөг + 505'050 төгрөг = 174'771'764.7

/Нэг зуун далан дөрвөн сая долоон зуун далан нэгэн мянга долоон зуун жаран дөрвөн төгрөг долоон мөнгө/

Хайлуур жонш баяжуулахад үйлдвэрийн хэрэгцээнд ашиглах **89'268 м³/жил** усны төлбөр /Нэг зуун далан дөрвөн сая долоон зуун далан нэгэн мянга долоон зуун жаран дөрвөн төгрөг долоон мөнгө/-ийг Дундговь аймгийн Төрийн сан банкны **100080000944** тоот дансанд төвлөрүүлнэ.

Усны нөөц ашигласны төлбөрийг орон нутгийн төсөвт төлсөн мэдээ тайланг жилийн эцсээр гаргаж ирүүлнэ.

Жич: Үйлдвэрийн хэрэгцээнд ашигласан усны төлбөрийг усны эх үүсвэрт байрлуулсан усны тоолуурын заалтаар, Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч болон татварын улсын байцаагчийг байлцуулан тоолуурын заалтыг сар бүрийн 20-25-ны дотор авч, дараа сарын 10-ны дотор төлнө. 12-р сарын усны төлбөрийг 12-р сарын 25-ны дотор төлнө.

Гурав. Талуудын эрх үүрэг

3.1. Ус ашиглуулагч нь “Усны тухай хууль”-ийн 17 дугаар зүйлийн 17.1.7, 17.1.9, 17.1.10 дахь заалтын дагуу эрх эдэлнэ.

3.2. Ус ашиглагч нь дараах үүрэгтэй:

3.2.1. “Усны тухай хууль”-ийн 30 дугаар зүйлийн 30.1.1 дэх заалтын дагуу ус ашиглах зөвшөөрөл, гэрээнд заасан хэмжээнээс хэтрүүлэн ашиглахгүй байх.

3.2.2. “Усны тухай хууль”-ийн 7 дугаар зүйлийн 7.5 дахь заалтын дагуу усны мэдээллийн санг бүрдүүлэхтэй холбогдсон мэдээг сав газрын захиргаанд гаргаж өгнө.

3.2.3. Ажилчдын ундны усыг стандарт, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан усаар хангаж улирал тутам шинжилгээнд хамруулж 1 хувийг Сав газрын захиргаанд ирүүлэх;

3.2.4. Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2013 он 05 дугаар сарын 16-ны өдрийн А/156 дугаартай тушаалаар батлагдсан “Ус ашиглалт, хэрэглээг тоолууржуулах” журмын дагуу шугам хоолойг тоолууржуулах;

3.2.5. Тухайн сумын татварын болон байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчдыг тус тус байлцуулан тоолуурын заалтыг сар бүрийн эхний болон эцсийн заалтыг акт, зургаар баталгаажуулалт хийж 1 хувийг СГЗ-нд ирүүлэх. Тус заалтын хэрэгжилт хангагдаагүй тохиолдолд ус ашиглах дүгнэлтээр тооцсон төлбөрийг аймгийн Татварын албанаас нэхэмжилнэ.

3.2.6. Ус ашиглалтын байдалтай холбоотой асуудлыг тухай бүрт нь мэдэгдэж, шаардлагатай тохиолдолд Сав газрын захиргааны холбогдох мэргэжилтнийг дуудаж газар дээр нь шийдвэрлэж байх.

3.2.7. Жил бүрийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн төлөвлөгөөг үндэслэлтэй, үнэн зөв гаргах;

3.2.8. Худаг, усны эх үүсвэр өөрчлөгдвөл усны ашиглах боломжит нөөцийн дүгнэлтийг шинэчлэн гаргуулах;

3.2.9. Хаягдал усны дүгнэлтийг дараа жилийн эхний улиралд багтаан гаргуулах;

3.2.10. Хаягдал ус хаяж зайлуулах цэг тогтоолгож, зөвшөөрөл авах шаардлагатай.

3.2.11. Хаягдал бохир усанд улирал бүр 2-оос доошгүй холимог сорьц авч, байгаль орчны итгэмжлэгдсэн лабораториор шинжилгээг хийлгэж, хариуг сав газрын захиргаанд ирүүлнэ.

3.2.12. Үйл ажиллагаа зогсох, тасалдах нөхцөл байдал үүссэн үед Сав газрын захиргаа болон холбогдох төрийн байгууллагуудад даруй мэдэгдэж, тухайн оны ус ашиглалтын тайланд тусгаж ирүүлэх.

3.2.13. “Усны тухай хууль”-ийн 6 дугаар зүйлийн 6.2.3, 30 дугаар зүйлийн 30.1.2 дахь заалтуудын дагуу аж ахуй нэгж байгууллага нь газрын доорх усны дотоод хяналтын цэгийг байгуулна.

3.2.14. Ахуйн бохир усыг зохих стандартын шаардлагад нийцүүлэн цэвэрлэж, халдваргүйжүүлэн зам, талбайн тоосжилт, биологийн нөхөн сэргээлтэд эргүүлэн ашиглах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх;

3.2.15. Унд, ахуйн гарсан хаягдал бохир ус хаях цэгийг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Эрүүл мэндийн сайдын хамтарсан 2018 оны 04 дүгээр сарын 05-ны өдрийн А/82/128 “Ус ашиглагч иргэн, аж ахуй нэгж байгууллага нь ахуйн бохир ус зайлуулах цэгээ тусгаарлаж тохижуулах журам”-ын дагуу тохижуулж мэдээллийг Сав газрын захиргаа болон орон нутгийн өөрөө удирдах байгууллагад хүргүүлж ажиллах.

3.2.16. Гэрээнд заасан хэмжээнээс илүү ус ашигласан тохиолдолд Монгол Улсын Засгийн газрын 2018 оны 12 дугаар сарын 26-ны 391 дүгээр тогтоолоор баталсан журмын дагуу усны нөөц ашигласны төлбөрийг шатлан өсгөж тооцно.

3.2.17. Усыг гэрээнд зааснаас бусад зориулалтаар, буюу хэмжээнээс хэтрүүлэн ашигласнаа нуун дарагдуулсан, зөвшөөрсөн хэмжээнээс хэтрүүлэн ашигласан, усны төлбөр төлөхөөс зайлсхийсэн болон ус ашигласны төлбөрийг хугацаанд нь төлөөгүй тохиолдолд “Зөрчлийн тухай хууль”-ийн дагуу хариуцлага хүлээнэ.

Дөрөв. Бусад

4.1. Гэрээ нь талууд гарын үсэг зурж, тамга, тэмдэг дарж баталгаажуулсан өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно.

4.2. Ус ашиглуулах дүгнэлт, ус ашиглах зөвшөөрөл, хаягдал усны талаарх дүгнэлт, хаягдал ус зайлуулах зөвшөөрөл нь гэрээний салшгүй хэсэг байна.

4.3. Ус ашиглуулагч нь 2025 оны 12 сарын 30-ны дотор ус ашиглалтын тайлан болон усны нөөц ашигласны төлбөрийн мэдээг хүлээн авч гэрээний биелэлтийг дүгнэж, тэмдэглэл үйлдэнэ.

4.4. Талуудын тохиролцсоноор гэрээнд, нэмэлт өөрчлөлт оруулж болох ба бичгээр үйлдэнэ.

4.5. Гэрээг “Усны тухай хууль”-ийн 17 дугаар зүйлийн 17.1.9, 29 дүгээр зүйлийн 29.3 дахь заалтууд болон дор дурьдсан үндэслэлээр хугацаанаас өмнө цуцална.

4.5.1. Ашиглаж байгаа усны эх үүсвэр тусгай хэрэгцээнд шилжсэн.

4.5.2. Аль нэг тал нь татан буугдсан бол.

4.6. Талуудын хооронд үүссэн маргааныг эвийн журмаар шийдвэрлэхийг эрхэмлэх бөгөөд эс зөвшөөрвөл холбогдох шатны шүүхээр шийдвэрлүүлнэ.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

Ус ашиглуулагчийг төлөөлж:

Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын сав газрын захиргааны Газрын доорх усны нөөц ашиглалтын асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтэн

...../ Б.Сарантуяа /

Хаяг: Монгол улс, Говьсүмбэр аймаг,
Сүмбэр сум, 2-р баг, Ногоон хөгжлийн төв,
206 тоот
Харилцах утас: 7054-3598, 7054-3599

Ус ашиглагчийг төлөөлж:

“Болор жонш” ХХК-ийн Ерөнхий менежер

...../Ч.Далайхүү /

Хаяг: Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг, 12-р хороо, Постын 1-10 тоот

Харилцах утас: 8862-2888, 9980-7676

БОЛОРЖОНШ ХХК

Баянзүрх дүүрэг, 12-р хороо, Постны 1-10 тоот
Улаанбаатар хот, Монгол Улс

Цахим хаяг: bolorjonsh.2020@gmail.com

Утас: 88622888, 88331199, 99807676

2025.05.12 № 25/66

2025.04.30 № 89

Умард говийн гүвээт-халхын дундад талын сав газрын захиргаанд

Г Тайлан хүргүүлэх тухай Г

Манай Болоржонш ХХК / РД-2830701 / бүртгэлийн дугаар / 9019087082/ нь Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын Энгэр-Ус 2-р багийн Зүүн Аргатай хэмээх газарт орших 11820А тоот тусгай зөвшөөрөл бүхий хайлуур жоншны ил уурхай эзэмшдэг болно. Уг уурхайгаа түшиглэн жонш баяжуулах боловсруулах үйлдвэрийг Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын Аргатай 3-р багийн Дөшийн ар хэмээх газарт жонш баяжуулах боловсруулах үйлдвэр барьж үйл ажиллагаа явуулаж байгаа билээ.

Бүрд булаг цэвэрлэх байсан боловч хог байхгүй байсан учир хог ихтэй Мөрт булгын хөндийд 2025 оны 05 р сарын 08 ны их цэвэрлэгээний өдөр нийт 10 га газар хамруулан хог түүж цэвэрлэсэн болно.

50 кг-н шуудайгаар 10 шуудай хог түүж үйлдвэрийн хог түр хадгалах цэгт хуримтлуулсан болно.

Хавсралт 5 хуудас.

Та бүхнийг гүнээ хүндэтгэсэн:

МӨРТ БУЛАГ

2025 оны 05-р сарын 08-ны өдөр

Цэвэрлэхийн өмнө

Цэвэрлэхийн өмнө

2025 оны 05-р сарын 08-ны өдөр

Цэвэрлэхийн өмнө

Цэвэрлэхийн өмнө

Цэвэрлэхийн өмнө

2025 оны 05-р сарын 08-ны өдөр

Цэвэрлэж байгаа

Гарсан хог

2025 оны 05-р сарын 08-ны өдөр

Цэвэрлэсний дараа

Цэвэрлэсний дараа

2025 оны 05-р сарын 08-ны өдөр

Цэвэрлэсний дараа

Цэвэрлэсний дараа

2025 оны үйлдвэр мод тарилт

2025 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, тэр бум мод тарих төслийн хүрээнд 200 ш хайлаас, 200 ш буйлс, 200 ш шар хуайс авч Уурхайд 5-р сарын 6-нд 100 ш хайлаас, үйлдвэрт 5-р сарын 7-9 нд 100 ш хайлаас, 200 ш буйлс, 200 ш шар хуайс тарьж зургаар баталгаажуулав.

Жич: Бонуснд 100 хайлаас нэмэлтээр суулгасан болно.

2025 оны үйлдвэр мод тарилт

2025 оны үйлдвэр мод тарилт

2025 оны үйлдвэр мод тарилт

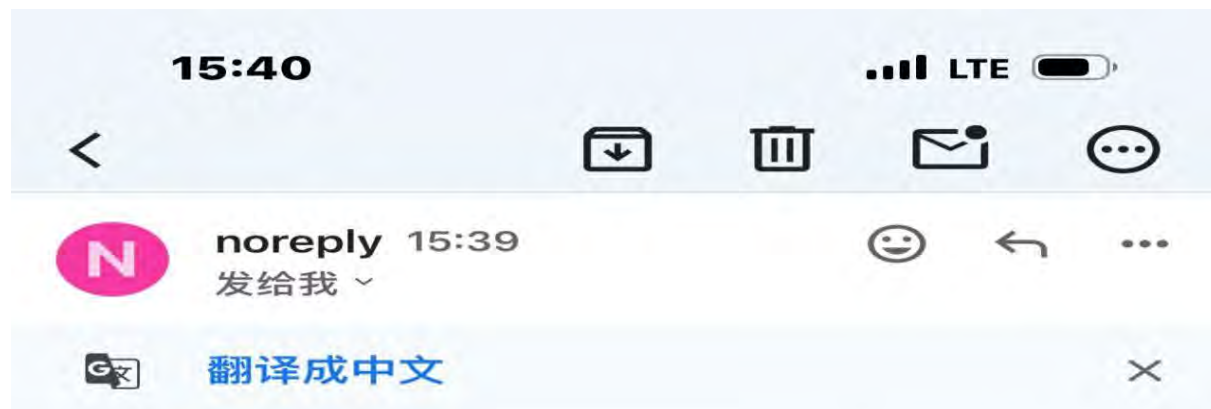

2025 оны үйлдвэр мод тарилт

2025 оны үйлдвэр мод тарилт

Огноо/Date: **2025.05.07 15:39:16**

Шилжүүлгийн мэдээлэл/Transaction information
Журналын/Journal No: **31241906**

Системийн огноо/System Date: **2025.05.07 15:39:16**

Дт/ From	IBAN/Дансны/Картын дугаар IBAN/Account/Card number	Нэр/Name	Дүн/Amount	Ханш/Rate
	5070474347	БОЛОРЖОНШ	1,400,000.00 MNT	1.00
/ Нэг сая дөрвөн зуун мянган төгрөг /				
Кт/ To	Банкны дугаар/Branch No	Банкны нэр/Bank Name		
	05	Khun Bank - Хаан банк	1,400,000.00 MNT	1.00
	IBAN/Дансны/Картын дугаар IBAN/Account/Card Number	Нэр/Name		
	5452105559	ИХ БАЯН ААРАГ		

Гүйлгээний утга/Transaction description:
EB-bolorjonsh ххк 2830701

Харилцагч танд баярлалаа./Thank you to our customers

Гүйлгээний баримтыг баталгаажуулсан/Transaction statement verified:
Салбар, тооцооны төв/Branch, sub-branch:
Гарын үсэг/Signature:
Тамга/Stamp:
_____ Он/Year (YYYY) _____ Сар/Month (MM) _____ Өдөр/Day (DD)

Сурталчилгаа/Advertisement:

Сурталчилгаа/Advertisement:

← 回复 转发 → 😊

Болор жонш ХХК Хогийн сав авах иргэдийн жагсаалт

№	Овог нэр	Гарын үсэг
1	Ишдовдон Баянмөнх	✓ Ишдмөнх
2	Баярмаа Сүхбаатар	Сүхбаатар
3	Гомбодорж Хүрэлбаатар	✓ Гомбодорж
4	Хүрэлхүү Чинбат	✓ Хүрэлхүү
5	Банзрагч Лхагвадорж	
6	Буянбат Ууганбаяр	
7	Базарваань Эрдэнэ -Баатар	✓ Базарваань
8	Цэрэннадмид Эрдэнэ-Оюун	Цэрэннадмид
9	Сэнгэ Чимгээ	
10	Цог- Учрал Энхтайван	✓ Цог-Учрал
11	Мэнд Ихбаяр	✓ Мэнд Ихбаяр
12	Туяабаатар Батхүч	Туяабаатар
13	Нацагдорж Мөнхцэцэг	Нацагдорж
14	Дорждамба Батчимэг	Дорждамба
15	Гэлэгданзан Эрдэнэ-Очир	✓ Гэлэгданзан
16	Соном Бямбадорж	Соном Бямбадорж
17	Жигдэн Даваа	✓ Жигдэн Даваа
18	Цэнд Цогтгэрэл	Цэнд Цогтгэрэл
19	Өлзийсайхан Өнөрзаяа	✓ Өлзийсайхан
20	Жамбасамбуу Норжин	
21	Баясгалан Баяртогтох	
22	Нуржмаа Хөхөө	✓ Нуржмаа
23	Банзрагч Наранбат	✓ Банзрагч
24	Цэвэл Баяр	✓ Цэвэл Баяр
25	Баяр Шуухааз	✓ Баяр Шуухааз
26	Цэрэндэжид Дуйнхаржав	Цэрэндэжид
27	Тарав Эрдэнэ-Очир	✓ Тарав Эрдэнэ-Очир
28	Гүнгээдаш Болдбаатар	Гүнгээдаш
29	Норов Маам	Норов Маам
30	Далхсүрэн Түвшинбаяр	Далхсүрэн
31	Нацагхорол Дайриймаа	Нацагхорол
32	Норжмаа Монхор	Норжмаа
33	Ганхуяг Ууганбаяр	
34	Ишгэн Батсайхан	Ишгэн Батсайхан
35	Мажиг Нарандэлгэр	Мажиг Нарандэлгэр
36	Даваадорж Болормаа	
37	Төмөр-Ухна Оюун	
38	Батсүх Ганбаатар	
39	Дарханбаяр Мэргэнбаяр	Дарханбаяр
40	Жаргалсайхан Мөнхбат	Жаргалсайхан
41	Отгонцэцэг Бямбасүрэн	
42	Гарамханд Лувсандавга	Гарамханд
43	Хүрэлхүү Болдбаатар	Хүрэлхүү
44	Лонжид Цэрэнбаяр	✓ Лонжид Цэрэнбаяр
45	Энхтайван Аззаяа	Энхтайван

46	Базар Сансарбайгаль	✓
47	Баянмөнх Мөнхдэлгэр	✓
48	Сосор Ухнаа	✓
49	Загдпүрэв Ганбаяр	✓
50	Оюун Ууганбаатар	✓
51	Сүх Баттулга	✓
52	Баттулга Хашхүү	✓
53	Бадарчин Ренчинмядаг	✓
54	Маам Доржсүрэн	✓
55	Өлзийхутаг Цэрэнбал	✓
56	Батдорж Батсайхан	✓
57	Жагдал Баянжаргал	✓
58	Цэндсүрэн Дашдондог	✓
59	Дашдондог Наранчимэг	✓
60	Наранхүү Эрхэмбаяр	✓
61	Базар Бямбасүрэн	✓
62	Цээсүрэн Батбилэг	✓
63	Жамбасамбуу Жамъяндорж	✓
64	Бямбажав Ганзориг	✓
65	Пүрэвжав Амартүвшин	✓
66	Арслан Пүрэвдорж	✓
67	Хоролжав Амгаланбат	✓
68	Батбилэг Пүрэвбаяр	✓
69	Дагиймад Баярмөнх	✓
70	Дашдондог Ууганбаатар	✓
71	Цэдэвдорж Алтанцэцэг	✓
72	Алтанцэцэг Сансарзул	✓
73	Төмөрбаатар Болорсүвд	✓
74	Бямбажав Дүүнзориг	✓
75	Пүрэвжав Амартогтох	✓
76	Батсүх Отгонтөгс	✓
77	Данзан Цэрэндаваа	✓
78	Пүрэвжав Амарсанаа	✓
79	Сүрэн Жигмид	✓
80	Төмөртоогоо Цэвэлмаа	✓
81	Дондов Галбаатар	✓
82	Өвгөнхүү Энхбаяр	✓
83	Сайнбуян Шархүү	✓
84	Цогт Буяннэмэх	✓
85	Алтангэрэл Отгонбат	✓
86	Отгонбат Содномцэрэн	✓
87	Ганчимэг Төгөлдөр	✓
88	Халтар Сосорбурам	✓
89	Цэнд Цэвээнхүү	✓
90	Сосор Алтанцэцэг	✓
91	Батжаргал Алтансүх	✓
92	Өлзийбат Батбаяр	✓
93	Балданчоймбол Мөнхбаатар	✓

94	Дүүнзориг Эрдэнэбат	part
95	Гомбожав Доржсүрэн	
96	Буяндэлгэр Дөш	
97	Дорьд Мижиддорж	Мижид
98	Төмөрчөдөр Наранбаатар	Наранбаатар
99	Цээсүрэн Гарамханд	✓ ЦЭЭСҮРЭН
100	Долгоржав Бат-Өлзий	✓ БАТ ӨЛЗИЙ
101	Батцоодол Болдбаатар	
102	Түмэнжаргал Шуухааз	Шуухааз
103	Батсайхан Батцэнгэл	
104	Нямсүрэн Цэцгээ	✓ Наранбаатар
105	Болормаа Бямбахишиг	✓ Бямбахишиг
106	Магсар Дэнсмаа	✓ ДЭНСМАА
107	Базарсүрэн Алтантуяа	✓ БАЗАРСҮРЭН
108	Баатар Нямдэлгэр	✓ БААТАР
109	Бадам Сугиржав	✓ СУГИРЖАВ
110	Батсуурь Мөнхзүл	✓ МӨНХЗҮЛ
111	Норов Оюунчимэг	✓ ОЮУНЧИМЭГ
112	Болорцэцэг Будням	✓ БОЛОРЦЭЦЭГ
113	Хүрэлбаатар Цолмонжаргал	✓ ЦОЛМОНЖАРГАЛ
114	Отгонбат БатАварга	✓ БАТ АВАРГА
115	Батсүх Жагзмаа	✓ БАТСҮХ
116	Монхор Мөнгөнхуяг	✓ МӨНГӨНХУЯГ
117	Жаргалсайхан Эрдэнэбаяр	✓ ЭРДЭНЭБАЯР
118	Мөнхэрдэнэ Сосорбурам	✓ СОСОРБУРАМ
119	Энхбаатар Жаргалсайхан	✓ ЭНХБААТАР
120	Энхбаатар Пүрэвжаргал	✓ ПҮРЭВЖАРГАЛ
121	Пүрэв Энхбаатар	
122	Өлзийхутаг Цэрэндорж	
123	Цэрэндорж Даваасүрэн	
124	Нэргүй Сансархүү	
125	Балдан Баярсайхан	
126	Дагвадорж Баярцогт	
127	Доржготов Отгонбаатар	
128	Санзайдорж Сампилноров	Сампилноров
129	Болдбаатар Мягмарнаран	✓ МЯГМАРНАРАН
130	Жамбасамбуу Равжаа	✓ РАВЖАА
131	Содном Ганчимэг	✓ ГАНЧИМЭГ
132	Цэндсүрэн Уранбат	✓ ЦЭНДСҮРЭН
133	Дүүгээ Түвшинбаяр	✓ ТҮВШИНБАЯР
134	Дашдондов Мөнхбаяр	✓ МӨНХБАЯР
135	Должин Ариунбаатар	✓ АРИУНБААТАР
136	Амгаланбат Оюундэлгэр	✓ ОЮУНДЭЛГЭР
137	Чойндон Баярмаа	✓ БАЯРМАА
138	Ишдорж Дашдондов	✓ ДАШДОНДОВ
139	Буяндэлгэр Цэцэгжаргал	✓ ЦЭЦЭГЖАРГАЛ
140	Цоож Очирсүх	✓ ОЧИРСҮХ
141	Хүрэлхүү Бат-Өлзий	✓ БАТ ӨЛЗИЙ

142	Төмөртөгоо Дорждагва	✓ Дорждагва
143	Оргодол Даваасүрэн	✓ Даваасүрэн
144	Нүрэн Адъяабаатар	✓ Нүрэн
145	Молом Дондов	✓ Молом Дондов
146	Дондов Бат-Эрдэнэ	✓ Дондов Бат-Эрдэнэ
147	Равжаа Бордорж	✓ Равжаа Бордорж
148	Овоолон Очирбат	✓ Овоолон Очирбат
149	Очирпүрэв Энхсайхан	✓ Энхсайхан
150	Дамдиндагва Лхагвадэлгэр	✓ Дамдиндагва
151	Чоймбол Гомбодорж	✓ Чоймбол
152	Батмөнх Мөнхбаатар	✓ Батмөнх Мөнхбаатар
153	Цоож Очирхүү	✓ Цоож Очирхүү
154	Шинэзаяа Доржтовуу	✓ Шинэзаяа
155	Батсүх Мөнх-Эрдэнэ	✓ Батсүх Мөнх-Эрдэнэ
156	Ганболд Энхтайван	✓ Ганболд Энхтайван
157	Ана Отгонсүрэн	✓ Ана Отгонсүрэн
158	Эрдэнэбаяр Дашдамба	✓ Эрдэнэбаяр Дашдамба
159	Хүрэлхүү Гантөмөр	✓ Хүрэлхүү Гантөмөр

160. Ваня Хатагчидорж

162. Цэцэгдорж Болд - 2р5аг - Цэцэгдорж

163. Төмөр Уюна Барсайсан - Илхам

ELEMENT LLC

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ УСТГАЛЫН АКТ

Аюултай хог хаягдал тээвэрлэх, цуглуулах, шатаах, устгах төвлөрсөн байгууламж

Хаяг: НД, 3-р хороо Бүс нүүр 12610 гудамж 77 тоот

Утас: 7707-3790

2025 оны 04 сарын 14 өдөр

Актын дугаар: 25/090

Улаанбаатар хот

Аюултай хог хаягдал үүсгэгч: **Болор жонш ХХК**

Устгалд оруулсан аюултай хог хаягдлын жагсаалт

№	Хаягдлын нэр, төрөл	Хэмжээ	Нэгж /кг/	Аюулын ангилал
1	Бодисын хоосон шуудай	720	кг	Аюултай
Нийт		720	кг	-

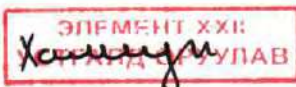
Устгасан аргачлал:

Дээрхи 720 кг аюултай хог хаягдлыг “Элемент” ХХК-ийн аюултай хог хаягдал хүлээн авах, устгах комисс хүлээн авч зориулалтын шатаах зууханд 1200°C -т бүрэн шатааж хаягдал үнсийг ландфиллдэж устгав.

Жич: Устгалд орсон бодисын нэр төрөл, жагсаалт, устгалын зураг хавсаргав.

Устгал хийсэн

Химийн мэргэжилтэн

/Э.Халиун/

Акт хүлээн авсан

Болоржонш

/Ч. Далайхүү/

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2018 оны 2 дугаар сарын 2-ны өдрийн А/21 дүгээр тушаалын 1 дүгээр хавсралт

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДЛЫН ДАГАЛДАХ БИЧИГ

Дагалдах бичгийн дугаар:

1. Үүсгэгчийн талаарх мэдээлэл

Бүртгэлийн дугаар: Ү 01779

2. Аюултай хог хаягдлыг хүлээлгэн өгсөн:

Овог нэр (дармал үсгээр бичих)

У. ДАВАЙХҮҮ

3. Тээвэрлэгчийн талаарх мэдээлэл:

I/ Тээврийн хэрэгслийн улсын дугаар: 40-20 УБМ

Тээвэрлэгч аж ахуй нэгжийн нэр: "Элемент" ХХК

2025 он 04 сар өдөр

4. Аюултай хог хаягдлын талаарх мэдээлэл:

№	Аюултай хог хаягдлын нэр	Аюулын ангилал	Савалга аны	Савны		Хэмжээ	Нэгж (кг, л)	Аюултай хог хаягдлын код						
				дугаар	төрөл									
1	НАТРИЙН				ШУУ		кг	6	8	3	4	9	2	0
2	СИЛИКАТ /ш/ ДУНА				=		т							
3	ЦЕКСТРИН /ш/ ДУУЦ				ШУУ		кг	2	3	2	6	7	5	4
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														

5. Тээвэрлэх үед анхаарах нэмэлт зааварчилгаа, мэдээлэл:

Татлага сайн хийн зогсооно уу.

6. Аюултай хог хаягдлыг хүлээн авсан тээвэрлэгч:

I/ Овог нэр (дармал үсгээр бичих)

Н. ГАНТУЯА

Гарын үсэг (тамга)

2025 он сар өдөр

04 10

7. Үл зохицол:

8. Аюултай хог хаягдал хүлээн авагчийн мэдээлэл:

Аж ахуй нэгжийн нэр: Элемент ХХК

Бүртгэлийн дугаар:

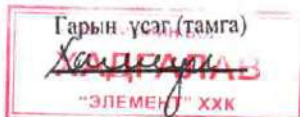
0 0 0 0 1 1

Аюултай хог хаягдал хүлээн авсан:

Овог нэр (дармал үсгээр бичих)

2. Хамуу

Гарын үсэг (тамга)

он сар өдөр

Бүх шийт 2400

7200

“Болор жонш” ХХК-иас 2025 оны 04 дугаар сарын 10-ны өдөр ирсэн хортой хог хаягдал устгалд оруулж буй байдал. Устгалын актны хавсралт зураг.

Актын дугаар: 25/090

Аюултай хог хаягдал хариуцсан мэргэжилтэн
Химич: Э. Халиун

ХОГ ХАЯГДЛЫН ГЭРЭЭ

2025 он 06 сарын 03 өдөр

№

Баянжаргалан сум

Нэг . Нийтлэг үндэслэл

Монгол улсын Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 17-р зүйлийн 2,6 дахь заалт , Хог хаягдлын тухай хуулийн 8.4, 9.2, 20.1, 20.2 дугаар зүйл, Сумын ИТХ-ийн 2019 оны 05 тоот тогтоолыг үндэслэлээ.

Хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд үзүүлэх хортой нөлөөллийг арилгах түүнээс урьдчилан сэргийлэх ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах, хадгалах, дахин боловсруулж эргүүлэн ашиглах, тээвэрлэх булах болон орчны ариун цэврийг тогтмол цэвэр байлгах, цэвэр эрүүл орчинд ажиллаж амьдрах орчныг бий болгоход оршино.

Хоёр. Гэрээ байгуулагч талууд

Нэг талаас Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын ЗДТГ-ыг төлөөлж Байгаль орчны мэргэжилтэн Хүрэлхүү овогтой Сарангэрэл, нөгөө талаас Энгэр-Ус 2-р багийн нутагт орших **11820А тоот тусгай зөвшөөрөл бүхий ил уурхай** эзэмшигч “Болоржонш ” ХХК-н ерөнхий менежер Чулуунбат овогтой Далайхүү нар харилцан тохиролцож 2025 оны 06 сарын 03 -ны өдрөөс 2026 оны 06 сарын 03 –ийг хүртэл энэхүү гэрээг байгуулав.

Гурав. Төлбөр тооцсон байдал

Баянжаргалан сумын 2019 оны 12 дугаар сарын 19-ны ИТХ-ын 05 тогтоолд заасны дагуу сард 80.000 төгрөгөөр тооцов.

Төлбөрийг Төрийн сан банкны 100080500947 тоот дансанд тушаана. / ДУ.А Хог хаягдлын хураамж/

Сарын төлбөр 80.000 төгрөг /наян мянган төгрөг/

Жилийн төлбөр 960.000 төгрөг /есөн зуун жаран мянган төгрөг/

Дөрөв. Сумын ЗДТГ эрх

- 1 . Монгол улсын Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Хог хаягдлын тухай хууль, Ариун цэврийн тухай хуулийн дагуу хяналт тавьж ажиллах
- 2 . Иргэд аж ахуйн нэгж , байгууллагын хог хаягдал гаргасны төлбөрийг төвлөрүүлэх
- 3 . Иргэд аж ахуйн нэгж , байгууллагын хог хаягдлаа зориулалтын цэгт хаяж байгаа эсэхэд хяналт тавих
4. Хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх хуваарийг тээвэрлэгчтэй гэрээ байгуулж хэрэгжилтэнд хяналт тавих.

Тав. Иргэн ААН байгууллагын эрх үүрэг

1. Өөрийн байгууллагын үйл ажиллагаанаас гарсан ахуйн хуурай хог хаягдлыг стандартын шаардлага хангасан зориулалтын саванд хадгалж байх.
2. ААНэгж байгууллага нь хог хаягдал гаргасан төлбөрөө улирал бүрийн сүүл сарын 15-ны дотор гэрээнд зааснаар Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын татварын байцаагчтай холбогдож хог хаягдлын төлбөрөө төлөх.
3. Хог хаягдлыг ангилан ялгаж байх
4. Ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хогийг тогтсон хугацаанд цэвэрлэж тээвэрлэх, хог хаягдлын талаархи дүрэм журам, стандартын шаардлагыг хангаж зориулалтын цэгт хаяж байхад анхаарах.
5. Үйлдвэр үйлчилгээний явцад үүсдэг хог хаягдлын хэмжээ, бусад мэдээллийг сумын захиргаанд мэдээлж байх.
6. Хог хаягдлыг ангилан хаях талаар мэдээллийг ажилтнуудад эзэмшүүлэх, сургалт сурталчилгаа явуулах, аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангаж ажиллах.
7. Оршин суугаа газар орчмын хог хаягдлыг цэвэрлэх, олон нийтийг хамарсан ажилд оролцох.
8. Хуульд заасан журмын дагуу олон нийтийн хяналтыг хэрэгжүүлэх, хог хаягдлын тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдэд хариуцлага хүлээлгэхийг эрх бүхий байгууллага албан тушаалтнаас шаардах.
9. Үүссэн аюултай хог хаягдал, түүний эх үүсвэрийн талаар төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагад мэдээллэх.
10. Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын татварын байцаагчтай холбогдож хог хаягдлын төлбөрөө төлөх.
11. Сумын төвийн нэгтсэн хог хаягдлын талбай дээр хогоо асгахдаа бүртэл хийх , нэгтсэн хогийн цэгийг талбайг 2 удаа шууж цэвэрлэх.

Зургаа. Гэрээний хариуцлага

1. Аж Ахуй нэгж байгууллага нь хог хаягдал гаргасны төлбөрөө удаан хугацаагаар төлөөгүй болон ил задгай хог шатаасан, зориулалтын бус газар хог хаягдал хаясан нөхцөлд өр авлагыг барагдуулах ба учруулсан хохирлыг арилгах шаардлагатай тохиолдолд холбогдох дээд шатны байгууллагад хандан хог хаягдлын тухай хуулийн дагуу хариуцлага тооцно.
2. Аж Ахуй нэгж байгууллага нь энэхүү гэрээнд өөрчлөлт оруулах шаардлагатай гэж үзвэл хоёр талын хамтарсан төлөөлөгч тухай бүр шийдвэрлэнэ.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН

Дундговь аймаг
Баянжаргалан
ЗДТГазар БОМЭрхжилтэн
Х.Сарангэрэл .....
Утас: 88032429

Гүйлгээ амжилттай.

960,000.00 MNT

2025.12.11 10:41

Хүлээн авагч

Ду.Ба Хог хаягдлын хураамж
100080500947

Гүйлгээний утга

2251201103121

Дуусгах

БАТЛАВ:
"ЭЛЕМЕНТ" ХХК
ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ

9024100783
ХТҮ9435 @ 2100061

/Б.ЭНХБАДРАЛ/

БАТЛАВ:
"БОЛОРЖОНШ" ХХК
ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ

ЗАН0009 2830701

/SIRENGULENG /

**ХИМИЙН ХОРТОЙ БОЛОН АЮУЛТАЙ БОДИСЫН
ХАЯГДАЛ ТЭЭВЭРЛЭХ, УСТГАХ АЖИЛ ГҮЙЦЭТГЭХ ГЭРЭЭ**

№ ХБ-25/067

2025 оны 04-р сарын 03-ны өдөр

Улаанбаатар хот

НЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1. Нэг талаас "Элемент" ХХК РД: /2100061/ /цаашид "Гүйцэтгэгч" гэх/ түүнийг төлөөлж, Химийн мэргэжилтэн албан тушаалтай Э.Халиун, нөгөө талаас /цаашид "Захиалагч" гэх/-ыг "БОЛОРЖОНШ" ХХК РД:/2830701/ түүнийг төлөөлж Ерөнхий менежер албан тушаалтай Ч.Далайхүү нар харилцан тохиролцож, Монгол Улсын Иргэний хууль, Хог хаягдлын тухай хууль, Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль, Байгаль орчны тухай хууль, Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, Монгол улсын шадар сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Эрүүл мэндийн сайдын хамтарсан тушаалаар батлагдсан Химийн хорт болон аюултай бодис хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах журам болон бусад холбогдох хууль тогтоомжийг үндэслэн энэхүү гэрээг байгуулав.
- 1.1. Энэхүү гэрээний зорилго нь **Гүйцэтгэгч** тал нь гэрээнд заасан хугацаанд химийн аюултай хог хаягдлыг зориулалтын газарлуу ачиж тээвэрлэх, зориулалтын шатаах зууханд химийн бодисын аюултай хог хаягдлыг устгах, захиалагч төлбөрийг төлөх болон байгууллага хоорондын ажлын уялдааг сайжруулж хариуцлагыг дээшлүүлж, хамтран ажиллахад оршино.
- 1.2. Дараах баримт бичиг гэрээний хавсралт байх бөгөөд гэрээний салшгүй хэсэг болно.
  - 1.2.1 Устгал хийх хог хаягдлын мэдээлэл, үнэ /Хавсралт №1/
  - 1.2.2 Аюултай хог хаягдлын дагалдах бичиг
  - 1.2.3 Захиалагч байгууллагын улсын бүртгэлийн гэрчилгээ
  - 1.2.4 "Элемент" ХХК-ийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ болон тусгай зөвшөөрлийн хуулбар

ХОЁР. ЗАХИАЛАГЧ ТАЛЫН ЭРХ ҮҮРЭГ

- 2.1. Захиалагч дараах эрхтэй:
  - 2.1.1. Гүйцэтгэгч талаас гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлэхийг шаардах эрхтэй,
  - 2.1.2. Химийн хорт болон аюултай бодис хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгахдаа холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу ажиллах, зориулалтын тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэхийг шаардах,
  - 2.1.3. Химийн хорт болон аюултай бодисыг устгахдаа зориулалтын дагуу устгаж, булшилсан актаа гаргаж өгөхийг шаардах зэрэг эрхтэй.
- 2.2. Захиалагч дараах үүрэгтэй:
  - 2.2.1. Аюултай хог хаягдлыг Хог хаягдлын тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.2 дахь заалтын дагуу аюултай хог хаягдал савлаж хадгалах сав нэг бүр нь "Аюултай хог хаягдал" гэсэн бичиглэлтэй, стандартаар тогтоосон тэмдэг, тэмдэглэгээтэй байх ба ил харагдахуйц газар тухайн хаягдлын нэр, хуримтлуулж эхэлсэн хугацааг заавал тэмдэглэсэн байх,
  - 2.2.2. Үүссэн аюултай, эрсдэлтэй хог хаягдлыг Хог хаягдлын тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.1 дэх заалтын дагуу тасаг нэгжээс нэг цэгт цуглуулан, зориулалтын түр хадгалах байранд хадгалах,
  - 2.2.3. Хог хаягдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.7 дахь заалтад заасан маягтын дагуу дагалдах бичгийг бүрдүүлэх. Мөн химийн бодисын хор аюулын лавлах мэдээлэл дагалдан өгч явуулах,
  - 2.2.4. Аюултай хог хаягдал ачуулсан тээврийн тооцооны хуудсанд ажилласан цаг, гарын үсэг зурж, тамга тэмдэг дарж баталгаажуулах,
  - 2.2.5. Хадгалсан хог хаягдлыг хүлээлгэж өгөхдөө бодит хэмжээг бодитоор зөв хэмжих,
  - 2.2.6. Аюултай хог хаягдал тээвэрлэж, устгасан хөлсийг гэрээнд заасан хугацаанд төлөх,

- 2.2.7. Захиалагчийн буруутай үйл ажиллагаанаас үүдэн гүйцэтгэгчийн ажилтан бэртэж гэмтсэн, өртсөн, хордсоноос үүдэн гарах хохиролыг захиалагч бүрэн хариуцлага хүлээх,
- 2.2.8. Аюултай хог хаягдлаа ачиж тээвэрлэх, захиалга өгсөн үед тээврийн хэрэгсэл очиход бэлэн байх, хариуцсан ажилтаныг байгууллага дээрээ байлгаж, хог хаягдал ачилт хийж өгөх.
- 2.2.9. Аюултай хог хаягдлаа гэрээний хүчинтэй хугацаанд багтаан 4.3-т заасны дагуу хүлээлгэн өгч устгуулах.

ГУРАВ. ГҮЙЦЭТГЭГЧ ТАЛЫН ЭРХ, ҮҮРЭГ

- 3.1. Гүйцэтгэгч дараах эрхтэй:
  - 3.1.1. Захиалагч талаас гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлэхийг шаардах эрхтэй,
  - 3.1.2. Аюултай хог хаягдал тээвэрлэсний хөлсийг гэрээнд заасан хугацаанд төлж барагдуулахыг шаардах эрхтэй,
  - 3.1.3. Ачиж тээвэрлүүлэх хаягдлыг зориулалтын сав баглаа боодолтой, хаяг шошготой, "аюултай" гэсэн тэмдэглэгээтэй байхыг шаардах, хаяггүй бол тээвэрлэхгүй байх эрхтэй,
  - 3.1.4. Хог хаягдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.7 дахь заалтад заасан маягтын дагуу дагалдах бичгийг шаардах эсвэл дагалдах бичиггүй бол хог хаягдлыг тээвэрлэхгүй байх эрхтэй
- 3.2. Гүйцэтгэгч дараах үүрэгтэй:
  - 3.2.1. Хог хаягдлыг захиалагчийн өгсөн захиалга, тоо хэмжээ, байршилд тулгуурлан тээвэрлэх хуваарь гарган захиалагчид мэдээлэл өгч зориулалтын тээврийн хэрэгслээр саадгүй тээвэрлэх,
  - 3.2.2. Аюултай хог хаягдлыг хүлээн авах, тээвэрлэх явцад хууль, журам, стандарт шаардлагад заасны дагуу ажиллах, тээврийн хэрэгсэлийн аюулгүй байдал, ажиллагсдын хөдөлмөрийн аюулгүй байдлыг хөдөлмөр аюулгүй байдлыг хангаж, бүрэн хүлээн авах, түүнээс үүдэх аливаа эрсдэл хариуцлагыг бүрэн хариуцах,
  - 3.2.3. Гүйцэтгэгчийн буруутай үйл ажиллагаанаас үүдэн захиалагч болон гүйцэтгэгчийн ажилтан, бусад этгээд бэртэж гэмтсэн, өртсөн, хордсоноос үүдэн гарах хохиролыг гүйцэтгэгч бүрэн хариуцах,
  - 3.2.4. Аюултай хог хаягдалтай холбоотой зөрчил илэрсэн болон засаж сайжруулах шаардлагатай санал байгаа тохиолдолд мэдэгдэх,
  - 3.2.5. Аюултай хог хаягдлыг зориулалтын устгалын төвд аюулгүй болгон устгах
  - 3.2.6. Устгал хийгдсэний дараа устгалын акт гаргах тус тус үүрэгтэй,
  - 3.2.7. Тухайн байгууллага дээр гарсан онцгой нөхцөл байдлын улмаас ажиллах тохиолдолд харилцан тохиролцож, гэрээнд заагдсаны дагуу үүргээ биелүүлэх үүрэгтэй. Шаардлагатай бол гэрээнд нэмэлт тодотгол оруулж болно.
  - 3.2.8. Холбогдох хууль тогтоомжид заасан бусад үүрэг

ДӨРӨВ. ТЭЭВЭРЛЭХ ХУГАЦАА, ТӨЛБӨР ТООЦОО

- 4.1. Үйлчилгээний төлбөр нь тухайн устгах аргачлалын дагуу устгалын үед аюултай хог хаягдлын хэмжээнээс хамааран, устгал өгөх бүрт тооцож нэхэмжилнэ. Аюултай хог хаягдлын устгалын төлбөрийг хавсралт №1-т тусгав.
- 4.2. Энэхүү гэрээ 2025 оны 04-р сарын 03-ны өдрөөс 2026 оны 04-р сарын 03-ны өдөр хүртэлх хугацаанд хүчин төгөлдөр үйлчлэнэ.
- 4.3. Захиалагч гэрээний баталгаа болгож урьдчилгаа төлбөр болох **1,500,000.0 /Нэг сая таван зуун мянга/** төгрөгийг Гэрээний 4.5 дахь хэсэгт заасан дансанд байршуулснаар гэрээ батлагдана. Урьдчилгаа төлбөр нь гэрээний хүчинтэй хугацаанд хийгдсэн тээвэрлэлт, устгалын зардлаас хасагдаж тооцогдоно.
- 4.4. 4.3-т заасан урьдчилгаа төлбөр нь зөвхөн энэхүү гэрээний хүчинтэй хугацаанд үйлчилгээний төлбөрөөс хасагдаж тооцогдоно.
- 4.5. Аюултай хог хаягдлыг гүйцэтгэгч ачилт тээвэрлэлт хийх үед болон устгалын төвд хүлээн аван нарийн хэмжилт хийх үед гэрээнд заасан хэмжээнээс илүү гарсан тохиолдолд гүйцэтгэлээр захиалагч талаас нэхэмжилнэ.
- 4.6. Гэрээний төлбөрийг ажил гүйцэтгэж дууссаны дараа гэрээнд заасан журмаар гэрээ дүгнэсэн акт үйлдсэнээс хойш ажлын 5 хоногийн дотор төлбөрийн нэхэмжлэлийг үндэслэн "Элемент" ХХК-ийн **1715164140 /Голомт банк/** тоот дансанд бэлэн бусаар төлнө.

- 4.7. Хүндэтгэн үзэх шалтгаанаар хугацаандаа төлбөр төлөгдөөгүй тохиолдолд боломжит хугацааг мэдэгдэж, онцгой объектыг харгалзан үзэж, энэхүү хугацаанд төлбөр төлөх хүртэл үйлчилгээг тасалдуулахгүй хүргэнэ.
- 4.8. Төлбөр тооцрог зөвхөн Гэрээний 4.5 дахь хэсэгт заасан байгууллагын дансанд төлөх бөгөөд тус данснаас бусад хувь хүний дансанд шилжүүлсэнээс үүдэх хохиролыг гүйцэтгэгч тал хариуцахгүй болно.
- 4.9. Энэхүү гэрээг 2 хувь үйлдэх бөгөөд талуудын гарын үсэг зурснаар хүчин төгөлдөр болно.

ТАВ. ТАЛУУДЫН ХҮЛЭЭХ ХАРИУЦЛАГА

- 5.1 Талууд гэрээнд заасан үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд гэм буруутай тал нөгөө талдаа учирсан хохирлыг төлнө.
- 5.2 Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлд заасан шаардлагыг Гүйцэтгэгч тал хангаж ажиллах бөгөөд ХАБЭА-н зааварчилгааны дагуу ажиллах үүрэгтэй.
- 5.3 Захиалагч талын байгууллагын бүсэд нэвтэрсэн тохиолдолд захиалагч талаас тавьсан ХАБЭА-н шаардлагыг гүйцэтгэгч тал хангаж ажиллах бөгөөд Элемент ХХК-ийн тээврийн хэрэгслийг давуу эрхийн дагуу хөдөлгөөнд оролцуулна.
- 5.4 Захиалагч тал гүйцэтгэгч талын ажлаа явуулах боломжоор байгууллагын хүрээнд хангаж өгөх үүрэг хүлээнэ.
- 5.5 Талууд Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн тухай хуулийн 12 дугаар болон бусад холбогдох зүйлд заасан шаардлагыг ханган хамтран ажиллах үүрэгтэй.

ЗУРГАА. ДАВАГДАШГҮЙ ХҮЧИН ЗҮЙЛ

- 6.1. Гэнэтийн буюу давагдашгүй хүчин зүйл гэдэгт гал түймэр, газар хөдлөлт, салхи шуурга, аянга цахилгаан, үер усны гамшиг зэрэг байгалийн гамшиг, нийтийг хамарсан үймээн самуун, эмх замбараагүй байдал, ажил хаялт, эрчим хүчний тасалдал, эсэргүүцлийн хөдөлгөөн, гоц халдварт өвчин, дайн, террорист халдлага, төрийн эрх бүхий байгууллагын шийдвэр, хорио, цээр, сүлжээний хэвийн ажиллагааны горимоос хэтэрсэн гэнэтийн огцом ачаалал зэрэг талуудын хүсэл зоригоос үл хамаарах, тэдгээрийн хяналтаас гадуур, урьдчилж тооцох ба даван туулах боломжгүй шалтгаануудыг ойлгоно.
- 6.2. Гэнэтийн буюу давагдашгүй хүчний шинжтэй нөхцөл байдлын улмаас гэрээгээр хүлээсэн үүргээ зохих ёсоор биелүүлэх боломжгүй болсон тохиолдолд нэн даруй нөгөө талдаа мэдэгдэнэ. Энэ тохиолдолд үүрэг гүйцэтгэх хугацаа нь энэхүү нөхцөл байдал арилах хүртэл хугацаагаар хойшлогдоно.
- 6.3. Гэнэтийн болон давагдашгүй хүчний шинжтэй нөхцөл байдал үүссэн тухай тодорхойлолтыг холбогдох эрх бүхий байгууллагаас гаргуулж авна. Энэ тохиолдолд Талууд харилцан тохиролцож асуудлыг шийдвэрлэнэ.
- 6.4. Гэнэтийн буюу давагдашгүй хүчин зүйлсийн улмаас гэрээний үүргээ биелүүлээгүй, эсвэл зохих ёсоор биелүүлээгүй тал нь энэ тухайгаа нотолсон тохиолдолд хариуцлагаас чөлөөлөгдөнө.

ДОЛОО. МАРГААНЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ

- 7.1. Талууд энэ гэрээг биелүүлэх явцад иргэний болон эрх зүйн маргаанд хамаарагдах асуудлаар бие биедээ өгсөн зөвлөмжийг анхааралдаа авч ажиллана.
- 7.2. Энэхүү гэрээтэй холбоотой маргаан гарсан тохиолдолд талууд аль болох хэлэлцээрийн аргаар шийдэхийг эрмэлзэх бөгөөд эс эвлэрвэл захиалагчийн оршин байгаа газрын харьяаллаар Монгол Улсын шүүхээр шийдвэрлүүлнэ.

НАЙМ. МЭДЭЭ, МЭДЭЭЛЛИЙН НУУЦЛАЛЫГ ХАДГАЛАХ

- 8.1. Талууд энэхүү гэрээг байгуулсантай холбоотой болон гэрээг хэрэгжүүлэх явцад шууд болон шууд бусаар олж мэдсэн байгууллага, ажилтан ажиллагсад, харилцагч, үйлчлүүлэгчийн байгууллагын болон ажилтны хувийн нууцад хамааралтай (техник, санхүү, бизнес, хувь хүний эрүүл мэндийн мэдээллийн нууц гэх мэт) аливаа мэдээ, мэдээллийг бусдад бичгэн, аман болон бусад хэлбэрээр задруулахгүй байх үүргийг хугацаагүй хүлээнэ.
- 8.2. Энэхүү гэрээний 8.1-д заасан нөхцөлийг зөрчсөн тал үүнтэй холбоотойгоор үүсэх аливаа үр дагавар, хохирлыг хуулийн дагуу арилгах үүрэг хүлээнэ.

АРАВ. ГЭРЭЭ ЦУЦЛАХ

- 10.1. Дараах тохиолдолд гэрээ дуусгавар болно. Үүнд:
- 10.1.1. Гэрээний хугацаа дуусаж, гэрээний биелэлтийг дүгнэснээр,
- 10.1.2. Талууд харилцан тохиролцож гэрээг цуцалснаар,
- 10.2. Талууд харилцан тохиролцсоноор гэрээг цуцалж болно. Гэрээг цуцлах тохиолдолд нөгөө талдаа хуанлийн 15-аас доошгүй хоногийн өмнө бичгээр мэдэгдэл хүргүүлнэ. Мэдэгдэлд гэрээг цуцлах үндэслэл, цуцлах огноог тодорхой дурдсан байна. Гэрээ дараах үндэслэлээр хугацаанаас өмнө цуцлагдана. Үүнд:
- 10.2.1. Аль нэг тал гэрээгээр хүлээсэн үүргээ удаа дараа (2 ба түүнээс дээш удаа) биелүүлээгүй бөгөөд энэ талаар нөгөө талд бичгээр мэдэгдэл шаардлага хүргүүлсэн боловч биелүүлээгүй,
- 10.2.2. Талууд оролцогч талын нэр хүндэд ноцтой хохирол учруулсан,
- 10.2.3. Хууль тогтоомжид заасан бусад үндэслэл.

АРВАН НЭГ. ГЭРЭЭНИЙ БАТАЛГАА, БУСАД

- 11.1. Энэхүү гэрээний үндсэн эхийг хоёр хувь үйлдэж, тал тус бүр нэг хувийг хадгална.
- 11.2. Талууд харилцан тохиролцвол гэрээнд нэмэлт өөрчлөлт оруулж болно.
- 11.3. Гэрээнд нэмэлт өөрчлөлт оруулах санал, хүсэлтийг бичгээр үйлдэж 10-аас доошгүй хоногийн өмнө нөгөө талдаа гэрээнд заасан хаягаар, баталгаат шуудангаар эсвэл биечлэн хүргүүлнэ.
- 11.4. Энэхүү гэрээ нь талуудын эрх бүхий албан тушаалтнууд гарын үсэг зурж, тамга дарсан өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болох бөгөөд гэрээний хугацаа дуусах хүртэл хүчинтэй үйлчилнэ.
- 11.5. Гэрээнд оруулсан нэмэлт өөрчлөлт нь гэрээний салшгүй хэсэг болно.
- 11.6. Гүйцэтгэгч нь гэрээт ажлыг гүйцэтгэх, мэргэжлийн туршлагатай ажилтан, зориулалтын тээврийн хэрэгсэлтэй, ажил гүйцэтгэх, үйл ажиллагаа зрхлэх тусгай зөвшөөрлийн холбогдох хууль журмын дагуу шударгаар авсан бөгөөд тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дуусаагүй болохыг үүгээр баталж байна.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

Гүйцэтгэгчийг төлөөлж:

Хийийн мэргэжилтэн албан тушаалтай
 ..... /Э.Халиун/
 Утас: 80098790
 Нягтлан бодогч албан тушаалтай ..... /Н. Пүрэвсүрэн/
 Утас: 86103790
 /Тамга, тэмдэг/ 9828167 83 100861
 Харилцах утас: 8610-3790; 9910-7745
 Хаяг: Налайх дүүрэг 3-р хороо, Бүс нуур /12610/

Захиалагчийг төлөөлж:

Ерөнхий мөнцжөр ажилтан албан тушаалтай
 ..... /Ч.Далайхүү/
 Утас: 88331199
 E майл: bolonjsh.2020@gmail.com
 Нягтлан бодогч
 ..... /М.Мөнхгэрэл/
 Утас: 99807876
 Хаяг: БЗДүүрэг, 12-р хороо, Постны 1-10тоот

Химийн хорттой болон аюултай бодисын хаягдал
тээвэрлэх, устгах ажил гүйцэтгэх ХБ-25/067 дугаартай
гэрээний хавсралт №1

Энэхүү гэрээгээр зөвхөн доорх хаягдлыг хүлээн авч хадгалан, устгал хийнэ. ХХК

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДЛЫН МЭДЭЭЛЭЛ		Хэмжих нэгж	Тоо ширхэг	Нэгж үнэ	
1	Химийн бодисын хоосон хуванцар сав	кг	1	MNT	1'700.0
2	Химийн бодисын хоосон шилэн сав	кг	1	MNT	2'700.0
3	Химийн бодисын хоосон шуудай	кг	1	MNT	2'000.0
4	Химийн бодисын холимог	кг	1	MNT	12'500.0
5	Тээвэрлэлт /300км-т 1 тн хүртэлх/	кг	1	MNT	3'000'000.0

/Дээрхи тээвэрлэлт, устгалын зардал нь НӨАТ ороогүй дүн бөгөөд зардлыг тооцохдоо НӨАТ -ын 10% нэмж нэхэмжилнэ/

Устгах арга аргачлал: Дээрхи хог хаягдлыг зориулалтын эргэлтэт системтэй 2СТ загварын шатаах зууханд 2 давхар шатаах камер (1-р камер 800°C, 2-р камер 1200°C)-т 99% шатааж устгалд оруулна. Шатаалтаас үүссэн үнсний хаягдлыг зориулалтын ландшафлын талбайд булшилж устгана.

ХАВСРАЛТЫГ БАТАЛГААЖУУЛСАН:

Гүйцэтгэгчийг төлөөлж:

Химийн мэргэжилтэн албан тушаалтай

 /Э.Халиун/
Утас: 80046790

Захиалагчийг төлөөлж:

Ерөнхий менежер

..... /Ч.Далайхүү/
Утас: 88331199

УБ-2

Монгол Улсын Засгийн газрын
2014 оны 20 дугаар тогтоолоор баталсан

МОНГОЛ УЛС
УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ

2007.01.29 / Бүртгэсэн он сар өдөр /

№ 000056758

9011082081 / Улсын бүртгэлийн дугаар /

2100061 / Регистрийн дугаар /

Элемент Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
/ Хуулийн этгээдийн нэр хариуцлагын хэлбэр /

Дүрэм
/ Үүсгэн байгуулах баримт бичиг /

Тогтоол 1 1996.08.23
/ шийдвэрийн нэр / / дугаар / / он сар өдөр /

3821 / код / Эрүүл мэндийн байгууллагуудын аюултай эрсдэлтэй хог хаягдал үстлэх үйлдвэр
/ Үндсэн эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэл /

4610
1030 Гадаад худалдаа
Хүнсний ногоо даршлах, хадгалах

/ код / / Туслах эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэл /

Хугацаагүй 4 10,660.00
/ хугацаа / / гишүүдийн тоо / / өөрийн хөрөнгийн хэмжээ, өмчлөх төгрөгөөр /

Улаанбаатар, Сонгинохайрхан, 26-р хороо 6-р хэсэг 69 тоот Утас1: 99193760 Утас2: 9909944, факс
/ хуулийн этгээдийн албан ёсны хаяг /

Улсын бүртгэлийн ерөнхий
газрын Бүртгэлийн газар
/ бүртгэсэн байгууллагын нэр /

Гэрчилгээ дахин олгосон 2013 он 5 сар 14 өдөр

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ ЦУГЛУУЛАХ, ТЭЭВЭРЛЭХ,
ДАХИН БОЛОВСРУУЛАХ, УСТГАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЭРХЛЭХ
ЗӨВШӨӨРӨЛ

Дугаар 0000012

Огноо: 2023.09.25

Хавсралт 1 -д завсан нөхцлийн дагуу аюултай хог хаягдал
Аюултай хог хаягдлийг цуглуулах, тээвэрлэх, устгах үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийг
(зөвшөөрлийн төрөл)
9011082081 улсын бүртгэлийн дугаартай 2100061
регистрийн дугаартай **Элемент ХХК** -д 2023 оны 09 дугаар сарын 25-ны
өдрөөс 2028 оны 09 дугаар сарын 25-ны өдөр 5 жилийн хугацаагаар олгов.

Үйл ажиллагаа эрхлэх талаарх мэдээлэл:

Аюултай хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, устгах үйл ажиллагаа
эрхлэгчийн бүртгэлийн дугаар 0000025
Аж ахуйн нэгж/иргэний хаяг: **Улаанбаатар хот** аймаг, хот **Налайх**
сум, дүүргийн 3-р дугаар баг, хорооны **бүс нуур /12610/, 77 тоот**
(судалж, батлах үйл ажиллагааг дугаар) **Улаанбаатар**
Зөвшөөрөл олгосон үйл ажиллагаа явуулах газрын байршил:
аймаг, хот **Налайх** сум, дүүргийн **3-р дугаар**
баг, хорооны **бүс нуур /12610/, 77 тоот**
(газрын нэр/судалж/олгох үйл ажиллагааг дугаар)

Хавсралт нь энэхүү зөвшөөрлийн салшгүй нэг хэсэг болно.

Зөвшөөрөл олгосон:

**БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ
ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД**

(байгууллагын нэр, албан тушаал)

Б.БАТ-ЭРДЭНЭ

(овог нэр)

2023 оны 09 сарын 25 өдрийн
0000023 зөвшөөрлийн
1 хавсралт

№	Тушаалын дугаар	Хугацаа	Олгосон өдөр
1	A/464	2023.09.25-2028.09.25	2023.09.25
2			
3			
4			
5			

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ
ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД

(байгууллагын нэр, албан тушаал)

Б.БАТ-ЭРДЭНЭ

(овог нэр)

САНАМЖ:

Тус яамнаас олгосон энэхүү гэрчилгээг зориулалтын бусаар ашигласан, үйл ажиллагаандаа ноцтой алдаа дутагдал гаргасан, худалдан борлуулсан, холбогдох хууль тогтоомжийг зөрчсөн бол хүчингүй болгох үндэслэл болно.

Огноо/Date: 2025.04.03 13:07:42

Шилжүүлгийн мэдээлэл/Transaction information

Журналын/Journal No: 001088091528

Хавсралт№10

Системийн огноо/System Date: 2025.04.03 13:07:42

Дт/ From	IBAN/Дансны/Картын дугаар IBAN/Account/Card number	Нэр/Name	Дүн/Amount	Ханш/Rate
	5070474347	БОЛОРЖОНШ	1,500,000.00 MNT	1.00
/ Нэг сая таван зуун мянган төгрөг /				
Кт/ To	Банкны дугаар/Branch No	Банкны нэр/Bank Name		
	15	Golomt Bank - Голомт төв банк	1,500,000.00 MNT	1.00
	IBAN/Дансны/Картын дугаар IBAN/Account/Card Number	Нэр/Name		
	MN020015001715164140	ЭЛЕМЕНТ ХХК		

Гүйлгээний утга/Transaction description:

EB-bolorjonsq ххк 2830701

Харилцагч танд баярлалаа./Thank you to our customers

Гүйлгээний баримтыг баталгаажуулсан/Transaction statement verified:

Салбар, тооцооны төв/Branch, sub-branch:

Гарын үсэг/Signature:

Тамга/Stamp:

_____ Он/Year (YYYY) _____ Сар/Month (MM) _____ Өдөр/Day (DD)

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын
2018 оны 02 сарын 02-ны өдрийн А/21 дугаар
тушаалын 1 дүгээр хавсралт

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ ХАЯГДЛЫН ДАГАЛДАХ БИЧИГ

№ 0000830

Дагалдах бичгийн дугаар:

/шаардлагатай тохиолдолд нэмэлт хуудас хэрэглэнэ./

1. Үүсгэгчийн талаарх мэдээлэл:

Аюултай хог хаягдал үүсгэгчийн бүртгэлийн дугаар:

Аюултай хог хаягдал үүсгэгч байгууллагын нэр: *Болор Жонц ХХК*

2. Аюултай хог хаягдлыг хүлээлгэн өгсөн:

Овог нэр

Албан тушаалтан

Гарын үсэг:

Огноо:

2025 он 03 сар 25 өдөр

3. Тээвэрлэгчийн талаарх мэдээлэл:

1/ Тээврийн хэрэгслийн улсын дугаар: *27-764AA* Тээвэрлэгчийн бүртгэлийн дугаар: .....

4. Аюултай хог хаягдлын талаарх мэдээлэл:

	Аюултай хог хаягдлын нэр	Аюулын ангилалын зэрэглэл	Савлагааны бүлэг	Савны		Хэмжээ	Нэгж /кг Эсвэл/ш	Аюултай хог хаягдлын код
				дугаар	Төрөл			
1	<i>Шуудай</i>	<i>+</i>	<i>Бийцүү</i>			<i>150</i>	<i>кг</i>	<i>150109</i>
2								
3								
4								

3. Тээвэрлэх үед анхаарах нэмэлт зааварчилгаа, мэдээлэл:

5. Аюултай хог хаягдлыг хүлээн авсан тээвэрлэгч:

1. Овог нэр: *М. Баймуца* Гарын үсэг: ..... 2025 он 03 сар 25 өдөр

6. Үл зохицол:

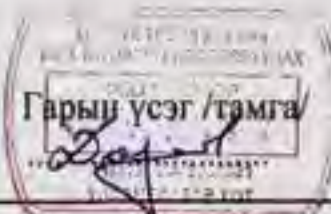
7. Аюултай хог хаягдлыг хүлээн авагчийн талаарх мэдээлэл:

Аж ахуйн нэгжийн нэр: ЦЭЦҮҮХ ТРЕЙД ХХК

Цэцүүх трейд ХХК бүртгэлийн дугаар: У-001123

Аюултай хог хаягдлыг хүлээн авсан.

Овог нэр: *Ц. Дэлгэрмаа* Албан тушаал: *Н.З.И.А.В.*

Огноо
2025 он 03 сар 26 өдөр

noreply 14:30

发给我

翻译成中文

Огноо/Date: 2025.03.26 14:30:14

Шилжүүлгийн мэдээлэл/Transaction information
Журналын/Journal No: 001079458472

Системийн огноо/System Date: 2025.03.26 14:30:14

Дт/ From	IBAN/Дансны/Картын дугаар IBAN/Account/Card number	Нэр/Name	Дүн/Amount	Ханш/Rate
	5070474347	БОЛОРЖОНШ	207,000.00 MNT	1.00
/ Хоёр зуун долоон мянган төгрөг /				
Кт/ To	Банкны дугаар/Branch No	Банкны нэр/Bank Name		
	15	Golomt Bank - Голомт төв банк	207,000.00 MNT	1.00
	IBAN/Дансны/Картын дугаар IBAN/Account/Card Number	Нэр/Name		
	MN730015001715132986	ЦЭЦҮҮХ ТРЕЙД ХХК		

Гүйлгээний утга/Transaction description:
EB-bolorjonsq ххк 2830701

Харилцагч танд баярлалаа./Thank you to our customers

Гүйлгээний баримтыг баталгаажуулсан/Transaction statement verified:

Салбар, тооцооны төв/Branch, sub-branch:

Гарын үсэг/Signature:

Тамга/Stamp:

_____ Он/Year (YYYY) _____ Сар/Month (MM) _____ Өдөр/Day (DD)

Сурталчилгаа/Advertisement:

“ЭВ ИХ ГЛЮК” ХХК

Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээний
дүгнэлт, тайлан

(MNS 5080:2023 стандарт)

ЗАХИАЛАГЧ БАЙГУУЛЛАГА:
“БОЛОР ЖОНШ” ХХК

2025 ОН

**АЖЛЫН БАЙРНЫ ХӨДӨЛМӨРИЙН НӨХЦӨЛИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ
ТАЙЛАН**

Тайлангийн дугаар 25/01

Үнэлгээнд хамрагдсан байгууллагын мэдээлэл	“Болор жонш” ХХК РД: 2830701 Хаяг: Дундговь аймаг, Баянжаргалан сум, Аргатайн 3-р багт байрлах жонш боловсруулах үйлдвэр үйлдвэрийн ажлын байр Утас: 88331199 И-мэйл хаяг: Bolorjonsh.2020@gmail.com
Тайлан гаргасан огноо	2025-01.08
Тайлан бичсэн:	С. Долгор, Ахлах эрүүл ахуйч
Хянасан:	Л.Оюунчимэг, Эрүүл ахуйч
Үнэлгээний баг:	Б.Лхагвамаа, Чанарын менежер Э. Энххүслэн, Техникч
Тайлантай танилцсан:	Гүйцэтгэх захирал, С. Дуламсүрэн
Энэхүү ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээг “Болор жонш ХХК-ийн захиалгаар “ЭВ ИХ ГЛЮК” ХХК хийж гүйцэтгэв.	
Харилцах хаяг:	Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 6-р хороо, залуучуудын гудамж, “АВ” центр, 604 тоот
Утас:	70109994, 94006707
И-мэйл:	ebikh6889@gmail.com

ГАРЧИГ

- Бүлэг 1. Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээний талаарх ерөнхий мэдээлэл**
- 1.1 Ерөнхий зүйл
  - 1.2 Зорилго, зорилт
  - 1.3 Хөдөлмөрийн нөхцөлийн хамрах хүрээ
  - 1.4 Хугацаа
  - 1.5 Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээний ажлын хэсэг
  - 1.6 Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээнд хамрагдсан компаний мэдээлэл
  - 1.7 Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээ хийсэн байгууллагын тухай мэдээлэл
  - 1.8 Эрүүл ахуйн хэмжилт, шинжилгээ хийсэн арга, аргачлал
- Бүлэг 2. Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээний арга зүй**
- 2.1 Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээний үе шат, аргачлал
  - 2.2 Ажлын байран дахь хөдөлмөрийн нөхцөлийн хэмжилтийн аргачлал
  - 2.3 Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээнд хамрагдсан ажлын байрны жагсаалт
- Бүлэг 3. Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээний нэгдсэн дүн**
- 3.1 Хөдөлмөр зохион байгуулалт
  - 3.2 Ажлын байрны хөдөлмөрлөх орчны нөхцөлд хэмжилт, шинжилгээ хийсэн дүн
  - 3.3 Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээ
- Бүлэг 4. Дүгнэлт**
- 4.1 Ажлын байрны хэмжилт, шинжилгээний талаар
  - 4.2 Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээний талаар
- Бүлэг 5. Санал, зөвлөмж**
- 5.1 Хөдөлмөрийн эрүүл ахуйн зохион байгуулалтыг сайжруулах зөвлөмж
  - 5.2 Хөдөлмөрийг сайжруулах арга хэмжээний үр нөлөөг үнэлэх

БҮЛЭГ 1. ХӨДӨЛМӨРИЙН НӨХЦӨЛИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЛААРХ ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

1.1 Ерөнхий зүйл

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2023 оны А/155 тоот тушаалаар батлагдсан “Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээ хийх журам” болон ХАБЭА-н Үндэсний хорооны 2016 оны 05 дугаар сарын 30-ны өдрийн 01 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээ хийх аргачилсан зөвлөмж”-ийг мөрдлөг болгож, “Болор жонш” ХХК-ны захиалгаар “ЭВ ИХ ГЛЮК” ХХК-тай 2024 оны 12 дугаар сарын 25 ны өдөр хийсэн ХН-25-01 дугаартай ажил гүйцэтгэх гэрээний дагуу Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн 31 дүгээр зүйлд заасныг үндэслэн уг үнэлгээг хийлээ.

1.2 Зорилго, зорилт

Зорилго: “Болор жонш” ХХК - ний Дундговь аймаг, Баянжаргалан сум, Аргатайн 3-р багт байрлах Жонш боловсруулах үйлдвэрийн ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийг холбогдох стандарттай харьцуулан үнэлж, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчлөлд өртөх эрсдэлийг тодорхойлох, ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийг сайжруулах зөвлөмж боловсруулах зорилготой.

Зорилт:

1. “Болор жонш” ХХК -ийн Дундговь аймаг, Баянжаргалан сум, Аргатайн 3-р багт байрлах Жонш боловсруулах үйлдвэрийн ажлын байранд физик, химийн хүчин зүйлийн нөлөөллийг тодорхойлох хэмжилт, шинжилгээ хийж, холбогдох стандартын жиших хязгаартай харьцуулах;

2. Сонгосон ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн сөрөг хүчин зүйлсийг Монгол Улсын “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих шаардлага” MNS5080:2023 стандарттай харьцуулан хөдөлмөрийн нөхцөлд үнэлгээ хийх;

3. “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих шаардлага” MNS 5080:2023 стандартын дагуу ажил мэргэжилтэй холбоотой ядралтын зэргийг тодорхойлох;

4 Хөдөлмөрийн нөхцөлийг сайжруулах, ажилтнуудын эрүүл мэндийг хамгаалахад чиглэсэн зөвлөмж боловсруулах.

1.3 Хөдөлмөрийн нөхцөлийн хамрах хүрээ

Хөдөлмөрийн нөхцөлийн хэмжилт судалгаанд тус компанийн 4 ажил мэргэжил, албан тушаалд ажилладаг 27 ажилтныг хамруулж, 5 ажлын байр, өрөө тасалгааны хөдөлмөрлөх орчны нөхцөлд хэмжилт шинжилгээ хийж, үнэлгээнд хамруулав.

1.4 Хугацаа

Ажлын байрны хөдөлмөрлөх орчны нөхцөлд хэмжилт шинжилгээг 2024 оны 12 дугаар сарын 25-26нд хийж, 2025 оны 01дүгээр сарын 18-ны өдрийн дотор үнэлгээний тайлан, дүгнэлтийг хийж гүйцэтгэлээ.

1.5 Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээний ажлын хэсэг

Эрүүл ахуйч Л. Оюунчимэг, Ахлах эрүүл ахуйч С. Долгор, Чанарын менежер Б.Лхагвамаа, Техникч Э. Энххүслэн

Бүлэг 1.6 Үнэлгээ хийсэн байгууллагын мэдээлэл

Хавсралт №11

Байгууллагын нэр:	“ЭВ ИХ ГЛЮК” ХХК
Регистрийн дугаар:	6511074
Хаяг, холбоо барих утас, электрон шуудангийн хаяг :	Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 6-р хороо, залуучуудын гудамж, “АВ” центр, 6-р давхарт 604 тоот, 80082567, 70109994 Ebikh6889@gmail.com
Итгэмжлэлийн талаарх мэдээлэл:	Итгэмжлэлийн гэрчилгээ Дугаар IB-041 ISO/IEC 17020-2012 (MNS ISO/IEC 17020:2013) стандартын шаардлагыг хангасан “Эв их глюк” ХХК нь эрүүл ахуй, хэмжилт, судалгааны техникийн хяналт гүйцэтгэхээр хараат бус байдлын А төрлийн техникийн хяналтын байгууллагаас (IAF-ILAC-ISO-ын 2013 оны мэдэгдлийг үндэслэн) 2022 онд итгэмжлэл авч, үйл ажиллагаа явуулж байна.
Үнэлгээний бүрэлдэхүүн, үндсэн мэргэжил, нарийн мэргэжил:	багийн гишүүдийн төрөлжсөн Тайлан бичсэн: С.Долгор-Ахлах эрүүл ахуйч Хянасан: Д.Оюунчимэг-Эрүүл ахуйч
Үнэлгээний танилцсан:	тайлантай “Эв Их Глюк” ХХК-ийн гүйцэтгэх захирал С.Дуламсүрэн

Бүлэг 1.7 Үнэлгээнд хамрагдсан байгууллагын мэдээлэл

Байгууллагын нэр:	“Болор жонш” ХХК
Регистрийн дугаар:	2830701
Хаяг, холбоо барих утас, электрон шуудангийн хаяг:	Хаяг: Дундговь аймаг, Баянжаргалан сум, Аргатайн 3-р багт байрлах Жонш боловсруулахүйлвэрийн ажлын байр . Утас:88331199 И-мэйл хаяг: Bolorjonsh.2020@gmail.com
Барилга байгууламжийн зориулалт:	Болор жонш ХХК нь 2018 онд байгуулагдсан. Дундговь аймаг, Баянжаргалан сум, Аргатайн 3-р багт байрлан Жонш боловсруулах үйлдвэрлэл эрхэлдэг.Баяжуулах үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжүүд бүгд битүүмлэгдсэн, автомат агааруулалтаар бүрэн хангагдсан байна.. Хэсгийн усан хангамжтай, халаалтыг нам даралтын зуухаар шийдэгдсэн байна. Оффисын 1 байртай. Ажилчдын ахуй хангамжийн хангалттай өрөөтэй.
Үнэлгээнд хамрагдсан хэлтэс нэгж, ажлын байр-ны жагсаалт, ажилтны тоо, ажлын цаг:	Нийт 27ажилтнаас 27 ажилтан, 4 албан тушаалтан хамрагдсан байна Үүнээс: Эмэгтэй -7, эр -20, Үүнээс: Хөгжлийн бэрхшээлтэй-0 Ажилчид14 хоногийн ростероор ажилладаг 3 ээлж.
Үнэлгээний явцад байгууллагын төлөөлөн ажилласан албан тушаалтны мэдээлэл:	Б. Баярбаатар - Болор жонш ХХК-ний ХАБЭА-н мэргэжилтэн Утас 96933899 Ч. Далайхүү- Болор жонш ХХК-ний менежер . Утас-88331199
Үнэлгээний тайланг хүлээн авсан:	“ Болор жонш ” ХХК-ийн захирал Sirenguleng / Хятад иргэн/

1.8 Эрүүл ахуйн хэмжилт, шинжилгээ хийсэн арга, аргачлал

Эрүүл ахуйн үзүүлэлт	Хэмжилт хийсэн аргачлалын стандарт	Нормын стандарт	Багажны нэр загвар, хэмжих үзүүлэлт	Үйлдвэрлэсэн он
ФИЗИКИЙН ХҮЧИН ЗҮЙЛС				
ХАБЭМ, ХЭА- Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй.				
Температур, агаарын чийглэг	"ХАБЭМ, ХЭА. Ажлын байрны бичил цаг уурын үзүүлэлтийн тохиромжтой хэмжээ, тэдгээрийг хэмжихэд тавих ерөнхий шаардлага" MNS 6999:2023 стандарт	"ХАБЭМ, ХЭА. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих шаардлага" MNS 5080:2023 стандарт	HOBO temp/RH logger UX100-003	2024 он
Агаарын урсгалын хурд			Thermal anemometer Testo405i	2024 он
Гэрэлтүүлэг	"Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй. Ажлын байран дахь гэрэлтүүлгийн хэмжилт, зөвшөөрөх хэмжээнд тавих ерөнхий шаардлага" MNS 6767:2019 стандарт		TES digital lux meter Tes-1332A	2024 он
Дуу шуугиан	"Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй. Ажлын байран дахь шуугианы өртөлтийн хэмжилт, зөвшөөрөгдөх хэмжээ, ажилтны сонголт хамгаалахад тавих ерөнхий шаардлага" MNS 6768:2019 стандарт		Cirrus noiseMeters CR:308 CR:514	2024 он
Доргион (бүх биед дамжих)	"Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй. Механик доргион - Ажлын багаж төхөөрөмжөөс ажилтны биед дамжих доргионы өртөлтийн хэмжилт, зөвшөөрөх дээд хэмжээнд тавих ерөнхий шаардлага" MNS 6770:2019		SVANTEK ISO 9001 Certified "Sound and Vibration "	2023 он
ХИМИЙН ХҮЧИН ЗҮЙЛС				
Агаарын хорт хий хэмжигч	"Ажлын байрны агаар дахь хорт бодисыг индикаторын гуурсаар тодорхойлоход тавих шаардлага" MNS 5028:2001	"ХАБЭМ, ХЭА. Ажлын байрны агаар дахь хорт бодисыг хэмжихэд тавих ерөнхий шаардлага, зөвшөөрөх дээд хэмжээ" MNS 4990:2023 стандарт	Smallest&light est 4 gas monitor GX3R	2024 он
Тоос / Нийт тоос болон, цулцангийн тоос, гагнуурын тоос, /	Нийт тоос "Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны агаараас нийт тоосны сорьц цуглуулах, шинжлэх арга" MNS 6656:2017 стандарт	"ХАБЭМ, ХЭА. Ажлын байрны агаар дахь хорт бодисыг хэмжихэд тавих ерөнхий шаардлага, зөвшөөрөх дээд хэмжээ" MNS 4990:2023 стандарт	"SKC" маркийн AIRCHECK ESSENTIAL DUMP, CHECK-MATE CALIBRATOR W/CALCHECK, 0,50-5 l/min	2024 он
МЭДРЭЛ СЭТГЭХҮЙ /БИЕЙН ХҮЧНИЙ АЧААЛАЛ ТОДОРХОЙЛОХ/				
Биеийн хүчний ачааллыг тооцох	"Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал. Үйлдвэрлэлийн эрүүл ахуй. Хөдөлмөрийн физиологи. Биеийн хүчний ажлын ачааллыг үнэлэх үзүүлэлтийн норм, тодорхойлох арга" MNS 5107:2001	"ХАБЭМ, ХЭА. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих шаардлага" MNS	Судалгаа он үнэлгээний аргачлал	2023

Мэдрэл сэтгэхүйн ачааллыг тодорхойлох	"Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал. Үйлдвэрлэлийн эрүүл ахуй. Хөдөлмөрийн физиологи. Мэдрэл сэтгэхүйн ачааллыг үнэлэх үзүүлэлтийн норм, тодорхойлох арга" MNS 5106:2001	5080:2023 стандарт		
Ажил мргэжилтэй холбоотой ядралтын зэрэгийг тодорхойлох	Мэдрэл сэтгэхүйн ачаалал, биеийн хүчний ажлын ачааллыг үнэлэх арга, аргачлал	"ХАБЭМ, ХЭА. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих шаардлага" MNS 5080:2023 стандарт		

БҮЛЭГ 2. ХӨДӨЛМӨРИЙН НӨХЦӨЛИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ АРГА ЗҮЙ

2.1 Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээний үе шат, аргачлал

Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээг дараах 6 үе шатаар хийлээ. Хөдөлмөрийн нөхцөлийн хэмжилтийн үйл ажиллагааг 4 ажлын байрны орчинд хийж гүйцэтгэв.

Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээний үе шат

					
Төлөвлөлтийн үе шат	Хөдөлмөрийн нөхцөлийн эрүүл ахуйн судалгаа, хэмжилт шинжилгээ хийх	Лабораторийн шинжилгээ	Судалгаа, хэмжилт шинжилгээ үр дүн боловсруулах, стандарттай харьцуулах	Хөдөлмөрийн нөхцөлийг ангилах, ХНҮ-ний тайлан бичих	ХНҮ-ний тайланг хүлээлгэн өгөх, танилцуулах

2.2 Ажлын байран дахь хөдөлмөрийн нөхцөлийн хэмжилтийн аргачлал

Ажлын үйл явц, ажлын байрны сөрөг хүчин зүйлсийн талаарх мэдээллийг тухайн ажлын байрны орчин нөхцөлд үндэслэн тодорхойлж, доорх үзүүлэлтүүдээр хөдөлмөрийн эрүүл ахуйн хэмжилт, шинжилгээ хийсэн.

Үүнд:

1. Ажлын байрны агаарын температурын хэмжилт
2. Ажлын байрны харьцангуй чийглэгийн хэмжилт
3. Ажлын байрны агаарын урсгалын хурдын хэмжилт
4. Ажлын байрны гэрэлтүүлэг /байгалийн болон зохиомол/-ийн хэмжилт
5. Ажлын байрны шуугианы өртөлтийн хэмжилт
6. Ажлын байрны агаарт дахь Нийт тоосны хэмжилт
7. Ажлын байрны агаарт дахь хийн хорт бодис Метан, Хүчилтөрөгчийн хангамж, Нүүрстөрөгчийн дутуу исэл, Хүхэрт устөрөгчийн хэмжилтүүд
8. Ажил, мргэжилтэй холбоотой ядралтын зэргийн тогтоох

Ажлын байрны агаарын температурын хэмжилт:

Болор жонш ХХК-ний боловсруулах үйлдвэрийн ажилчдын ажлын байрны эрүүл ахуйн нөхцөл нь ижил төстэй байхаар хоёр бүлэг болгосон. Ажлын байрны агаарын температурын хэмжилтийг санах ой бүхий HOBO temp/RH logger UX100-003 маркийн багажаар 1-р бүлэгт багтсан Бутлагч нарын ажлын байрны агаарын орчноос 12

удаагийн хэмжилтийн дундажлаж тогтоосон 6 хэмжилтийн үр дүнг “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны бичил цаг уурын үзүүлэлтийн тохиромжтой хэмжээ, тэдгээрийг хэмжихэд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 6999:2023 стандартад заасан шаардлагын дагуу статистик боловсруулалт хийхэд, агаарын температурын Хамгийн бага, их утгаар -14,5- 16,6 хэм, Арифметик дундаж -1,08 хэм, Голч -1,1хэм, Стандарт хазайлт 16,8 хэм / хэвийн бус / 90 хувийн ИДХ -1,2 хэм, ЗДХ хэтэрсэн хувьгүй, Эрүүл ахуйн зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс 110 % бага гарсан тул “Эрүүл мэндийн дунд эрсдэлтэй” байна. /ИДХ- итгэх дээд хязгаар, ЗДХ- Зөвшөөрөгдөх дээд хязгаар/, 2-р бүлэгт багтсан Бодис найруулагч, Савлагч, Уурын зуухны галч нарын ажлын байрны агаарын орчноос 18 удаагийн хэмжилтийн дундажлаж тогтоосон 9 хэмжилтийн үр дүнг “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны бичил цаг уурын үзүүлэлтийн тохиромжтой хэмжээ, тэдгээрийг хэмжихэд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 6999:2023 стандартад заасан шаардлагын дагуу статистик боловсруулалт хийхэд, агаарын температурын Хамгийн бага, их утгаар -9-19,1 хэм, Арифметик дундаж - 3,2 хэм, Голч -2,7хэм, Стандарт хазайлт 16,8 хэм / хэвийн бус / 90 хувийн ИДХ -2,9 хэм, ЗДХ хэтэрсэн хувьгүй, Эрүүл ахуйн зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс 129 % бага гарсан тул “Эрүүл мэндийн дунд эрсдэлтэй” байна. /ИДХ- итгэх дээд хязгаар, ЗДХ- Зөвшөөрөгдөх дээд хязгаар/. Ялангуяа Бутлагчийн гадаа ажил, Савлагч, Галч нарын ажлын байрны температур нь стандартаас бага гарсан нь ажилчид нь ажлын төгсгөлд ажлын эрч буурах, бие дагжих, бодисын солилцооны эрчим буурч, олон удаа бие засах, ажлаа түргэн дуусгахыг эрэмлэлэх гэх мэт зан үйлийн өөрчлөлт гарч, ядрах, сандрах шинж тэмдгүүд ихсэж эрсдэл үүснэ. Эдгээр нь түр зуурын өөрчлөлтүүд байдаг. Эдгээрт Эрүүл ахуйч нь ажилчдын хувцасны материалын чанарт хяналт тавьж журам гаргана. Эмч эмнэл зүйн шинж тэмдэгт байнгын хяналт тавьж , урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авч эрүүл ахуйн зохистой зөв дадалд сургана.

Ажлын байрны харьцангуй чийглэгийн хэмжилт:

Болор жонш ХХК-ний боловсруулах үйлдвэрийн ажилчдын ажлын байрны эрүүл ахуйн нөхцөл нь ижил төстэй байхаар хоёр бүлэг болгосон. Ажлын байрны агаарын температурын хэмжилтийг санах ой бүхий HOBO temp/RH logger UX100-003 маркийн багажаар 1-р бүлэгт багтсан Бутлагч нарын ажлын байрны харьцангуй чийгийн 12 удаагийн хэмжилтийн дундажлаж тогтоосон 6 хэмжилтийн үр дүнг “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны бичил цаг уурын үзүүлэлтийн тохиромжтой хэмжээ, тэдгээрийг хэмжихэд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 6999:2023 стандартад заасан шаардлагын дагуу статистик боловсруулалт хийхэд, харьцангуй чийглэг Хамгийн бага, их утгаар 9,8-36,7 хувь, Арифметик дундаж 23,08 хувь, Геометрийн дундаж 19,06хувь, Голч 22,85 хувь, Стандарт хазайлт 14,2 хувь/хэвийн бус/,90 хувийн ИДХ 17,1 хувь, ЗДХ хэтэрсэн хувьгүй, Эрүүл ахуйн зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс 71% бага гарсан тул “Эрүүл мэндийн дунд эрсдэлтэй” байна. 2-р бүлэгт багтсан Бодис найруулагч, Савлагч, Галч нарын ажлын байрны харьцангуй чийгийн 18 удаагийн хэмжилтийн дундажлаж тогтоосон 9 хэмжилтийн үр дүнг “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны бичил цаг уурын үзүүлэлтийн тохиромжтой хэмжээ, тэдгээрийг хэмжихэд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 6999:2023 стандартад заасан шаардлагын дагуу статистик боловсруулалт хийхэд, харьцангуй чийглэг Хамгийн бага, их утгаар 29,3-63,5 хувь, Арифметик дундаж 48,3 хувь, Геометрийн дундаж 46хувь, Голч 52,6 хувь, Стандарт хазайлт 14,9 хувь/хэвийн бус/,90 хувийн ИДХ 41,4 хувь, ЗДХ хэтэрсэн

хувьгүй, Эрүүл ахуйн зөвшөөрөгдөх хэмжээнд гарсан тул “Эрүүл мэндийн эрсдэлгүй” байна. Стандартаас бага гарсан Бутлагч, стандартаас их гарсан Бодис найруулагч нар нь ажлын төгсгөл болон ачаалал ихтэй уртасгасан цагийн үед ажилчдын захын судасны хүчилтөрөгчийн хэмжээ багасаж, гар хөл бадаарах, эвшээлгэх, толгой өвдөх, даралт ихсэх, ядрах шинж тэмдэгтүүд илэрч эрсдэл үүсэх, ханиад, жин цохих, хатгаа болох өвчлөл ихсэх нөхцөл үүснэ. Эмч эмнэл зүйн шинж тэмдэгт байнгын хяналт тавьж, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авч эрүүл ахуйн зохистой зөв дадалд сургана.

Ажлын байрны агаарын урсгалын хурдын хэмжилт:

Болор жонш ХХК-ний боловсруулах үйлдвэрийн ажилчдын ажлын байрны эрүүл ахуйн нөхцөл нь ижил төстэй байхаар хоёр бүлэг болгосон. Ажлын байрны агаарын урсгалын хурдын хэмжилтийг санах ой бүхий Thermal anemometer Testo405i маркийн багажаар 1-р бүлэгт багтсан Бутлагч нарын ажлын байрны агаарын урсгалын хурдын 12 удаагийн үр хэмжилтийг дундажлаж тогтоосон 6 хэмжилтийн дүнг “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны бичил цаг уурын үзүүлэлтийн тохиромжтой хэмжээ, тэдгээрийг хэмжихэд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 6999:2023 стандартад заасан шаардлагын дагуу статистик боловсруулалт хийхэд, Хамгийн бага, их утгаар 0.04—1,17 м/с, Арифметик дундаж 0,5 м/с, Геометрийн дундаж 0,5 м/с, Голч 0,5 м/с, Стандартын хазайлт 0,5 м/с / хэвийн бус/, 90 хувийн ИДХ 0,18м/с, ЗДХ хэтэрсэн хувьгүй, Эрүүл ахуйн зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс 0,02-р бага гарсан нь “Эрүүл мэндийн дунд эрсдэлтэй” байна. 2-р бүлэгт багтсан Бодис найруулагч, Савлагч, Галч нарын ажлын байрны агаарын урсгалын хурдын 18 удаагийн үр хэмжилтийг дундажлаж тогтоосон 9 хэмжилтийн дүнг “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны бичил цаг уурын үзүүлэлтийн тохиромжтой хэмжээ, тэдгээрийг хэмжихэд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 6999:2023 стандартад заасан шаардлагын дагуу статистик боловсруулалт хийхэд, Хамгийн бага, их утгаар 0,1-0,75 м/с, Арифметик дундаж 0,36 м/с, Геометрийн дундаж 0,28 м/с, Голч 0,24 м/с, Стандартын хазайлт 0,27 м/с / хэвийн/, 90 хувийн ИДХ 0,25м/с, ЗДХ хэтэрсэн хувьгүй, Эрүүл ахуйн зөвшөөрөгдөх хэмжээд гарсан нь “Эрүүл мэндийн эрсдэлгүй” байна. Бутлагч нарын дотор ажлын байранд бага, гадаа ажлын байранд их, Бодис найруулагч, Савлагч нарын ажлын байранд их гарсан нь агаар сэлгэлтгүй орчинд эвшээлгэх, толгой өвдөх, даралт ихсэх, эсвэл даарах захын судсанд очих хүчилтөрөгчийн хангамж муудаж толгой өвдөх, даралт ихсэх, ядрах шинж тэмдгүүд илэрч эрсдэл үүсэх нөхцөл болдог бөгөөд ажлын үргэлжилсэн цагийн үед авах богино 5-15 минутын завсарлахад ядрал сэргэдэг байна. Эмч эмнэл зүйн шинж тэмдэгт байнгын хяналт тавьж, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авч эрүүл ахуйн зохистой зөв дадалд сургана.

Ажлын байрны гэрэлтүүлгийн хэмжилт:

Болор жонш ХХК-ний боловсруулах үйлдвэрийн ажилчдын ажлын байрны эрүүл ахуйн нөхцөл нь ижил төстэй байхаар хоёр бүлэг болгосон. 1-р бүлэгт багтсан ажлын байрны ерөнхий гэрэлтүүлгийн 12 удаагийн хэмжилтийг дундажлаж тогтоосон 6 хэмжилтийн үр дүнг “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй. Ажлын байран дахь гэрэлтүүлгийн хэмжилт, зөвшөөрөх хэмжээнд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 6767:2019 стандарттай харьцуулахад ажлын байранд дахь өдрийн цагт байгалийн гэрэлтүүлгийн коэффициент зөвшөөрөх хэмжээнд, зохиомол гэрэлтүүлэгийн арифметик дундаж 1199,3 лк буюу зохиомол гэрэлтүүлэг зөвшөөрөх хэмжээнд байна. “Эрүүл мэндийн эрсдэлгүй” байна. 2-р бүлэгт багтсан ажлын байрны ерөнхий гэрэлтүүлгийн 18 удаагийн хэмжилтийг дундажлаж тогтоосон 9 хэмжилтийн үр дүнг “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй. Ажлын байран дахь гэрэлтүүлгийн

хэмжилт, зөвшөөрөх хэмжээнд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 6767:2019 стандарттай харьцуулахад ажлын байранд дахь өдрийн цагт байгалийн гэрэлтүүлгийн коэффициент зөвшөөрөх хэмжээнд, зохиомол гэрэлтүүлэгийн арифметик дундаж 332,6 лк буюу зохиомол гэрэлтүүлэг зөвшөөрөх хэмжээнд байна. “Эрүүл мэндийн эрсдэлгүй” байна.

Ажлын байрны шуугианы өртөлтийг тодорхойлох хэмжилт:

Болор жонш ХХК-ний боловсруулах үйлдвэрийн ажилчдын ажлын байрны эрүүл ахуйн нөхцөл нь ижил төстэй байхаар хоёр бүлэг болгосон. Ажлын байрны шуугианы хэмжилтийг шуугианы хурдын CIRRUS маркийн шалган тохируулагтай, CR:308 модультай NoiseMeters загварын шуугиан хэмжигч багажаар 1-р бүлэгт багтсан Бутлагч нарын ажилчдын мөр сонсголын түвшинд, ерөнхий шуугианы тархалтын түвшинд 12 удаагийн хэмжилтийг дундажлаж тогтоосон 6 хэмжилтийн дүнг “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй. Ажлын байран дахь шуугианы өртөлтийн хэмжилт, зөвшөөрөх дээд хэмжээ, ажилтны сонсгол хамгаалахад тавих ерөнхий шаардлага” MNS 6768:2019 стандартад харьцуулан статистик боловсруулалт хийхэд Хамгийн бага их утгаар 50,2-94,4дБа, Арифметик дундаж 72дБа, Геометрийн дундаж 68,8дБа, Голч 71,6дБа, Стандартын хазайлт 23,3дБа/ нэг талруугаа, хэвийн бус/, 90 хувийн ИДХ 61,9дБа, ЗДХ –ээс хэтэрсэн хувьгүй гарсан тул “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 5080:2023 стандартад заасны дагуу үнэлэхэд “Эрүүл мэндийн Дунд эрсдэлтэй ” байна. 2-р бүлэгт багтсан Бодис найруулагч, Савлагч, Галч нарын ажилчдын мөр сонсголын түвшинд, ерөнхий шуугианы тархалтын түвшинд 18 удаагийн хэмжилтийг дундажлаж тогтоосон 9 хэмжилтийн дүнг “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй. Ажлын байран дахь шуугианы өртөлтийн хэмжилт, зөвшөөрөх дээд хэмжээ, ажилтны сонсгол хамгаалахад тавих ерөнхий шаардлага” MNS 6768:2019 стандартад харьцуулан статистик боловсруулалт хийхэд Хамгийн бага их утгаар 587,9-102,3дБа, Арифметик дундаж 93,5дБа, Геометрийн дундаж 93,4дБа, Голч 90,8дБа, Стандартын хазайлт 23,3дБа/ нэг талруугаа, хэвийн бус/, 90 хувийн ИДХ 84,1дБа, ЗДХ –ээс хэтэрсэн хувьгүй гарсан тул “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 5080:2023 стандартад заасны дагуу үнэлэхэд “Эрүүл мэндийн Дунд эрсдэлтэй ” байна. Бутлагч гадаа, Бодис найруулагч, Савлагч, Галч нарын ажлын байрны орчинд Зөвшөөрөгдөх дээд 3-5 р хэтэрч, хүний эрүүл мэндэд өндөр эрсдэлтэй байгаа тул ажилтны эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор инженер технологи, удирдлага зохион байгуулалт, хувь хүнд чиглэсэн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг яаралтай хэрэгжүүлнэ. Яаралтай нэг бүрийн хэрэгсэлийг зөв сонгож, хэрэглэж хэвшүүлнэ. Сонсголын сөрөг нөлөөлөл нь дүлийрэлт юм. Энэ нь ямар ч сэргэлтгүй, тахир дутуу болж байна гэсэн үг. Сонсголын бус сөрөг нөлөө нь дотоод шүүрлийн үйл ажиллагааны өөрчлөлт, цусны даралт ихсэх, хоол боловсруулах эрхтний эмгэг, нойргүйдэх, ядрах нь осол гаргах эрсдэл болдог. Зүрхний шигдээс болох магадлал, цус харвах эрсдэлтэй байна.

Ажлын байрны агаарт дахь тоосны өртөлтийг тодорхойлох хэмжилт:

Болор жонш ХХК-ний боловсруулах үйлдвэрийн ажилчдын ажлын байрны эрүүл ахуйн нөхцөл нь ижил төстэй байхаар хоёр бүлэг болгосон. Ажлын байрны агаар дахь нийт тоосны өртөлтийн тогтоохын тулд Бутлагчаас-2, Галчаас-2, Савлагч нараас ажлын байрны агаараас нийт тоосны 6 сорьцийг ажлын 8 цагт цуглуулж, MNS 6656:2017 стандарт аргаар ISO 17025 стандартаар итгэмжлэгдсэн “Эрүүл ахуй, хор судлалын нэгдсэн лаборатори” ХХК-нд шинжүүллээ.

№	Сорьцны дугаар	Сорьц цуглуулсан ажлын байр	Нийт тоос мг/м3
0	0	Эрүүл ахуйн зөвшөөрөгдөх хэмжээ	10 мг/м3
1	24104662	Бутлахын оператор	3,80

2	24104663	Уурын зуухны галч	1,94
3	24104669	Савлагч	3,01
4	24104664	Бутлахын оператор	2,94
5	24104670	Савлагч	1,62
6	24104661	Уурын зуухны галч	2,45

Бутлахын оператор-2, Савлагчаас -2, Уурын зуухны галч-2 нарын ажлын байрнаас авсан лабораторийн нийт тоосны 6 сорьцонд хийсэн шинжилгээний үр дүнг MNS 4990:2023 “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй. Ажлын байрны агаар дахь хорт бодисыг хэмжихэд тавих ерөнхий шаардлага, зөвшөөрөх дээд хэмжээ” стандартай харьцуулан статистик боловсруулалт хийхэд: Хамгийн бага их утгаар 1,62-3,8мг/м³, Арифметик дундаж 2,63мг/м³, Геометрийн дундаж 2,52мг/м³, Голч 2,69мг/м³, Стандартын хазайлт 0,79мг/м³/ хэвийн /, 90 хувийн ИДХ 2,25мг/м³, ЗДХ –ээс хэтэрсэн хувьгүй гарсан тул “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 5080:2023 стандартад заасны дагуу үнэлэхэд “Эрүүл мэндийн Дунд эрсдэлтэй ” байна. Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрээгүйч, сэрэмжлүүлэх түвшнгийн 22,5% байгаа тул ажилтны эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор инженер технологи, удирдлага зохион байгуулалт, хувь хүнд чиглэсэн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг дэс дараатай хэрэгжүүлнэ . 12 сар тутамд байнгын төлөвлөж хяналт тавина. Хувийн хамгаалах хэрэгсэлүүдийг зүүж хэвших эрүүл ахуйн зохистой дадалд сургах,хэрэглээнд нь тавигдах хяналтыг сайжруулах, мэргэжлийн эмч нартай холбогдон био хяналтыг сайжруулах шаардлагатай.

Эдгээр тоос нь амьсгалын дунд, доод замын эрхтний эд эсийг гэмтээж, холбогч эдээр солигдох, хорт хавдар, гуурсан хоолойн үрэвсэл, багтраа, уушгины бусад өвчний шалтгаан болдог. Харин энэ нь түр зуурых биш маш удаан явцтай. Мэргэжлээс шалтгаалах амьсгалын замын өвчний гол суурь болдог. Үхэлд хүрэх аюултай юм.

Ажлын байрны агаарт дахь хийн хорт бодисын өртөлтийг тодорхойлох хэмжилт:

Болор жонш ХХК-ний боловсруулах үйлдвэрийн ажилчдын ажлын байрны эрүүл ахуйн нөхцөл нь ижил төстэй байхаар хоёр бүлэг болгосон. Бодис найруулагч, Савлагч,Уурын зуухны галч, Бутлахын операторч нарын ажлын байрны агаарт хорт бодисын хэмжилтийг санах ой бүхий Smallest & lightest 4 gas monitor GX3R маркийн багажаар Ажлын байрны агаар дахь хорт бодисын хэмжээнд 4 хэмжилт хийлээ. Хэмжилтийг ажлын 4 цаг зүүв.

	Ажлын байрны нэршил	Хүчилтөрөгчийн хангамж %	Нүүрстөрөгчийн дутуу исэл мг/м ³	Хүхэрт устөрөгч мг/м ³	Метан мг/м ³
0	Эрүүл ахуйн зөвшөөрөгдөх хэмжээ	<20 %	20мг/м ³	1,4 мг/м ³	2.0 мг/м ³
1	Бодис найруулагч	20,1	5,7	0	0
2	Савлагч	19,9	0	0	0
3	Уурын зуухны галч	19,1	17,2	0,7	1,3
4	Бутлахын оператор	20,4	11,5	0	0

Хүчилтөрөгчийн хангамжийн 4 хэмжилтийг “ Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй. Ажлын байрны агаар дахь хорт бодисыг хэмжихэд тавих ерөнхий шаардлага, зөвшөөрөх дээд хэмжээ” MNS 4990:2023 стандартай харьцуулан статистик боловсруулалт хийхэд Хамгийн бага их утгаар 19.1-20,4%, Арифметик дундаж 19,9%, Геометрийн дундаж 19,9%, Голч 120%, Стандартын хазайлт0,5% /хэвийн бус/, 90 хувийн ИДХ 17,9%, эрүүл ахуйн зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс 2,1%-р их гарсан тул “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих ерөнхий

шаардлага” MNS 5080:2023 стандартад заасны дагуу үнэлэхэд “Эрүүл мэндийн Өндөр эрсдэлтэй” байна. Ялангуяа Савлагч, Галч нарын ажлын байранд Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтэрч, хүчилтөрөгчийн хангамж хангалтгүй гарсан байна. Ажилтны эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор инженер технологи, удирдлага зохион байгуулалт, хувь хүнд чиглэсэн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг дэс дараатай хэрэгжүүлнэ. 3 сар тутамд байнгын хяналт, био тандалт хийнэ.

Нүүрстөрөгчийн дутуу исэлийн 4 хэмжилтийг “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй. Ажлын байрны агаар дахь хорт бодисыг хэмжихэд тавих ерөнхий шаардлага, зөвшөөрөх дээд хэмжээ” MNS 4990:2023 стандартай харьцуулан статистик боловсруулалт хийхэд Хамгийн бага их утгаар 0-17,2 мг/м³, Арифметик дундаж 8,6мг/м³, Голч 8,6мг/м³, Стандартын хазайлт 7,4мг/м³ /хэвийн бус/, 90 хувийн ИДХ 7,7мг/м³, эрүүл ахуйн зөвшөөрөгдөх хэмжээнд гарсан тул “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 5080:2023 стандартад заасны дагуу үнэлэхэд “Эрүүл мэндийн Дунд эрсдэлтэй” байна. Бутлагч, Галч нарын ажлын байранд Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрээгүйч, сэрэмжлүүлэх түвшингийн 38,5 байгаа тул ажилтны эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор инженер технологи, удирдлага зохион байгуулалт, хувь хүнд чиглэсэн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг дэс дараатай хэрэгжүүлнэ. 6 сар тутамд байнгын хяналт, био тандалт хийнэ. Ажилчдын захын мэдрэлийн тогтолцоо, цус, нөхөн үржих эрхтэнд нөлөөлж үхэлд хүргэх аюултай. Иймээс хувийн хамгаалах хэрэгслийг зөв сонгож хэрэглэж хэвших

Хүхэрт устөрөгчийн 4 хэмжилтийг “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй. Ажлын байрны агаар дахь хорт бодисыг хэмжихэд тавих ерөнхий шаардлага, зөвшөөрөх дээд хэмжээ” MNS 4990:2023 стандартай харьцуулахад Галчийн ажлын байранд 0,7мг/м³ гарсан нь эрүүл ахуйн зөвшөөрөгдөх хэмжээнд гарсан тул “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 5080:2023 стандартад заасны дагуу үнэлэхэд “Эрүүл мэндийн дунд эрсдэлтэй” байна. Сэрэмжлүүлэх түвшний 45% -д байгаа тул ажилтны эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор инженер технологи, удирдлага зохион байгуулалт, хувь хүнд чиглэсэн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг дэс дараатай хэрэгжүүлнэ. 6 сар тутамд байнгын хяналт төлөвлөж хийлгүүлнэ. Төв мэдрэлийн тогтолцоо, амсгал, нүдний салст цочроох шинж тэмдэгүүд илэрнэ.

Метаны 4 хэмжилтийг “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй. Ажлын байрны агаар дахь хорт бодисыг хэмжихэд тавих ерөнхий шаардлага, зөвшөөрөх дээд хэмжээ” MNS 4990:2023 стандартай харьцуулан харьцуулахад Галчийн ажлын байранд 1,3мг/м³ гарсан нь эрүүл ахуйн зөвшөөрөгдөх хэмжээнд гарсан тул “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 5080:2023 стандартад заасны дагуу үнэлэхэд “Эрүүл мэндийн дунд эрсдэлтэй” байна. Сэрэмжлүүлэх түвшний 65% -д байгаа тул ажилтны эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор инженер технологи, удирдлага зохион байгуулалт, хувь хүнд чиглэсэн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг дэс дараатай хэрэгжүүлнэ. 3 сар тутамд байнгын хяналт, био тандалтыг төлөвлөж хийлгүүлнэ. Төв мэдрэлийн тогтолцооны эмгэгүүд илэрнэ.

Ажил мэргэжилтэй холбоотой ядралтыг тодорхойлох:

“Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих шаардлага” MNS 5080:2023 стандартын дагуу ажил мэргэжилтэй холбоотой ядралтын зэргийг тодорхойлохоор Жонш боловсруулах үйлдвэрийн ажилчдын ажлын байрны эрүүл ахуйн нөхцөл нь ижил төстэй байхаар нэг бүлэг болгосон .

Ижил төстэй хөдөлмөрлөх орчны нөхцөлд ажилладаг ажил мэргэжлийн хүмүүсийн 1-р бүлэг багтсан Бутлахын операторч-9 нарын ажлын ядралтын зэргийг тодорхойлох үнэлгээний шалгуур үзүүлэлтээр 8,5 оноо буюу “Эрүүл мэндийн Дунд зэргийн эрсдэлтэй” гэж дүгнэгдсэн байна. **(Хавсралт №4/1)**

2-р бүлэг багтсан Бодис найруулагч-3, Савлагч-9, Уурын зуухны галч-6 нарын ажлын ядралтын зэргийг тодорхойлох үнэлгээний шалгуур үзүүлэлтээр 10 оноо буюу “Эрүүл мэндийн Өндөр зэргийн эрсдэлтэй” гэж дүгнэгдсэн байна. **(Хавсралт №4/2)**

Энэ нь нозоорох, ядрах, нойргүйдэлтэй холбоотой. Ер нь хүний хоногт авах нойр дутуу бол амархан ядарч осолд орох эрсдэл үүсдэг. Энэ нь ажлын төлөвлөлтөнд тусгагдаагүй гэнэт их ажлаар ачаалах, өөр ажилд дайчлах, орон тоо дутах зэрэгтэй холбоотой.

2.3 Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээнд хамрагдан ажлын байрны жагсаалт судалгаа

д/д	Ажил мэргэжил	Ажлын байрны нэр	Хүний тоо	Өрөөний хэмжээ м ²
1	Бодис найруулагч	Баяжуулах үйлдвэр	3	2200м ²
2	Савлагч		9	
3	Уурын зуухны галч	Үйлдвэрийн уурын зуух	6	415м ²
4	Бутлагч	Хянах өрөө, техникийн өрөө	9	420м ²

БҮЛЭГ 3. ХӨДӨЛМӨРИЙН НӨХЦӨЛИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ НЭГДСЭН ДҮН

Болор жонш ХХК нь 2018 онд байгуулагдсан. Дундговь аймаг, Баянжаргалан сум, Аргатайн 3-р багт байрлан Жонш боловсруулах үйлдвэрлэл эрхэлдэг. Баяжуулах үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжүүд бүгд битүүмлэгдсэн, автомат агааруулалтаар бүрэн хангагдсан байна. Хэсгийн усан хангамжтай, халаалтыг нам даралтын зуухаар шийдэгдсэн байна. Оффисын 1 байртай. Ажилчдын ахуй хангамжийн хангалттай өрөөтэй.

Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээнд нийт 4 ажлын байрны тодорхойлолтод ажиллах 27 ажилтан хамрагдлаа. Ажилчид 14 хоногийн ростероор 12 цагаар ажилладаг ба 3 ээлж .

БҮЛЭГ 4. ДҮГНЭЛТ

“Болор жонш” ХХК –иас ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлдөө үнэлгээ хийлгүүлэх Бодис найруулагч, Савлагч, Уурын зуухны галч, Бутлагч нарын хөдөлмөрийн нөхцөлд хэмжилт шинжилгээ, судалгааг хийж, “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих шаардлага” MNS 5080:2023 стандартыг үндэслэн хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, эрүүл мэндийн эрсдэлийн түвшинд үнэлгээ, дүгнэлт гаргалаа. Болор жонш ХХК-ний Жонш боловсруулах үйлдвэрийн ажилчдын ажлын байрны эрүүл ахуйн нөхцөл нь ижил төстэй байхаар хоёр бүлэг болгон үзэхэд:

1. Ижил төстэй хөдөлмөрлөх орчны нөхцөлд ажилладаг ажил мэргэжлийн хүмүүсийн 1-р бүлэгт багтсан Бутлагч нарын ажлын байр нь "Хэвийн нөхцөл" ангиллын "Эрүүл мэндийн Дунд зэргийн эрсдэлтэй" хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилалд хамрагдаж байна. *(Хүснэгт №3/1)*

2-р бүлэгт багтсан Бодис найруулагч, Савлагч, Уурын зуухны галч нарын ажлын байр нь "Хэвийн бус нөхцөл" ангиллын "Эрүүл мэндийн Өндөр зэргийн эрсдэлтэй" хөдөлмөрийн хүнд нөхцөлийн ангилалд хамрагдаж байна. *(Хүснэгт №3/2)*

2. "Болор жонш" ХХК-ний Бодис найруулагч, Савлагч, Уурын зуухны галч нарын хөдөлмөрийг "Хэвийн бус нөхцөл" ангилалд хамруулах

3. Ажилчдын албан тушаал нэрсийг 221 дүгээр хөдөлмөр нийгэм хамгаалалын сайдын 221 дүгээр тушаалтай дүйцүүлэх, тулгаж

4. "Болор жонш" ХХК-ний ажилчид хүйтний болон шуугианы стресстэй байна

БҮЛЭГ 5. САНАЛ, ЗӨВЛӨМЖ

5.1 Хөдөлмөрийн эрүүл ахуйн нөхцөлийг сайжруулах арга хэмжээ, зөвлөмж

Хөдөлмөрлөх орчны сөрөг хүчин зүйлийн нөлөөлөлд их, бага хэмжээгээр өртөх нь хүний эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж, өвчлөл, хордлогыг үүсгэдэг төдийгүй осол гарах нөхцөл болдог тул ажил олгогч "Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай" хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.1.1-д заасан "үйлдвэрлэл, үйлчилгээний явцад бий болсон хими, физик, биологийн хүчин зүйл нь ажлын байрны хөдөлмөрийн эрүүл ахуй, байгаль орчинд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлэх, техник, зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах" гэсэн заалтыг үндэслэн ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийг сайжруулах арга хэмжээ авч ажиллах талаар дараах зөвлөмжийг өгч байна.

Эрүүл хүн, эрүүл аюулгүй орчинд хөдөлмөр эрхлэх нь ажлын бүтээмж сайжирч, эвсэг хамт олон, ажлын сайн баг, хувь хүний бүтээлч сэтгэлгээг бий болгодог сайн талтай.

1. Ажлын байрны эрсдэл, ажилтны тоо, байгууллагын онцлогт нийцүүлэн "Хөдөлмөрийн эрүүл мэнд"-ийн асуудал хариуцсан орон тооны ажилтан томилох эсвэл нэгж ажиллуулах.

2. Орон тооны ажилтан томилох эсвэл нэгж ажиллуулах. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, Олон улсын хөдөлмөрийн байгууллагын Хөдөлмөрийн эрүүл мэндийн үйлчилгээний тухай 161 дүгээр конвенцод заасныг үндэслэн аж ахуйн нэгж, байгууллагын Хөдөлмөрийн эрүүл мэндийн үндсэн үйл ажиллагаанд:

- Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй
- Ажилтны эрүүл мэндийн тандалт
- Ажилтны эрүүл мэндийг дэмжих
- Хүнсний эрүүл ахуй

- Эмнэлгийн яаралтай тусламжийн бэлэн байдлын асуудлыг төлөвлөж ажиллана.

3. Орон тооны ажилтан томилох эсвэл нэгжийн **Хөдөлмөрийн эрүүл ахуйн** үйл ажиллагаа нь ажлын байран дахь ажилтны эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөтэй хүчин зүйлсийг урьдчилан таамаглах, таньж илрүүлэх, хэмжиж үнэлэх ба өртөлт, эрсдэлд байнгийн хяналт тавьж, бууруулах чиглэлээр холбогдох талуудад зөвлөж гарган хамтран ажиллана. Эдгээр үйл ажиллагааг нийгмийн эрүүл мэнд, эрүүл ахуй-тархвар судлал, хөдөлмөрийн эрүүл мэнд-аюулгүй байдлын аль нэг чиглэлээр бакалаврын зэрэгтэй, хөдөлмөрийн эрүүл ахуйн төрөлжсөн мэргэшил эзэмшсэн мэргэжилтэн хариуцаж болно.

4. Орон тооны ажилтан томилох эсвэл нэгжийн **Ажилтны эрүүл мэндийн тандалт** нь эрсдэлтэй ажлын байранд тавигдах эрүүл мэндийн шалгуур үзүүлэлтийг боловсруулан байнгын хяналт тавьж, хөдөлмөрийн эрүүл мэндийн үзлэгийг төлөвлөх,

ажил хөдөлмөрийн тохироо, хөдөлмөрийн чадварыг үнэлэх, ажилтны эрүүл үзлэгийн үр дүнд дүн шинжилгээ хийх үйл ажиллагаа юм.

5. Орон тооны ажилтан томилох эсвэл нэгжийн **Ажилтны эрүүл мэндийг дэмжих** үйл ажиллагаа нь ажилтнуудын дунд ажил мэргэжилтэй холбоотой болон холбоогүй халдварт, халдварт бус өвчнөөс сэргийлэх, сэтгэл зүйн дэмжлэг тусалцаа үзүүлэх байдлаар ажилтны эрүүл мэнд, сэтгэл зүйг сайн сайхан байдлыг дэмжихэд чиглэнэ.

6. Орон тооны ажилтан томилох эсвэл нэгжийн **Хүнсний эрүүл ахуйн** үйл ажиллагаа нь ажилтнуудыг аюулгүй, шим тэжээлтэй хоол хүнсээр хангах үйл ажиллагаанд байнгын хяналт тавихад чиглэнэ.

7. Орон тооны ажилтан томилох эсвэл нэгжийн **Эмнэлгийн яаралтай тусламж** нь ажилтан ажлын байрандаа осол бэртэл, хордлогод өртсөн тохиолдолд эмнэлгийн анхны тусламж үзүүлэх, дараагийн түвшний эрүүл мэндийн байгууллагад хүргэх хүртэл эрүүл мэндийн байдлыг нь тогтворжуулахад чиглэнэ. Түүнчлэн өндөр эрсдэлтэй ажил хийдэг ажилтнуудын эрүүл мэндэд тавих өдөр тутмын хяналтыг хийнэ.

Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлд заасны дагуу “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд, хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих шаардлага” MNS 5080:2023 стандартын дагуу хийлгэсэн тул Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.1.13-д “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль тогтоомжийг зөрчсөн талаар илэрсэн зөрчил, дутагдал, эрх бүхий этгээдийн гаргасан шаардлага, дүгнэлтийн дагуу тодорхой арга хэмжээ авч, эргэж мэдэгдэх” гэсэн заалтын дагуу 2026 оны 01 дүгээр сарын 25-ны өдөрт багтааж хийсэн ажлын төлөвлөгөө, тайланг ирүүлэх.

5.2 Хөдөлмөрийг сайжруулах арга хэмжээний үр нөлөөг үнэлэх

Монгол Улсын Засгийн газрын 2011 оны 311 дүгээр тогтоол “Аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагаанд дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах нийтлэг журам” болон дээрх зөвлөмжийн дагуу арга хэмжээ авч хэрэгжүүлснээр тус компанийн ХАБЭА-н тогтолцоо сайжирна. Ажилтнуудын ажлын байрны сөрөг нөлөөлөлд өртөх өртөлтийг хянах, хөдөлмөрийн нөхцөлийг дээшлүүлэх арга хэмжээний үр нөлөөг үнэлэх зорилгоор хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээний мониторингийг дахин хийлгэхийг зөвлөж байна.

Хавсралт 1: Хөдөлмөрийн нөхцөлд хийсэн хэмжилт шинжилгээний дүн №1

Хавсралт 2: Тоосны лабораторийн шинжилгээний дүн -№2

Хавсралт 3: Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал №3

Хавсралт 4: Ажлын ядралтын зэргийг тодорхойлох үнэлгээний шалгуур №4

ТАЙЛАН БИЧСЭН:
ЭРҮҮЛ АХУЙЧ, ИХ ЭМЧ

С. ДОЛГОР

НЭХЭМЖЛЭХ

ДДТД: 000006511074000250127000001777474
 Нэхэмжлэгч:
 ТТД: 6511074
 НЭР: Эв их глук
 Хаяг: Монгол, Улаанбаатар, Сүхбаатар, 6-р хороо,
 Улаанбаатар Сүхбаатар 6-р хороо null, Бага тойруу 39-5 тоот,
 Бага тойруу 39-5 тоот
 Утас: undefined
 Э-Шуудан: ebikh6889@gmail.com
 Банкны нэр: Худалдаа хөгжлийн банк
 Банкны дансны дугаар: 453181385

Хариуцагч:
 ТТД: 2830701
 Нэр: Болоржонш
 Хаяг: Монгол, Дундговь, Баянжаргалан, 3-р баг, Аргатай, ,
 Баянхошуу сумын төв 00
 Утас: 99041322, 99041322, 99807676, 99807676, 99807676,
 99807676, 99839775
 Гэрээний №:
 Огноо: 2025-01-27
 Төлбөр хийх хугацаа(Хоног):

Д/Д	Бараа, ажил, үйлчилгээний нэр	Код	Хэмжих нэгж	Тоо, хэмжээ	Нэгжийн үнэ	Бүгд үнэ
1	хөдөлмөрийн нөхцөлийн үэлг		ш	1	2,503,600	2,503,600
						2,276,000
						227,600
						0
						2,503,600

Бараа, ажил үйлчилгээний үнэ:

Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар:

Нийслэл хотын албан татвар:

Нийт дүн:

Мөнгөн дүн: undefined
(үсгээр)

(Тамга)

Захирал:...../...../

Нягтлан бодогч:...../...../

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ТАЙЛАН

Үйлчлүүлэгч: Болор Жонш ХХК

Дугаар. REP-2501003

Эрүүл ахуй, хор судлалын лаборатори ХХК

Улаанбаатар хот 13374, БЗД, 25-р хороо, Манлайбаатар Дамидансүрэнгийн гудамж, УБ Тауэр барилга 705 тоот

Тел: +976-7577-9911; +976-9499-3783, Имэйл: contact@hss.mn, Вэб: hss.mn

1. Үйлчлүүлэгчийн мэдээлэл

Үйлчлүүлэгчийн нэр	Болор Жонш ХХК
Бүртгэлийн дугаар	CLT-008
Харилцах албан тушаалтан	С.Долгор, Эрүүл ахуйч, их эмч
Хаяг	Монгол улс, Улаанбаатар хот, Баянгол дүүрэг, 3-р хороо Тел: +976 94006707 Имэйл: ebikh6889@gmail.com

2. Сорьцны мэдээлэл

Сорьцны тоо	6
Сорьц цуглуулагч хэрэгсэл	37 мм 5.0 мкм нүхтэй ПВС' фильтр
Сорьц хүлээн авсан огноо	01/03/2024
Сорьц цуглуулсан огноо	12/23-24/2024
Сорьц цуглуулсан	Эв Их Глюк ХХК

3. Сорилтын мэдээлэл

Шинжилгэдэхүүн	Шинжилгээний арга
Нийт тоос	MNS 7001:2023. Ажлын байрны агаар. Агаараас цуглуулсан сорьцод тоосонцрын жингийн концентраци тодорхойлох шинжилгээний арга

4. Тайлангийн мэдээлэл

Үйлч. хүсэлтийн дугаар	REQ-2501003
Тайланг хэвлэсэн огноо	01/07/2025
Тайланг хянасан хувилбар	R02
Итгэмжлэлийн шаардлага	MNS ISO/ IEC 17025 (ISO/IEC 17025)

Энэхүү тайланг хянаж энд дурдсан аргачлал, үйлчлүүлэгчийн хүсэлт, ISO/IEC 17025 стандартын шаардлагыг хангасан болохыг баталгаажуулав.

Сорилтыг хийж гүйцэтгэсэн

Н.Энхтуул, Аналитик химич

Гарын үсэг зурсан
огноо:
01/07/2025

Үр дүнг хянаж, баталгаажуулсан

Л.Буджав, Лабораторийн эрхлэгч

Гарын үсэг
зурсан огноо:
01/07/2025

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ТАЙЛАН

Үйлчлүүлэгч: Болор Жонш ХХК

Дугаар: REP-2501003

Эрүүл ахуй, хор судлалын лаборатори ХХК

Улаанбаатар хот 13374, БЗД, 25-р хороо, Манлайбаатар Дамидансүрэнгийн гудамж, УБ Тауэр барилга 705 тоот

Тел: +976-7577-9911; +976-9499-3783, Имэйл: contact@hss.mn, Вэб: hss.mn

5. Сорилтын үр дүн

Нийт тоос

#	Сорьцны дугаар	Ажлын байр	Сорьц нутлуулсан хугацаа, мин	Сор.агаарын эзлэхүүн, м ³	Нийт тоосны жин, мг/фильтер	Нийт тоосны концентраци мг/м ³
1.	24104661	Уурын зуухын галч	480	0.962	2.36	2.45
2.	24104662	Бутлахын оператор	240	0.481	1.83	3.80
3.	24104663	Уурын зуухын галч	240	0.484	0.94	1.94
4.	24104664	Бутлахын оператор	480	0.963	2.83	2.94
5.	24104669	Савлагч	240	0.482	1.45	3.01
6.	24104670	Савлагч	480	0.964	1.56	1.62

Үр дүнг хянаж, баталгаажуулсан

Сарын үсэг
Гарын үсэг
Огноо: 07/2025

Л.Буджав, Лабораторийн эрхлэгч

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ТАЙЛАН

Үйлчлүүлэгч: **Болор Жонш ХХК**

Дугаар: **REP-2501003**

Эрүүл ахуй, хор судлалын лаборатори ХХК

Улаанбаатар хот 13374, БЗД, 25-р хороо, Манлайбаатар Дамидансүрэнгийн гуламж, УБ Тауэр барилга 705 тоот

Тел: +976-7577-9911; +976-9499-3783, Имэйл: contact@hss.mn, Вэб: hss.mn

6. Чанарын хяналт

Сорилтын тодорхойлолт	Арга	Нэгж	ИДХ	Бланк сорьцонд тодорхойлсон утга	Чанарын хяналтын сорьц	
					Баталгаажсан дундаж утга ± std.x	Тодорхойлсон дундаж утга ± std.x
Нийт тоос	MNS 7001:2023	мг/фильтер	0.01	<0.0001	100.008±0.005	100.007±0.005

Чанарын хяналтын нэршил

ИДХ	Илрүүлэх доод хязгаар – Сонгосон стандарт аргаар сорилт хийхэд илрүүлж тодорхойлж болох хамгийн бага утга
Бланк сорьц	Сорьц цуглуулалт, лабораторийн сорилтын үед сорьц бохирдоогүйг баталгаажуулах зорилгоор шинжилдэг хоосон сорьц. Бланк сорьцонд тодорхойлогдсон утга нь бланк сорьц / уусмал дахь шинжлэгдэхүүн нь бохирдоогүйг илтгэж байна.
Чанарын хяналтын сорьц	Сорьц, сорилтын аргачлал, үйл явцын чанарыг үнэлэх зорилготой эрх бүхий байгууллагаас баталгаажсан эталон сорьц. Чанарын хяналтын сорьцонд тодорхойлсон утга нь сорилт чанарын шаардлага хангасныг илтгэж байна.

Үр дүнгийн тусгай гэмдэглэгээ

<ИДХ	Илрүүлэх доод хязгаараас бага тодорхойлогдсон
ХИТ	Тоосонцор хэт их цуглуулагдсаны улмаас сорилт хийх боломжгүй болсон сорьц
ФГТ	Фильтер гэмтсэний улмаас сорилт хийх боломжгүй болсон сорьц
ЖБС	Жигд бусаар цугларсан тул сорилт хийх боломжгүй болсон сорьц
НСД	Насосны ажиллагаа доголдооны улмаас сорилт хийх боломжгүй болсон сорьц

7. Лавлагаа мэдээлэл: Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ

Стандарт	Үзүүлэлт	8-цагт Жинлэсэн дундаж концентраци
MNS 4990:2023. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны орчны эрүүл ахуйн шаардлага	Нийт тоос	10 мг/м ³

8. Сорилтод ашигласан багаж тохооромж

Багажийн бүртгэлийн дугаар	Тодорхойлолт
TEQ-001001	Radwag MYA 5.4Y.F.B Микро жин
TEQ-002002	Radwag DJ-05 Цахилгаан цэнэг саармагжуулагч

Мэдэгдэл. Манай лаборатори нь сорьц цуглуулсан агаарын эзлэхүүн зэрэг үйлчлүүлэгчээс ирүүлсэн сорьц цуглуулалттай холбоотой аливаа мэдээлэлд хариуцлага хүлээхгүй. Бид зөвхөн сорилтын үйл ажиллагаагаар гарган авсан мэдээлэл, дүнгийн үнэн зөв баталгаат байдлыг хариуцна.

Маягтын дугаар: M-026A:V9 (2024/08/14-ны өдөр шинэчлэв)

Энэхүү сорилтын тайлан нь зөвхөн дээрх сорьцонд хамрагдалтай. Энэвүл ахуй, хор судлалын лабораторийн

ХӨДӨЛМӨРИЙН НӨХЦӨЛИЙН АНГИЛАЛ №3/1

Аж ахуйн нэгж, байгууллагын нэр:		Болор жонш ХХК						
Хэмжилт хийсэн огноо:		2024.12.25-26						
Ажлын байрны байршил /цех, тасаг/		Бутлах хэсэг						
Үнэлгээнд хамрагдсан ажил мэргэжил, албан тушаал (бүлэг-1)		Бутлагч-9						
Үйл ажиллагааны чиглэл		Боловсруулах үйлдвэр						
Ажиллах цагийн горим		Өдрийн	Ээлжийн	Улирлын	Байршил өөрчлөгддөг			
		12ц	шөнө	-	Өөрчлөгдөхгүй			
НХХС-ын 2023.12.28 –ийн 221 тушаалд хамрагддаг эсэх /хамрагддаг заалт/		Байхгүй						
“Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд, Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 5080:2023 стандартаар үнэлсэн ангилал								
Ажлын байрны эрсдэлт хүчин зүйл		Түүврийн тоо	ЗДХ	Хэмжилтийн бага, их утга	Хөдөлмөрийн нөхцөл			
					Хэвийн		Хэвийн бус	
					Эрсдэлгүй	Дунд	Өндөр	Ноцтой
Бичил цаг уур	Агаарын температур (°C)	12	16-23	-14,4-16,6		+		
	Харьцангуй чийглэг (%)	12	30-60	10,3-37,2		+		
	Агаарын урсгалыг хурд (м/с)	12	0,2-0,5	0,04-1,19		+		
	Агаарын даралт (муб)		660-670					
Физикийн хүчин зүйл	Гэрэлтүүлэг зохиомол (лк)	12	200-500	1130	+			
	Шуугиан (дБА)	12	80-85	51,7-94,4			+	
	Бүх биед дамжих доргион (м/с ²)		0,85					
	Гарт дамжих доргион (м/с ²)		5					
Химийн хүчин зүйл	Нийт тоос /мг/м3/		10	2,94-3,80		+		
	Угаарын хий /мг/м3/	1	20	11.5		+		
	Хүхэрт устөрөгч /мг/м3/	1	1,4	0	+			
	Метан мг/м3/	1	2	0	+			
Эргономик, физиологи	Гараар гүйцэтгэх ажлын үеийн өргөх ачааны жин кг		18-25					
	Ажлын ядралтын зэргийг тодорхойлох шалгуур үнэлгээ	9	<6	8,5		+		
Хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал				Ажлын байрны хөдөлмөрийн “Хэвийн нөхцөл” ангиллын “Эрүүл мэндийн Дунд зэргийн эрсдэлтэй” гэж үнэлэгдсэн.				

Судалгаа хийсэн: Ахлах эрүүл ахуйч

ХӨДӨЛМӨРИЙН НӨХЦӨЛИЙН АНГИЛАЛ №3/2

Аж ахуйн нэгж, байгууллагын нэр:		Болор жонш ХХК						
Хэмжилт хийсэн огноо:		2024.12.25-26						
Ажлын байрны байршил /цех, тасаг/		Баяжуулах үйлдвэрийн хэсэг						
Үнэлгээнд хамрагдсан ажил мэргэжил, албан тушаал (бүлэг-2)		1. Бодис найруулагч-3 2. Савлагч-9 3. Уурын зуухны галч-6						
Үйл ажиллагааны чиглэл		Боловсруулах үйлдвэр				Нийт 18/3		
Ажиллах цагийн горим		Өдрийн 12ц	Ээлжийн шөнө	Улирлын -	Байршил өөрчлөгддөг Өөрчлөгдөхгүй			
НХХС-ын 2023.12.28 –ийн 221 тушаалд хамрагддаг эсэх /хамрагддаг заалт/		Дөрөв. Хөдөлмөрийн хүнд нөхцөл						
“Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал, үнэлгээнд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 5080:2023 стандартаар үнэлсэн ангилал								
Ажлын байрны эрсдэлт хүчин зүйл		Түүврийн тоо	ЗДХ	Хэмжилтийн бага, их утга	Хөдөлмөрийн нөхцөл			
					Хэвийн		Хэвийн бус	
					Эрсдэлгүй	Дунд	Өндөр	Ноцтой
Бичил цаг уур	Агаарын температур (°C)	18	16-23	-9-17,9		+		
	Харьцангуй чийглэг (%)	18	30-60	30,3-63,5		+		
	Агаарын урсгалыг хурд (м/с)	18	0,2-0,5	0,14-0,75		+		
	Агаарын даралт (муб)		660-670					
Физикийн хүчин зүйл	Гэрэлтүүлэг зохиомол (лк)	18	200-500	217,4-534,3	+			
	Шуугиан (дБА)	18	80-85	89,9-102,3			+	
	Бүх биед дамжих доргион (м/с ²)		0,85					
	Гарт дамжих доргион (м/с ²)		5					
Химийн хүчин зүйл	Нийт тоос /мг/м3/		10	1,62-3,01		+		
	Угаарын хий /мг/м3/	3	20	5,7-17,2		+		
	Хүхэрт устөрөгч /мг/м3/	3	1,4	0-0,7		+		
	Метан мг/м3/	3	2	0-1,3		+		
Эргономик, физиологи	Гараар гүйцэтгэх ажлын үеийн өргөх ачааны жин кг		18-25					
	Ажлын ядралтын зэргийг тодорхойлох шалгуур үнэлгээ	18	<6	10			+	
Хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал				Ажлын байрны хөдөлмөрийн “Хэвийн бус нөхцөл” ангиллын “Эрүүл мэндийн Өндөр зэргийн эрсдэлтэй” хөдөлмөрийн хүнд нөхцөлтэй гэж үнэлэгдсэн.				

Судалгаа хийсэн: Ахлах эрүүл ахуйч

**АЖИЛ, МЭРГЭЖИЛТЭЙ ХОЛБООТОЙ ЯДРАЛТЫН ЗЭРГИЙГ ТОДОРХОЙЛОХ
ҮНЭЛГЭЭНИЙ ШАЛГУУР №4/1 (MNS 5080:2023 СТАНДАРТ)**

Байгууллагын нэр	Алба, хэлтэс, нэгж	Албан тушаал	
“Болор жонш” ХХК	Бутлах хэсэг	1. Бутлагч-9	
Шалгуур үзүүлэлт		Ажиглалт, судалгаа	оноо
1. Ажлын цаг	1.1 Ажил эхлэх цаг	08:00-20.00	0,5
	1.2 Өдрийн ажлын цаг	12цаг	0,5
	1.3 7 хоногийн ажлын цаг	56 цагаас их	0,5
	1.4 Ажлын ээлж	3 ээлжтэй	0,5
2. Амралт	2.1 Ажлын цагаар явах богино завсарлагын хугацаа	5 минут	0
	2.2 Ажлын цагаар авах их завсарлага (амрах, хоол идэх)	12-13цаг	0
	2.3 Ажлын ээлж хоорондын амралтын цаг нь унтаж амрахад хангалттай эсэх	Заримдаа хангалттай.	0,5
3. Ажлын шаардлага	3.1 Ажлын давтагдах байдал (нэгэн хэвийн ажил)	Нэгэн хэвийн үйлдэл их / явах/	1
	3.2 Албадмал байрлалд гүйцэтгэх ажил, гүйцэтгэх нийт хугацаа	60-70%	1
	3.3 Ажил хийхэд зарцуулах биеийн хүчний ачаалал	бага	0
	3.4 Ажил хийхийн тулд анхаарал хандуулах, төвлөрөх шаардлага	их	1
	3.5 Анхааралтай ажиглалтын үргэлжлэх нийт хугацаа	Ажлын цагийн 50 хувиас их	1
4. Ажлын орчин	4.1 Ажлын байрны агаарт тоос, хорт бодисын бохирдол /CO ₂ -ppm/	Ажлын байрны агаарт тоос бага боловч салхи тогтуун үед хүний хөл болон техникийн хөдөлгөөнд үзэгдэх орчин тоос их	0,5
	4.2 Шуугианы түвшин	70 Дба-с их	1
	4.3 Ажлын байрны температур, харьцангуй чийглэг, агаарын урсгалын хурд	Температур нь хэт бага, агаарын урсгалын хурд зөвшөөрөх хэмжээнээс их	1
	4.4 Доргион	байхгүй	0
	Нийт оноо: Ядралтын шалгуур үзүүлэлтийн үнэлгээ:		
“Эрүүл мэндийн эрсдэл Дунд зэрэгтэй”			

Судалгаа хийсэн: Ахлах эрүүл ахуйч их эмч

**АЖИЛ, МЭРГЭЖИЛТЭЙ ХОЛБООТОЙ ЯДРАЛТЫН ЗЭРГИЙГ ТОДОРХОЙЛОХ
ҮНЭЛГЭЭНИЙ ШАЛГУУР №4/2 (MNS 5080:2023 СТАНДАРТ)**

Байгууллагын нэр	Алба, хэлтэс, нэгж	Албан тушаал	
"Болор жонш" ХХК	Баяжуулах үйлдвэрийн хэсэг	1.Бодис найруулагч-3 2. Савлагч-9 3.Уурын зуухны галч-6 Нийт 18/3	
Шалгуур үзүүлэлт		Ажиглалт, судалгаа	оноо
1.Ажлын цаг	1.1 Ажил эхлэх цаг	08:00-20.00	0,5
	1.2 Өдрийн ажлын цаг	12цаг	0,5
	1.3 7 хоногийн ажлын цаг	56 цагаас их	0,5
	1.5 Ажлын ээлж	3 ээлжтэй	0,5
2.Амралт	2.1 Ажлын цагаар явах богино завсарлагын хугацаа	5 минут	0
	2.2 Ажлын цагаар авах их завсарлага (амрах, хоол идэх)	12-13цаг	0
	2.3 Ажлын ээлж хоорондын амралтын цаг нь унтаж амрахад хангалттай эсэх	Заримдаа хангалттай.	0,5
3.Ажлын шаардлага	3.1 Ажлын давтагдах байдал (нэгэн хэвийн ажил)	Нэгэн хэвийн үйлдэл их / явах/	1
	3.2 Албадмал байрлалд гүйцэтгэх ажил, гүйцэтгэх нийт хугацаа	60-70%	1
	3.3 Ажил хийхэд зарцуулах биеийн хүчний ачаалал	их	1
	3.4 Ажил хийхийн тулд анхаарал хандуулах, төвлөрөх шаардлага	их	1
	3.5 Анхааралтай ажиглалтын үргэлжлэх нийт хугацаа	Ажлын цагийн 50 хувиас их	1
4.Ажлын орчин	4.1 Ажлын байрны агаарт тоос, хорт бодисын бохирдол /CO ₂ -ppm/	Ажлын байрны агаарт тоос бага боловч салхи тогтуун үед хүний хөл болон техникийн хөдөлгөөнд үзэгдэх орчин тоос их	0,5
	4.2 Шуугианы түвшин	70 Дба-с их	1
	4.3 Ажлын байрны температур, харьцангуй чийглэг, агаарын урсгалын хурд	Температур нь хэт бага, агаарын урсгалын хурд зөвшөөрөх хэмжээнээс их	1
	4.4 Доргион	байхгүй	0
	Нийт оноо: Ядралтын шалгуур үзүүлэлтийн үнэлгээ:		
"Эрүүл мэндийн эрсдэл Өндөр зэрэгтэй"			

Судалгаа хийсэн: Ахлах эрүүл ахуйч их эмч

ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ГАЗАР
БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ХЭМЖИЛ ЗҮЙН
ТӨВ ЛАБОРАТОРИ

17043, Үйлдвэр 2-4, Чингисийн өргөн чөлөө гудамж,
Хан-Уул дүүрэг, 20-р хороо, Утас: 11-341818
E-mail: bohzt@gmail.com

СОРИЛТЫН ДҮН

Дугаар он/№	: 2025/A-1-4
Сорьц ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, утас	: "Дөрвөн Талст Экологи" ХХК
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал	: Д.Сувд агаарын хэсэг
Сорьцын тоо, төрөл	: 4 агаар, 4 дуу чимээ
Сорьц авсан огноо	: 2025.01.04
Сорьцын тодорхойлолт	: Дундговь аймаг Баянжаргалан сум Болоржонш ХХК жонш баяжуулах үйлдвэр
Шинжилгээний аргын стандарт	: MNS 17-2-5-12:2021, MNS 17-2-5-11:2021 MNS 5002:2000, САЗ А07-2016
Шинжилсэн огноо	: 2025.01.10
Хуудасны тоо	: 1/1
Үр дүн :	

№	Сорьц авсан цэг	Сорьц авсан өдөр	Сорьц авсан цаг	Хүхэрлэг хий	Азотын давхар исэл		Нийт тоос /TSP/	Дуу чимээ
					мг/м ³			
1	Кемп орчим	1/04	12:30	0.011	0.022	0.070	50	
2	Баяжуулах үйлдвэр орчим	1/04	13:00	0.015	0.020	0.120	56	
3	Карьер орчим	1/04	14:00	0.010	0.025	0.097	60	
4	Уурын зуух орчим	1/04	15:10	0.012	0.024	0.142	58	
Агаарын чанарын стандарт MNS 4585:2016 (20 минутын хэмжилт)				0.450	0.200	0.500	60	

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн шинжээч :

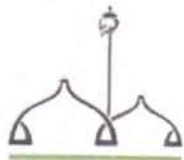
Хянаж баталгаажуулсан:
Байгаль орчны шинжилгээний хэлтсийн дарга

Э.Оюунтуяа

Б.Бархасрагчаа

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хүчинтэй

ХӨРС СУДЛАЛЫН
ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Дугаар: 25/07

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК

Утас/Факс 77278899, 77288899

E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дээж авсан огноо: 2025 он 01 сарын 06

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2025 он 01 сарын 07-08

Дээж авсан газрын нэр: Дундговь аймаг, Баянжаргалан сум, “Болоржонш” ХХК

Жонш баяжуулах үйлдвэр

Координат: $45^{\circ}44'36.24''$ $108^{\circ}2'6.03''$

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: “Дөрвөн талст экологи” ХХК

Харилцах утас: 99275568

Шинжилгээний дүн /Ус/

№	Лаб №	Дээж №	Элемент, мг/л					
			1	2	3	4	5	6
			Ni	Cd	Pb	Zn	Cr	Cu
Blank			<0.01	<0.01	<0.01	<0.01	<0.01	<0.01
1	25/225	Худгийн ус	ND	ND	0.03	3.19	ND	0.51
Элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт			MNS 6148:2010					

ND-not determined

Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цэгийн дээжинд хамаарах ба хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

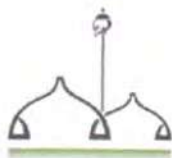
Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

(MNS ISO 8288:1999)

Лабораторийн эрхлэгч: Я.Болдбаатар /MS.c/

Задлан шинжээч: О.Дагвийжалам /MS.c/

**ХӨРС СУДЛАЛЫН
ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ**

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК
Утас/Факс 77278899, 77288899
E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дугаар: 25/06

Дээж авсан огноо: 2025 он 01 сарын 06

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2025 он 01 сарын 07-08

Дээж авсан газрын нэр: Дундговь аймаг, Баянжаргалан сум, “Болоржонш” ХХК Жонш баяжуулах үйлдвэр

Координат: 45°44'20.3^{II} 108°01'52.8^{II}

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: “Дөрвөн талст экологи” ХХК

Харилцах утас: 99275568

Хөрсний химийн задлан шинжилгээний дүн

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЧ, дсм	Ялзмаг, %	NO ₃ мг/100г	CaCO ₂ , %	Шингээгдсэн сууриуд мг-экв/100 гр		Шим тэжээлийн элементүүд мг/100 гр	
										Ca	Mg	P ₂ O ₅	K ₂ O
0	1	2	3	4	5	6	7	8	10	11	12	13	14
1	25/223	Зүсэлт-2	0-10	9.10	1.73	3.340	2.00	0.22	0.32	17.8	9.5	3.1	43
2	25/224		10-50	9.34	4.19	7.880	1.55	0.13	2.14	20.6	7.5	2.2	30

Хөрсний механик бүрэлдэхүүн

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Механик ширхэгүүд %, ширхэгийн хэмжээ, мм						
				1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
1	25/223	Зүсэлт-2	0-10	20.1	36.2	7.5	2.8	25.9	7.5	36.2
2	25/224		10-50	25.0	21.3	8.9	5.0	26.9	12.9	44.8

Хөрсний хүнд металл

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Хүнд металл мг/кг					
				Ni /Никель/	Cd /Кадми/	Pb /Хар тугалга/	Cu /Зэс/	Zn /Цайр/	Cr /Хром/
1	25/223	Зүсэлт-2	0-10	11.91	ND	24.49	13.38	55.49	ND
Хүлцэх агууламж /MNS 5850:2019/				150,0	3,0	100,0	100,0	300,0	150,0
Хортой агууламж /MNS 5850:2019/				1000,0	10,0	500,0	500,0	600,0	400,0
Аюултай агууламж /MNS 5850:2019/				1800,0	20,0	1200,0	1000,0	1000,0	1500,0
Элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт				/MNS 5850:2019/					

*ND-not detect

Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цэгийн дээжинд хамаарах ба хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

(MNS 3310:1991, MNS ISO 10390:2001, MNS 6824:2020, MNS ISO 11466:2007)

Лабораторийн эрхлэгч: Я.Болдбаатар /MS.c/

Задлан шинжээч: О.Дагвийжалам /MS.c/

ХӨРС СУДЛАЛЫН
ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК
Утас/Факс 77278899, 77288899
E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дугаар: 25/05

Дээж авсан огноо: 2025 он 01 сарын 06

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2025 он 01 сарын 07-08

Дээж авсан газрын нэр: Дундговь аймаг, Баянжаргалан сум, “Болоржонш” ХХК Жонш баяжуулах үйлдвэр

Координат: 45°44'15.4" 108°01'18.9"

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: “Дөрвөн талст экологи” ХХК

Харилцах утас: 99275568

Хөрсний химийн задлан шинжилгээний дүн

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	рН	Давс, %	ЦДЧ, dsm	Ялзмаг, %	NO ₃ мг/100г	СаСО ₂ , %	Шингээгдсэн суурьд мг-экв/100 гр		Шим тэжээлийн элементүүд мг/100 гр	
										Ca	Mg	P ₂ O ₅	K ₂ O
0	1	2	3	4	5	6	7	8	10	11	12	13	14
1	25/221	Зүсэлт-1	0-10	8.61	0.04	0.096	1.92	0.16	0.16	12.2	5.2	2.4	12
2	25/222		10-50	8.85	0.05	0.118	1.45	0.13	1.15	11.2	5.3	2.3	8

Хөрсний механик бүрэлдэхүүн

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Механик ширхэгүүд %, ширхэгийн хэмжээ, мм						
				1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
1	25/221	Зүсэлт-1	0-10	18.0	51.1	16.0	3.4	7.2	4.4	14.9
2	25/222		10-50	20.6	42.7	20.2	2.8	7.6	6.1	16.5

Хөрсний хүнд металл

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Хүнд металл мг/кг					
				Ni /Никель/	Cd /Кадми/	Pb /Хар тугалга/	Cu /Зэс/	Zn /Цайр/	Cr /Хром/
1	25/221	Зүсэлт-1	0-10	11.01	ND	37.21	11.99	61.46	0.19
Хүлцэх агууламж /MNS 5850:2019/				150.0	3.0	100.0	100.0	300.0	150.0
Хортой агууламж /MNS 5850:2019/				1000.0	10.0	500.0	500.0	600.0	400.0
Аюултай агууламж /MNS 5850:2019/				1800.0	20.0	1200.0	1000.0	1000.0	1500.0
Элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт				/MNS 5850:2019/					

*ND-not detect

Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цэгийн дээжинд хамаарах би хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

(MNS 3310:1991, MNS ISO 10390:2001, MNS 6824:2020, MNS ISO 11466:2007)

Лабораторийн эрхлэгч: Я.Болдбаатар /MS.c/

Задлан шинжээч: О.Дагвийжалам /MS.c/

УС ЦАГ УУР ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ

Дундговь аймаг Сайнцагаан сум 7-р баг бага тойруу 2-200

Утас/Факс: 70592350, 88819335
E-mail хаяг tsaguur@dundgovi.gov.mn

Сорьцын дугаар: Т/49, Т/50, Т/51, Т/52, Т/53, Т/54

Сорьц авсан газрын нэр, хаяг, утас: Баянжаргалан сум Болор жонш ХХК

Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: БОШЛ-ийн техникч М.Баярмаа

Сорьцын тоо, хэмжээ: 6

Сорьцын төрөл: Нийт тоос /20 минут/

Сорьц авсан огноо: 2024.10.16

Лабораторид хүлээж авсан : 2024.10.17

Шинжилгээ эхэлсэн огноо: 2024.10.21

Хэвлэсэн огноо: 2024.11.04

Хуудасны тоо: 1/1

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн шинжээчийн код: 01

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

№	Сорьц авсан цэг	Нийт тоос /20 минут/ мг/м ³
Т/49	Карьер орчим	0.019
Т/50	Технологийн зам	0.087
Т/51	Нөлөөллийн бүс	0.025
Т/52	Хогийн цэг	0.054
Т/53	Ажилчдын байр	0.028
Т/54	Бутлуур	0.043

ХЯНАЖ БАТАЛГААЖУУЛСАН:
БОШ ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ /Б.ЯНЖМАА /

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

УС ЦАГ УУР ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ

Дундговь аймаг Сайнцагаан сум 7-р баг бага тойруу 2-200
Утас/Факс: 70592350, 88819335
E-mail хаяг tsaguur@dundgovi.gov.mn

Сорьцын дугаар: w/27
Сорьц авсан газрын нэр, хаяг, утас: Болор жонш ХХК
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: М.Баярмаа БОШЛ-ийн техникч
Сорьцын тоо, хэмжээ: 2 литр
Сорьцын төрөл: Ундны ус
Сорьц авсан огноо: 2024.10.16
Лабораторид хүлээж авсан : 2024.10.17
Шинжилгээ эхэлсэн огноо: 2024.10.30
Хэвлэсэн огноо: 2024.11.06
Шинжилгээ хийсэн шинжээчийн код: 1/1
Хуудасны тоо: 1/1

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Тодорхойлсон үзүүлэлт Шинжилгээний арга стандарт		Сорьц авсан цэг	MNS 6148:2010 Хүлцэх агууламж мг/л
		/гүний ус/	
Жинлэгдэх бодис /MNS 6836:2020/	Ж/Б мг/л	илр	
Перманганатын исэлдэх чанар /MNS 6833:2020/	Пич мг/л	7.8	
Кальцийн ион /MNS ISO 1097:1970/	Ca ²⁺ мг/л	54.7	
Магний ион /MNS ISO 1097:1970/	Mg ²⁺ мг/л	125.1	
Аммоний ион /CAЗ 1:2020/	NH ₄ ⁺ мг/л	0.02	3.0
Нийт төмөр /MNS 4430:2005/	Fe мг/л	0.10	
Хлорийн ион /MNS 4424:2005/	Cl ⁻ мг/л	354.5	350
Сульфатын ион /MNS 6271:2011/	SO ₄ ²⁻ мг/л	182.2	500
Нитритийн ион /MNS 6779:2019/	NO ₂ мг/л	0.002	1.0
Нитратын ион /MNS 6834:2020/	NO ₃ мг/л	1.69	50
Фосфатын ион /MNS ISO 6878:2001/	PO ₄ ³⁻ мг/л	0.099	3.5
Фтор /MNS 6272:2011/	F ⁻ мг/л	2.11	
Хатуулаг / MNS ISO 1097:1970/	Хатуулаг мг-экв/л	13.02	
Натри Кали	Na+K мг/л	184.3	
Цахилгаан дамжуулах чанар /MNS ISO 7888:1999/	EC μS/cm ³	1577	
Гидрокарбонат MNS 6832:2020	HCO ₃ ⁻ мг/л	402.7	
Эрдэсжилт MNS ISO 1097:1970	мг/л	1303.5	
Орчин MNS ISO 10523:2001	pH	7.063	

Тайлбар: илр-илрээгүй

ХЯНАЖ БАТАЛГААЖУУЛСАН
БОШ ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ

/Б.ЯНЖМАА /

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АКАДЕМИ
ГАЗАРЗҮЙ-ГЕОЭКОЛОГИЙН ХҮРЭЭЛЭН
УСНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Усны химийн шинжилгээний тодорхойлолт

Сорьц авсан: 2025 оны 01 сарын 04 өдөр

Шинжилгээ хийсэн: 2025 оны 01 сарын 10 өдөр

Сорьц авсан газрын нэр: Дундговь аймаг, Баянжаргалан сум, 2-р баг

Сорьц шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: "Болоржонш" ХХК

Солбицлол:

X=

Гүн: м

Y=

Ундарга: л/сек

Уст цэгийн төрөл ба дугаар:

Худаг

Тодорхойлсон нь:

Анион	1дм ³ -д байгаа			Катион	1дм ³ -д байгаа		
	мг	мг-экв	мг-экв%		мг	мг-экв	мг-экв%
Cl ⁻	67.1	1.89	11.3	Na ⁺ +K ⁺	123.9	5.39	32.3
SO ₄ ²⁻	95.0	1.98	11.9	Ca ²⁺	65.1	3.25	19.5
NO ₂ ⁻	0.00	0.00	0.0	Mg ²⁺	97.6	8.03	48.2
NO ₃ ⁻	6.0	0.10	0.6	NH ₄ ⁺	0.0	0.00	0.0
CO ₃ ²⁻	0.0	0.00	0.0	Fe ²⁺	0.0	0.00	0.0
HCO ₃ ⁻	774.7	12.70	76.2	Fe ³⁺	0.0	0.00	0.0
Дүн	942.8	16.67	100.0	Дүн	286.7	16.67	100.0

HCO₃⁻ ийн хагасыг хассан анион катионуудын
нийлбэр: 842.1 мг/дм³

Анион катионуудын
нийлбэр: 1229.4 мг/дм³

Ерөнхий хатуулаг
pH: 7.14

11.28 мг-экв/дм³

ЕС: 1380 μS/cm
TDS: 828 ppm

Исэлдэх чанар:

4.48 мг/дм³

Физик шинж чанар

Тунгалаг: 30 см

Үнэр: үгүй

Тунадас: үгүй

Өнгө: үгүй

Амт: ***

Булингаршил: 0.83 NTU

HCO₃⁻76 SO₄²⁻12 Cl⁻11

Усны найрлагын томъёо: M₁₂₃

Mg²⁺48 Na⁺+K⁺32 Ca²⁺20

Дүгнэлт

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын ангийн, магнийн бүлгийн, 1-р төрлийн, чанарын хувьд давсархаг, маш хатуу, хатуулаг дотроо магнийн ион зонхилсон ус байна. Шинжилсэн химийн үндсэн үзүүлэлтүүдээс нийт эрдэжилт, ерөнхий хатуулаг, магнийн ион нь "Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS0900:2018" стандартад заасан хэмжээнээс их байна.

Жич: Энэхүү уст цэгээс сорьц авах үйл явцыг шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн хариуцан гүйцэтгэсэн болно.

Гүйцэтгэсэн: Химич, ЭШДаА: _____

Б. Францо

/Б. Урангоо/

Шинжилгээ

Хянаж баталгаажуулсан: Лабораторийн эрхлэгч _____

/Д.Гэрэлт-Од/

ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АКАДЕМИ
 ГАЗАРЗҮЙ-ГЕОЭКОЛОГИЙН ХҮРЭЭЛЭН
 УСНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Усны химийн шинжилгээний тодорхойлолт

Сорьц авсан: 2025 оны 01 сарын 04 өдөр

Шинжилгээ хийсэн: 2025 оны 01 сарын 10 өдөр

Сорьц авсан газрын нэр: Дундговь аймаг, Баянжаргалан сум, 2-р баг

Сорьц шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: "Болоржонш" ХХК

Солбицлол:

X=

Гүн: м

Y=

Ундарга: л/сек

Уст цэгийн төрөл ба дугаар:

Шүүсэн ус

Тодорхойлсон нь:

Анион	1дм ³ -д байгаа			Катион	1дм ³ -д байгаа		
	мг	мг-экв	мг-экв%		мг	мг-экв	мг-экв%
Cl ⁻	17.8	0.50	13.5	Na ⁺ +K ⁺	59.6	2.59	69.8
SO ₄ ⁻	20.0	0.42	11.2	Ca ⁺⁺	8.4	0.42	11.3
NO ₂ ⁻	0.00	0.00	0.0	Mg ⁺⁺	8.5	0.70	18.9
NO ₃ ⁻	6.0	0.10	2.6	NH ₄ ⁺	0.0	0.00	0.0
CO ₃ ⁻	0.0	0.00	0.0	Fe ⁺⁺	0.0	0.00	0.0
HCO ₃ ⁻	164.7	2.70	72.7	Fe ⁺⁺⁺	0.0	0.00	0.0
Дүн	208.5	3.71	100.0	Дүн	76.6	3.71	100.0

HCO₃⁻ ийн хагасыг хассан анион катионуудын
 нийлбэр: 202.7 мг/дм³

Анион катионуудын
 нийлбэр: 285.0 мг/дм³

Ерөнхий хатуулаг
 рН: 6.76

1.12 мг-экв/дм³

ЕС: 340 μS/cm
 TDS: 187 ppm

Исэлдэх чанар:

3.20 мг/дм³

Физик шинж чанар

Тунгалаг: 30 см
 Өнгө: үгүй

Үнэр: үгүй
 Амт: ***

Тунадас: үгүй
 Булингаршил: 0.54 NTU

HCO₃⁻73 Cl⁻14 SO₄²⁻11

Усны найрлагын томъёо: M_{0.29}

Na⁺+K⁺70 Mg²⁺19 Ca²⁺11

Дүгнэлт

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын ангийн, натрийн бүлгийн, 1-р төрлийн, чанарын хувьд цэнгэг, маш зөөлөн ус байна. Уг усыг анхны устай харьцуулахад нийт эрдэсжилт 76.8 %, ерөнхий хатуулаг 90.07 %, хлорын ион 73.47 %, сульфатын ион 78.95 %, натрийн ион 51.9 %, кальцийн ион 87.1 %, магнийн ион 91.29 %-иар тус тус буурсан байна.

Жич: Энэхүү уст цэгээс сорьц авах үйл явцыг шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн хариуцан гүйцэтгэсэн болно.

Гүйцэтгэсэн: Химич, ЭШДаА: Б. Урангоо /Б. Урангоо/

Шинжилгээ

Хянаж баталгаажуулсан: Лабораторийн эрхлэгч Д.Гэрэлт-Од /Д.Гэрэлт-Од/

**УС ЦАГ УУР ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ**

Дундговь аймаг Сайнцагаан сум 7-р баг бага тойруу 2-200
Утас/Факс: 70592350, 88819335
E-mail хаяг tsaguur@dundgovi.gov.mn

Сорьцын дугаар:w/14
Сорьц авсан газрын нэр, хаяг, утас: Болоржонш ХХК
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: БОШЛабораторийн инженер Э.Буяндэлгэр
Сорьцын тоо, хэмжээ: 2 литр
Сорьцын төрөл: Усны шинжилгээ
Сорьц авсан огноо: 2025.04.30
Лабораторид хүлээж авсан : 2025.05.01
Шинжилгээ эхэлсэн огноо: 2025.05.05
Хэвлэсэн огноо: 2025.05.26
Хуудасны тоо: 1/1
Шинжилгээ гүйцэтгэсэн шинжээчийн код: 01

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Тодорхойлсон үзүүлэлт Шинжилгээний арга стандарт		Сорьц авсан цэг	MNS 900:2018 Хүлцэх агууламж мг/л
		Болоржонш ХХК /Уурхайн үс/	
Жинлэгдэх бодис /MNS 6836:2020/	Ж/Б мг/л	0.6	
Перманганатын исэлдэх чанар /MNS 6833:2020/	Пич мг/л	0.2	
Кальцийн ион /MNS ISO 1097:1970/	Ca ²⁺ мг/л	68.8	100
Магний ион /MNS ISO 1097:1970/	Mg ²⁺ мг/л	27.5	30
Аммоний ион /CAЗ 1:2020/	NH ₄ ⁺ мг/л	илр	1.5
Нийт төмөр /MNS 4430:2005/	Fe мг/л	0.05	0.3
Хлорийн ион /MNS 4424:2005/	Cl ⁻ мг/л	35.0	350
Сулфатын ион /MNS 6271:2011/	SO ₄ ²⁻ мг/л	129.2	500
Нитритийн ион /MNS 6779:2019/	NO ₂ мг/л	0.010	1.0
Нитратын ион /MNS 6834:2020/	NO ₃ мг/л	0.222	50
Фосфатын ион /MNS ISO 6878:2001/	PO ₄ ³⁻ мг/л	0.018	3.5
Фтор /MNS 6272:2011/	F ⁻ мг/л	1.26	
Хатуулаг / MNS ISO 1097:1970/	Хатуулаг мг-экв/л	5.7	7
Натри Кали	Na+K мг/л	26.6	
Цахилгаан дамжуулах чанар /MNS ISO 7888:1999/	ЕС μS/cm ³	667	
Гидрокарбонат MNS 6832:2020	HCO ₃ ⁻ мг/л	187.9	
Эрдэсжилт MNS ISO 1097:1970	мг/л	475.1	
Орчин MNS ISO 10523:2001	pH	7.4	

БАТАЛГААЖУУЛСАН:

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН
ДАРГА ..... /Э.АЗЖАРГАЛ/

ХЯНАСАН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ЭРХЛЭГЧ: ..... /Б.ЯНЖМАА/

ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ИНЖЕНЕР: ..... /Э.БУЯНДЭЛГЭР/

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

**УС ЦАГ УУР ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ**

Дундговь аймаг Сайнцагаан сум 7-р баг бага тойруу 2-200
Утас/Факс: 70592350, 88819335
E-mail хаяг tsaguur@dundgovi.gov.mn

Сорьцын дугаар:w/16
Сорьц авсан газрын нэр, хаяг, утас: Болоржонш ХХК
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: БОШЛабораторийн инженер Э.Буяндэлгэр
Сорьцын тоо, хэмжээ: 2 литр
Сорьцын төрөл: Усны шинжилгээ
Сорьц авсан огноо: 2025.04.30
Лабораторид хүлээж авсан : 2025.05.01
Шинжилгээ эхэлсэн огноо: 2025.05.05
Хэвлэсэн огноо: 2025.05.26
Хуудасны тоо: 1/1
Шинжилгээ гүйцэтгэсэн шинжээчийн код: 01

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Тодорхойлсон үзүүлэлт Шинжилгээний арга стандарт		Сорьц авсан цэг	MNS 900:2018 Хүлцэх агууламж мг/л
		Болоржонш ХХК ХХК /Цэвэршүүлсэн ус /	
Жинлэгдэх бодис /MNS 6836:2020/	Ж/Б мг/л	1.2	
Перманганатын исэлдэх чанар /MNS 6833:2020/	Пич мг/л	0.2	
Кальцийн ион /MNS ISO 1097:1970/	Ca ²⁺ мг/л	2.3	100
Магний ион /MNS ISO 1097:1970/	Mg ²⁺ мг/л	3.3	30
Аммоний ион /CAЗ 1:2020/	NH ₄ ⁺ мг/л	илр	1.5
Нийт төмөр /MNS 4430:2005/	Fe мг/л	0.03	0.3
Хлорийн ион /MNS 4424:2005/	Cl ⁻ мг/л	10.1	350
Сульфатын ион /MNS 6271:2011/	SO ₄ ²⁻ мг/л	10.0	500
Нитритийн ион /MNS 6779:2019/	NO ₂ мг/л	0.001	1.0
Нитратын ион /MNS 6834:2020/	NO ₃ мг/л	0.303	50
Фосфатын ион /MNS ISO 6878:2001/	PO ₄ ³⁻ мг/л	0.014	3.5
Фтор /MNS 6272:2011/	F ⁻ мг/л	0.17	
Хатуулаг / MNS ISO 1097:1970/	Хатуулаг мг-экв/л	0.39	7
Натри Кали	Na+K мг/л	7.1	
Цахилгаан дамжуулах чанар /MNS ISO 7888:1999/	EC μS/cm ³	68.2	
Гидрокарбонат MNS 6832:2020	HCO ₃ ⁻ мг/л	11.0	
Эрдэсжилт MNS ISO 1097:1970	мг/л	43.9	
Орчин MNS ISO 10523:2001	pH	6.16	

БАТАЛГААЖУУЛСАН:

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН
ДАРГА ..... /Э.АЗЖАРГАЛ/

ХЯНАСАН

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ЭРХЛЭГЧ: ..... /Б.ЯНЖМАА/

ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ИНЖЕНЕР: ..... /Э.БУЯНДЭЛГЭР/

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

**УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ**

Дундговь аймаг Сайнцагаан сум 7-р баг бага тойруу 2-200

Утас/Факс: 70592350, 88819335

E-mail хаяг tsaguur@dundgovi.gov.mn

Сорьцын дугаар: S/06, S/07, S/08, S/09, S/10, S/11, S/12, S/13

Сорьц авсан газрын нэр, хаяг, утас: Болоржонш ХХК

Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: БОШЛабораторийн инженер Э.Буяндэлгэр

Сорьцын тоо, хэмжээ: 0.5 кг

Сорьцын төрөл: Хөрсний агрохимийн шинжилгээ

Сорьц авсан огноо: 2025.04.30

Лабораторид хүлээж авсан : 2025.05.01

Шинжилгээ эхэлсэн огноо: 2025.05.05

Хэвлэсэн огноо: 2025.05.26

Хуудасны тоо: 1/1

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн шинжээчийн код: 01

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Шинжилгээний аргын стандарт		/Хөрсний чанарын үзүүлэлтүүд/ MNS 3310;1991					
Сорьцын дугаар	Сорьц авсан цэг	pH	Ялзмаг %	NO ₃ мг/кг	NH ₄ мг/кг	SO ₄ мг/кг	P ₂ O ₅ мг/кг
S/06	Ажилчдын байр /уурхай/	8.0	0.23	8.3	5.1	177.7	27.6
S/07	Карьер орчим /уурхай/	7.9	0.56	6.8	33.8	88.2	43.9
S/08	Технологийн зам /уурхай/	8.0	0.55	7.7	25.7	115.3	19.8
S/09	Ажилчдын байр /үйлдвэр/	7.9	0.27	5.7	22.8	114.0	20.2
S/10	Хогийн цэг /үйлдвэр/	7.7	0.33	43.9	31.6	1979.0	26.5
S/11	Технологийн зам /үйлдвэр/	7.7	0.30	43.8	16.9	1175.0	20.5
S/12	Үйлвэр	7.7	0.44	4.6	19.8	208.9	28.7
S/13	Нөлөөллийн бүс /үйлдвэр/	6.9	0.60	1.4	31.6	198.1	27.6

БАТАЛГААЖУУЛСАН:

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН
ДАРГА ..... /Э.АЗЖАРГАЛ/

ХЯНАСАН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ЭРХЛЭГЧ: ..... /Б.ЯНЖМАА/

ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ИНЖЕНЕР: ..... /Э.БУЯНДЭЛГЭР/

**УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ**

Дундговь аймаг Сайнцагаан сум 7-р баг бага тойруу 2-200

Утас/Факс: 70592350, 88819335

E-mail хаяг tsaguur@dundgovi.gov.mn

Сорьцын дугаар: S/06, S/07, S/08, S/09, S/10, S/11, S/12, S/13

Сорьц авсан газрын нэр, хаяг, утас: Болоржонш ХХК

Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: БОШЛабораторийн инженер Э.Буяндэлгэр

Сорьцын тоо, хэмжээ: 0.5 кг

Сорьцын төрөл: Хөрсний агрохимийн шинжилгээ

Сорьц авсан огноо: 2025.04.30

Лабораторид хүлээж авсан : 2025.05.01

Шинжилгээ эхэлсэн огноо: 2025.05.05

Хэвлэсэн огноо: 2025.05.26

Хуудасны тоо: 1/1

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн шинжээчийн код: 01

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Шинжилгээний аргын стандарт		/Хөрсний чанарын үзүүлэлтүүд/ MNS 3310;1991					
Сорьцын дугаар	Сорьц авсан цэг	pH	Ялзмаг %	NO ₃ мг/кг	NH ₄ мг/кг	SO ₄ мг/кг	P ₂ O ₅ мг/кг
S/06	Ажилчдын байр /уурхай/	8.0	0.23	8.3	5.1	177.7	27.6
S/07	Карьер орчим /уурхай/	7.9	0.56	6.8	33.8	88.2	43.9
S/08	Технологийн зам /уурхай/	8.0	0.55	7.7	25.7	115.3	19.8
S/09	Ажилчдын байр /үйлдвэр/	7.9	0.27	5.7	22.8	114.0	20.2
S/10	Хогийн цэг /үйлдвэр/	7.7	0.33	43.9	31.6	1979.0	26.5
S/11	Технологийн зам /үйлдвэр/	7.7	0.30	43.8	16.9	1175.0	20.5
S/12	Үйлвэр	7.7	0.44	4.6	19.8	208.9	28.7
S/13	Нөлөөллийн бүс /үйлдвэр/	6.9	0.60	1.4	31.6	198.1	27.6

БАТАЛГААЖУУЛСАН:

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН
ДАРГА ..... /Э.АЗЖАРГАЛ/

ХЯНАСАН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ЭРХЛЭГЧ: ..... /Б.ЯНЖМАА/

ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ИНЖЕНЕР: ..... /Э.БУЯНДЭЛГЭР/

**УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ**

Дундговь аймаг Сайнцагаан сум 7-р баг бага тойруу 2-200
Утас/Факс: 70592350, 8819335
E-mail хаяг tsaquur@dundgovi.gov.mn

Сорьцын дугаар: T/14, T/15, T/16, T/17, T/18, T/19, T/20, T/21, T/22
Сорьц авсан газрын нэр, хаяг, утас: БОЛОР ЖОНШ ХХК
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: БОШЛ-ийн техникч М.Баярмаа
Сорьцын тоо, хэмжээ: 9
Сорьцын төрөл: Нийт тоос /20 минутын дундаж/
Сорьц авсан огноо: 2025.04.30
Лабораторид хүлээж авсан : 2025.05.01
Шинжилгээ эхэлсэн огноо: 2025.05.02
Хэвлэсэн огноо: 2025.05.19
Хуудасны тоо: 1/1

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

№	Сорьц авсан цэг	Нийт тоос мг/м ³
T/14	Ажилчдын байр орчим (уурхай)	0.054
T/15	Карьер орчим (уурхай)	0.029
T/16	Технологийн зам (уурхай)	0.035
T/17	Ажилчдын байр орчим (үйлдвэр)	0.086
T/18	Хогийн цэг орчим (үйлдвэр)	0.066
T/19	Бутлуур орчим (үйлдвэр)	0.129
T/20	Технологийн зам (үйлдвэр)	0.030
T/21	Үйлдвэр орчим (үйлдвэр)	0.120
T/22	Нөлөөллийн бүс (үйлдвэр)	0.069
MNS 4585:2016 Хүлцэх хэм хэмжээ		0.500мг/м³

БАТАЛГААЖУУЛСАН:

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН
ДАРГА ..... /Э.АЗЖАРГАЛ/

ХЯНАСАН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ЭРХЛЭГЧ: ..... /Б.ЯНЖМАА/

ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ИНЖЕНЕР: ..... /Э.БУЯНДЭЛГЭР/

**УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ**

Дундговь аймаг Сайнцагаан сум 7-р баг бага тойруу 2-200

Утас/Факс: 70592350, 88819335

E-mail хаяг tsaquur@dundgovi.gov.mn

Сорьцын дугаар: A/14, A/15, A/16, A/17, A/18, A/19, A/20, A/21, A/22

Сорьц авсан газрын нэр, хаяг, утас: БОЛОР ЖОНШ ХХК

Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: БОШЛ-ийн техникч М.Баярмаа

Сорьцын тоо, хэмжээ: 9

Сорьцын төрөл: Агаарын чанарын шинжилгээ

Сорьц авсан огноо: 2025.04.30

Лабораторид хүлээж авсан : 2025.05.01

Шинжилгээ эхэлсэн огноо: 2025.05.02

Хэвлэсэн огноо: 2025.05.19

Хуудасны тоо: 1/1

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

№	Сорьц авсан цэг	SO ₂ мг/м ³	NO ₂ мг/м ³
A/14	Ажилчдын байр орчим (уурхай)	0.018	0.026
A/15	Карьер орчим (уурхай)	0.027	0.037
A/16	Технологийн зам (уурхай)	0.019	0.020
A/17	Ажилчдын байр орчим (үйлдвэр)	0.014	0.026
A/18	Хогийн цэг орчим (үйлдвэр)	0.016	0.035
A/19	Бутлуур орчим (үйлдвэр)	0.018	0.040
A/20	Технологийн зам (үйлдвэр)	0.013	0.022
A/21	Үйлдвэр орчим (үйлдвэр)	0.023	0.044
A/22	Нөлөөллийн бүс (үйлдвэр)	0.020	0.031
Шинжилгээний аргын стандарт		MNS 0017-2-5-12:2021	MNS 0017-2-5-11:2021
MNS 4585:2016 Хүлцэх хэм хэмжээ		0.450 мг/м³	0.20 мг/м³

БАТАЛГААЖУУЛСАН:

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН
ДАРГА ..... /Э.АЗЖАРГАЛ/

ХЯНАСАН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ЭРХЛЭГЧ: ..... /Б.ЯНЖМАА/

ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ИНЖЕНЕР: ..... /Э.БУЯНДЭЛГЭР/

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

**УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ**

Дундговь аймаг Сайнцагаан сум 7-р баг бага тойруу 2-200
Утас/Факс: 70592350, 88819335
E-mail хаяг tsaguur@dundgovi.gov.mn

Сорьцын дугаар: A/79, A/80, A/81, A/82, A/83, A/84, A/85, A/86,
Сорьц авсан газрын нэр, хаяг, утас: БОЛОР ЖОНШ ХХК
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: БОШЛ-ийн техникч М.Баярмаа
Сорьцын тоо, хэмжээ: 8
Сорьцын төрөл: Агаарын чанарын шинжилгээ
Сорьц авсан огноо: 2025.09.08
Лабораторид хүлээж авсан : 2025.09.08
Шинжилгээ эхэлсэн огноо: 2025.09.09
Хэвлэсэн огноо: 2025.09.30
Хуудасны тоо: 1/1

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

№	Сорьц авсан цэг	SO ₂ мг/м ³	NO ₂ мг/м ³
A/79	Ажилчдын байр орчим (үйлдвэр)	0.014	0.030
A/80	Хогийн цэг орчим (үйлдвэр)	0.014	0.037
A/81	Үйлдвэр орчим	0.015	0.041
A/82	Нөлөөллийн бүс (үйлдвэр)	0.010	0.025
A/83	Технологийн зам (үйлдвэр)	0.013	0.027
A/84	Ажилчдын байр орчим (уурхай)	0.011	0.039
A/85	Технологийн зам (уурхай)	0.014	0.034
A/86	Карьер орчим (уурхай)	0.017	0.030
Шинжилгээний аргын стандарт		MNS 0017-2-5-12:2021	MNS 0017-2-5-11:2021
MNS 4585:2016 Хүлцэх хэм хэмжээ		0.450 мг/м³	0.20 мг/м³

БАТАЛГААЖУУЛСАН:

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН
ДАРГА ..... /Э. АЗЖАРГАЛ/

ХЯНАСАН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ЭРХЛЭГЧ: ..... /Б. ЯНЖМАА/

ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ИНЖЕНЕР: ..... /Э. БУЯНДЭЛГЭР/

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

**УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ**

Дундговь аймаг Сайнцагаан сум 7-р баг бага тойруу 2-200
Утас/Факс: 70592350, 88819335
E-mail хаяг tsaquur@dundgovi.gov.mn

Сорьцын дугаар: Т/79, Т/80, Т/81, Т/82, Т/83, Т/84, Т/85, Т/86,
Сорьц авсан газрын нэр, хаяг, утас: БОЛОР ЖОНШ ХХК
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: БОШЛ-ийн техникч М.Баярмаа
Сорьцын тоо, хэмжээ: 8
Сорьцын төрөл: Нийт тоос /20 минутын дундаж/
Сорьц авсан огноо: 2025.09.08
Лабораторид хүлээж авсан : 2025.09.08
Шинжилгээ эхэлсэн огноо: 2025.09.09
Хэвлэсэн огноо: 2025.09.30
Хуудасны тоо: 1/1

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

№	Сорьц авсан цэг	Нийт тоос мг/м ³
Т/79	Ажилчдын байр орчим (үйлдвэр)	0.049
Т/80	Хогийн цэг орчим (үйлдвэр)	0.051
Т/81	Үйлдвэр орчим	0.057
Т/82	Нөлөөллийн бүс (үйлдвэр)	0.027
Т/83	Технологийн зам (үйлдвэр)	0.058
Т/84	Ажилчдын байр орчим (уурхай)	0.028
Т/85	Технологийн зам (уурхай)	0.045
Т/86	Карьер орчим (уурхай)	0.047
MNS 4585:2016 Хүлцэх хэм хэмжээ		0.500мг/м³

БАТАЛГААЖУУЛСАН:

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН
ДАРГА ..... /Э.АЗЖАРГАЛ/

ХЯНАСАН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ЭРХЛЭГЧ: ..... /Б.ЯНЖМАА/

ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ИНЖЕНЕР: ..... /Э.БУЯНДЭЛГЭР/

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

**УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ**

Дундговь аймаг Сайнцагаан сум 7-р баг бага тойруу 2-200
Утас/Факс: 70592350, 88819335
E-mail хаяг tsaguur@dundgovi.gov.mn

Сорьцын дугаар: S/67, S/68, S/69, S/70, S/71, S/72, S/73, S/74
Сорьц авсан газрын нэр, хаяг, утас: Болоржонш ХХК
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: БОШЛабораторийн инженер Э.Буяндэлгэр
Сорьцын тоо, хэмжээ: 8, 0.5 кг
Сорьцын төрөл: Хөрсний агрохимийн шинжилгээ
Сорьц авсан огноо: 2025.09.08
Лабораторид хүлээж авсан : 2025.09.08
Шинжилгээ эхэлсэн огноо: 2025.09.09
Хэвлэсэн огноо: 2025.09.30
Хуудасны тоо: 1/1
Шинжилгээ гүйцэтгэсэн шинжээчийн код: 01

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Шинжилгээний аргын стандарт		/Хөрсний чанарын үзүүлэлтүүд/ MNS 3310:1991					
Сорьцын дугаар	Сорьц авсан цэг	pH	Ялзмаг %	NO ₃ мг/кг	NH ₄ мг/кг	SO ₄ мг/кг	P ₂ O ₅ мг/кг
S/67	Ажилчдын байр /үйлдвэр/	8.0	0.33	6.76	17.6	112.6	26.20
S/68	Хогийн цэг /үйлдвэр/	7.7	0.18	19.4	33.1	777.3	26.33
S/69	Үйлдвэр	7.8	0.58	6.5	24.3	141.1	28.78
S/70	Нөлөөллийн бүс /үйлдвэр/	6.9	0.68	4.7	35.3	61.05	25.67
S/71	Технологийн зам /үйлдвэр/	7.7	0.38	24.8	39.7	592.8	20.99
S/72	Ажилчдын байр /уурхай/	8.1	0.17	11.7	9.5	77.3	30.36
S/73	Технологийн зам /уурхай/	7.9	0.10	47.3	25.7	145.2	14.98
S/74	Карьер орчим /уурхай/	7.9	0.22	6.63	33.1	104.5	27.32

БАТАЛГААЖУУЛСАН:

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН
ДАРГА ..... /Э.АЗЖАРГАЛ/

ХЯНАСАН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ЭРХЛЭГЧ: ..... /Б.ЯНЖМАА/

ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ИНЖЕНЕР: ..... /Э.БУЯНДЭЛГЭР/

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

**УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ**

Дундговь аймаг Сайнцагаан сум 7-р баг бага тойруу 2-200

Утас/Факс: 70592350, 88819335

E-mail хаяг tsaguur@dundgovi.gov.mn

Сорьцын дугаар:w/39

Сорьц авсан газрын нэр, хаяг, утас: Болоржонш ХХК

Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: БОШЛабораторийн инженер Э.Буяндэлгэр

Сорьцын тоо, хэмжээ:

2 литр

Сорьцын төрөл:

Усны шинжилгээ

Сорьц авсан огноо:

2025.09.08

Лабораторид хүлээж авсан :

2025.09.08

Шинжилгээ эхэлсэн огноо:

2025.09.22

Хэвлэсэн огноо:

2025.09.30

Хуудасны тоо:

1/1

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн шинжээчийн код: 01

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Тодорхойлсон үзүүлэлт Шинжилгээний арга стандарт		Сорьц авсан цэг	MNS 900:2018 Хүлцэх агууламж мг/л
		/Уурхайн ундны ус/	
Жинлэгдэх бодис /MNS 6836:2020/	Ж/Б мг/л	2.4	
Перманганатын исэлдэх чанар /MNS 6833:2020/	Пич мг/л	1.0	
Кальцийн ион /MNS ISO 1097:1970/	Ca ²⁺ мг/л	64.7	100
Магний ион /MNS ISO 1097:1970/	Mg ²⁺ мг/л	30.0	30
Аммоний ион /CAЗ 1:2020/	NH ₄ ⁺ мг/л	илр	1.5
Нийт төмөр /MNS 4430:2005/	Fe мг/л	0.12	0.3
Хлорийн ион /MNS 4424:2005/	Cl ⁻ мг/л	49.6	350
Сульфатын ион /MNS 6271:2011/	SO ₄ ²⁻ мг/л	118.1	500
Нитритийн ион /MNS 6779:2019/	NO ₂ мг/л	0.009	1.0
Нитратын ион /MNS 6834:2020/	NO ₃ мг/л	0.34	50
Фосфатын ион /MNS ISO 6878:2001/	PO ₄ ³⁻ мг/л	0.018	3.5
Фтор /MNS 6272:2011/	F ⁻ мг/л	1.32	
Хатуулаг / MNS ISO 1097:1970/	Хатуулаг мг-экв/л	5.70	7
Натри Кали	Na+K мг/л	41.4	
Цахилгаан дамжуулах чанар /MNS ISO 7888:1999/	EC μS/cm ³	789	
Гидрокарбонат MNS 6832:2020	HCO ₃ ⁻ мг/л	213.6	
Эрдэсжилт MNS ISO 1097:1970	мг/л	517.5	
Орчин MNS ISO 10523:2001	pH	7.84	

Тайлбар: илр-илрээгүй

БАТАЛГААЖУУЛСАН:

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН
ДАРГА ..... /Э.АЗЖАРГАЛ/

ХЯНАСАН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ЭРХЛЭГЧ: ..... /Б.ЯНЖМАА/

ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ИНЖЕНЕР: ..... /Э.БУЯНДЭЛГЭР/

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

**УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ**

Дундговь аймаг Сайнцагаан сум 7-р баг бага тойруу 2-200

Утас/Факс: 70592350, 88819335

E-mail хаяг tsaguur@dundgovi.gov.mn

Сорьцын дугаар:w/38

Сорьц авсан газрын нэр, хаяг, утас: Болоржонш ХХК

Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: БОШЛабораторийн инженер Э.Буяндэлгэр

Сорьцын тоо, хэмжээ: 2 литр

Сорьцын төрөл: Усны шинжилгээ

Сорьц авсан огноо: 2025.09.08

Лабораторид хүлээж авсан : 2025.09.08

Шинжилгээ эхэлсэн огноо: 2025.09.22

Хэвлэсэн огноо: 2025.09.30

Хуудасны тоо: 1/1

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн шинжээчийн код: 01

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Тодорхойлсон үзүүлэлт Шинжилгээний арга стандарт		Сорьц авсан цэг	MNS 900:2018 Хүлцэх агууламж мг/л
		/Үйлдвэрийн ундны ус/	
Жинлэгдэх бодис /MNS 6836:2020/	Ж/Б мг/л	3.2	
Перманганатын исэлдэх чанар /MNS 6833:2020/	Пич мг/л	0.8	
Кальцийн ион /MNS ISO 1097:1970/	Ca ²⁺ мг/л	76.2	100
Магний ион /MNS ISO 1097:1970/	Mg ²⁺ мг/л	110.9	30
Аммоний ион /CA3 1:2020/	NH ₄ ⁺ мг/л	0.07	1.5
Нийт төмөр /MNS 4430:2005/	Fe мг/л	0.13	0.3
Хлорийн ион /MNS 4424:2005/	Cl ⁻ мг/л	354.5	350
Сульфатын ион /MNS 6271:2011/	SO ₄ ²⁻ мг/л	421.5	500
Нитритийн ион /MNS 6779:2019/	NO ₂ мг/л	0.008	1.0
Нитратын ион /MNS 6834:2020/	NO ₃ мг/л	3.12	50
Фосфатын ион /MNS ISO 6878:2001/	PO ₄ ³⁻ мг/л	0.004	3.5
Фтор /MNS 6272:2011/	F ⁻ мг/л	2.16	
Хатуулаг / MNS ISO 1097:1970/	Хатуулаг мг-экв/л	12.92	7
Натри Кали	Na+K мг/л	286.4	
Цахилгаан дамжуулах чанар /MNS ISO 7888:1999/	EC μS/cm ³	1975	
Гидрокарбонат MNS 6832:2020	HCO ₃ ⁻ мг/л	341.7	
Эрдэсжилт MNS ISO 1097:1970	мг/л	1591.2	
Орчин MNS ISO 10523:2001	pH	7.73	

БАТАЛГААЖУУЛСАН:

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН
ДАРГА ..... /Э.АЗЖАРГАЛ/

ХЯНАСАН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ЭРХЛЭГЧ: ..... /Б.ЯНЖМАА/

ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ИНЖЕНЕР: ..... /Э.БУЯНДЭЛГЭР/

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

**УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ**

Дундговь аймаг Сайнцагаан сум 7-р баг бага тойруу 2-200

Утас/Факс: 70592350, 88819335

E-mail хаяг tsaguur@dundgovi.gov.mn

Сорьцын дугаар:w/37

Сорьц авсан газрын нэр, хаяг, утас: Болоржонш ХХК

Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: БОШЛабораторийн инженер Э.Буяндэлгэр

Сорьцын тоо, хэмжээ: 2 литр

Сорьцын төрөл: Усны шинжилгээ

Сорьц авсан огноо: 2025.09.08

Лабораторид хүлээж авсан : 2025.09.08

Шинжилгээ эхэлсэн огноо: 2025.09.22

Хэвлэсэн огноо: 2025.09.30

Хуудасны тоо: 1/1

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн шинжээчийн код: 01

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Тодорхойлсон үзүүлэлт Шинжилгээний арга стандарт		Сорьц авсан цэг	MNS 900:2018 Хүлцэх агууламж мг/л
		/Цэвэршүүлсэн ус /	
Жинлэгдэх бодис /MNS 6836:2020/	Ж/Б мг/л	0.8	
Перманганатын исэлдэх чанар /MNS 6833:2020/	Пич мг/л	0.5	
Кальцийн ион /MNS ISO 1097:1970/	Ca ²⁺ мг/л	1.5	100
Магний ион /MNS ISO 1097:1970/	Mg ²⁺ мг/л	6.0	30
Аммоний ион /CA3 1:2020/	NH ₄ ⁺ мг/л	0.02	1.5
Нийт төмөр /MNS 4430:2005/	Fe мг/л	0.06	0.3
Хлорийн ион /MNS 4424:2005/	Cl ⁻ мг/л	19.8	350
Сульфатын ион /MNS 6271:2011/	SO ₄ ²⁻ мг/л	11.7	500
Нитритийн ион /MNS 6779:2019/	NO ₂ мг/л	илр	1.0
Нитратын ион /MNS 6834:2020/	NO ₃ мг/л	0.80	50
Фосфатын ион /MNS ISO 6878:2001/	PO ₄ ³⁻ мг/л	илр	3.5
Фтор /MNS 6272:2011/	F ⁻ мг/л	0.10	
Хатуулаг / MNS ISO 1097:1970/	Хатуулаг мг-экв/л	0.57	7
Натри Кали	Na+K мг/л	14.9	
Цахилгаан дамжуулах чанар /MNS ISO 7888:1999/	EC μS/cm ³	104	
Гидрокарбонат MNS 6832:2020	HCO ₃ ⁻ мг/л	22.0	
Эрдэсжилт MNS ISO 1097:1970	мг/л	75.9	
Орчин MNS ISO 10523:2001	pH	6.72	

Тайлбар: илр-илрээгүй

БАТАЛГААЖУУЛСАН:

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН
ДАРГА ..... /Э.АЗЖАРГАЛ/

ХЯНАСАН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ЭРХЛЭГЧ: ..... /Б.ЯНЖМАА/

ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИЙН
ИНЖЕНЕР: ..... /Э.БУЯНДЭЛГЭР/

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

ЗАХИАЛАГЧИЙН НЭР: **БОЛОРЖОНШ ХХК**

ДЭЭЖИЙН ТӨРӨЛ,
ТОО

Ус, 4

ЗАХИАЛГА №: **2025/671-1**

ХҮЛЭЭН АВСАН ОГНОО: **2025.05.12**

ШИНЖИЛСЭН ОГНОО: **2025.06.03**

ДЭЭЖ БОЛОВСРУУЛАЛТ: **хийгдээгүй**

ХУУДАСНЫ ТОО: 1

Сорилтын үр дүн зөвхөн тухайн дээжинд хамаарна.
Дээжлэлтийн талаарх асуудлыг манай лаборатори хариуцахгүй болно.

Чанарын менежер:

Д. Пүрэвжаргал

Хамтран ажилласан танд талархлаа.

№	ЭЛЕМЕНТ	НЭГЖ	ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН	ЗӨВШӨӨРӨГДӨХ		СТАНДАРТ АРГА
				ХЭМЖЭЭ	/MNS 0900:2018/	
1	pH	-	7.68	6.5-8.5		MNS ISO 10523:2001
2	Кали (K^+)	мг/л	2.99	-		MNS 5465:2005
3	Натри (Na^+)	мг/л	216.2	200.0		
4	Кальци (Ca^{2+})	мг/л	56.42	100.0		
5	Магни (Mg^{2+})	мг/л	101.7	30.00		MNS ISO 2572:1999
6	Аммоний (NH_4^+)	мг/л	<0.10	1.50		MNS ISO 7150-1:2006
7	Хлорид (Cl^-)	мг/л	365.8	350.0		MNS ISO 9297:2005
8	Сульфат (SO_4^{2-})	мг/л	221.2	500.0		MNS 3652.4:1984 MNS ISO 11885:2011
9	Нитрит (NO_2^-)	мг/л	<0.05	1.00		MNS 4431:2005
10	Нитрат (NO_3^-)	мг/л	4.32	50.00		MNS ISO 7890-3:2001
11	Карбонат (CO_3^{2-})	мг/л	12.00	-		MNS ISO 9963-1:2005
12	Гидрокарбонат (HCO_3^{2-})	мг/л	378.3	-		
13	Нийт халуулга	мг-экв/л	11.18	7.00		
14	Хуурай үлдэгдэл, TDS	мг/л	1192	1000		MNS 4423:1997
15	Цахиурын хүчил, H_2SiO_3	мг/л	16.42	-		
16	Исэлдэх чадвар ($KMnO_4$)	мг O_2 /л	1.44	-		MNS ISO 4889:1999
17	Фосфат, PO_4^{2-}	мг/л	<0.05	3.5		MNS ISO 6878:2001
18	Фтор, F	мг/л	0.72	0.7-1.5		MNS ISO 10359-1:2002
19	Хүхэргүстөрөгч, H_2S	мг/л	<0.10	0.1		
20	Үлдэгдэл хлор, Cl_{res}	мг/л	<0.10	0.2-0.3		MNS ISO 7393-1:2001
21	Булингар	NTU	<10.0	1.5		
22	Монго, Ag	мг/л	<0.01	0.1		
23	Хөнгөнцагаан, Al	мг/л	<0.025	0.50		
24	Мьшьяк, As	мг/л	<0.01	0.01		
25	Бор, B	мг/л	0.30	2.40		
26	Бари, Ba	мг/л	0.01	0.70		
27	Берелли, Be	мг/л	<0.001	0.0002		
28	Кадми, Cd	мг/л	<0.001	0.003		
29	Кобальт, Co	мг/л	<0.001	-		
30	Хром, Cr	мг/л	<0.005	0.05		
31	Зэс, Cu	мг/л	<0.02	2.0		
32	Төмөр, Fe	мг/л	<0.03	0.3		MNS (ISO) 11885:2011
33	Марганец, Mn	мг/л	<0.01	0.1		
34	Молибден, Mo	мг/л	0.007	0.07		
35	Никель, Ni	мг/л	<0.005	0.02		
36	Хартугалга, Pb	мг/л	<0.01	0.01		
37	Сурьма, Sb	мг/л	<0.01	0.02		
38	Селен, Se	мг/л	<0.01	0.04		
39	Стронци, Sr	мг/л	2.61	2.00		
40	Уран, U	мг/л	<0.03	0.03		
41	Цайр, Zn	мг/л	0.02	5.0		
42	Цианид, CN_{free}	мг/л	<0.002	0.01		
43	Мөнгөн ус, Hg	мг/л	<0.001	0.001		

ЗАХИАЛГА №: 2025/671-1

ДЭЭЖИЙН ДУГААР: Худгийн шүүлтүүрээс авсан ус

ЛАБОРАТОРИЙН ДУГААР: Л-3845

№	ЭЛЕМЕНТ	НЭГЖ	ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН	ЗӨВШӨӨРӨГДӨХ		СТАНДАРТ АРГА
				ХЭМЖЭЭ	/MNS 0900:2018/	
1	pH	-	6.63	6.5-8.5		MNS ISO 10523:2001
2	Кали (K ⁺)	мг/л	0.14	-		MNS 5465:2005
3	Натри (Na ⁺)	мг/л	10.29	200.0		
4	Кальци (Ca ²⁺)	мг/л	0.37	100.0		MNS ISO 2572:1999
5	Магни (Mg ²⁺)	мг/л	0.73	30.00		
6	Аммонн (NH ₄ ⁺)	мг/л	<0.10	1.50		MNS ISO 7150-1:2006
7	Хлорид (Cl ⁻)	мг/л	15.31	350.0		MNS ISO 9297:2005
8	Сульфат (SO ₄ ²⁻)	мг/л	<5.0	500.0		MNS 3653.4:1984 MNS ISO 11885:2011
9	Нитрит (NO ₂ ⁻)	мг/л	<0.05	1.00		MNS 4431:2005
10	Нитрат (NO ₃ ⁻)	мг/л	0.64	50.00		MNS ISO 7890-3:2001
11	Карбонат (CO ₃ ²⁻)	мг/л	<1.50	-		MNS ISO 9963-1:2005
12	Гидрокарбонат (HCO ₃ ²⁻)	мг/л	6.01	-		
13	Нийт хатуулаг	мг-эquiv/л	0.08	7.00		
14	Хуурай үлдэгдэл, TDS	мг/л	41.00	1000		MNS 4423:1997
15	Цахиурын хүчил, H ₂ SiO ₃	мг/л	10.20	-		
16	Исэлдэх чадвар /KMnO ₄ /	мгO ₂ /л	1.28	-		MNS ISO 4889:1999
17	Фосфат, PO ₄ ³⁻	мг/л	<0.05	3.5		MNS ISO 6878:2001
18	Фтор, F ⁻	мг/л	<0.05	0.7-1.5		MNS ISO10359-1:2002
19	Хүхэртустөрөгч, H ₂ S	мг/л	<0.10	0.1		
20	Үлдэгдэл хлор, Cl _{res}	мг/л	<0.10	0.2-0.3		MNS ISO 7393-1:2001
21	Булингар	NTU	<10.0	1.5		
22	Мөнгө, Ag	мг/л	<0.01	0.1		
23	Хөнгөнцагаан, Al	мг/л	<0.025	0.50		
24	Мышьяк, As	мг/л	<0.01	0.01		
25	Бор, B	мг/л	0.23	2.40		
26	Барн, Ba	мг/л	<0.01	0.70		
27	Берелли, Be	мг/л	<0.001	0.0002		
28	Кадми, Cd	мг/л	<0.001	0.003		
29	Кобальт, Co	мг/л	<0.001	-		
30	Хром, Cr	мг/л	<0.005	0.05		
31	Зэс, Cu	мг/л	<0.02	2.0		
32	Төмөр, Fe	мг/л	<0.03	0.3		MNS (ISO) 11885:2011
33	Марганец, Mn	мг/л	<0.01	0.1		
34	Молибден, Mo	мг/л	<0.005	0.07		
35	Никель, Ni	мг/л	<0.005	0.02		
36	Харгугалга, Pb	мг/л	<0.01	0.01		
37	Сурьма, Sb	мг/л	<0.01	0.02		
38	Селен, Se	мг/л	<0.01	0.04		
39	Стронци, Sr	мг/л	0.02	2.00		
40	Уран, U	мг/л	<0.03	0.03		
41	Цайр, Zn	мг/л	<0.01	5.0		
42	Цианид, CN _{fec}	мг/л	<0.002	0.01		MNS ISO 6703(II):2005
43	Мөнгөн ус, Hg	мг/л	<0.001	0.001		EPA Method 7473

Шинжээчийн дүгнэлт: Шинжилгээнд ирүүлсэн усны чанар - Монгол улсад мөрдөгдөж буй "Ундны усны MNS 0900:2018 стандарт"-ын шаардлагыг хангаж байна.

Хуудас 4-2

№	ЭЛЕМЕНТ	НЭГЖ	ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН	ЗӨВШӨӨРӨГДӨХ ХЭМЖЭЭ /MNS 4943:2015/	СТАНДАРТ АРГА
1	pH	-	7.52	6-9	MNS ISO 10523:2001
2	Үлдэгдэл хлор, Cl _{үлд}	мг/л	7.09	1.0	
3	Хуурай үлдэгдэл, TDS	мг/л	2180	1000	MNS 4423:1997
4	Умбуур бодис, TSS	мг/л	32.00	30	
5	Нсэлдэх чадвар /KMnO ₄ /	мгO ₂ /л	10.40	20	
6	Химийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч, COD	мгO ₂ /л	107.0	50	MNS ISO 6060:2001
7	Биологийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч, BOD	мгO ₂ /л	42.21	20	MNS ISO 5815:2001
8	Хүхэртүстөрөгч, H ₂ S	мг/л	<0.10	0.5	MNS 5597:2006
9	Хром, Cr (VI)	мг/л	<0.05	0.01	MNS ISO 11083:2001
10	Хонгөнцагаан, Al	мг/л	0.09	0.5	
11	Мышьяк, As	мг/л	<0.01	0.01	
12	Бор, B	мг/л	0.46	0.50	
13	Барн, Ba	мг/л	0.08	1.5	
14	Берелли, Be	мг/л	<0.001	0.001	
15	Кобальт, Co	мг/л	0.007	0.02	
16	Кадми, Cd	мг/л	<0.005	0.03	
17	Хром, Cr	мг/л	<0.005	0.3	
18	Зэс, Cu	мг/л	<0.02	1.0	
19	Төмөр, Fe	мг/л	0.17	1.0	
20	Марганец, Mn	мг/л	1.44	0.5	MNS (ISO) 11885:2011
21	Молибден, Mo	мг/л	0.11	0.5	
22	Никель, Ni	мг/л	<0.005	0.2	
23	Фосфор, P	мг/л	0.24	1.5	
24	Харгугалга, Pb	мг/л	<0.01	0.1	
25	Сурьма, Sb	мг/л	<0.01	0.05	
26	Селен, Se	мг/л	0.02	0.02	
27	Стронци, Sr	мг/л	3.40	2.0	
28	Ванади, V	мг/л	<0.01	0.10	
29	Уран, U	мг/л	<0.10	0.05	
30	Цайр, Zn	мг/л	<0.01	3.0	
31	Цианид, CN _{тот}	мг/л	<0.002	0.050	MNS ISO 6703(1):2006
32	Цианид, CN _{төв}	мг/л	<0.002	0.050	MNS ISO 6703(1):2006
33	Мөнгөн ус, Hg	мг/л	<0.001	0.005	MNS 4420:1997

Хуулас 4-3

ЗАХИАЛГА №: 2025/671-1

ДЭЭЖИЙН ДУГААР: II усан сангийн бохир ус

ЛАБОРАТОРИЙН ДУГААР: Л-3847

№	ЭЛЕМЕНТ	НЭГЖ	ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН	ЗӨВШӨӨРӨГ ДӨХ ХЭМЖЭЭ /MNS 4943:2015/	СТАНДАРТ АРГА
1	pH	-	7.31	6-9	MNS ISO 10523:2001
2	Үлдэгдэл хлор, $Cl_{уд}$	мг/л	8.15	1.0	
3	Хуурай үлдэгдэл, TDS	мг/л	2022	1000	MNS 4423:1997
4	Умбуур бодис, TSS	мг/л	25.00	30	
5	Исэлдэх чадвар / $KMnO_4$ /	мг O_2 /л	52.80	20	
6	Химийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч, COD	мг O_2 /л	103.0	50	MNS ISO 6060:2001
7	Биологийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч, BOD	мг O_2 /л	36.18	20	MNS ISO 5815:2001
8	Хүхэргүстөрөгч, H_2S	мг/л	<0.10	0.5	MNS 5597:2006
9	Хром, Cr (VI)	мг/л	<0.05	0.01	MNS ISO 11083:2001
10	Хонгөнцагаан, Al	мг/л	<0.025	0.5	
11	Мышьяк, As	мг/л	<0.01	0.01	
12	Бор, B	мг/л	0.46	0.50	
13	Барн, Ba	мг/л	0.06	1.5	
14	Берилли, Be	мг/л	<0.001	0.001	
15	Кобальт, Co	мг/л	0.008	0.02	
16	Кадми, Cd	мг/л	<0.005	0.03	
17	Хром, Cr	мг/л	<0.005	0.3	
18	Зэс, Cu	мг/л	<0.02	1.0	
19	Төмөр, Fe	мг/л	<0.03	1.0	
20	Марганец, Mn	мг/л	1.80	0.5	MNS (ISO) 11885:2011
21	Молибден, Mo	мг/л	0.14	0.5	
22	Никель, Ni	мг/л	<0.005	0.2	
23	Фосфор, P	мг/л	0.20	1.5	
24	Хартугалга, Pb	мг/л	<0.01	0.1	
25	Сурьма, Sb	мг/л	<0.01	0.05	
26	Селен, Se	мг/л	<0.01	0.02	
27	Стронци, Sr	мг/л	4.23	2.0	
28	Ванади, V	мг/л	<0.01	0.10	
29	Уран, U	мг/л	<0.10	0.05	
30	Цайр, Zn	мг/л	<0.01	3.0	
31	Цианид, CN_{tot}	мг/л	<0.002	0.050	MNS ISO 6703(I):2006
32	Цианид, CN_{free}	мг/л	<0.002	0.050	MNS ISO 6703(II):2006
33	Мөнгөн ус, Hg	мг/л	<0.001	0.005	MNS 4420:1997

Хуудас 4-4

Хавсралт №12
ЛАХИАЛГА №: 2025/0671-2
ЛАХИАЛГАГЧИЙН НЭР: БОЛОРЖОНШИ ХХК

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

ДЭЭЖИЙН ТӨРӨЛ, ТОО: **Хорс 5**

№	ЛАБОРАТОРИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ	ЭЛЕМЕНТ, %									
				Na	Ca	Mg	K	Fe	As	Ba*	Be	Bi	Cd
1	Л-3848	1	Хавтгалын сангийн хөрс	1.51	1.16	0.48	2.38	2.79	12.08	988.3	<5.0	<10.0	<1.0
2	Л-3849	2	Авто зогсоол	2.49	1.04	0.71	3.36	4.87	10.54	1692.5	<5.0	<10.0	<1.0
3	Л-3850	3	Үйлдвэрийн бүс	1.78	1.45	0.47	2.62	4.03	24.28	1325.6	<5.0	<10.0	<1.0
4	Л-3851	4	Кемп	2.31	1.16	0.44	2.67	4.49	13.14	1198.9	<5.0	<10.0	<1.0
5	Л-3852	5	Худгийн овоолго	0.72	1.72	0.27	1.86	2.01	58.21	1135.2	7.39	<10.0	<1.0
MNSS5850-2019				-	-	-	-	-	20.00	-	-	-	3.00

№	ЛАБОРАТОРИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ	ЭЛЕМЕНТ, мг/кг									
				Co	Cr	Cu	La	Li	Mn	Mo	Ni	P	Pb
1	Л-3848	1	Хавтгалын сангийн хөрс	9.20	19.50	16.23	36.69	24.13	628.5	<5.0	5.83	1144	35.61
2	Л-3849	2	Авто зогсоол	15.01	26.69	14.38	32.77	32.56	850.1	<5.0	7.74	2726	33.39
3	Л-3850	3	Үйлдвэрийн бүс	11.21	18.70	11.86	41.57	28.92	824.2	<5.0	5.33	2161	29.74
4	Л-3851	4	Кемп	12.40	15.30	12.75	38.76	20.86	881.4	<5.0	5.54	2380	23.23
5	Л-3852	5	Худгийн овоолго	<5.0	18.84	13.58	23.72	41.18	870.8	13.48	8.55	557	20.27
MNSS5850-2019				50.00	150.0	100.0	-	-	-	5.00	150.0	-	100.0

№	ЛАБОРАТОРИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ	ЭЛЕМЕНТ, мг/кг									
				Sb	Se	Sr*	Ti	V	Y	Zn	Zr*		
1	Л-3848	1	Хавтгалын сангийн хөрс	<10.0	<5.0	287.5	4547	49.9	21.00	99.6	173.8		
2	Л-3849	2	Авто зогсоол	<10.0	<5.0	354.8	7745	60.5	25.73	130.0	231.1		
3	Л-3850	3	Үйлдвэрийн бүс	<10.0	<5.0	427.1	5450	42.7	27.33	111.2	141.6		
4	Л-3851	4	Кемп	<10.0	<5.0	344.3	6222	45.3	25.20	111.3	157.4		
5	Л-3852	5	Худгийн овоолго	15.85	<5.0	728.0	1274	37.1	25.65	72.6	63.9		
MNSS5850-2019				10.00	100.0	300.0	-	150.0	-	300.0	-		

Чанарын мөнхжрэг:

Д. Пүрэвжаргал

Тайлбар: * - Дургэн явдалгүйн / Давас тоон утга/

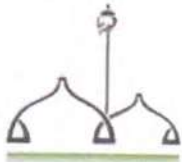
Шинжилгээний үр дүнгийн дээд хязгаарыг 1 сар хүртэл хугацаагаар хадгална.

Сорилтын үр дүнг зөвхөн тухайн дээжид хамарна. Дээжид тухайн талаарх асуудлыг манай лаборатори харуулахгүй болно.

ХҮҮЛЭЭН АВСАН ОГНОО: 2025.05.12
ШИНЖИЛГЭСЭН ОГНОО: 2025.06.05

ДЭЭЖ БОЛОВСРУУЛАЛТ: хийгдсэн.
ХУУДАСНЫ ТОО: 1

Хамтран ажлажласан танд төлбөргүй.

ХӨРС СУДЛАЛЫН
ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Хавсралт №12

Дугаар: 25/07

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК

Утас/Факс 77278899, 77288899

E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дээж авсан огноо: 2025 он 01 сарын 06

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2025 он 01 сарын 07-08

Дээж авсан газрын нэр: Дундговь аймаг, Баянжаргалан сум, “Болоржонш” ХХК

Жонш баяжуулах үйлдвэр

Координат: $45^{\circ}44'36.24''$ $108^{\circ}2'6.03''$

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: “Дөрвөн талст экологи” ХХК

Харилцах утас: 99275568

Шинжилгээний дүн /Ус/

№	Лаб №	Дээж №	Элемент, мг/л					
			1	2	3	4	5	6
			Ni	Cd	Pb	Zn	Cr	Cu
Blank			<0.01	<0.01	<0.01	<0.01	<0.01	<0.01
1	25/225	Худгийн ус	ND	ND	0.03	3.19	ND	0.51
Элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт			MNS 6148:2010					

ND-not determined

Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цэгийн дээжинд хамаарах ба хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

(MNS ISO 8288:1999)

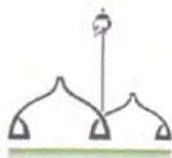
Лабораторийн эрхлэгч:

Я.Болдбаатар /MS.c/

Задлан шинжээч:

О.Дагвийжалам /MS.c/

**ХӨРС СУДЛАЛЫН
ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ**

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК
Утас/Факс 77278899, 77288899
E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дугаар: 25/06

Дээж авсан огноо: 2025 он 01 сарын 06

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2025 он 01 сарын 07-08

Дээж авсан газрын нэр: Дундговь аймаг, Баянжаргалан сум, “Болоржонш” ХХК Жонш баяжуулах үйлдвэр

Координат: 45°44'20.3^{II} 108°01'52.8^{II}

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: “Дөрвөн талст экологи” ХХК

Харилцах утас: 99275568

Хөрсний химийн задлан шинжилгээний дүн

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЧ, дсм	Ялзмаг, %	NO ₃ мг/100г	CaCO ₂ , %	Шингээгдсэн сууриуд мг-экв/100 гр		Шим тэжээлийн элементүүд мг/100 гр	
										Ca	Mg	P ₂ O ₅	K ₂ O
0	1	2	3	4	5	6	7	8	10	11	12	13	14
1	25/223	Зүсэлт-2	0-10	9.10	1.73	3.340	2.00	0.22	0.32	17.8	9.5	3.1	43
2	25/224		10-50	9.34	4.19	7.880	1.55	0.13	2.14	20.6	7.5	2.2	30

Хөрсний механик бүрэлдэхүүн

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Механик ширхэгүүд %, ширхэгийн хэмжээ, мм						
				1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
1	25/223	Зүсэлт-2	0-10	20.1	36.2	7.5	2.8	25.9	7.5	36.2
2	25/224		10-50	25.0	21.3	8.9	5.0	26.9	12.9	44.8

Хөрсний хүнд металл

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Хүнд металл мг/кг					
				Ni /Никель/	Cd /Кадми/	Pb /Хар тугалга/	Cu /Зэс/	Zn /Цайр/	Cr /Хром/
1	25/223	Зүсэлт-2	0-10	11.91	ND	24.49	13.38	55.49	ND
Хүлцэх агууламж /MNS 5850:2019/				150,0	3,0	100,0	100,0	300,0	150,0
Хортой агууламж /MNS 5850:2019/				1000,0	10,0	500,0	500,0	600,0	400,0
Аюултай агууламж /MNS 5850:2019/				1800,0	20,0	1200,0	1000,0	1000,0	1500,0
Элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт				/MNS 5850:2019/					

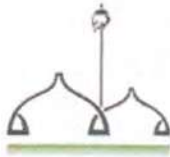
*ND-not detect

Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цэгийн дээжинд хамаарах ба хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

(MNS 3310:1991, MNS ISO 10390:2001, MNS 6824:2020, MNS ISO 11466:2007)

Лабораторийн эрхлэгч: Я.Болдбаатар /MS.c/Задлан шинжээч: О.Дагвийжалам /MS.c/

**ХӨРС СУДЛАЛЫН
ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ**

Хавсралт№12

ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИ ХХК
Утас/Факс 77278899, 77288899
E-mail: soil_lab@geo-mongol.mn

Дугаар: 25/05

Дээж авсан огноо: 2025 он 01 сарын 06

Шинжилгээ хийсэн огноо: 2025 он 01 сарын 07-08

Дээж авсан газрын нэр: Дундговь аймаг, Баянжаргалан сум, “Болоржонш” ХХК Жонш баяжуулах үйлдвэр

Координат: 45⁰44¹15.4^{II} 108⁰01¹18.9^{II}

Дээж шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: “Дөрвөн талст экологи” ХХК

Харилцах утас: 99275568

Хөрсний химийн задлан шинжилгээний дүн

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЧ, dsm	Ялзмаг, %	NO ₃ мг/100г	CaCO ₂ %	Шингээгдсэн суурьд мг-экв/100 гр		Шим тэжээлийн элементүүд мг/100 гр	
										Ca	Mg	P ₂ O ₅	K ₂ O
0	1	2	3	4	5	6	7	8	10	11	12	13	14
1	25/221	Зүсэлт-1	0-10	8.61	0.04	0.096	1.92	0.16	0.16	12.2	5.2	2.4	12
2	25/222		10-50	8.85	0.05	0.118	1.45	0.13	1.15	11.2	5.3	2.3	8

Хөрсний механик бүрэлдэхүүн

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Механик ширхэгүүд %, ширхэгийн хэмжээ, мм						
				1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
1	25/221	Зүсэлт-1	0-10	18.0	51.1	16.0	3.4	7.2	4.4	14.9
2	25/222		10-50	20.6	42.7	20.2	2.8	7.6	6.1	16.5

Хөрсний хүнд металл

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Хүнд металл мг/кг					
				Ni /Никель/	Cd /Кадми/	Pb /Хар тугалга/	Cu /Зэс/	Zn /Цайр/	Cr /Хром/
1	25/221	Зүсэлт-1	0-10	11.01	ND	37.21	11.99	61.46	0.19
Хүлцэх агууламж /MNS 5850:2019/				150.0	3.0	100.0	100.0	300.0	150.0
Хортой агууламж /MNS 5850:2019/				1000.0	10.0	500.0	500.0	600.0	400.0
Аюултай агууламж /MNS 5850:2019/				1800.0	20.0	1200.0	1000.0	1000.0	1500.0
Элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт				/MNS 5850:2019/					

*ND-not detect

Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цэгийн дээжинд хамаарах би хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.

Шинжилгээ хийсэн арга стандарт:

(MNS 3310:1991, MNS ISO 10390:2001, MNS 6824:2020, MNS ISO 11466:2007)

Лабораторийн эрхлэгч: Я.Болдбаатар /MS.c/

Задлан шинжээч: О.Дагвийжалам /MS.c/

**ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН
БАЯНЖАРГАЛАН СУМЫН АРГАТАЙ БАГИЙН ИРГЭДИЙН
НИЙТИЙН ХУРЛЫН ТОГТООЛ**

2025 оны 05 сарын 24 өдөр

Дугаар 2

Аргатай

Хүсэлт хэлэлцэх тухай

Тус багийн иргэдийн Нийтийн Хурлын Зөвлөлд “Болор-жонш” ХХКомпаний баяжуулах үйлдвэрээс ирүүлсэн байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээний тайланг хэлэлцэж өгнө үү гэсэн албан хүсэлт ирүүлснийг Аргатай 3 дугаар багийн 2025.04.07-ны өдрийн Багийн иргэдийн нийтийн 2-р хуралдаан, 2025.05.20-ны Багийн иргэдийн нийтийн 3-р хуралдаанаар тус тус хэлэлцүүлсэн болно.

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 32 дугаар зүйлийн 32.8.8 дахь заалт, 48 дугаар зүйлийн 48.2 дахь заалт, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 8 дугаар зүйл, 18 дугаар зүйлийг тус тус үндэслэн ТОГТООХ нь:

1. Аргатай 3-р багийн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж байгаа “Болор-жонш ХХКомпаний Баяжуулах үйлдвэрийн байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээний тайланг хуралдаанд оролцсон иргэдийн олонхын саналаар дэмжсүгэй.

2. Холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд иргэдээс гарсан саналыг хэрэгжүүлж ажиллахыг “Болор-жонш” ХХК-ны Баяжуулах үйлдвэрийн удирдлагад даалгасугай.

БАГИЙН ИРГЭДИЙН НИЙТИЙН ХУРАЛДААНЫ
ДАРГА *У.Энхболд*

У.ЭНХБОЛД

Аргатай 3-р багийн "Багийн иргэдийн нийтийн 2 дугаар хуралдааны
хурлын тэмдэглэлээс

2025.04.07

Аргатай

Аргатай 3-р багийн БИНХурал 2025.04.07-ний өдрийн 16:20 цагт Соёлын төвийн танхимд эхэллээ. Тус хуралд Аргатай багийн 157 өрхөөс 55 өрхийн 61 иргэн ирж хуулийн дагуу хуралдааны ирц бүрдсэн тул Багийн иргэдийн нийтийн хурлын хуралдааны эхлэв.

Хэлэлцэх асуудал 4:

Болоржонш ХХК-ны Байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээний тайланг Багийн иргэдийн нийтийн 2 дугаар хуралдаанаар хэлэлцээд иргэд малчдын саналыг тусган цаашид сум, орон нутагтай хамтран ажиллахдаа дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэхээр хэлэлцэв.

- Энгэр-Ус багт 1 худаг, Аргатай багт 1 худаг гаргах ба байшинтай онгоцтой бүрэн гаргаж өгнө.
- Үйлдвэрийн хашаагаа одоо байгаагаас илүү төмөр хашаатай болгох
- Орон нутагт нүдэнд харагдах бүтээн байгуулалтын нэг ажил хийх / Залуучуудын чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрөөх төв юм уу эсвэл гаднаас ирж буй Төрийн албан хаагчдын орон сууц барих/
- Орон нутгийн өмчит компани байгуулагдвал хог тээвэрлэх зориулалтын машин авч өгнө.
- Шүүрсэн ус болон газрын хэвлийн усыг шинжилгээнд өгөхдөө сум орон нутгийн иргэдээс байлгаж цуг шинжилгээгээ авах
- Сумын тахилгат Цагаан-Өндөр хайрханыг жил бүр ивээн тэтгэж ажиллана.

Шийдвэрлэсэн нь: иргэд гарсаар ирц хүрэлцэхгүй байгаа тул дараагийн хуралдаанаар Болоржонш ХХК-ны Байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээний тайланг үргэлжлүүлэн хэлэлцье.

Тэмдэглэл хөтөлсөн:

БИНХуралдааны дарга:

Б.Шуухааз /Б.Шуухааз/

У.Энхболд /У.Энхболд/

Аргатай 3-р багийн "Багийн иргэдийн нийтийн 3 дугаар хуралдааны
хурлын тэмдэглэлээс

2025.05.20

Аргатай

Аргатай 3-р багийн ИНХурал 2025.05.20-ний өдрийн 16:30 цагт Соёлын төвийн танхимд эхэллээ. Тус хуралд Аргатай багийн 157 өрхөөс 53 өрхийн 54 иргэн ирж хуулийн дагуу хуралдааны ирц бүрдсэн тул Багийн иргэдийн нийтийн хурлын хуралдааны эхлэв.

Хэлэлцэх асуудал 2:

Болоржонш ХХК-ны Байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээний тайланг Багийн иргэдийн нийтийн 3 дугаар хуралдаанаар хэлэлцээд иргэд малчдын саналыг тусган цаашид сум, орон нутагтай хамтран ажиллахдаа дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэхээр хэлэлцэв.

- Ирэх 5-н жилдээ баг бүрээс нэг нэг хүүхэд 3-н хүүхдийн хятад улсад бакалаврын зэрэгтэй болтол сургалтын төлбөрийг 100% даана.
- Мөн постоос урагш модны төгөл байгуулуулна.
- Сумын төвийн хогийн цэгийн машин орох боломжгүй болсон тохиолдолд түрээд явах боломжтой
- Сум, баг, иргэн, малчин нийгмийн хариуцлагын хүрээнд хамтраад ажиллахад татгалзаад байх зүйл байхгүй
- Уурхайгаас үйлдвэр орох замыг нэг чиглэлд тээвэр хийж байгаа аж ахуй нэгжүүдтэй хамтраад янзлах
- Сумын ИТХ шийдвэрийн дагуу сум орон нутгийн тээврийн компанитай хамтран ажиллана.

Шийдвэрлэсэн нь:

Болоржонш ХХК-ны Баяжуулах үйлдвэрийн байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээний тайлангийн талаар санал хураалгахад хуралдаанд оролцогчдын олонхийн саналаар дэмжив.

Тэмдэглэл хөтөлсөн

БИНХуралдааны дарга

/Б.Шуухааз/

/У.Энхболд/

Аргатай 3-р багийн “Багийн иргэдийн нийтийн хурал”-ын ТЭМДЭГЛЭЛ

2025.04.07

Аргатай

Аргатай 3-р багийн БИНХурал 2025.04.07-ний өдрийн 16:20 цагт Соёлын төвийн танхимд эхэллээ. Тус хуралд Аргатай багийн 157 өрхөөс 55 өрхийн 61 иргэн ирж хуулийн дагуу хуралдааны ирц бүрдсэн тул Багийн иргэдийн нийтийн хурлын хуралдааны дарга У. Энхболд хурлыг нээж хэлэлцэх асуудлыг танилцуулан батлуулав.

Хэлэлцэх асуудал:

- 1 Цаг үеийн мэдээ мэдээлэл
- 2.Түүхт 100 жилийн ой мэдээ мэдээлэл.
- 3 Сумын төвийн хашаа хаалганы өнгө үзэмжийн талаар хэлэлцэх.
- 4 Болор жонш ХХК-ны байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээ хэлэлцэх.

ИНХ дарга У. Энхболд: Өөр нэмэх асуудал байхгүй бол хурлаа эхэлье.

Хэлэлцэх асуудал 4: Болоржонш ХХК-ны байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээ танилцуулга

Болор жонш ХХК-ны Ерөнхий менежер Далайхүү: Энэ өдрийн түмэн амгаланг айлтгая

Манай компани 2019 оноос тус суманд үйл ажиллагаа явуулж хугацаат байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ 2025 оний 3 дугаар улиралд дуусаж байгаа холбогдуулаад байгал орчны яамнаас нарийвчилсан ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт гарсан учраас БИНХ хэлэлцүүлж байна.

- Тус төслийн хугацаанд улсын төсөвт 15 тэр бум 903 сая төгрөг татвар төлбөр хэлбэрээр

Улс орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэх төлөвлөгөөтэй бөгөөд үүнээс 11 тэр бум 505 сая улсын төсөвт бусад 4 тэр бум 397,8 сая сум орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэх төлөвлөгөөтэй байгаа юм.

- Тус компани нь нийгмийн хариуцлагийн хүрээнд хамтарсан гэрээг 2023,2024 онд аймаг , сум , компани гэсэн гурвалсан гэрээг хийгээд гэрээний биелэлт баталгаажууд явж байна.
- 2024 оны гурвалсан гэрээний хүрээнд 121 сая төгрөгийн хандив тусламж үзүүлсэн байна.
- 2023 , 2024 оны ажилсан ажилчдын 60% 70% орон нутгийн иргэд байсан.
- Хандивын хүрээнд өрх бүрд 2 хогийн сав өгөх ажил 60% явагдаж байна.
- Байгаль орчинд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг буруулах батлагдсан маршрутаар тээвэр хийж олон салаа зам гаргахгүйгээр байх үүднээс орон нутагт бусад аж ахуй

нэгжүүдтэй хамтран ажилладаг өнөөдрийн байдлаар он гарснаар хойш 3 удаа хогийн цэгийг түрж цэгцэлсэн. Могойн голоос нааш Биг могул компанитай хамтран зам засахад техник туслалцаа байх байсан ч 1 тонн түлшээр хамтран ажиллаж байгаа. Хавиргын уурхайгаас үйлдвэр орох замыг ойролцоо аж ахуй нэгж, нэг чиглэлээр явж байгаа уурхайнуудтай хамтран ажиллан засах хэлэлцээрийг хийгээд явж байна. Тухайн замыг засах авто гридэр эвдрэлтэй байгаа сэлбэгийн захчихаад байгаа засварын ажил дуусаад зас засах ажлаа эхэлнэ.

- Байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээ болон байгаль орчны төлөвлөгөөний дагуух ажлыг цаг тухай бүрд нь биелүүлэн шалгуулж батлуулж явдаг.
- Түүхт 100-н жилийн ойн арга хэмжээнд 100 сая төгрөг өгөхөөр болсон эхний ээлжид 30 сая төгрөгийг өгөөд байна үлдсэн мөнгөн дүнд бараа үйлчилгээний санал ирвэл хамтран ажиллах боломжтой.
- Одоо энэ ондоо багтаж яг хамгийн эхэлж төлөвлөсөн ажил бол Унгэр-Ус баг болон Аргатай багт нэг нэг худаг гаргаж өгөх ажлыг одоо 4 5 сараас гэрээгээ хийгээд эхний ээлжид сумын засаг дарга иргэдийн нийтийн хуралд нь газраа сонгуулж байж геофизикийн судалгаа хийлгүүлээд хаана гаргах уу газрын асуудлаа шийдээд мэргэжлийн байгууллагаар худага гаргуулаад блокоор байшин бариад мотор болон онц тавихаар төлөвлөсөн байна.
- Өнгөрсөн 2024 оны байдлаар хууль тонтоомжийн дагуу гэрээ кантагтаа хийгээд дундговь усны газрын хабын ажилтнаар тоолуур тавиулаад явж байгаа Агаар ус тоосжилтын шинжилгээг усны газар буюу цаг уур орчны шинжилгээ аймгийн усны газраар 2 тусдаа хийлгэж байгаа.
- 2024 оны дүйцүүлэн хамгаалах ажлаар Сүүл өндөр гэдэг газар нөхөн сэргээлт хийсэн.
- Тэр бум модны хүрээнд 400 мод тарьсан.
- Байгалын гамшиг, зуд, мөн онцгой байдлын дуудлагын үед хамтран ажилладаг

Заа тэгээд жил болгон байгаль орчны дүгнэлт гаргаад усны дүгнэлт гаргаад тэрийгээ актаар дүгнүүлээд явж байна.

Дөрвөн талст экологи ХХК-ны Захирал Мөнхбаяр мэргэжилтний хамт Байгаль орчин нөлөөлөх байдлын үнэлгээг танилцуулав.

Т.Эрдэнэ-очир: Танайх энэ их овоолсон шороогоо яах вэ? Дээр нь овоолоод ингээд байгаад байх уу

Дөрвөн талст экологи ХХК-ны Захирал Мөнхбаяр: Энэ овоолсон шороо гэж үйлдвэрээс гарч байгаа хаягдлын ярьж байна уу

Болоржонш ХХК-ны Далайхүү: Отволын хувьд бол сая 2024 оны үйл ажиллагаа зогссонтой холбогдуулаад хөлдөл явагдсан тул түрж амжихгүй байж байгаад сая гэсэхээр нь цэцэлж янзлаад явж байгаа

Т.Эрдэнэ-очир: Танай компани хашаан дотроо багтахааргүй их шороотой боллоо олон машинаар шороо авчираад тэрнээс жоохон шороо угааж аваад бусад нь хаягдал болоод ил үлдэж байна.

Одоо тэднүүсээ яах вэ? Ноднин уржнан жилүүдэд зүүн урагшаа ус алдсан тэр одоо зүгээр үү

Танайх яагаад хашаагаа төмрөөр хийж болдоггүй юм бэ. Өргөстэй торон хашаатай тэрэнд мал орооцолдож үхсэн энэ хашаагаа төмрөөр хашаа баримаар байна.

Танайх 4 жил ажилласан юм байна. 4 ажиллаад өчүүхэн хандив өгч байгаа юм уу Баянжаргаланд амьдраад энэ тутгийн артерийн судас нь дээрээс нь усан аваад байж яагаад бүтээн байгуулалтын ажил хийдэггүй юм. Сургууль ч юмуу Цэцэрлэгч юмуу эсвэл нэг Сэндвичэн барилга ч болтугай барьж өгөөрэй.

Дөрвөн талст экологи ХХК-ны Захирал Мөнхбаяр: Заа Баярлалаа иргэний санал хүсэлтийг тусгаж оруулах нээ ямар ч байсан үйлдвэрийн хашааг сайжруулах ёстой юм байна. Үндсэн энэ үйлдвэр дээр гарч байгаа нөлөөлөл юу вэ гэвэл мэдээж тоосжилтын асуудал хаягдал шорооны асуудал яах вэ гэсэн асуудал тэгэнгүүт тэр том том нүх ухсан байна гэж яриад байгаа нь энэ бол хаягдлын сан далан гэж яриад байгаа нь энэ хаягдлын санг дээш өндөрлөөд пилогкийн дэвсээд газрын гүн рүү нэвтрүүлэхгүй болгоод энд байгуулдаг гэсэн үг. Дахиад дээшээ өндөрлөдгөө гэсэн үг

Т.Эрдэнэ-очир: пилонк чинь доошоо цоороод шүүрээд байна. Дээшээ овоолоод байхаар чинь Урдаасаа салхилахаар бид нар амьсаглаад хордоод хойноос салхилахаар тэр хавийнхан хордоод байна. Тэр овоолсон шороогоор бүтээгдэхүүн хийгээд чулуу хайрга хийгээд байж болдоггүй юм уу.

Дөрвөн талст экологи ХХК-ны Захирал Мөнхбаяр: Ер нь бол Улс орон нутагт ямарч төсөл хэрэгжсэн их бага хэмжээгээр байгаль орчинд хохирол үзүүлдэг би бол океу гэж байгаа бол бишээ тухайн ямар нэгэн үйлдвэр үйлчилгээ явуулахад гарах гэж байгаа сөрөг нөлөөллийг нь аль болохоор яаж бууруулах вэ багасгах, алаг болгох вэ гэдэг зөвлөмжийг өөрсдийн хэмжээнд хийж хажууд байгаа иргэд яаж ийж байна гэдэг л юм явж байгаа нь эцсийн бүлэгтээ бол океу гэдэг бол яам мэргэжлийн газар нь бид нарын тайлан тооцоог үзэж эцсийн дүгнэлт гаргана.

Сумын засаг дарга О.Ууганбаатар: Энэ ярьж байгаа хүмүүсийн зөвөө сум орон нутагтаа ямар нөлөө үзүүлж байна уу яаж байна гээд Танайх энэ баяжуулах үйлдвэрийн төсөл хэрэгжүүлээд тодорхой цаг хугацаа өнгөрлөө 4-н жил 5 дах жил рүүгээ орж байна. Заа энэ төсөлөө цааш хэрэгжүүлээд явахад гүний усны судалгаа шинжилгээ нөөц түвшин доошилж байна уу гэсэн судалгаа байна уу 4 жилийн өмнөх одоогийн судалгаа 2-ыг харьцуулсан судалгаа байна уу энэ төслийг хэрэгжүүлэхэд байгаль орчин болон бусад зүйлд ямар нөлөө үзүүлээд доройтсон юм байна уу заа мөн гарч байгаа лаг шавар зүйлээр хайрга юм хус хийгээд замаа янзлаач гэдэг зөв

танайх шинээр байгуулагдаж байгаа баяжуулахаас өөрийн баяжуулах руу явж байгаа замаа хараарай. Бусад уул уурхай удирдах түвшний хүмүүс ирж уулздаг би нэг л зүйлийг ярьж байгаа төсөл хэрэгжүүлж байх хугацаандаа манайх 3-4 жилийн хугацаандаа болоржонш ийм зүйлийг хийсэн шүү гэх бүтээн байгуулалтын ажлыг цаг хугацаандаа төлөвлөөд үе шаттайгаар шийдвэрлээд өгөөч гэдэг саналыг хэлж байна. Та бүхэн энэ орон нутагт төсөлөө хэрэгжүүлээд тодорхой хэмжээний үр нөлөө үзүүлж ашиг орлогоо олж л байгаагийн хувьд тодорхой хэмжээний юм үлдээгээрээ гэж хүсч байна. Одоо 3-4 жилийн хугацаанд юу хэрэгжүүлж өгөх вэ? Хүний нүдэнд харагдах гарт баригдах зүйлийг энэ орон нутгийг ард иргэд хүсээд байна. Тухайн 2 үедээ хэрэгтэй цаг үедээ тодорхой хэмжээгээр тус дэм болсон одоо энэ байдлыг чинь ард иргэд жоохон жоохон юм хийгээд өгөхөөр ард иргэд хүлээн зөвшөөрөхгүй байна нэг том зүйл хийж өгөхийг хүсээд байна.

Болоржонш ХХК-ны Далайхүү: Усны тухайд Анх төсөл хэрэгжихэд гедор биологийн судалгааг 2019 онд хийлгэж байсан байна лээ тэрнээс хойш хийж байгаагүй Одоо хяналтын 2 цооног хийлгэхдээ 2 худгийг гаргаж өгнө.

Болоржонш ХХК-ны Далайхүү: Бүтээн Байгуулалтын хувьд бол орон нутгийн өмчит компани байхын бол зориулалтын тусгай машин авч өгнө айлууд хогоо ангилан ялгаад тэрийг шатаах зуух руу тээвэрлэх зөөх машин авч өгнө. Бүтээн байгуулалтын хувьд миний түвшинд шууд хэлэх боломжгүй байна.

Сумын засаг дарга О.Ууганбаатар: төсөл хэрэгжүүлж байх хугацаандаа манай компани ийм зүйлийг хийсэн шүү тодорхой хэмжээнд үе шаттайгаар санхүүжилтээ шийдээд өгөөч ээ өнгөрсөн энэ 10-20 жил уул уурхайн үйл ажиллагаа явуулаад тэр уурхай энийг хийсэн шүү гэдэг зүйлээ байхгүй байнаа нүдэнд харагдаж гарт баригдахаар иргэдийн ажиллаж амьдрах орчин сумын өнгө үзэмжид нэг юм зүйлийг сэтгэлээсээ хийгээд өгөөч ээ хүсэж байна.

Болоржонш ХХК-ны Далайхүү: Зарчмын хувьд наад саналыг бас миний хувьд баримталдаг 100-н жилийн ойд мөнгө шилжүүлээд гээд орхих биш хэн ч харсан ч гэсэн нүдэн харагдахаар тийм юмыг хийе гэдгийг дэмжиж байгаа. Тэрийг бол болохгүй юм байхгүй тэрийг дэмжиж ажиллана.

Нарандэлгэр: Танай энэ баруун урдаас ирж байгаа зам бол дуусаж байна өнгөрсөн шүү

Т.Эрдэнэ-Очир: Танай энэ шүүсэн уснаас мал уугаад аягүй их эцэж байна. Мал хараад явж байхад уснаас уугаад үхсэн зээр, мал их байдаг. Танай байгууллага биднийг их хордуулсан бүтээн байгуулалт хийж өгөх хэрэгтэй. Плонк болон овоолсон шороогоо янзаж байж ажиллах хэрэгтэй. Шүүрсэн усаа шинжилгээнд авахдаа сум орон нутгийн хүн болон төрийн албан хаагч хамт байх хэрэгтэй.

Х.Сарангэрэл: Болоржонш ХХК сум орон нутагт 500 мод тарьж 4-5 жилээр арчилж тордож ургуулах, шүүрсэн уснаас дээж авч шинжилгээ авахдаа заавал ард иргэд эндээс авлаа тэндээс авлаа гэж тайлбарлаж байх ёстой. Багийн даргаараа зохион байгуулаад ард иргэдэд ажлаа танилцуулаж, гаргасан усаа дахин ашиглаж байгааг харуулаад иргэдийн эргэлзээг тайлах хэрэгтэй.

Болоржонш ХХК-ны Далайхүү: 2023-2024 онд үйлдвэрт сумын иргэдээс 60-70 хувь ажилладаг. Манай байгууллагад нуух зүйл байхгүй аюулгүй байдлаа хангаад иргэд зохион байгуулалттай очиж танилцаж болно. Шүүсэн усны сангийн 1,2,3 дугаар хоолой технологийн дагуу ажиллаж байгаа шүүсэн усаа дахин ашигладаг.

С.Үржинханд: Болоржонш ХХК-д хэдэн гадаад иргэд яг ямар ажил гүйцэтгэж ажиллаж байгаа вэ? Танай байгууллагын гадаад иргэд ойр ойрхон солигддог уу? Сум орон нутгаар хэлмэрчидтэй явдаг уу өөрсдөө ороод бензин авдаг уу?

Болоржонш ХХК-ны Далайхүү: Манай байгууллагад 19 гадаад иргэд ажилдаг гадуур гарах шаардлага байдаггүй. Гадаад иргэдийн хэрэгтэй зүйлсийг өвөр монгол орчуулагч явж дэлгүүрээс авч өгдөг. Манай гадаад иргэд бүгд ажиллах зөвшөөрөлтэй. Манай байгууллага мод тарих усалгааны системийг хариуцаж ажиллана.

Б.Пүрэвбаяр: Түрүүнд бас нэлээн ярлаа сум орон нутагт нийгмийн хариуцлагын хүрээнд яг ямар ажил хийж өгөх вэ Өмнө хэд хэдэн жил Цагаан-Өндөр хайрханыг ивээн тэтгэж тахиж байсан тэхээр цаашдаа өөрсдийн хүсэлтээр ивээн тэтгэх боломжтой юу танай захирал бас ирсэн байна захирлаас нь бас асуумаар байна.

Болоржонш ХХК-ны Далайхүү Цагаан-Өндөр уулыг 3 дах жилдээ хариуцаж байгаа Аймгийн засаг дарга бүх сумдын дарга нарт хэлж байсан тухайн гуравласан гэрээн дээр тусгаагүй ажил хийсэн бол ил тодынхоо тайланд тусгаад яваарай гэж байсан ерөнхий бол уламжлалт тахиж ирсэн Цагаан-Өндөр хайрхныг цаашдаа тахиад ивээн тэтгээд явах боломжтой.

Болоржонш ХХК-ны Далайхүү: шууд хэлж чадахгүй ч гэсэн бидний ярилцаж байгаа зүйлээд бас байгаа газрын шийдээд өгвөл Багийн төв барьж өгвөл байшингийн асуудал ярилцаж байгаа яг захирлуудын түвшинд шийдвэр нь гараагүй байгаа.

Нарандэлгэр: Багийн төв хэрэггүй ээ энэ тэндээс ирж ажиллаж байгаа эмч багш ажилчдад гээд хүн ирж байна шүүдээ тэрийг байрлуулах байр хэрэг болдог тэхээр хэдэн айлын орон сууц хэрэгтэй байна.

Болоржонш ХХК-ны Далайхүү: Заа саналын тусгая аа

Б.Пүрэвбаяр: Заа саналын тусгая гэж байна. Залуучуудаас бас цагийг зөв боловсон өнгөрөөх Фитнес төвтэй шагай харвадаг хүмүүс нь шагайны тустай өрөөтэй өөр бас сургалтын өрөөтэй ийм бол зүгээр байна гэж залуучуудын зүгээс багийн хуралд санал

болгоод өгөөрэй саналыг дамжуулж байна. Эсвэл төрийн алба хаагчын ороц сууц ч юм уу аль нэгийг нь бариулмаар байна нүдэнд харагдах юм л хэрэгтэй байна.

С.Үржинханд: Танай байгууллага орон сууц барьж өгөх боломж байгаа юу? Гаднаас эмч ирэхэд орон сууцгүйгээс болоод ажиллах хүч дутмаг, хэдэн жил ажиллаад явах магадлал их гардаг.

Болоржонш ХХК-ны Далайхүү: Яг төсөл хэрэгжих жил корона гараад ер нь бол санхүүгийн мөнгөний асуудал хүндэрсэн энэ компани дотоод асуудал боловч компани үйл ажиллагаа тогтвортой явуулахын тулд үйл ажиллагаа явуулж байх хэрэгтэй гэдгийг ойлгоосой гэж хүсэж байна. 2024 он гэхэд яг үйлдвэрийн тээвэр дээр тусгагдсан хүчин чадал 100,000тн баяжмал боловсруулах хүчин чадалтай тэгээд жигд ажиллаж чадахгүй байгаа 45% тай ажиллаж байна 2023 2024 онд энэ нт 100% даа хүртэл ажиллаж чадахгүй байгаа гэдгийг илэрхийлж байгаа тэр асуудлыг санал тусгаад бид нар хурдан шийдээд хэлэлцчихээд болно болохгүй юм байхгүй бодоод байгаа байхгүй юу.

Эрдэнэбат: заа одоо ингээд багийн ирц хүрэхээ болчиж байна тэхээр одоо дараагийн хурал дээрээ иргэдээс тавьж байгаа саналыг тусгаад ямар нэгэн шийд гаргаад дахин хурлаар оруулах байна.

Болоржонш ХХК-ны Далайхүү: Заа одоо угаасаа ирц хүрэхгүй болчихлоо

Шийдвэрлэсэн нь: Ирц хүрэлцэхгүй байгаа тул дараагийн хуралдаанаар Болоржонш ХХК – БОНУ үргэлжлүүлэн хэлэлцье.

Тэмдэглэл хөтөлсөн

БИНХуралдааны дарга

/Б.Шуухааз/

/У.Энхболд/

ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН БАЯНЖАРГАЛАН СУМЫН АРГАТАЙ 3-Р БАГИЙН
ИРГЭДИЙН НИЙТИЙН ХУРЛЫН ТЭМДЭГЛЭЛ

2025.05.20

АРГАТАЙ

Аргатай 3-р багийн ИНХурал 2025.05.20-ний өдрийн 16:30 цагт Соёлын төвийн танхимд эхэллээ. Тус хуралд Аргатай багийн 157 өрхөөс 53 өрхийн 54 иргэн ирж хуулийн дагуу хуралдааны ирц бүрдсэн тул Багийн иргэдийн нийтийн хурлын хуралдааны дарга У. Энхболд хурлыг нээж хэлэлцэх асуудлыг танилцуулан батлуулав.

Хуралдаанаар хэлэлцэх асуудал:

1. Цаг үеийн мэдээ мэдээлэл
2. “Болор-жонш” ХХК-ны байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээний тайлан
3. 2026 оны орон нутгийн хөгжлийн сангаар хийгдэх ажлыг эрэмбэлэх
4. “Жунюань” ХХК-ны байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээний тайлан

Хэлэцэх асуудал 2: “Болор-жонш” ХХК-ны байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээг үргэлжлүүлэх.

Болор-жонш ХХК-ны Менежер Далайхүү: Сайн байна уу? Нийгмийн хариуцлагын хүрээнд 100-н жилийн хандивын уулзалтад оролцож 100-н саяын хандив амласан байгаа. Түүнээс 30-н саяыг нь өгсөн байгаа.

Манай захирал ээжийнх нь бие муудаад явчихсан байгаа учир ирж амжсангүй. Нарийвчилсан үнэлгээний компанийн мэргэжилтэн Оюунжаргал, ХАБ-н инженер Мягмар нар ирсэн байна. Энэ 5-р сардаа багтааж үлдэгдэл 70-н саяыг ТББайгууллагын дансанд хийхээр ажиллаж байгаа.

- Ирэх 5-н жилд манай компани нэг багаас нэг хүүхэд нийт 3 хүүхдийг Бүгд найрамдах хятад ард улсад сургах санал тавьж байна. Бакалаврын зэрэгтэй болгох хүртэл бүх зардлын даана сумын засаг даргын зөвлөл хуралдаад нэг багаас нэг сурагч сонгоод Бакалаврын зэргийг нь хамгаалж дуустал нь сургана. Хэрвээ энэ хүүхэд гадаад гарах эрхгүй ч юм уу үгүй бол Монгол сургуулийн төлбөрийг нь даана.
- Мөн постноос урагш модны төгөл байгуулна.
- 100-н жилтэй холбогдолтой ажлуудаас гадна сум орон нутагт томоохон бүтээн байгуулалтын ажил хийхээр бол тухайн компанитай хамтраад, дэмжиж туслаад ажиллана.
- Өмнөх хурал дээр танилцуулсан учир товч танилцуулчихна. Холбогдох яам тамгын газруудаар батлуулах ёстой бичиг баримтуудыг бүрдүүлээд явж байгаа. БО нөлөөллийг бууруулах судалгаа шинжилгээ хийгдэж байгаа.
- Аргатай 3-р багийн тахилгат уулийн наадмыг уламжлал ёсоор жил болгон тэмдэглээд явна.
- Сумын төвийн хогийн цэгийг он гарсаар 3 удаа түрж янзалсан. Түүнийг машин орж хог хаях боломжгүй болсон тохиолдолд нь түрээд яваад өгөх боломжтой.

- Сум, баг, иргэн, малчин нийгмийн хариуцлагын хүрээнд хамтраад ажиллахад татгалзаад байх зүйл байхгүй.
- Манай уурхай Энгэр- ус 2-р багт байдаг. Уурхайгаас ирэх замыг нэг чиглэлд тээвэр хийж байгаа аж ахуй нэгжүүдтэй хамтраад янзлах ажлыг ойрын хугацаанд багтаж хийхээр төлөвлөж байгаа.
- МАК-н 25 руу явсан хуссан замаас салсан 2км орчим зам байгаа түүний арчилгааг манайх өөрсдөө болдоо ахын хамтраад янзалдаг. Асуух зүйл байвал хариулаад өгнө.
- 2023, 2024 оны гуравласан гэрээ 100% биелэлттэй явж байгаа. Цаашдаа ч гэрээгээ хийгээд байгаль орчны сөрөг нөлөөллийг бууруулах хүрээнд шинэ шинэ арга хэмжээ аваад тухай тухайн үед нь хариуцсан мэргэжилтэнгүүдтэй нь нягт холбоотой ажиллана.

Болдбаатар: Танайх орон нутгийн компаниудтай гэрээтэй тээвэр хийж байна уу? Тээврийнхэн байна уу? та нартай гэрээ хийж байгаа юм байна уу?

Ихбаяр: Шинэ оны гэрээ байхгүй.

Болдбаатар: Тэгэхээр уул уурхайн үйл ажиллагаа явуулж байгаа компаниуд бол зовлон бэрхшээл байдаг. Гэхдээ орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж байгаа учраас орон нутгийн нутгийн өөрөө удирдах шатны байгууллагаас гарсан иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын шийдвэрийг биелүүлж ажиллах хэрэгтэй. Одоо танай энд гэрээгээр явж байгаа машин байгаа юу?

Иргэн: Байхгүй.

Болдбаатар: Тэгэхээр танай тээвэр яваад байгаа. Энд орон нутгийн шийдвэр зөрчилтэй явагдаад байгаа.

Болор-жонш ХХК-ны Менежер Далайхүү: За ойлголоо.

Мөнхчимэг: Түрүү жил далан сэтрээд хортой ус урсаад байна гэсэн яриа гараад байсан. Түүнийг яаж хамгаалж байна вэ? хөрсөнд нь байлгаж байна уу?

Болор-жонш ХХК-ны Менежер Далайхүү: 2024 онд усны түвшин ихэссэн учир шороогоор өндөрлөж хамгаалах үед хүчтэй шуурга болоод хамгаалалт давж гарсан. Одоо хаягдлын 2-р сан ашиглалтад орсон байгаа. 1-р санд шороотой ус, 2-р санд шороогүй ус нь үүнийг эргүүлж ашгилдаг гэсэн үг.

Туяа: Шинэ төгөл хэдэн онд байгуулах вэ?

Болор-жонш ХХК-ны Менежер Далайхүү: 2025 оны намар газраа авч бэлдээд 2026 онд барина. Хашаатай.

Туяа: Сая Болдбаатар асуугаад байсан орон нутгийн тээврийн компанитай гэрээ байгуулах тогтоол гараад жил болж байгаа. 2024 оны 3, 4 сард гарсан. Танайх одоо болтол байгуулаагүй байна шүү дээ. Орон нутгаас гарсан шийдвэрүүдийг хэр хэрэгжүүлж ажилладаг юм бол оо. Танайх үйл ажиллагаа явуулаад 4,5 жил болчихлоо. Тэр орон нутгийн компани ажилгүй иргэдийг ажлын байраар хангах тогтоол гараад жил болж байхад гэрээ байгуулаагүй гэдэг бол сум орон нутагтай хамтарч ажиллаж байгаа гэж харагдахгүй байна.

Болор-жонш ХХК-ны Менежер Далайхүү: 2024 оны гэрээ хийгдээд явсан байгаа. 2025 оныг ойрын хугацаанд авч хэлэлцэнэ.

Засаг дарга О. Ууганбаатар: 2025 оны хамтран ажиллах гэрээнд заагдсан байгаа. Орон нутгийн компани тээврийн хэрэгслийг хэрэглэнэ. Уул уурхайн орчинд ашиглаж байгаа хүнд машин механизм тээврийн хэрэгсэл Дундговь номертой татвар зүйлийг төлнө.

Болдбаатар: Гаднаас тээвэр яваад байхаар татвар гадагшаа яваад байгаа. Орон нутгийн компани явахаар эд нар чинь орон нутагтаа татвараа төлөөд орон нутагтаа зохих хэмжээний хувь нэмэр оруулаад байгаа юм. Орон нутгийн хурлаас гарсан шийдвэрийг заавал биелүүлэх ёстой. Орон нутагтай хамтарч ажиллах хэрэгтэй, хамгийн ойрын худалдан авалтууд гэх мэт ойлгох хэрэгтэй.

Болор-жонш ХХК-ны Менежер Далайхүү: Ойлголоо. Тээврийн гэрээг энэ сардаа багтаад

Болдбаатар: Энэ сардаа гэхгүй маргаашаас шийдвэрлэх хэрэгтэй. Тэгж байж энэ орон нутагт үйл ажиллагаа явуулна. Ард иргэд уул уурхай гэхээр дургүйцээд байдаг гол шалтгаан бол наад захын асуудлуудаа шийдвэрлэх орон нутгаас гарсан шийдвэрүүдийг биелүүлэх, өөрсдөөс шалтгаалах ажлуудаа шийдэж чадахгүй байгаа учраас салбарынхаа нэрийг унагаагаад байгаа юм.

Болор-жонш ХХК-ны Менежер Далайхүү: За ойлголоо.

- Химийн бодистой холбоотой сав, баглаа байрлал, импортоор орж ирсэн бүтээгдэхүүн болон хэргэлсэн ашгилсанаа сум орон нутагтаа тайлагнах, мэдээлэл хүргэх гэх мэт ажлуудыг хийгдээд төлөвлөгөөний дагуу ажиллаж байгаа.
- Эргэлтийн усан сангийн далангаа бэхжүүлэх ажлаа хийгээд явж байгаа. Байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн менежментийн зардал өмнөх жилүүд дээр 10н сая байсныг 20н сая болгоод 5-н жилдээ 130,0 сая төгрөг зарцуулахаар төлөвлөгдөөд явж байгаа.
- Төслийн хувьд Энгэр-ус багт харьяалагддаг. Сумын төвөөс 2,8км зайтай.
- Жилд 100тн хайлуур жоншны хүдэр баяжуулахаар төлөвлөгдсөн.
- Үйлдвэрийн АҮК 94,7 хувь
- Баяжуулах нь 2 шатны бутлууртай, 3н шатны шигшүүр нунтаглалтай, 7н шатны шүүх угаах процесстой өтгөрүүлэх шүүх гээд технологийн усны сан руу эргэлтийн ус маань орж байгаа. Эргэлтийн ум 70 хувийн усыг эргүүлж татаж ашгилдаг. 30 хувь нь технологийн нөхөн сэргээлтэд ашиглаж байгаа.
- Баяжуулах үйлдвэрт 4-н том объект байгаа. Баяжуулах үйлдвэр, ажилчдын кемп, химийн бодисын агуулах, хаягдлын сан.
- Хаягдлын сан нь 324,5м³ эзлэхүүнтэй.
- Байгаль орчны үнэлгээний төлөвлөгөөгөөр тухайн байгууллага зарцуулах хөрөнгийн хэмжээ 130,5 сая төгрөг. Үүний дагуу үйл ажиллагаа төлөвлөж 5-н жилийн хугацаанд хяналт тавьж ажиллана.

Засаг дарга О. Ууганбаатар: Зам дагуу төгөл хүлээж авна. Үүнийг манай иргэд дутуу ойлгосон байж магадгүй. Энийг шороон замын хойд талаар мод тарина. Мод

тарихдаа хамгийн бага нь 1,5м- с дээш өндөртэй мод суулгаж биеэ даах хүртэл нь усалгаа арчилгааг нь тухайн компани хийгээд явна гэсэн байгаа.

БИНХ-ын дарга У.Энхболд:

Заа Болоржонш ХХК-ны Байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээний төслийг дэмжиж байна уу дэмжиж байвал гараа өргөөрэй.

Шийдвэрлэсэн нь:

"Болоржонш" ХХК-ны Баяжуулах үйлдвэрийн байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээний тайлангийн талаар санал хураалгахад хуралдаанд оролцогчдын олонхын саналаар дэмжив.

Тэмдэглэл хөтөлсөн:

БИНХуралдааны дарга

/Б.Шуухааз/

/У.Энхболд/

Тайлан гаргасан...../Ч.ДАЛАЙХҮҮ/

Танилцсан...../Х.САРАНГЭРЭЛ/

Баянжаргалан сумын ЗДТГ Мэргэжилтэн

Зөвшөөрсөн...../Б.ПҮРЭВБАЯР/

Баянжаргалан сумын Аргатай 3-Р багын засаг дарга

Болоржонш ХХК-н баяжуулах үйлдвэрийн 2025-оны дүйцүүлэн хамгаалах
ажлын тайлан

**Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтийн ажлын
тайлан**

2025.12.05

“Болоржонш” ХХК-ны баяжуулах үйлдвэр нь тус ажлын хүрээнд 2025 он Баянжаргалан сумын төвлөрсөн хогийн цэгт ажиллан хогийн цэгийг түрж сумын Засаг даргын тамгын газарт хүлээлгэн өгч ажиллаа. 2025 оны 1-р сарын 08 нд, 03-р сарын 18-нд, 05 р сарын 07 нд, 6 сарын 17-нд, 07-р сарын 07 нд, 09 р сарын 14 нд, 10 сарын 23-нд тус тус хогийн цэг түр янзалсан Сумын түүхт 100 жилийн ойн хүрээнд гудамж, талбайд хуралдсан элс, шороог түрж ачих, хуучин наадмын талбайг ачих ажилд нийгмийн хариуцлагын хүрээнд 05-р сарын 27-28 нд 1 ковшоор 15 цаг ажилласан болно. МАК, Жуён компануудтай хамтарсан.

Байршил:

45°45'23.20"N	108° 0'29.15"E
45°45'23.63"N	108° 0'32.77"E
45°45'21.06"N	108° 0'33.31"E
45°45'20.60"N	108° 0'30.11"E

Нийт талбай: 0,61 га

Байгаль хамгаалах чиглэлээр хийсэн ажлууд	Ажиллах хүч					Нийт зардал /төгрөг/
	Ажилласан хоног	Ажилласан техник	Зарцуулсан шатахууны үнэ	Ажилласан хүний тоо	Цалин хөлс	
Хогийн цэгийг дарж булшлах	2*7	1ковш, 1 хово	472.000	2*7	200.000	4.704.000
Элс шороо түрэх ажил	2	1ковш, 1 өөрөө буулгагч	994.000	2	300.000	1.294.000
Нийт						5.998.000

Хүснэгт №1 Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын зардал

Зураг №1 Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын газрын зураг

Хавсралт №14
Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтийн
ажлын хавсралт №1

Зураг №2 2025 оны 01 сарын 08-ны өдөр нөхөн сэргээлтийн өмнө

Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтийн
ажлын хавсралт №2

Зураг №3 2025 оны 01 сарын 08-ны өдөр нөхөн сэргээлтийн дараа

Хавсралт №14

Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтийн
ажлын хавсралт №3

Зураг №4 2025 оны 05 р сарын 07-ны өдрийн нөхөн сэргээлтийн өмнө

Хавсралт №14
Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтийн
ажлын хавсралт №4

Зураг №5 2025 оны 05 р сарын 07-ны өдрийн нөхөн сэргээлтийн дараах

Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтийн
ажлын хавсралт №5

Зураг №6 2025 оны 06 р сарын 17-ны өдрийн нөхөн сэргээлтийн өмнө

Хавсралт №14

Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтийн
ажлын хавсралт №6

Зураг №7 2025 оны 06 р сарын 17-ны өдрийн нөхөн сэргээлтийн дараа

Хавсралт №14

Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтийн
ажлын хавсралт №7

Зураг №8 2025 оны 07 р сарын 07-ны өдрийн нөхөн сэргээлтийн өмнө

Хавсралт №14

Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтийн ажлын хавсралт №8

Зураг №9 2025 оны 07 р сарын 07-ны өдрийн нөхөн сэргээлтийн дараах

Хавсралт №14

Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтийн ажлын хавсралт №9

Зураг №10 05-р сарын 27-28-ны өдөр Сумын төвийн элс шороо түрэх ажлын өмнө

Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтийн
ажлын хавсралт №10

Зураг №11 05-р сарын 27-28-ны өдөр Сумын төвийн элс шороо түрэх ажлын дараа

Хавсралт №14
Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтийн
ажлын хавсралт №11

Зураг №12 2025 оны 09 сарын 14-ны өдөр нөхөн сэргээлтийн өмнө

Зураг №13 2025 оны 09 сарын 14-ны өдөр нөхөн сэргээлт хийж буй байдал

Хавсралт №14
Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтийн
ажлын хавсралт №13

Зураг №14 2025 оны 10 сарын 23-ны өдөр нөхөн сэргээлт өмнө

Зураг №14 2025 оны 10 сарын 23-ны өдөр нөхөн сэргээлт дараа

Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтийн
ажлын хавсралт №14

3-р сарын 18-ны ажлын өмнөх

3-р сарын 18-ны ажлын дараахи